

Podlaskie

Przedsiębiorcze
Partnerskie
Perspektywiczne

Raport o stanie województwa za 2021 rok

Departament Rozwoju Regionalnego
Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego

Białystok 2022

Autorzy raportu:

Anna Czauż

dr Edyta Dąbrowska (red.)

Małgorzata Godlewska

Maciej Muczyński

Beata Skrodzka

Białystok 2022

Copyright: Województwo Podlaskie, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego

Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego

Departament Rozwoju Regionalnego

ul. Poleska 89, 15-874 Białystok

tel.: 85 66 54 480

e-mail: rot@wrotapodlasia.pl

Spis treści

Spis treści.....	3
Wykaz skrótów.....	5
1.Wprowadzenie.....	7
2.Realizacja celów Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030.....	9
Cel strategiczny 1. Dynamiczna gospodarka.....	9
Cel operacyjny 1.1. Przemysły przyszłości.....	14
Cel operacyjny 1.2. Podlaski system otwartych innowacji.....	20
Cel operacyjny 1.3. Lokalna przedsiębiorczość.....	24
Cel operacyjny 1.4. Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego.....	31
Cel operacyjny 1.5. E-podlaskie.....	36
Cel strategiczny 2. Zasobni mieszkańcy.....	39
Cel operacyjny 2.1. Kompetentni mieszkańcy.....	44
Cel operacyjny 2.2. Aktywni mieszkańcy.....	50
Cel operacyjny 2.3. Przestrzeń wysokiej jakości.....	57
Cel strategiczny 3. Partnerski region.....	63
Cel operacyjny 3.1. Dobre zarządzanie.....	70
Cel operacyjny 3.2. Kapitał społeczny.....	74
Cel operacyjny 3.3. Partnerstwa międzynarodowe i ponad regionalne.....	78
Cel operacyjny 3.4. Gościnny region.....	87
3.Cele strategii a inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego.....	94
3.1. Rezultaty wdrażania RIS3 2027+.....	95
3.2. Rdzeń specjalizacji i specjalizacje wschodzące - trendy statystyczne.....	99
3.3. Pogłębiona analiza wskaźnikowa RIS3 2027+.....	108
4.Realizacja interwencji o charakterze rozwojowym oraz wpływ funduszy UE na rozwój regionu.....	115
4.1. Programy operacyjne i programy rozwoju.....	115
4.2. Źródła finansowania interwencji podejmowanych przez Zarząd Województwa w 2021 roku.....	117
4.3. Wspieranie podlaskiej gospodarki w niwelowaniu skutków pandemii SARS-CoV-2.....	119
4.4. Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027.....	122
4.5. Województwo podlaskie – poprawa spójności w świetle ósmego raportu kohezyjnego.....	125
5.Realizacja uchwał Sejmiku Województwa Podlaskiego przyjętych w zakresie zadań związanych z rozwojem województwa w 2021 roku.....	132
6.Wnioski.....	134
6.1. Cel strategiczny 1. Dynamiczna gospodarka.....	134
6.2. Cel strategiczny 2. Zasobni mieszkańcy.....	136
6.3. Cel strategiczny 3. Partnerski region.....	138

6.4. Inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego.....	140
7. Załączniki	142
Załącznik nr 1. Informacja z realizacji programów operacyjnych i programów rozwoju oraz innych rodzajów interwencji o charakterze rozwojowym realizowanych przez Zarząd Województwa w 2021 roku	142
Załącznik nr 2. Realizacja uchwał Sejmiku Województwa Podlaskiego o charakterze rozwojowym podjętych w 2021 roku	142
Załącznik nr 3. Informacja o sytuacji na granicy polsko-białoruskiej w związku z kryzysem migracyjnym	142
Wykaz tabel	143
Wykaz map	143
Wykaz wykresów	144
Wykaz rysunków	146

Wykaz skrótów

B+R	Badania i rozwój
BAEL	Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności
BDL	Bank Danych Lokalnych
BSS	Badanie Spójności Społecznej
CIT	Podatek dochodowy od osób prawnych (ang. <i>Corporate Income Tax</i>)
COVID-19	Ostra choroba zakaźna układu oddechowego wywołana zakażeniem wirusem SARS-CoV-2
DPW	Dom Polski Wschodniej
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
EWT	Europejska Współpraca Terytorialna
FEoP 2021-2027	Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027
GUS	Główny Urząd Statystyczny
HS	Zharmonizowany system klasyfikacji (ang. <i>Harmonized System</i>)
ISCED-F 2013	Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Kształcenia (ang. <i>International Standard Classification of Education</i>)
IZ RPOWP	Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020
JOSW	Jednostki Organizacyjne Samorządu Województwa
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego
KAS	Krajowa Administracja Skarbowa
KE	Komisja Europejska
KBW	Krajowe Biuro Wyborcze
KRS	Krajowy Rejestr Sądowy
LLL	Uczenie się przez całe życie (ang. <i>Life long learning</i>)
LQ	Wskaźnik lokalizacji zatrudnienia (ang. <i>Location Quotient</i>)
MF	Ministerstwo Finansów
MŚP	Sektor małych i średnich przedsiębiorstw
OECD	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (ang. <i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
OSI	Obszary strategicznej interwencji

OZE	Odnawialne źródła energii
p. proc.	Punkt procentowy
PIB	Państwowy Instytut Badawczy
PIT	Podatek dochodowy od osób fizycznych (ang. <i>Personal Income Tax</i>)
PKB	Produkt krajowy brutto
PKD 2007	Polska Klasyfikacja Działalności
PKW	Państwowa Komisja Wyborcza
PKWiU	Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług
PO IR 2014-2020	Program Operacyjny Inteligentny Rozwój na lata 2014-2020
PZDW	Podlaski Zarząd Dróg Wojewódzkich
REGON	Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej
RIS3	Plan Rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015-2020+
RIS3 2027+	Plan Rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2021-2027+
RPOWP 2014-2020, RPOWP	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020
SRWP 2030, Strategia	Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030
TIK	Technologie informacyjno-komunikacyjne
UE	Unia Europejska
UMWP	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego
UPRP	Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Społecznych

1. Wprowadzenie

Obowiązek opracowania *Raportu o stanie województwa* (Raport) wynika z przepisów art. 34a ustawy o samorządzie województwa. Zgodnie z jej zapisami, Zarząd Województwa, co roku, do dnia 31 maja, przedstawia Sejmikowi Województwa wskazany Raport, który zgodnie z zapisami ustawy, obejmuje podsumowanie działalności Zarządu Województwa w roku poprzednim, a w szczególności opis stanu realizacji:

- polityk, programów i strategii,
- uchwał sejmiku województwa,
- budżetu obywatelskiego.

Niniejszy Raport w warstwie merytorycznej oraz statystycznej zawiera najważniejsze informacje dotyczące obszarów społeczno-gospodarczych, istotnych dla rozwoju i funkcjonowania województwa, zgodnych z celami Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030.

W Raporcie przedstawiono opis sposobu oraz stopnia realizacji zadań wynikających z kompetencji Zarządu Województwa Podlaskiego w 2021 roku.

Podstawowym źródłem informacji w zakresie oceny realizacji polityk, programów i celów Strategii dokonanej w Raporcie, są dane Głównego Urzędu Statystycznego, informacje z komórek merytorycznych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego odpowiedzialnych za realizację polityk, programów i uchwał sejmiku województwa, oraz z innych instytucji publicznych, w tym jednostek organizacyjnych samorządu województwa, uczestniczących we wdrażaniu Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030. Dane Głównego Urzędu Statystycznego posłużyły do analizy wskaźników przyjętych, jako mierniki realizacji celów strategicznych i celów operacyjnych SRWP 2030. Większość danych GUS, niezbędnych do przygotowania bieżącego raportu, dostępnych jest według stanu na koniec 2020 roku.

Informacje dotyczące realizacji zadań Zarządu Województwa Podlaskiego zostały przygotowane w oparciu o dane gromadzone przez poszczególne Departamenty UMWP i JOSW, zgodnie ze stanem na koniec 2021 roku.

Zgodnie z Systemem monitorowania SRWP 2030¹ monitoring Strategii jest integralną częścią *Raportu o stanie województwa*. Strategia monitorowana jest w cyklu rocznym, natomiast monitoring obszarów strategicznej interwencji (OSI) prowadzony jest w cyklu trzyletnim. Wyniki pierwszego monitoringu OSI

¹ Załącznik do Uchwały Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 roku.

zostały przedstawione w Raporcie przygotowanym w 2021 r. Kolejne będą przedstawiane w raportach opracowywanych w latach: 2024, 2027 oraz 2030.

Uzupełnieniem raportu z realizacji SRWP 2030 jest monitoring *Planu Rozwoju Przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2021-2027+ (RIS3 2027+)*.

Raport o stanie województwa za 2021 rok składa się z czterech merytorycznych rozdziałów:

1. Realizacja celów Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030.
2. Cele strategii a inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego.
3. Realizacja interwencji o charakterze rozwojowym oraz wpływ funduszy UE na rozwój regionu.
4. Realizacja uchwał Sejmiku Województwa Podlaskiego przyjętych w zakresie zadań związanych z rozwojem województwa podlaskiego w 2021 roku.

Syntetyczne wnioski wynikające z analizy powyższych obszarów zostały zawarte w oddzielnym rozdziale.

Uzupełnieniem Raportu o stanie województwa są załączniki zawierające informacje o realizowanych przez Zarząd Województwa Podlaskiego programach operacyjnych i programach rozwoju oraz wykaz podjętych przez Sejmik Województwa Podlaskiego uchwał o charakterze rozwojowym.

2. Realizacja celów Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

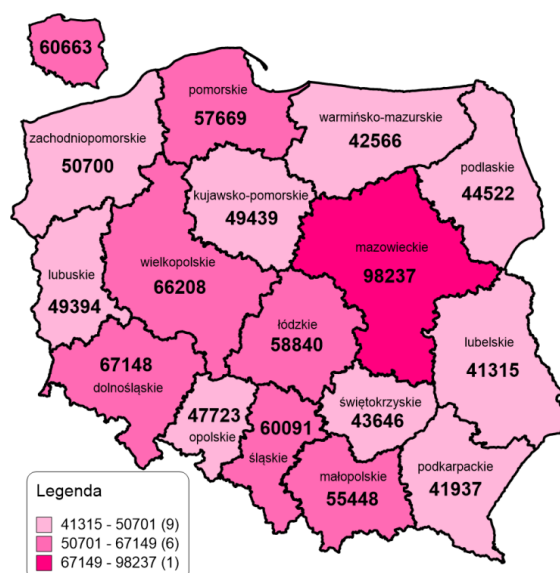
Cel strategiczny 1. Dynamiczna gospodarka

Zgodnie z wizją Strategii – Podlaskie przedsiębiorcze, w 2030 roku województwo podlaskie, mieszkańcy, instytucje i organizacje tworzące region będą kojarzyć się z przedsiębiorczością rozumianą jako: umiejętność radzenia sobie z wyzwaniami, problemami i zagrożeniami w sposób innowacyjny. Przedsiębiorczość, w warunkach niezwykle dynamicznego i gwałtownie zmieniającego się otoczenia będzie kluczową cechą podmiotów gospodarczych. Realizacja celu – dynamiczna gospodarka pozwoli utrzymać korzystną trajektorię rozwoju dzięki m.in.: przemysłom przyszłości, systemowi otwartych innowacji, lokalnej przedsiębiorczości, rewolucji energetycznej oraz wdrożeniu i rozpowszechnieniu idei e-podlaskie.

Poziom realizacji założeń przedmiotowego celu podlega monitorowaniu poprzez wskaźniki:

- PKB na 1 mieszkańca;
- Wartość produkcji sprzedanej wyrobów na 1 mieszkańca;
- Wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Mapa 1. Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2020 roku² (w zł)*

* przedziały domknięte lewostronnie

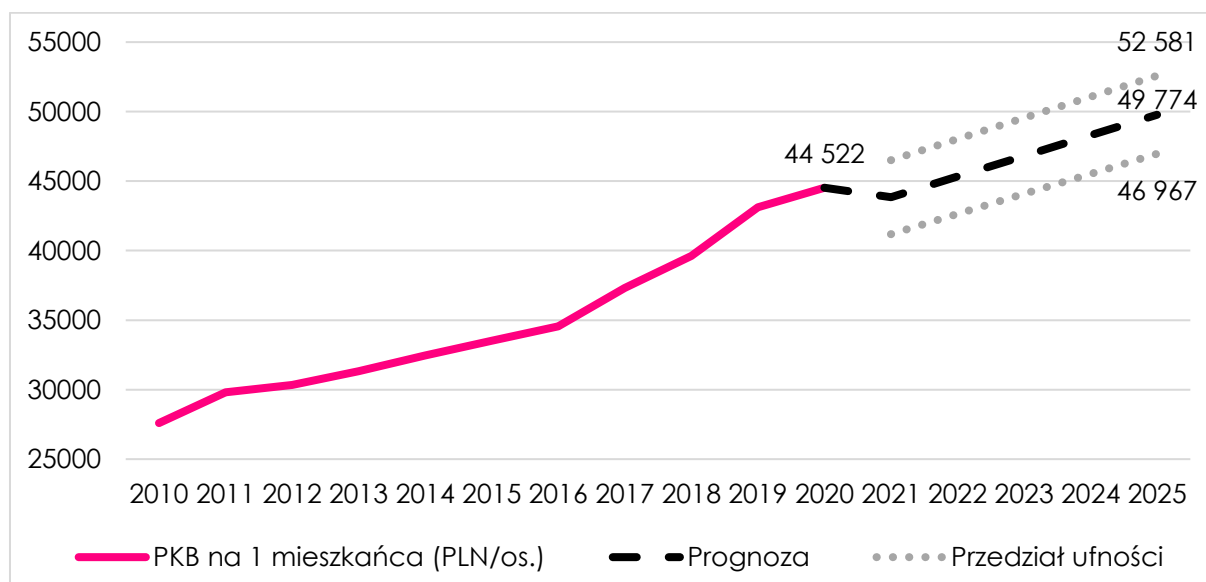
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

² Dane dot. PKB za rok 2020 są danymi szacunkowymi. Rzeczywiste dane podawane są przez GUS z dwuletnim opóźnieniem. Oficjalne dane, dotyczące PKB, zawierające weryfikację danych szacunkowych dostępne będą w IV kwartale 2022 roku.

Rok 2020 to gwałtowny spadek tempa wzrostu PKB per capita w regionie, jak i w całym kraju. Tempo wzrostu w analizowanym roku wniósł 3,2% (w 2019 roku - 8,8%), przewyższając tempo wzrostu gospodarczego w Polsce, które wyniosło 1,5% (w 2019 roku - 8,2%). Obserwowana sytuacja jest przede wszystkim wynikiem ograniczeń aktywności gospodarczej spowodowanej pandemią COVID-19 na całym świecie. Nie mniej jednak zahamowanie tempa wzrostu PKB w Polsce było jednym z najniższych, w krajach Unii Europejskiej.

Według wstępnych szacunków, w województwie podlaskim, PKB na 1 mieszkańca w 2020 roku wniósł 44,5 tys. zł, co stanowi 73% wartości odnotowanej w kraju. Jednocześnie jest to najwyższa wartość spośród pięciu województw Polski Wschodniej. W latach 2015-2020 PKB per capita w województwie podlaskim wzrósł o 32,9% (tj. o 11 010 zł), tempo wzrostu było wyższe w porównaniu do średniej krajowej. Województwo podlaskie wraz z województwami: opolskim, lubuskim, świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim, znajduje się w grupie regionów z niskim udziałem w tworzeniu PKB (mniej niż 3% każdy). Ich łączny udział w generowaniu PKB przekroczył nieznacznie poziom 11%.

Wykres 1. Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca w cenach bieżących w latach 2010-2020 z prognozą do 2025 roku (w zł)*

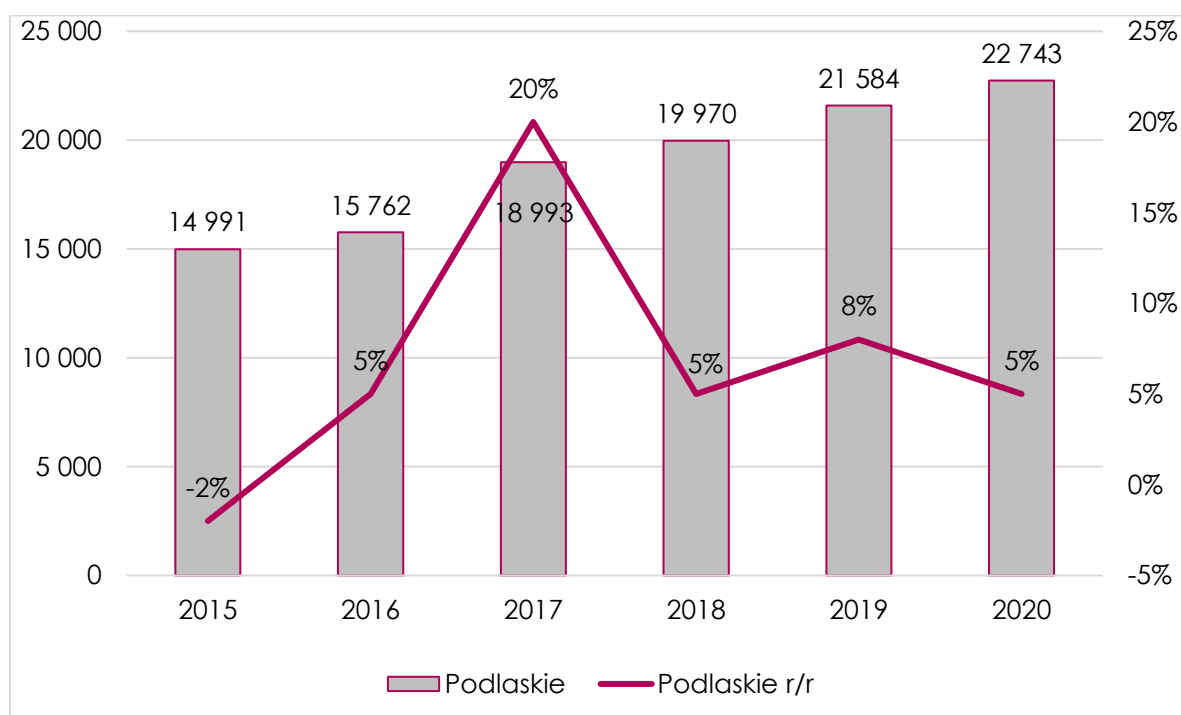
* szacunki wstępne dla roku 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Dotychczasowe zmiany wartości produktu krajowego brutto w przeliczeniu na jednego mieszkańca, wskazują na możliwość dalszego wzrostu PKB. Przy założeniu utrzymania obecnego trendu oraz założeniu niezmienności pozostałych warunków, w 2025 roku wartość wskaźnika z 95%

prawdopodobieństwem zawierać się będzie w przedziale od 46 967 zł do 52 581 zł. Należy jednak mieć na uwadze bardzo istotny czynnik, który może wpłynąć na wartość PKB, czyli pandemię COVID-19. Prognoza punktowa wyznaczona z wykorzystaniem trendu liniowego, na podstawie dostępnych danych statystycznych, zakłada osiągnięcie w 2025 roku wartości 49 774 zł, co wskazuje, że cel, jakim był założony w SRWP 2030 - 30% wzrost wskaźnika (w stosunku do roku bazowego 2017), zostanie zrealizowany (przewidywany wzrost wyniesie 34%).³

Wykres 2. Wartość produkcji sprzedanej wyrobów na 1 mieszkańca w latach 2015-2020 (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

Wartość produkcji sprzedanej wyrobów w województwie podlaskim na 1 mieszkańca zanotowała, w 2020 roku wzrost o 5,4%, natomiast spadła dynamika wzrostu. Wartość produkcji sprzedanej wyrobów ogółem, w regionie, wyniosła 26,7 mln zł, co plasuje województwo na trzynastym miejscu w kraju. Region wyprzedza jedynie województwo warmińsko-mazurskie, opolskie i świętokrzyskie, osiągając przy tym jedynie 2% wartości dla Polski. W

³ Przeprowadzone, w odniesieniu do wskaźników monitorowania celów strategicznych SRWP 2030, prognozowanie oparto na analogicznych metodach wykorzystanych przy wyznaczaniu pośrednich wartości wskaźników. W oparciu o dostępne dane historyczne opracowano prognozy punktowe dla poszczególnych wskaźników, określające pośrednią wartość wskaźnika w 2025 roku, która zostanie osiągnięta przy założeniu utrzymania obecnego trendu. Przyjęto 5% poziom istotności, co oznacza, że wyznaczone przedziały ufności w 95% będą pokrywać nieznaną wartość wskaźnika. Uzyskane błędy predykcji nie przekraczają założonej wartości progowej, zatem prognozy można uznać za dopuszczalne.

porównaniu z rokiem bazowym 2018 (19 970 zł) wartość produkcji sprzedanej wyrobów na 1 mieszkańca wzrosła o 2 773 zł (14%). W latach 2015-2020 wartość produkcji sprzedanej na 1 mieszkańca wzrosła o 52% (7 752 zł).

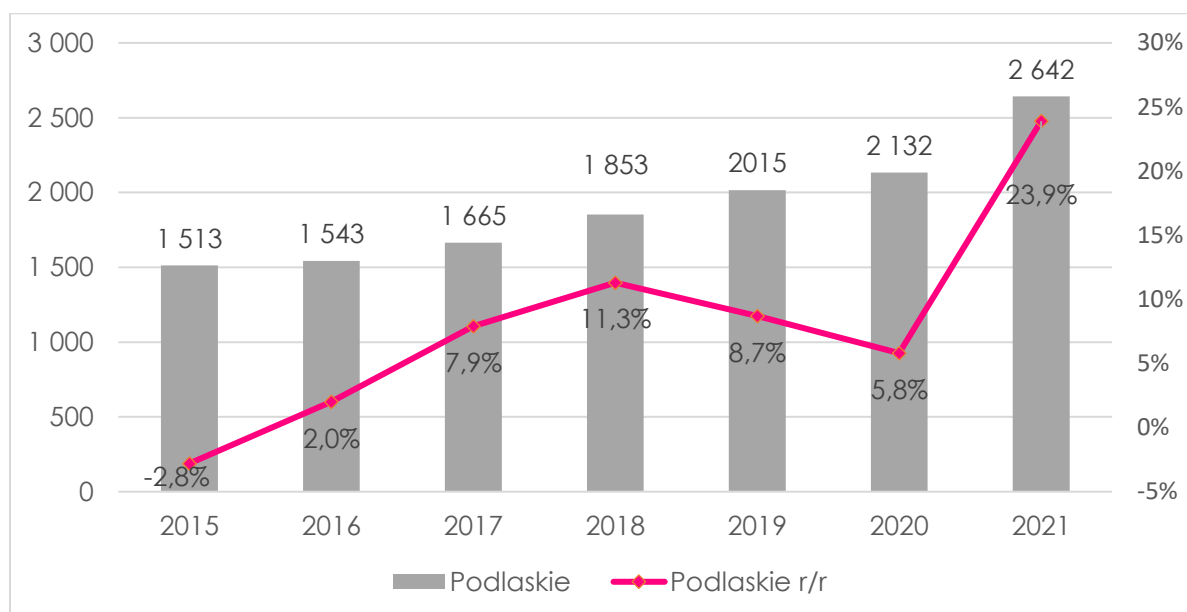
Wykres 3. Wartość produkcji sprzedanej wyrobów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2010-2020 z prognozą do 2025 roku (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Prognoza wartości produkcji sprzedanej wyrobów w przeliczeniu na jednego mieszkańca zakłada systematyczny przyrost wartości wskaźnika. Przy założeniu utrzymania obecnego trendu oraz założeniu niezmienności pozostałych warunków, w 2025 roku wartość wskaźnika z 95% prawdopodobieństwem zawierać się będzie w przedziale od 24 275 zł do 30 396 zł. Utrzymanie dotychczasowego tempa zmian oraz osiągnięcie w 2025 roku wartości najbardziej prawdopodobnej, tj. 27 335 zł, wyznaczonej na podstawie trendu liniowego pozwoli na realizację, założonego w SWRP 2030, 30% wzrostu wartości wskaźnika (prognozowany wzrost wyniesie niemal 37%).

Wykres 4. Wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2015-2021 (w EUR)*

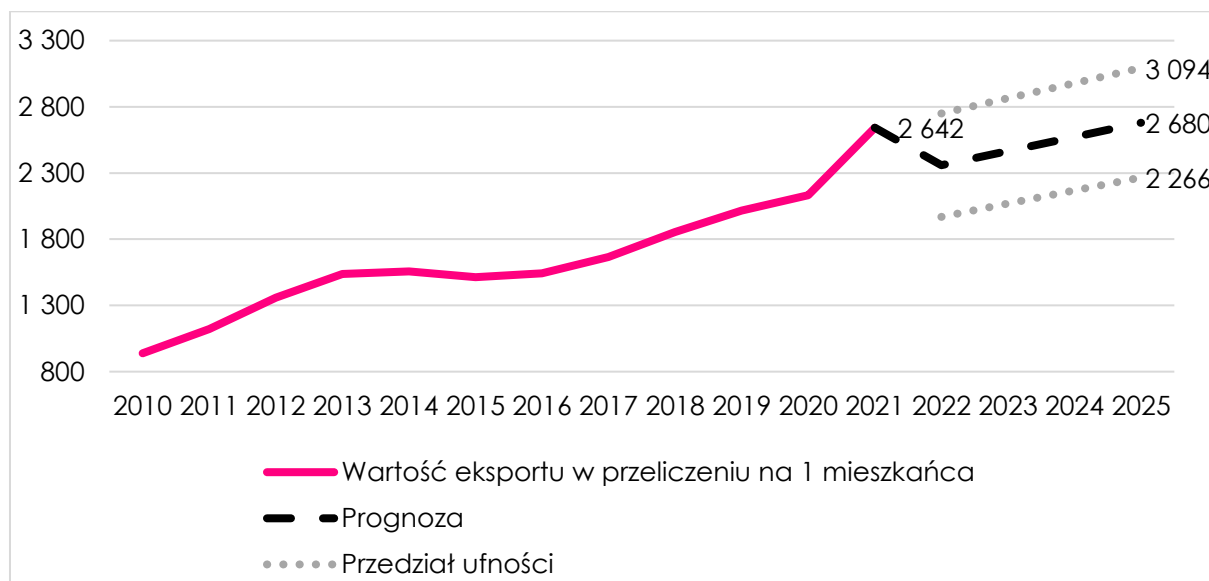

*Zgodnie z informacją KAS dane za 2021 roku pochodzą ze zbioru otwartego, co oznacza, że do czasu akceptacji przez GUS zbioru za 2021 rok rejestrowane są korekty oraz dane nadsyłane przez podmioty, które nie dopełniły obowiązku sprawozdawczego w wymaganym terminie. Dane ostateczne za 2021 rok będą dostępne, po dokonaniu przez GUS analizy i akceptacji zbioru rocznego w sierpniu 2022 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie KAS i GUS BDL. Dane według stanu na 15.02.2022 roku.

Wdrażanie działań ukierunkowanych na podniesienie konkurencyjności gospodarki województwa podlaskiego przyczynia się do wzrostu eksportu per capita w regionie, mimo niesprzyjających warunków w dobie ograniczeń gospodarczych związanych z pandemią COVID-19. Dynamika wzrostu wartości eksportu na 1 mieszkańca w 2021 roku gwałtownie wzrosła, w stosunku do roku poprzedniego, o 23,9% (zwiększenie dynamiki o 18,1 p. proc. w porównaniu do 2020 roku). W analizowanym roku wartość eksportu towarów z województwa podlaskiego wyniosła 3,1 mld EUR. Eksport z województwa podlaskiego stanowi jednak nadal niski udział w ogólnej wartości eksportu Polski (wartość eksportu z regionu stanowi około 1% wartości krajowego eksportu). Zgodnie z założeniami, wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca wykazuje tendencję wzrostową. W 2021 roku uzyskano poziom 2 642 EUR, przekraczając o 9,7% założoną wartość docelową do 2025 roku (2 408 EUR).

Wykres 5. Wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2010-2021 z prognozą do 2025 roku (w EUR)

Źródło: opracowanie własne na podstawie KAS i GUS BDL. Dane odpowiednio według stanu na 15.02.2022 roku i 01.06.2021 roku.

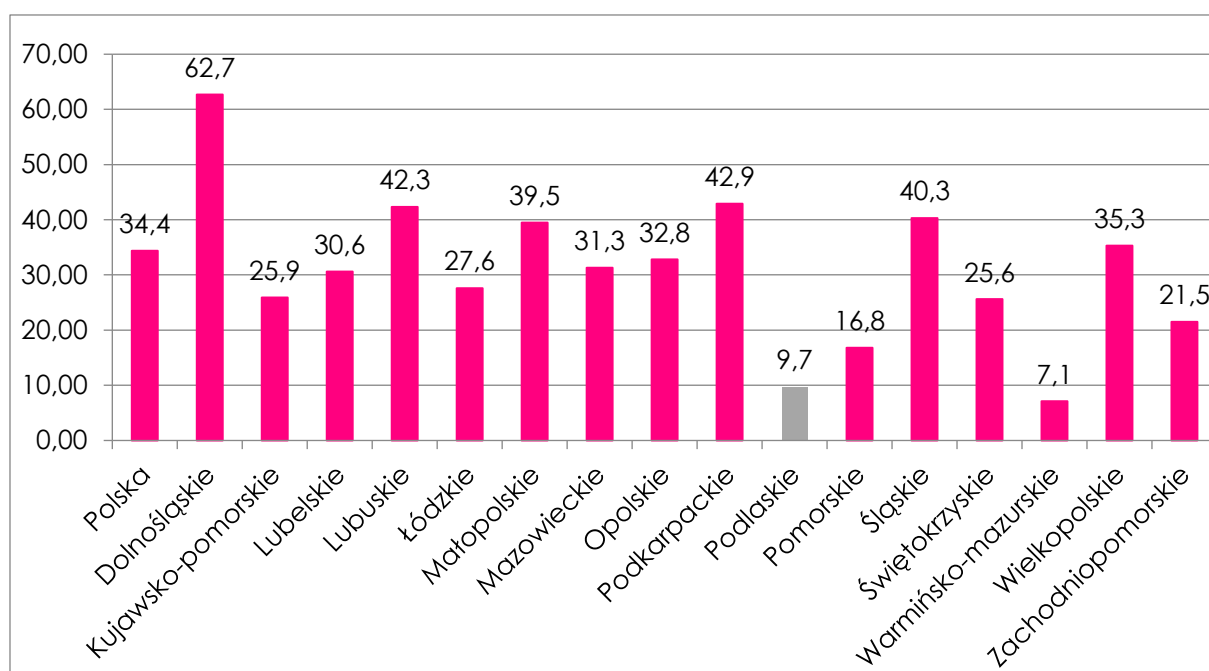
Zgodnie z prognozą, wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca będzie rosła. W 2025 roku, wartość eksportu per capita z 95% prawdopodobieństwem zawierać się będzie w przedziale od 2 266 EUR do 3 094 EUR, zakładając utrzymanie obecnego trendu. Prognoza punktowa, wyznaczona z wykorzystaniem trendu liniowego, wskazuje na wysokie prawdopodobieństwo uzyskania w 2025 roku wartości wskaźnika na poziomie 2 680 EUR/os. Pozwoli to na przekroczenie założonego w SRWP 2030, 30% wzrostu wartości eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Prognozowany wzrost wyniesie około 45%.

Cel operacyjny 1.1. Przemysły przyszłości

Głównym wyzwaniem województwa podlaskiego jest włączenie regionalnej gospodarki w przemysł 4.0 (w tym poprzez jego wykorzystanie do rozwoju rolniczej produkcji ekologicznej, zwłaszcza poprzez zapewnienie jej odpowiedniego przetworzenia i dotarcia z własnymi markami na rynki docelowe) oraz wykorzystanie efektów zachodzącej transformacji światowego przemysłu. Oznacza to dźwignięcie podlaskiej gospodarki na tory postępu technologicznego, robotyzacji oraz informatyzacji powodującej zmianę modeli biznesowych i sposobów produkcji. Przemysły przyszłości w regionie, budowane są w oparciu o branże zakorzenione w regionalnej gospodarce, w szczególności wchodzące w skład inteligentnych specjalizacji.

Wsparcie eksportu, przyciąganie bezpośrednich inwestycji zagranicznych do regionu, jak i wsparcie wychodzenia firm podlaskich na rynki zagraniczne powinny przełamywać problem, jakim jest ograniczony potencjał rynku regionalnego. Ekspansja na rynki zewnętrzne powinna być szansą na wzrost gospodarczy i tworzenie nowych miejsc pracy wysokiej jakości.

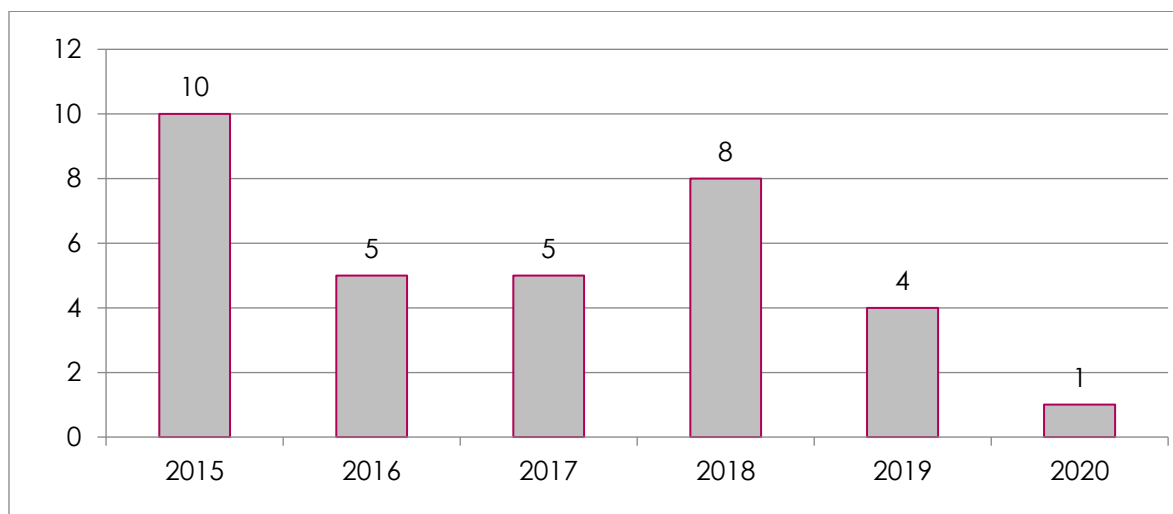
Wykres 6. Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów podmiotów zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki w 2020 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

Województwo podlaskie charakteryzuje się bardzo niskim udziałem przychodów netto ze sprzedaży produktów podmiotów zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki w przychodach netto ze sprzedaży produktów podmiotów zaliczanych do sekcji Przetwórstwo przemysłowe. Jest to wynikiem m.in. niskich nakładów na działalność B+R. Region zajmuje przedostatnią pozycję w kraju z wartością 9,7%. To spadek o 0,4 p. proc. w porównaniu z rokiem 2019. Udział dla województwa podlaskiego jest o 24,7 p. proc. niższy niż w Polsce. Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów podmiotów zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki w latach 2015-2020 pozostawał na podobnym poziomie. Wbrew założeniom SRWP 2030, w 2020 roku zanotowano spadek wartości wskaźnika o 0,1 p. proc. w porównaniu z rokiem bazowym 2017 (9,8%).

Wykres 7. Nowo zarejestrowane spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego w sektorze prywatnym w latach 2015-2020

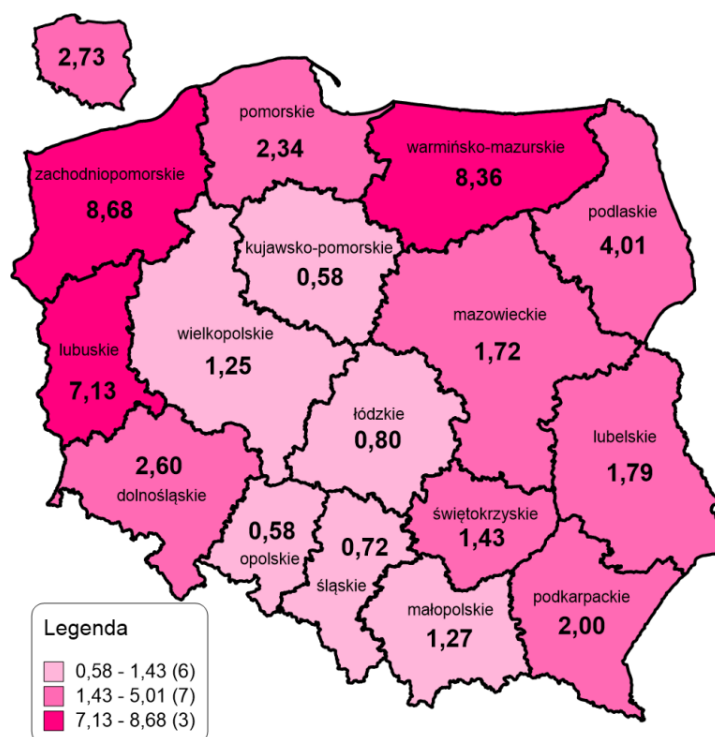
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

Niska atrakcyjność inwestycyjna regionu, przekłada się na niski udział kapitału zagranicznego. Obserwowany od roku 2015 wyraźny spadek liczby nowo zarejestrowanych spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego w sektorze prywatnym (o 56 podmiotów w stosunku do 2014 roku), wynika między innymi ze zmian w sposobie zasilania rejestru REGON⁴. W latach 2010-2014 powstały w regionie 263 tego typu spółki, zaś w latach 2015-2020 – 33 spółki. W roku 2020 w regionie zarejestrowano tylko jedną spółkę z udziałem kapitału zagranicznego. Jest to najniższy zanotowany dotychczas wynik. Należy zauważyć, że spadek jest obserwowany w całym kraju. Region w 2020 roku, zajmował przedostatnie miejsce w kraju pod względem liczby nowych spółek z udziałem kapitału zagranicznego w sektorze prywatnym, rejestrowanych na jego terenie. W 2020 roku spółki tego rodzaju w Podlaskiem stanowiły jedynie 0,5% ich ogólnej liczby w kraju.

Zgodnie z założeniami SRWP 2030, kierunek zmian powinien wykazywać trend wzrostowy, tymczasem w 2020 roku, nastąpił spadek liczby nowo zarejestrowanych spółek w porównaniu z rokiem bazowym 2018 o 88% (7 spółki).

⁴ W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 roku zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności dla podmiotów nowo wpisanych na podstawie danych przekazanych z KRS. Wymienione rozwiązanie jest przyczyną nagłego spadku, od 2015 roku, liczby nowych wpisów spółek handlowych prezentowanych według sektorów własności.

Mapa 2. Udział powierzchni ekologicznych użytków rolnych w gospodarstwach ekologicznych posiadających certyfikat w ogólnej powierzchni użytków rolnych w 2020 roku (w %)*

* przedziały domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych systemu Strateg. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

Certyfikowane rolnictwo ekologiczne stanowi silną stronę województwa podlaskiego. Region zajmuje 4. miejsce w kraju pod względem udziału certyfikowanych ekologicznych użytków rolnych w ogólnej powierzchni użytków rolnych (4,01%), przewyższając niezmiennie, wartość dla Polski (o 1,28 p. proc. w 2020 roku). W latach 2018-2019 obserwowano spadek wartości wskaźnika o 0,12 p. proc., zaś w 2020 roku zanotowano jego wzrost o 0,23 p. proc. W 2015 roku użytki rolne posiadające certyfikat stanowiły 4,6% powierzchni wszystkich użytków rolnych w województwie podlaskim.

Zgodnie z założeniami SRWP 2030 wskaźnik powinien wykazać tendencję wzrostową w porównaniu z rokiem bazowym 2018 (3,9%). W analizowanym roku nastąpiło przekroczenie założonego arealu powierzchni certyfikowanych gospodarstw ekologicznych o 0,11 p. proc. (4,01%).

Tabela 1. Udział patentów przyznanych przedsiębiorstwom i osobom fizycznym przez UPRP w liczbie zgłoszeń ogółem w latach 2018-2020

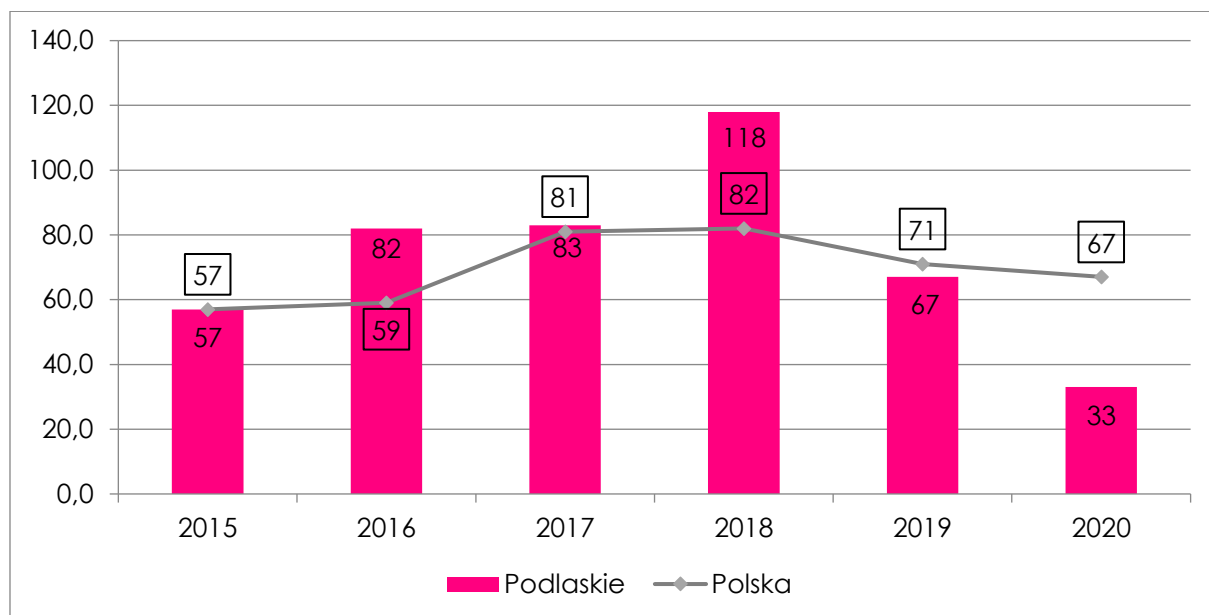
Wyszczególnienie	2018		2019		2020	
	Podmioty gospodarcze	Osoby fizyczne	Podmioty gospodarcze	Osoby fizyczne	Podmioty gospodarcze	Osoby fizyczne
Zgłoszenia w UPRP	85	22	60	7	65	15
Patenty udzielone w UPRP	26	2	41	8	18	3
Udział patentów w liczbie zgłoszeń ogółem (w %)	26		73		26	
Polska (w %)	41		62		41	
Pozycja w kraju	15		3		16	

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 08.02.2022 roku. (dane dostępne od 2018 roku).

W 2020 roku nastąpił znaczący spadek liczby przyznanych przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej patentów podmiotom gospodarczym i osobom fizycznym. W porównaniu z 2019 rokiem UPRP przyznał o 57% mniej patentów. W 2020 roku udzielono łącznie 21 patentów, natomiast w roku 2019 - 49. Należy zauważyć, iż w analizowanym roku, zanotowano znaczący wzrost liczby złożonych do UPRP zgłoszeń patentowych. W porównaniu z rokiem poprzednim do Urzędu Patentowego wpłynęło o 19% więcej zgłoszeń od podmiotów gospodarczych i osób fizycznych. W analizowanym roku procedurę udzielania patentów pozytywnie przeszło 26% wniosków (w roku 2019 - 73%), co daje ostatnią pozycję w kraju w zakresie kryterium skuteczności. Liczba patentów przyznanych podmiotom gospodarczym i osobom fizycznym z województwa podlaskiego, w 2020 roku, stanowiła niewielki odsetek wszystkich patentów udzielonych przez Urząd Patentowy w kraju (2,2%). W Polsce w 2020 roku udzielono 934 patenty.

W Strategii założono wzrost wartości wskaźnika. Zmiana zaobserwowana w 2020 roku nie jest zgodna z założonym kierunkiem zmian wartości wskaźnika. W porównaniu z rokiem bazowym 2018 (26%) udział patentów przyznanych przedsiębiorstwom i osobom fizycznym przez UPRP w liczbie zgłoszeń ogółem pozostaje na poziomie wartości bazowej 26%, nie notując wzrostu.

Wykres 8. Udział przyznanych w UPRP praw ochronnych wzorów użytkowych w liczbie zgłoszeń ogółem w latach 2015-2020 (w %)

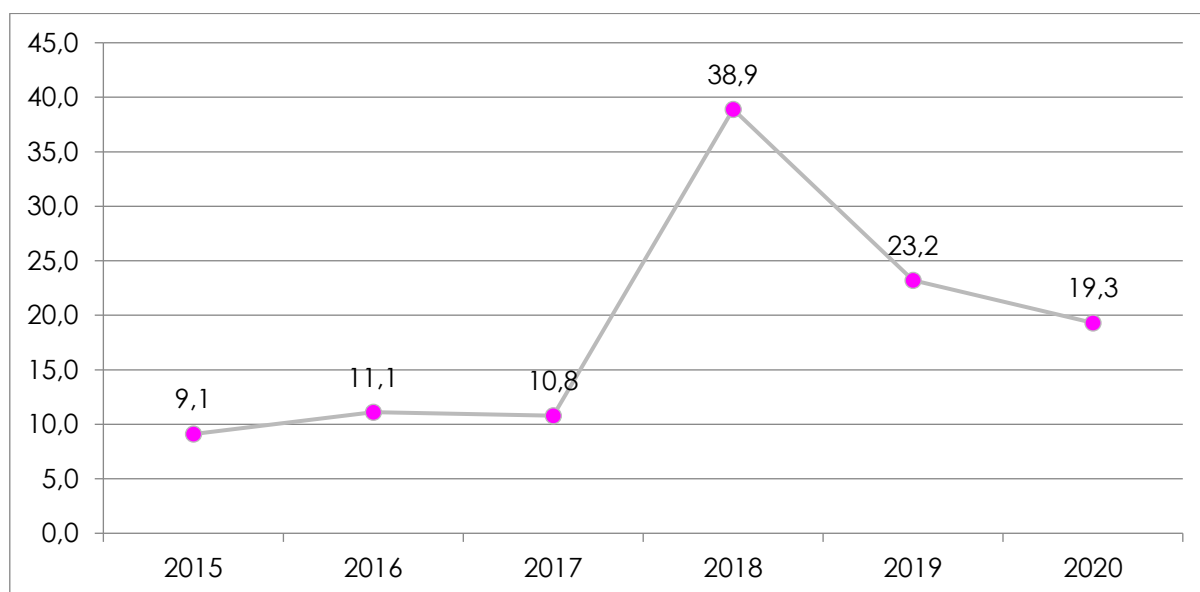
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

W 2020 roku zanotowano bardzo niski odsetek udzielonych praw ochronnych przez UPRP, który wyniósł 33%, tj. 8 przyznanych praw ochronnych, przy 24 zgłoszeniach. Jest to najniższy odsetek przyznanych praw ochrony od 2011 roku. Dla porównania w 2020 roku w Polsce przyznano 533 praw ochronnych wzorów użytkowych, oznacza to, iż region realizuje jedynie 1,5% wartości dla kraju, zajmując przy tym 14. pozycję wśród województw.

Średni udział przyznanych praw ochronnych w liczbie zgłoszeń ogółem w latach 2015-2020 wyniósł w regionie 73%. Średnia wartość dla Polski w tym okresie to 69,5%. W latach 2015-2020, w województwie podlaskim zgłoszono 137 wzorów użytkowych, z czego odrzucono 28% wniosków (38 wzory użytkowe). W samym 2020 roku zanotowano największy odsetek odrzuconych wniosków, tj. 66% (16 wniosków).

Zgodnie z założeniami SRWP 2030 wskaźnik powinien charakteryzować się tendencją wzrostową, bazując na 2018 roku (118%). Jednak 2020 rok to wyraźny spadek skuteczności w pozyskiwaniu przyznanych praw ochronnych wzorów użytkowych, w porównaniu do lat poprzednich (do poziomu 33%). Należy zaznaczyć, iż na wartość wskaźnika powyżej 100% wpływa czas trwania procedury przyznawania praw ochronnych. Dla przykładu, wniosek złożony w 2019 roku może uzyskać decyzję pozytywną w roku kolejnym. Stąd w danym roku liczba udzielonych praw ochronnych wzorów użytkowych może być większa, aniżeli liczba złożonych w danym roku wniosków.

Wykres 9. Udział przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w ramach inicjatywy klastrowej lub innej sformalizowanej formy współpracy w przedsiębiorstwach aktywnych innowacyjnie w latach 2015-2020 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

Koncepcja klastrów wpisuje się w nowoczesny model innowacji i polityki innowacyjnej, akcentując znaczenie interakcji i współpracy między różnymi rodzajami podmiotów tworzącymi regionalne systemy innowacji.

Województwo podlaskie charakteryzuje się dużym odsetkiem przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w ramach przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie, przekraczając o 5 p. proc. wartość dla Polski. W latach 2015-2020 najwyższy udział takich przedsiębiorstw odnotowano w 2018 roku na poziomie 38,9%, a najniższy w 2015 roku – 9,1%. W 2020 roku analizowany wskaźnik wyniósł 19,3%. Oznacza to, że w odniesieniu do roku bazowego 2017 wzrósł on o 8,5 p. proc., co jest zgodne z założeniami SRWP 2030.

Cel operacyjny 1.2. Podlaski system otwartych innowacji

Celem systemu otwartych innowacji jest zapewnienie wyjątkowej innowacyjności szczególnie w obrębie inteligentnych specjalizacji, zarówno sektora usług jak i przemysłu; transformacja potrójnej helisy (biznes – nauka – administracja) w helisę poczwórną, obejmującą dodatkowo interesariuszy reprezentujących szeroki wachlarz użytkowników innowacji, czyli głównie mieszkańców regionu. W otwartym podejściu do innowacji istotne jest wspieranie transferu wyników prac badawczo-rozwojowych do przedsiębiorstw i korzystania przez nie z zewnętrznych źródeł innowacji, czy zwiększanie potencjału instytucji otoczenia biznesu, których usługi skierowane do firm powinny być kluczowym czynnikiem budowania innowacyjności całego województwa.

Tabela 2. Udział patentów przyznanych jednostkom naukowym Polskiej Akademii Nauk, instytutom badawczym, szkołom wyższym w stosunku do liczby zgłoszeń ogółem w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Zgłoszenia w UPRP	30	10	15
Patenty udzielone w UPRP	16	16	16
Udział patentów w liczbie zgłoszeń ogółem (w %)	53	160	107
Polska (w %)	87	93	77
Pozycja w kraju	15	2	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 08.02.2022 roku. (dane dostępne od 2018 roku).

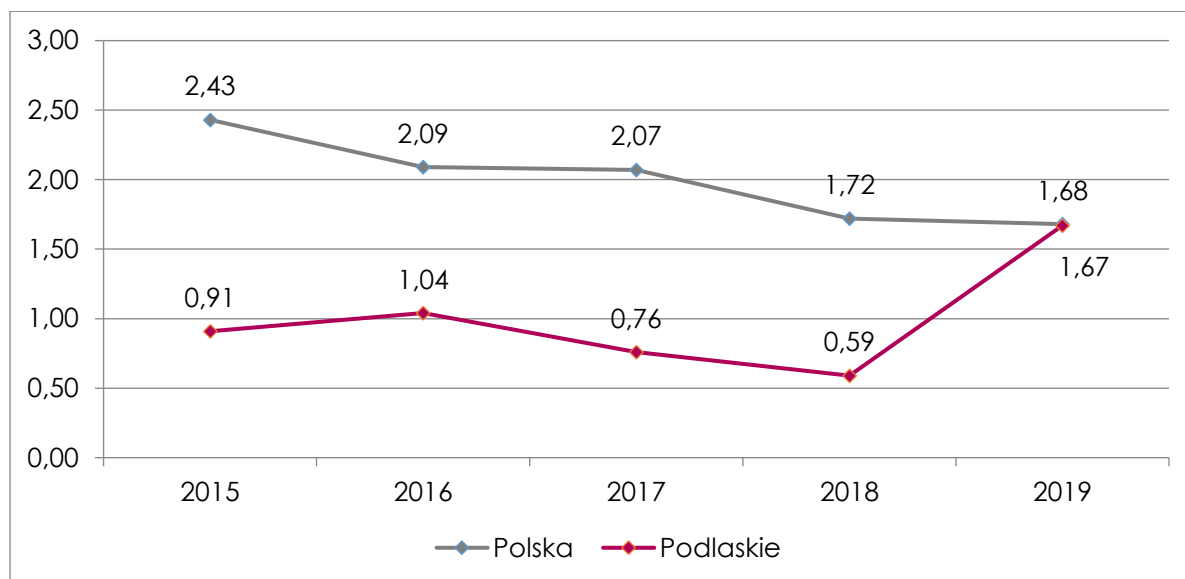
Jednostki naukowe Polskiej Akademii Nauk, instytuty badawcze, szkoły wyższe województwa podlaskiego charakteryzuje niska aktywność patentowa. W 2020 roku Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej udzielił w regionie 16 patentów wymienionym jednostkom. To zaledwie 1,2% całkowitej liczby patentów udzielonych jednostkom naukowym Polskiej Akademii Nauk, instytutom badawczym, szkołom wyższym w całym kraju (1 326 patentów).

Niemniej jednak, udział patentów przyznanych w stosunku do liczby zgłoszeń jest jednym z najwyższych w kraju (3. miejsce). W 2020 odsetek udzielonych patentów w województwie podlaskim wyniósł 107%, natomiast w roku 2019 - 160%.

Średnioroczna liczba zatwierdzonych patentów w latach 2018-2020 to 16 patentów. Liczba zgłaszanych wniosków patentowych z roku na rok jednak maleje. W roku 2018 zgłoszono 30 wniosków, zaś w roku 2020 o połowę mniej, tj. 15.

Zgodnie z założeniami SRWP 2030, udział patentów przyznanych jednostkom naukowym Polskiej Akademii Nauk, instytutom badawczym, szkołom wyższym, wzrósł w porównaniu do wartości bazowej z 2018 roku (53%). W 2020 roku udział ten wyniósł 107%. Ze względu na tryb i czas zatwierdzania patentu w procedurze urzędowej, wskaźnik nie odzwierciedla stosunku patentów przyznanych w danym roku, do liczby złożonych w tym samym roku wniosków o przyznanie patentu.

Wykres 10. Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach w relacji do PKB w latach 2015-2019 (w %)

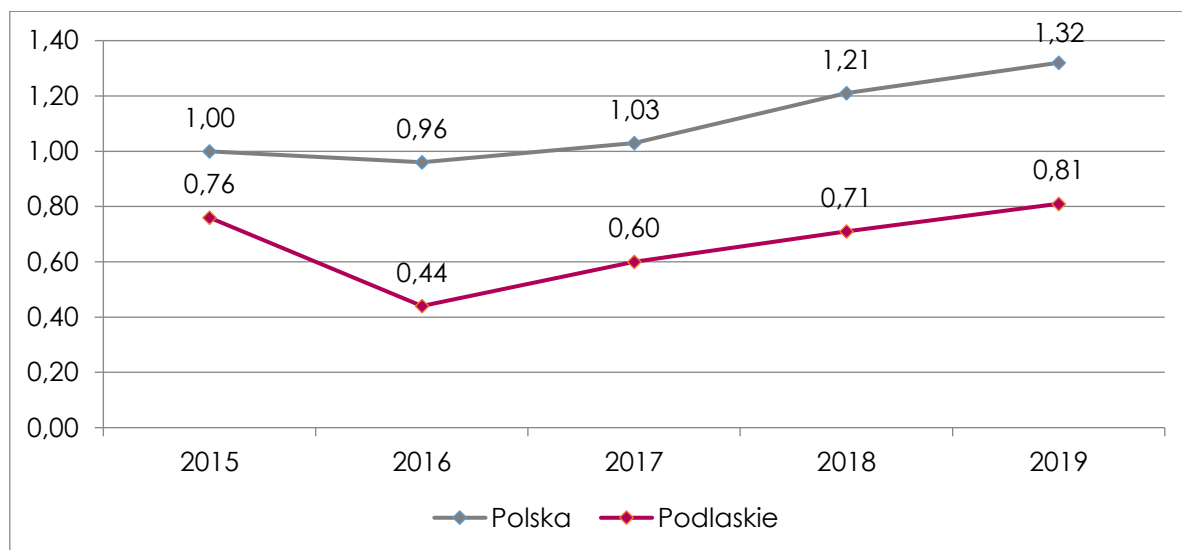
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

Region nieustannie zмага się z niskim poziomem nakładów na działalność badawczo-rozwojową w relacji do PKB. W 2019 roku w odniesieniu do roku poprzedniego obserwowano wyraźny wzrost (o 1,08 p. proc) nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach, w województwie podlaskim, w relacji do PKB. Jest to największy wzrost od co najmniej 2010 roku.

W analizowanym roku region osiągnął poziom nakładów na działalność innowacyjną bliską wartości dla Polski i zajmował 6. miejsce w kraju. To zdecydowanie lepiej niż w roku 2018, kiedy region zajmował ostatnią pozycję w kraju. W latach 2015-2018 nakłady na działalność innowacyjną w województwie podlaskim spadły o 0,32 p. proc.

W SRWP 2030 założono wzrost wartości wskaźnika w porównaniu z rokiem bazowym 2017 (0,76%). W roku 2019 notowano wzrost wartości wskaźnika w porównaniu do roku bazowego o 0,91 p. proc. (1,67%).

Wykres 11. Nakłady wewnętrzne⁵ na działalność B+R w relacji do PKB w latach 2015-2019 (w %)

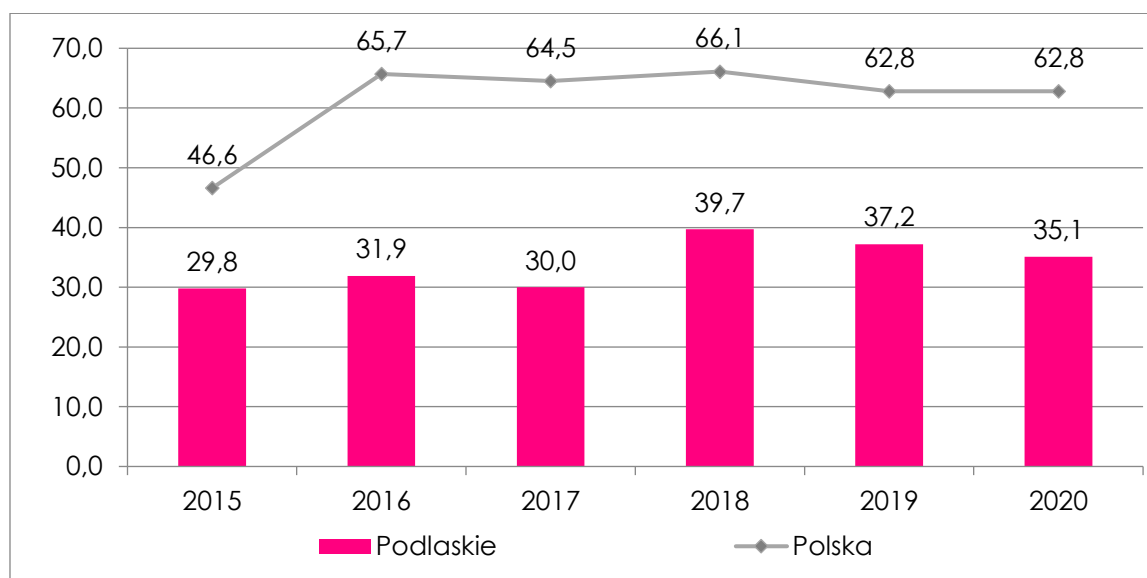
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R w relacji do PKB, pomimo że są niskie, systematycznie rosną. Incydentalny spadek nakładów w 2016 roku, przerwał tendencję wzrostową, obniżając wartość wskaźnika o 0,32 p. proc. Dopiero w 2019 roku, region przekroczył poziom nakładów z 2015 roku. Od 2017 poziom wskaźnika niezmiennie wzrasta o 0,1 p. proc. w skali roku. Dysproporcje między wartościami dla województw nie są duże, niemniej jednak, województwo podlaskie znajduje się na 10. pozycji pod względem wartości wskaźnika. Różnica pomiędzy poziomem nakładów na B+R w relacji do PKB w Polsce, a województwem podlaskim pozostaje na podobnym poziomie ok. 0,4 - 0,5 p. proc.

Zgodnie z założeniami SRWP 2030, nakłady wewnętrzne na B+R w relacji do PKB wykazują zakładaną tendencję wzrostową. W porównaniu z rokiem bazowym 2016 (0,44%), wskaźnik wzrósł o 0,37 p. proc w 2019 roku.

⁵ Nakłady wewnętrzne na B+R wg sekcji PKD 2007, to nakłady poniesione w roku sprawozdawczym na prace B+R wykonane w jednostce sprawozdawczej, niezależnie od źródła pochodzenia środków. Obejmują zarówno nakłady bieżące, jak i nakłady inwestycyjne na środki trwałe związane z działalnością B+R, lecz nie obejmują amortyzacji środków trwałych. Dane o nakładach wg sektorów wykonawczych i sekcji PKD 2007.

Wykres 12. Udział nakładów sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w nakładach na działalność B+R ogółem w latach 2015-2020 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

Poziom partycypacji podmiotów gospodarczych w województwie podlaskim w nakładach wewnętrznych na badania i rozwój jest niski i podlegał lekkim wahaniom na przestrzeni analizowanego okresu. W latach 2015-2020 ogólny wzrost nakładów wyniósł 5,3 p. proc. Największe tempo wzrostu zaobserwowano w 2018 roku, kiedy to poziom nakładów wzrósł o 9,7 p. proc. w porównaniu z rokiem bazowym (2017). W kolejnych latach notowano spadek udziału nakładów sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w nakładach wewnętrznych na działalność B+R ogółem, o ok. 2 p. proc. rocznie. W 2020 roku, województwo podlaskie zajmowało 13. pozycję wśród województw pod względem udziału nakładów sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w nakładach wewnętrznych na działalność B+R ogółem⁶. Wskaźnik ten w województwie podlaskim był o 27,7 p. proc. niższy niż w Polsce.

Zgodnie z przyjętymi założeniami, wartość wskaźnika wykazuje tendencję rosnącą. W porównaniu z rokiem bazowym 2017 (30%), udział nakładów sektora przedsiębiorstw na działalność B+R wzrósł o 5,1 p. proc. (35,1%).

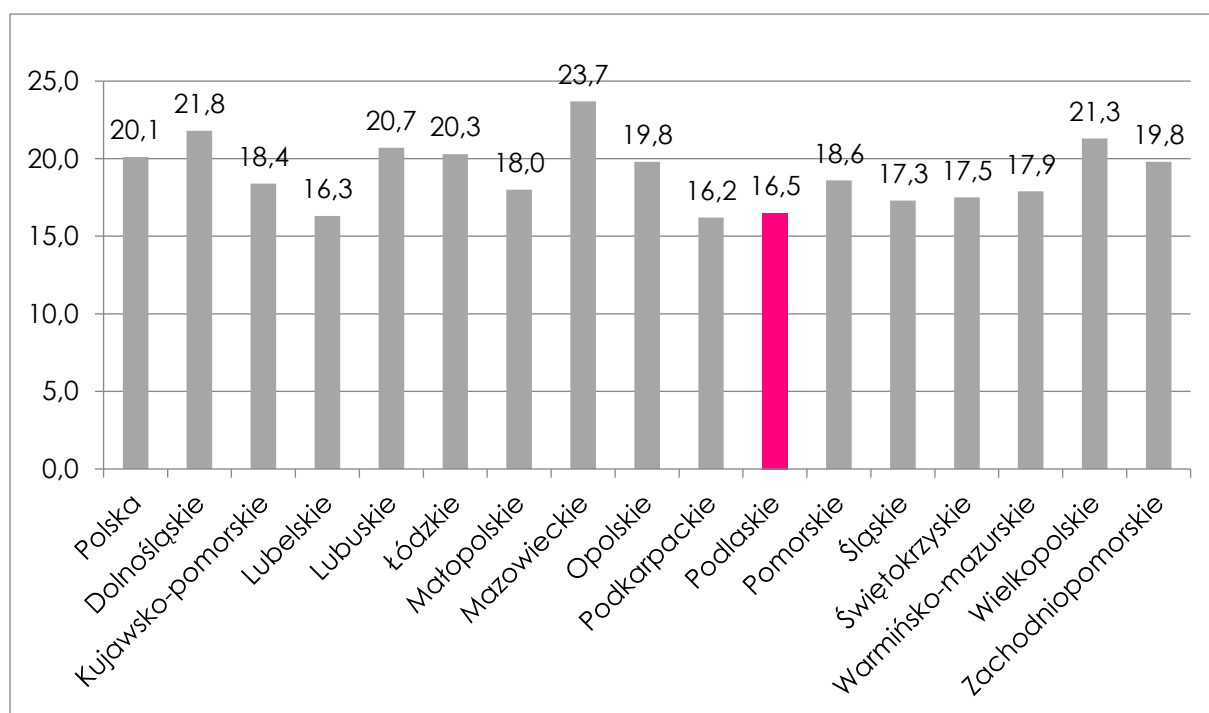
Cel operacyjny 1.3. Lokalna przedsiębiorczość

Kluczowym zagadnieniem dla województwa podlaskiego, w ramach lokalnej przedsiębiorczości, jest tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju firm, które swoją pozycję budują w oparciu o lokalne zasoby i potencjały. Województwo podlaskie wykorzystuje i wspiera rozwój postaw

⁶ 13. pozycja w kraju przy braku danych w zakresie wartości wskaźnika dla dwóch województw.

przedsiębiorczych jego mieszkańców, ale również osób przyjeżdżających do regionu. Działania pro-przedsiębiorcze obejmują pobudzenie pozarolniczej działalności na obszarach wiejskich oraz poszukiwanie alternatywnych źródeł dochodów dla ludności zamieszkującej na obszarach atrakcyjnych przyrodniczo i objętych ochroną. To szansa na rozwój rolnictwa ekologicznego oraz lokalnego przetwórstwa produktów rolniczych, a także wybranych form turystyki. Rozwój przedsiębiorczości to przede wszystkim nowe miejsca pracy i zapobieganie bezrobociu. To szansa dla grup w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, tj. osób długotrwale bezrobotnych, czy kobiet powracających na rynek pracy po dłuższej przerwie związanej z urodzeniem dziecka. Wspieranie podejmowania własnej działalności gospodarczej ma na celu podniesienie ogólnego poziomu przedsiębiorczości, co w konsekwencji będzie miało przełożenie na wzrost zarobków w regionie i lepszą jakość życia mieszkańców.

Wykres 13. Współczynnik przyjęć do pracy w 2020 roku (w %)

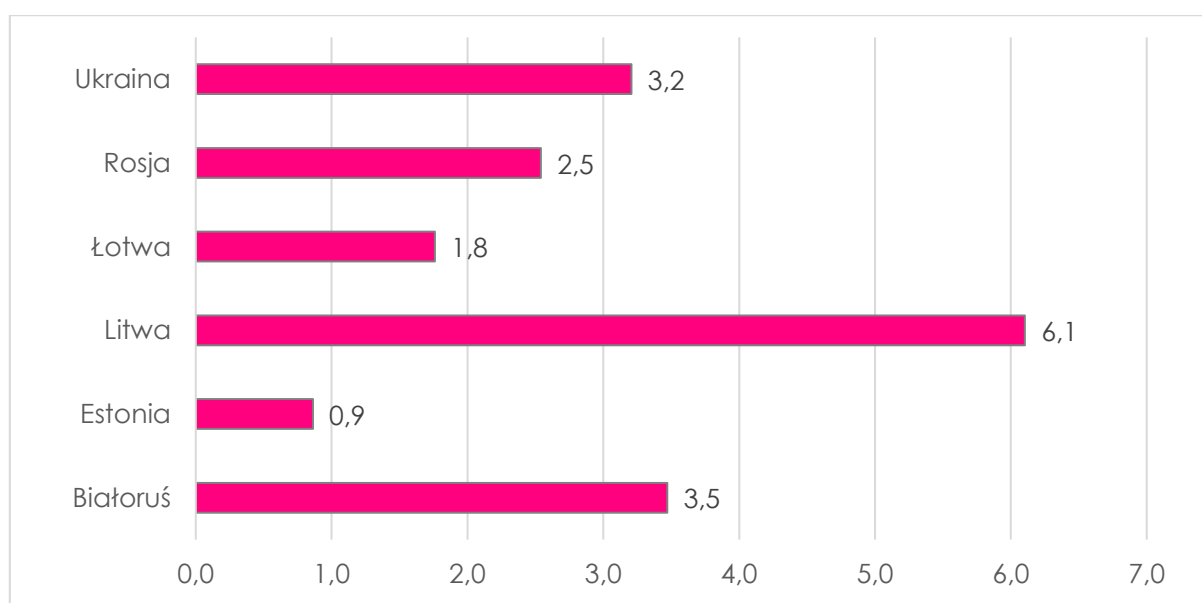
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych systemu STRATEG. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

Poprzez współczynnik przyjęć do pracy, należy rozumieć stosunek liczby przyjęć pomniejszony o osoby powracające do pracy z urlopów wychowawczych, w roku badanym, do liczby pełnozatrudnionych według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedzającego rok badany. Wskaźnik dla województwa podlaskiego w 2020 roku osiągnął jedną z najniższych wartości w kraju (14. miejsce). Warto jednak zauważyć, że dysproporcje pomiędzy województwami w tym zakresie nie są duże. Wskaźnik w okresie 2015-2020

podlegał lekkim wahaniom, niemniej jednak, w roku 2020 region notuje najniższy współczynnik przyjęć do pracy od co najmniej 2014 roku. Najwyższy współczynnik osiągnięto w 2017 roku (23,2%). Wpływ na niekorzystną sytuację miała z pewnością pandemia COVID-19. Rok 2020 był trudnym okresem dla rynku pracy. Przyjęte w tym okresie restrykcje i ograniczenia oddziaływały na poszczególne sektory gospodarki, stąd zaobserwowano wiele zmian dokonujących się zarówno po podażowej, jak i popytowej stronie rynku pracy.

W założeniach SRWP 2030 przyjęto tendencję wzrostową wartości wskaźnika. Bazując na roku 2018 (21,7%), wystąpił trend spadkowy do poziomu 16,5% w roku 2020.

Wykres 14. Udział eksportu do Białorusi, Rosji, Ukrainy, Litwy, Łotwy i Estonii w eksporcie ogółem województwa podlaskiego w 2021 roku (w %)

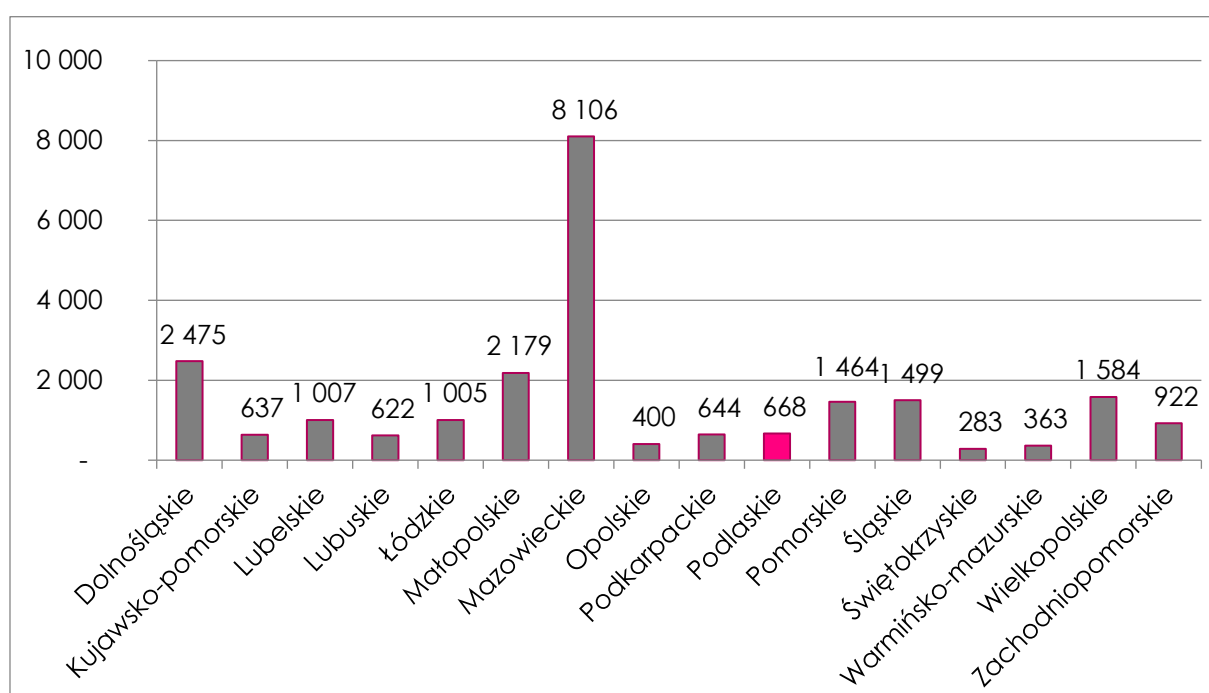

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KAS. Dane według stanu na 15.02.2022 roku.

Eksport do Białorusi, Rosji, Ukrainy, Litwy, Łotwy i Estonii wykazuje tendencję rosnącą. W latach 2015-2021 eksport do wymienionych krajów wzrósł o 52% (tj. o 868,04 mln zł). W samym roku 2021 wzrósł o 23,3% w stosunku do roku poprzedniego i jest to największy wzrost od 2015 roku. Mimo, iż eksport na rynki wschodnie stale rośnie, jego udział w eksporcie ogółem, w województwie podlaskim, od 2015 roku posiada tendencją spadkową. W roku 2021 notowano niezmiennie spadek udziału eksportu do Białorusi, Rosji, Ukrainy, Litwy, Łotwy i Estonii w eksporcie województwa ogółem, do poziomu 17,9% (w 2020 roku – 18,6%). Należy przy tym zaznaczyć, że w roku 2021 zanotowano najwyższy (od 2015 roku), wzrost wartości eksportu ogółem z województwa podlaskiego, tj. o 3,05 mld w porównaniu z rokiem 2020.

W analizowanej grupie krajów, największy udział w eksporcie posiada Litwa (6,1%, tj. 864,18 mln zł), najniższy, zaś Estonia (0,9%, tj. 122 mln zł). Estonia, która notowała w 2020 roku spadek udziału eksportu o 12,8%, w 2021 roku wartość obrotu do tego kraju wzrosła o 50% w porównaniu do roku 2020. Najwyższy wzrost eksportu z województwa podlaskiego w 2021 roku dotyczył Litwy, tj. 26% (178,46 mln zł). W latach 2015-2021 eksport do tego kraju wzrósł o 45,4%, tj. 269,66 mln zł.

Wykres 15. Cudzoziemcy prowadzący działalność gospodarczą w 2021 roku (osoby)

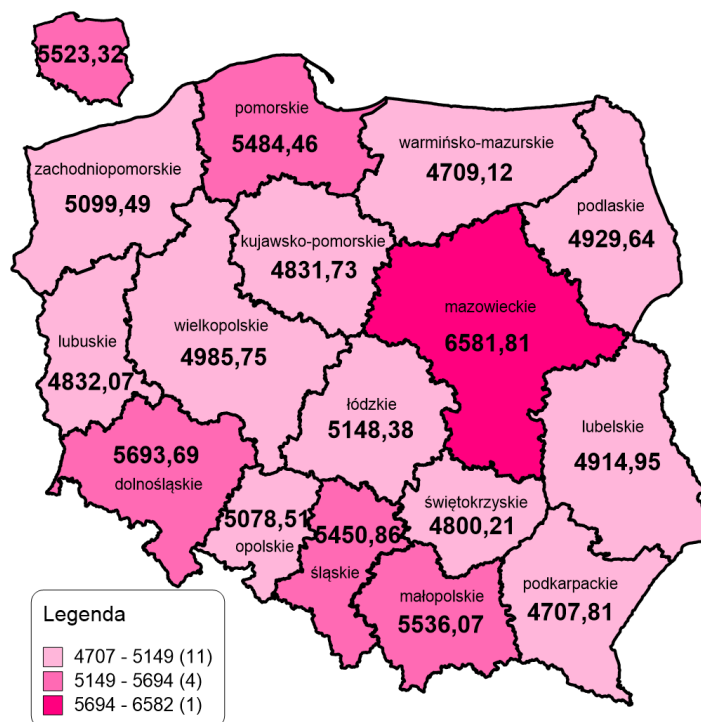

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych portalu statystycznego ZUS. Dane według stanu na 21.03.2022 roku.

W województwie podlaskim, działalność gospodarczą ulokowało 3,1% cudzoziemców, którzy zdecydowali się na aktywność gospodarczą w Polsce. Ponad połowę stanowią osoby posiadające obywatelstwo Białoruskie (58,2%). Znacznie mniejszą grupę stanowili Ukraińcy (9,6%), Rosjanie (3,7%), Niemcy (1,2%), Rumuni (1,1%), Włosi (0,9%), Wietnamczycy (0,6%). Z roku na rok liczba cudzoziemców prowadzących działalność w województwie rośnie. Podobna tendencja obserwowana jest w całym kraju. W latach 2019-2021, w regionie notowano średnioroczny wzrost liczby cudzoziemców o 88 osób. W Polsce średni przyrost liczby cudzoziemców prowadzących działalność gospodarczą wynosi 2 227 osób. O ile w regionie dominują Białorusini, w pozostałych regionach, najliczniejszą grupę cudzoziemców stanowią Ukraińcy.

Zgodnie z założeniami SRWP 2030 wskaźnik wykazuje tendencję rosnącą. W porównaniu z rokiem bazowym 2018 (393 os.), liczba cudzoziemców prowadzących działalność gospodarczą wzrosła w 2021 roku o 70% i wynosi 668 osób.

Mapa 3. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto 2020 w roku (w zł)*

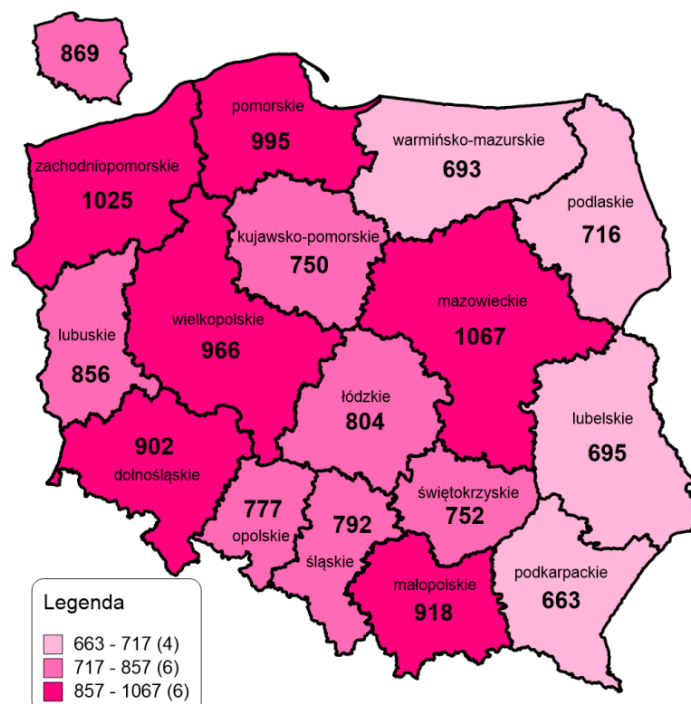

* przedziały domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

Niskie PKB wytwarzane w regionie przekłada się na dość niskie, przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto mieszkańców. Województwo podlaskie zajmuje 10. Pozycję w kraju. W regionie przeciętne wynagrodzenie jest o 600 zł niższe niż w skali całego kraju, ale jednocześnie jest najwyższe spośród województw Polski Wschodniej. Warunki finansowe oferowane na podlaskim rynku pracy, na przestrzeni lat, ulegają systematycznej poprawie, a tempo wzrostu wynagrodzenia przyśpieszyło w 2017 roku. W latach 2015-2020 przeciętne wynagrodzenie wzrosło o 1 283 zł. W regionie, w latach 2015-2020 przeciętna pensja wzrasta o 257 zł rocznie. Średni wzrost pensji w regionie jest niższy od średniej krajowej, gdzie przeciętna pensja wzrasta o 274 zł rocznie. Zgodnie z założeniami SRWP 2030 wskaźnik wykazuje tendencję rosnącą. W porównaniu z rokiem bazowym 2018 (4 264,04 zł) wzrósł o 15,6% (do 4 929,64 zł).

Mapa 4. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w 2020 roku*

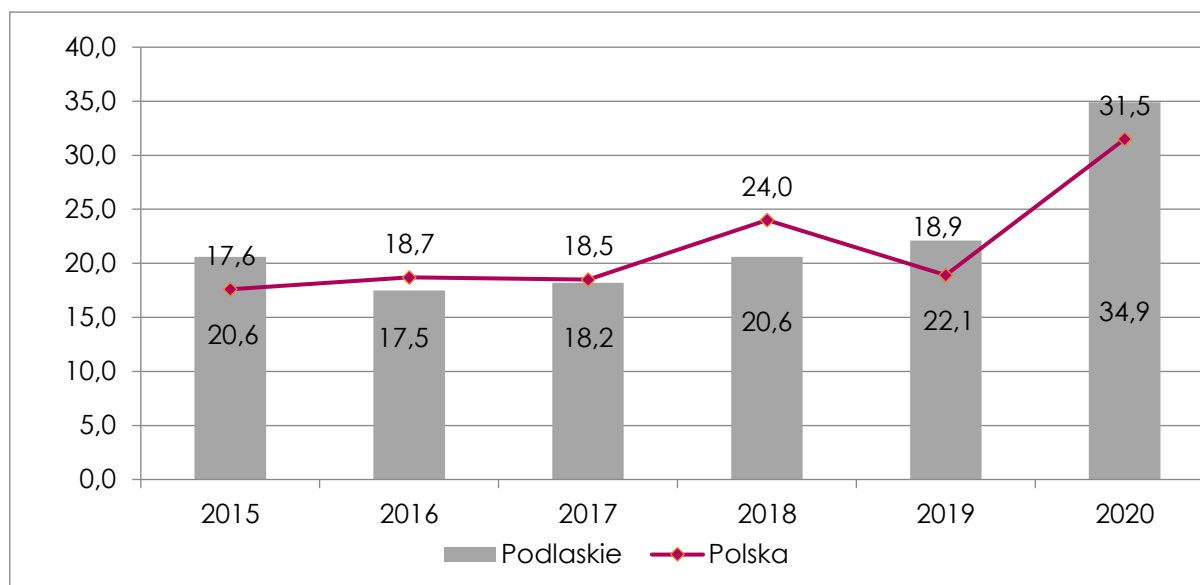
* przedziały domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

Województwo podlaskie jest regionem o niskim poziomie przedsiębiorczości. Dysproporcja pomiędzy liczbą przedsiębiorstw przypadającą na 10 tys. mieszkańców w województwie, a wartością tego wskaźnika dla kraju rośnie, aczkolwiek nie dynamicznie. W 2020 roku, wskaźnik osiągnął 82% przeciętnej wartości dla Polski. Województwo podlaskie zajmuje 13. miejsce w kraju pod względem wartości tego wskaźnika.

Obserwowany jest jednak stały wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. W końcu 2020 roku w Podlaskiem liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wynosiła 716 (w kraju – 869), podczas gdy w roku bazowym 2017 – 648 (w Polsce – 781). Zgodnie z założeniami SRWP 2030 wskaźnik wykazuje tendencję wzrostową.

Wykres 16. Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych na tle województwa i Polski w latach 2015-2020 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych systemu STRATEG. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych, wykazuje tendencję rosnącą, choć mało dynamiczną. Wzrost dynamiki obserwujemy dopiero w roku 2020. Wartość wskaźnika wzrosła o 12,8 p. proc. w porównaniu z rokiem 2019. Podobna tendencja obserwowana jest w całym kraju. Województwo podlaskie zajmuje 4. miejsce w kraju pod względem udziału przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych. W latach 2016-2018 region notował odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych poniżej średniej dla kraju. W ostatnich, dwóch analizowanych latach przekraczamy średnią krajową. Zgodnie z założeniami SRWP 2030 wskaźnik wykazuje tendencję wzrostową. W 2020 roku w porównaniu z rokiem bazowym 2017 (18,2%) wzrósł o 16,7 p. proc. (34,9%).

Tabela 3. Stopień wykorzystania turystycznych obiektów noclegowych w latach 2015-2020*

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Województwo podlaskie (w %)	30,0	29,2	30,4	29,2	30,6	22,1
Polska (w %)	36,7	38,1	39,3	40,1	40,6	26,8
Pozycja w skali kraju	12	13	14	16	15	10

* Dane dotyczą miejsc noclegowych w turystycznych obiektach noclegowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

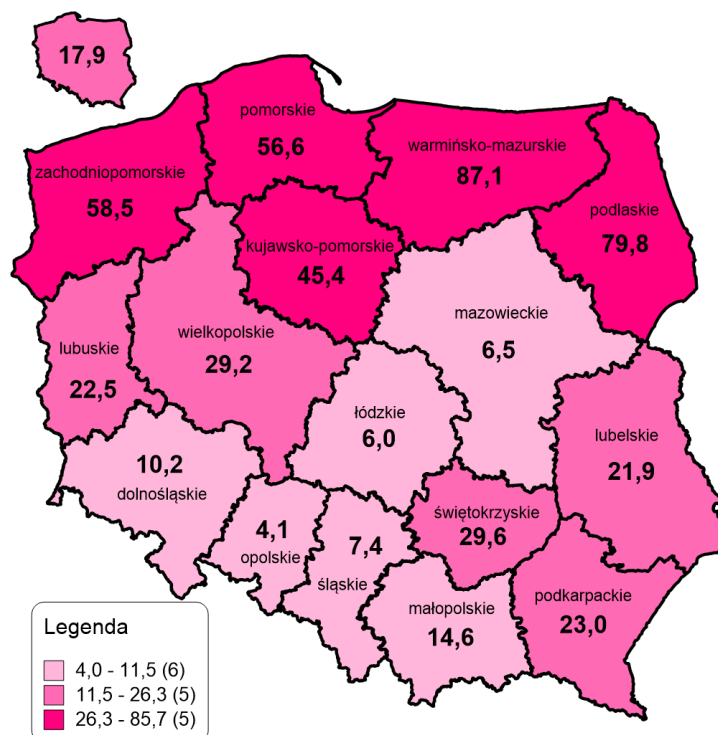
Województwo podlaskie charakteryzuje się unikatowymi walorami turystycznymi o randze międzynarodowej i krajowej, które dają duże możliwości do rozwoju szeroko pojętej turystyki. Nie ma to jednak dużego przełożenia na chociażby wykorzystanie miejsc noclegowych w turystycznych obiektach noclegowych. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w tych obiektach oscylował niezmiennie od roku 2010, w granicach 29-31%. W roku 2020 obserwujemy natomiast duży spadek w tym zakresie w województwie podlaskim, jak i w całym kraju. Region zanotował spadek na poziomie 8,5 p. proc. w porównaniu z rokiem 2019. W skali kraju był to spadek na poziomie 13,8 p. proc. Na zaistniałą sytuację duży wpływ miały z pewnością ograniczenia związane z pandemią COVID-19. Turystyka jest jednym z sektorów bezpośrednio dotkniętych skutkami pandemii.

Zgodnie z założeniami SRWP 2030 wskaźnik powinien wykazywać tendencję rosnącą. W porównaniu z rokiem bazowym 2018 (29,2%) nastąpił jednak znaczący spadek wartości wskaźnika w 2020 roku do poziomu 22,1%.

Cel operacyjny 1.4. Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego

Rewolucja energetyczna w ramach polityk prowadzonych przez UE oraz Polskę doprowadzi nie tylko do wzrostu udziału energii odnawialnej (OZE) w ogólnym zużyciu energii, ale również sprawi, że właścicielami zdecentralizowanych źródeł energii będą podlascy mieszkańcy i przedsiębiorcy. Działania na rzecz energii ze źródeł odnawialnych oraz gospodarki obiegu zamkniętego będą stanowiły wkład województwa podlaskiego w walkę z globalnymi zmianami klimatu jako jednego z najważniejszych wyzwań współczesności. Województwo podlaskie powinno stać się liderem we wdrażaniu rozwiązań z zakresu OZE i gospodarki obiegu zamkniętego, co nie tylko zapewni bezpośrednio wyższą konkurencyjność podlaskich firm i lepszą jakość życia mieszkańcom, ale też stworzy innowacyjny sektor gospodarczy, w którym specjalizacja może przynieść znaczące korzyści ekonomiczne. Podlaskie powinno być eksporterem rozwiązań i technologii OZE i gospodarki obiegu zamkniętego.

Mapa 5. Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem w 2020 roku (w %)*

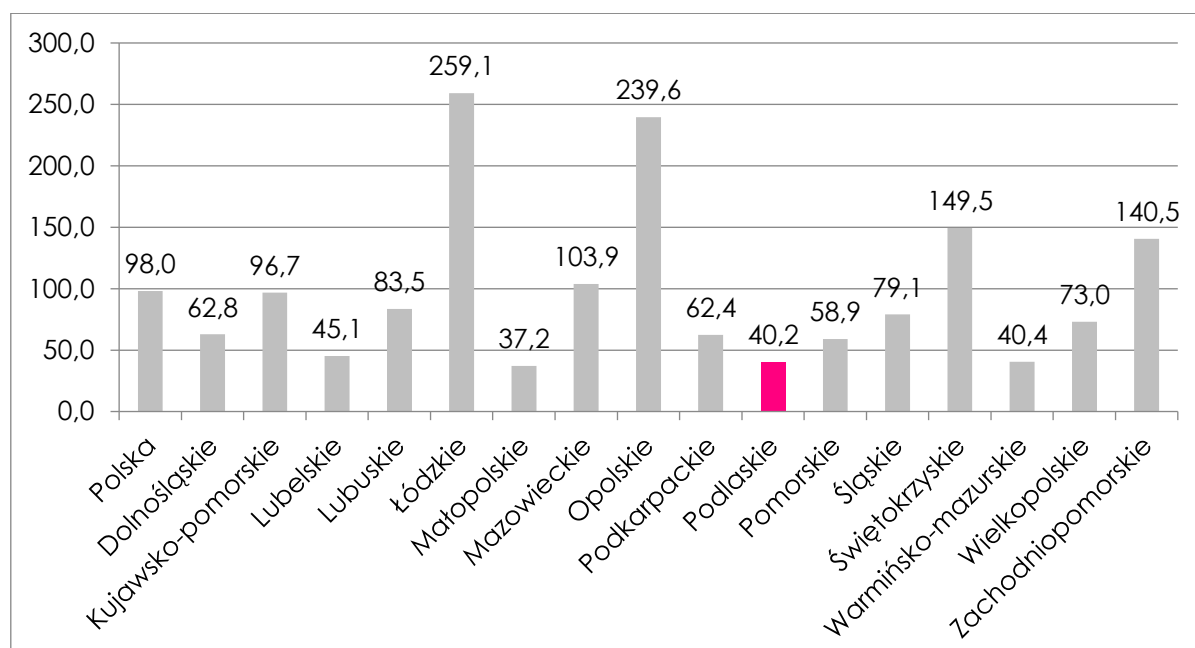
* przedziały domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

Województwo podlaskie osiąga najwyższe wyniki w zakresie udziału produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem, zajmując drugą pozycję w kraju, po województwie warmińsko-mazurskim. Udział ten w 2020 roku był ponad czterokrotnie wyższy niż wartość dla Polski. W skali kraju wartość wskaźnika ulegała systematycznemu, jednak mało dynamicznemu wzrostowi.

Mimo rokrocznych wahań udziału produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w regionie, w 2020 roku zanotowano wzrost udziału produkcji energii ze źródeł odnawialnych o 11,5 p. proc. w porównaniu z rokiem bazowym 2018 (68,3%), co jest zgodnie z założeniami SRWP 2030.

Wykres 17. Stosunek produkcji energii elektrycznej do zużycia energii elektrycznej w 2020 roku (w %)

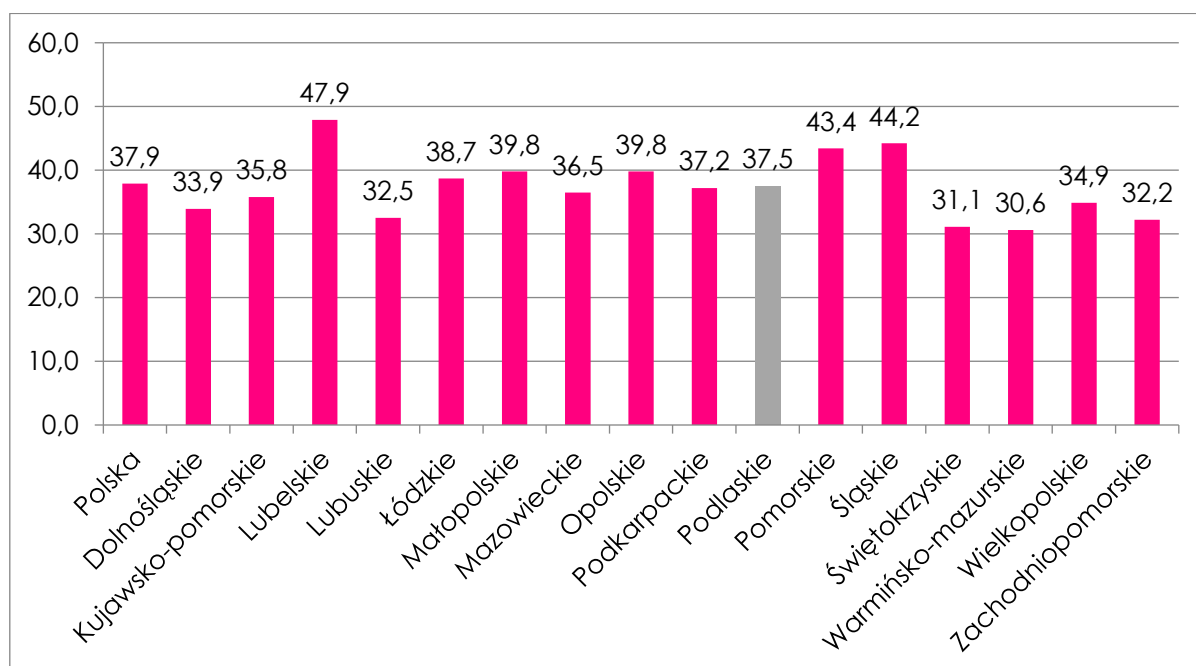

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych systemu STRATEG. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

Województwo podlaskie uzależnione jest od importu energii elektrycznej. Region osiąga najniższe wyniki w kraju w wytwarzaniu energii. W 2020 roku stosunek produkcji energii elektrycznej do zużycia energii wyniósł 40,2%. Wartość wskaźnika oznacza, że wyprodukowana w województwie energia wystarcza na pokrycie zapotrzebowania na nią jedynie w 40%. Pozostałe 60% region musi importować, tj. kupować energię wyprodukowaną poza regionem. W pięciu regionach Polski wartość wskaźnika przekracza 100%, oznacza to, że dany region produkuje wystarczająco na swoje potrzeby, a nadwyżkę może eksportować - sprzedawać do innych regionów lub krajów. Stosunek produkcji energii elektrycznej do jej zużycia w regionie w latach 2015-2018 charakteryzował się spadkami. Natomiast w roku 2019 zanotowano wzrost wskaźnika o 7,5 p. proc w stosunku do roku poprzedniego. Osiągniętą wartość utrzymano w roku 2020, dzięki czemu dysproporcja między województwem podlaskim a krajem uległa zmniejszeniu. Wartość dla Polski (98%) wskazuje, iż możemy mówić o równowadze między produkcją a zużyciem energii elektrycznej.

Wartość wskaźnika, zgodnie z założeniami SRWP 2030, rośnie. W porównaniu z rokiem bazowym 2017 (39,3%) stosunek produkcji energii elektrycznej do zużycia energii elektrycznej wzrósł w 2020 roku o 0,9 p. proc.

Wykres 18. Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ilości odpadów komunalnych wytworzonych w ciągu roku ogółem w 2020 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

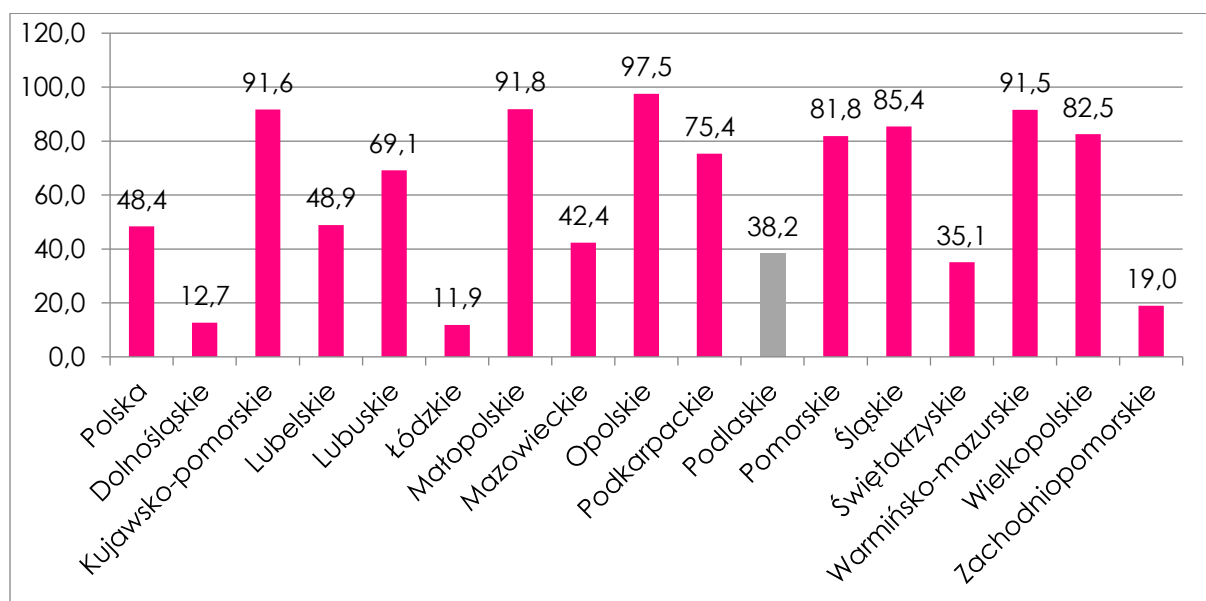
Wyzwaniem dla województwa podlaskiego jest zwiększająca się liczba odpadów, stwarzająca poważne zagrożenie dla ludzi i środowiska.

Selektywna zbiórka odpadów pozwala w sposób bardziej racjonalny, zgodnie z wymogami ochrony środowiska, gospodarować wytworzonymi odpadami.

Selektywna zbiórka odpadów nie osiąga zadawalających wyników w regionie, jak i w całym kraju. Mimo tego wartość wskaźnika w regionie systematycznie rośnie. W roku 2020 udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ogólnej ilości odpadów komunalnych wytworzonych (37,5%) jest zbliżony do udziału w Polsce (37,9%). Województwo podlaskie zajmuje obecnie 7. miejsce w kraju pod kątem odsetka odpadów zbieranych selektywnie, przy czym zróżnicowanie międzyregionalne w tym zakresie nie jest duże. Należy zauważyć, że nie jest możliwe porównanie danych o odpadach zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów - papier i tektura, metale, szkło, tworzywa sztuczne i biodegradowalne - z analogicznymi danymi z poprzednich okresów ze względu na ujęcie odpadów biodegradowalnych w grupie odpadów zebranych selektywnie dopiero od 2020 roku.

Zgodnie z założeniami SRWP 2030, wartość wskaźnika w 2020 roku wykazuje tendencję rosnącą. W porównaniu z rokiem bazowym 2018 (26,9%) wzrosła o 10,6 p. proc.

Wykres 19. Udział odpadów (z wyłączeniem komunalnych) poddanych odzyskowi* w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku w 2020 roku (w %)

* Odpady poddane odzyskowi mogą być odzyskiwane we własnym zakresie przez wytwórcę oraz przekazywane innym odbiorcom do procesów odzysku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS *Ochrona środowiska 2021*. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

Przez odpady inne niż komunalne rozumiemy odpady niebezpieczne, bądź inne niż niebezpieczne, z wyłączeniem komunalnych. W 2020 roku udział odpadów (z wyłączeniem komunalnych) poddanych odzyskowi, w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku, w województwie podlaskim notuje 51% spadek wartości. Spadek wartości wskaźnika w stosunku do 2019 roku wynika z prawie 5-krotnego wzrostu ilości odpadów wytworzonych ogółem (w związku z dużą inwestycją budowlaną w powiecie suwalskim), a nie ze spadku odpadów poddanych odzyskowi, których ilość w ujęciu rocznym wzrosła ponad dwukrotnie. Realizowane w danym okresie sprawozdawczym inwestycje „zaburzają” ciągłość danych wskaźnika.⁷ Do roku 2019 odsetek udziału odpadów poddawanych odzyskowi w regionie przewyższał średnią dla Polski. Obecnie wartość jest niższa o 10,2 p. proc.

Zgodnie z założeniami SRWP 2030 udział odpadów (z wyłączeniem komunalnych) poddanych odzyskowi, w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku powinien wykazywać tendencję wzrostową w porównaniu z rokiem bazowym 2017 (81,8%). W 2020 roku notujemy jednak spadek o 43,6 p. proc. (38,2%).

⁷ Informacja pozyskana z Urzędu Statystycznego w Białymstoku.

Tabela 4. Wskaźnik recyklingu odpadów komunalnych w latach 2017-2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Województwo podlaskie (w %)	25	29	30	40
Polska (w %)	34	34	34	29
Pozycja w skali kraju	13	10	10	3

Wskaźnik recyklingu odpadów komunalnych obejmuje odpady komunalne przeznaczone do recyklingu oraz do kompostowania i fermentacji.

Źródło: obliczenia własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

Poziom odzyskiwania i ponownego wykorzystania odpadów komunalnych w województwie podlaskim, jak i w całej Polsce nie jest zadawalający. Problem odpadów jest czołowym problemem dotyczącym ochrony środowiska. W 2020 roku obserwuje się jednak znaczny wzrost wskaźnika do 40%, to o 10 p. proc. więcej niż w roku 2019. W związku z tym województwo podlaskie jest trzecim regionem w Polsce z najwyższym wskaźnikiem recyklingu odpadów komunalnych. To duża zmiana w porównaniu z rokiem 2019 (10. miejsce). Poziom recyklingu w całym kraju ma zbliżone wartości. Nie występują duże dysproporcje w tym obszarze pomiędzy regionami, jak i przeciętną wartością dla kraju (z wyjątkiem województwa świętokrzyskiego, gdzie analizowany wskaźnik jest na najniższym poziomie w kraju - 27%). W latach 2017-2020 wskaźnik w województwie wzrósł o 15 p. proc., przy średnim wzroście krajowym na poziomie 5 p. proc. Województwo podlaskie oraz dwa regiony Polski Wschodniej, warmińsko-mazurskie i lubelskie, notują najwyższy wzrost wskaźnika w analizowanych latach, tj. ok. 15 p. proc. Gdyby analizować sytuację na przestrzeni kilkunastu lat, Polska w obszarze odzyskiwania i ponownego wykorzystania odpadów komunalnych dokonała dużego postępu. Zgodnie z wymogami unijnymi, poziom ponownego użycia i recyklingu, jaki każde państwo członkowskie UE musi osiągnąć to: 50% w 2020 roku i 55% od 2025 roku. Polska jednak jeszcze nie osiągnęła wymagań w tym zakresie. Obecny wskaźnik recyklingu dla kraju wynosi 39%.

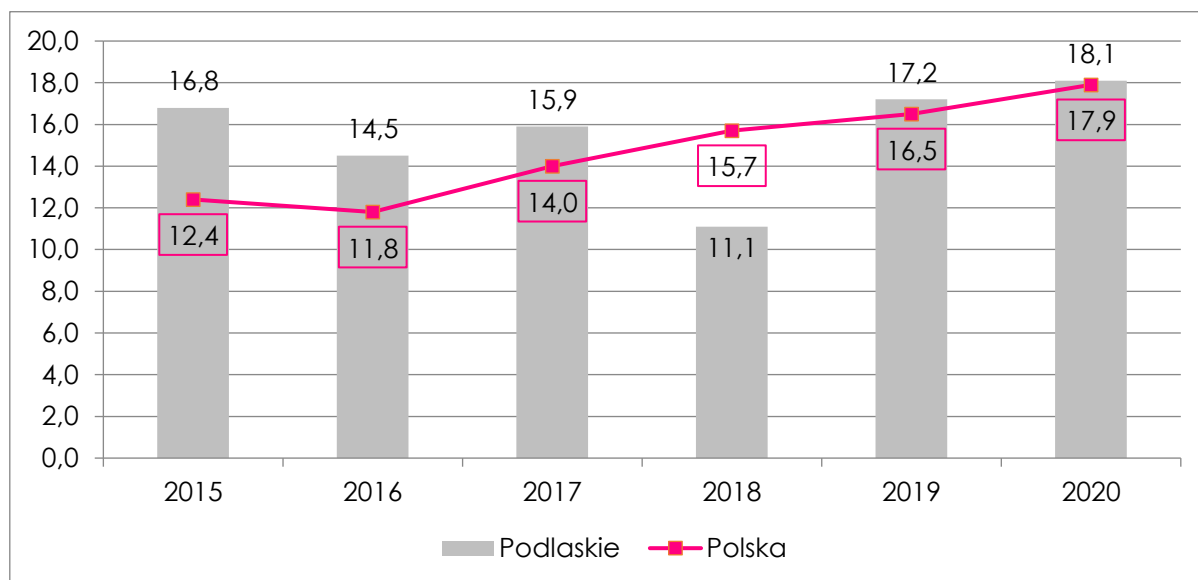
Zgodnie z założeniami SRWP 2030 wskaźnik recyklingu odpadów komunalnych wykazuje tendencję rosnącą. W porównaniu z rokiem bazowym 2018 (29%) wzrósł w 2020 roku o 11 p. proc. (40%).

Cel operacyjny 1.5. E-podlaskie

Zgodnie z założeniami SRWP 2030 o przygotowaniu gospodarki województwa do implementacji założeń przemysłu 4.0. będzie świadczyć przejście całego regionu na system gospodarki cyfrowej. Będzie to wymagało kontynuacji działań w zakresie rozwoju infrastruktury i systemów teleinformatycznych,

cyfryzacji danych i informacji, rozwoju kompetencji cyfrowych oraz usług świadczonych drogą elektroniczną (hardware i software). Jak pokazują dane, obszar ten wymaga jeszcze wielu działań.

Wykres 20. Odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia poprzez sieci komputerowe w latach 2015-2020 (w %)

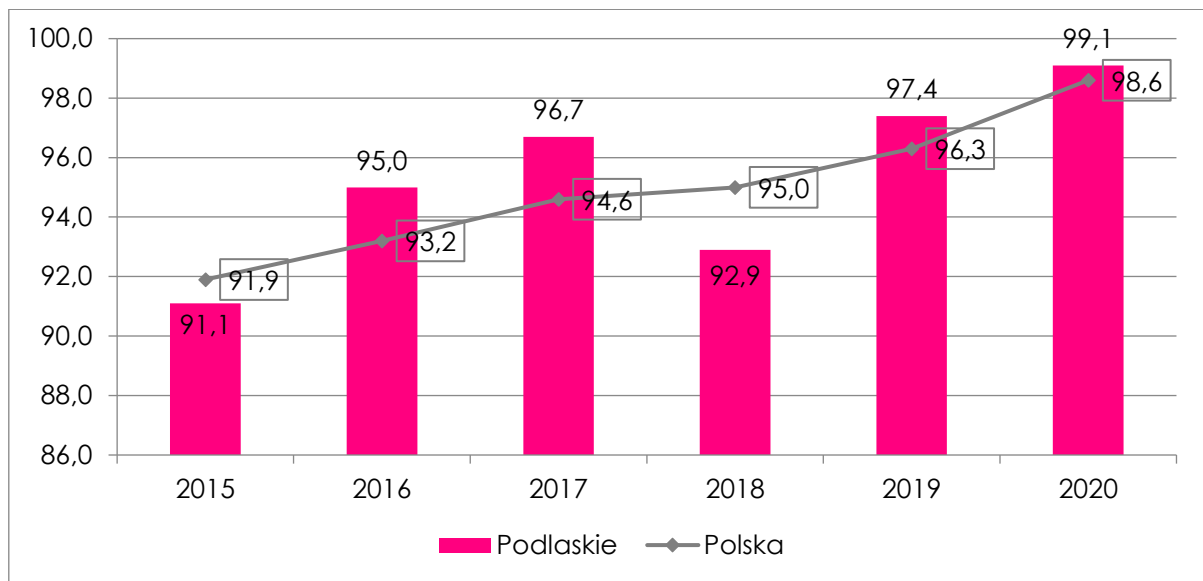

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

W 2018 roku, co dziesiąty przedsiębiorca w województwie podlaskim otrzymywał zamówienie poprzez sieci komputerowe. W 2020 roku prawie co 5 przedsiębiorca wykorzystywał drogę elektroniczną w tym celu. Pomimo corocznych wahań wskaźnika, region osiąga wartości powyżej średniej dla kraju. W 2018 roku nastąpił znaczny spadek w tym zakresie, który uplasował region poniżej wartości dla Polski oraz na przedostatnim miejscu wśród regionów. W roku 2020 województwo podlaskie znajduje się w pierwszej piątce regionów z najwyższym odsetkiem przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia poprzez sieci komputerowe. Mimo, iż sytuacja z roku na rok jest lepsza, odsetek przedsiębiorców korzystających z tej formy realizacji zamówień jest na niskim poziomie. Jest to szczególnie istotne w dobie pandemii COVID-19. Dlatego województwo powinno podejmować działania w kierunku rozwoju usług cyfrowych dla przedsiębiorców, dla poprawy ich konkurencyjności.

Zgodnie z założeniami SRWP 2030 odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia poprzez sieci komputerowe powinien wykazać tendencję wzrostową w porównaniu do roku bazowego 2017 (15,9%). W roku 2020 notowany jest wzrost wartości wskaźnika o 2,2 p. proc. (18,1%).

Wykres 21. Odsetek przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu w latach 2015-2020 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 09.02.2022 roku.

Dostęp do szerokopasmowego Internetu w regionie posiada już niemal każdy przedsiębiorca. Szybkie łącze komputerowe jest podstawą funkcjonowania w wielu dziedzinach życia/branżach. W 2020 roku województwo podlaskie zanotowało wzrost wartości wskaźnika o 1,7 p. proc. w odniesieniu do roku poprzedniego, co daje wartość wyższą niż w Polsce (98,6%). Województwo podlaskie oraz warmińsko-mazurskie mają największy odsetek przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do internetu w skali kraju. Region zajmuje obecnie 2. miejsce w kraju (powrócił do grona najlepszych województw pod względem wartości wskaźnika, przesuwając się z pozycji 13. w 2018 roku). W 2018 roku obserwowano najwyższy spadek wartości wskaźnika do poziomu 92,9%. Należy mieć na uwadze, że różnice między regionami w zakresie dostępu przedsiębiorstw do szerokopasmowego Internetu są niewielkie. Obecnie, w każdym województwie ponad 97% firm dysponuje wysokoprzepustowymi łączami. Najniższy wskaźnik notuje województwo opolskie (97,4%), lubelskie (97,6%) i podkarpackie (97,8%). Zgodnie z założeniami SRWP 2030 wartość wskaźnika w 2020 roku wzrosła w porównaniu z rokiem bazowym 2018 (92,9%) o 6,2 p. proc. (99,1%).

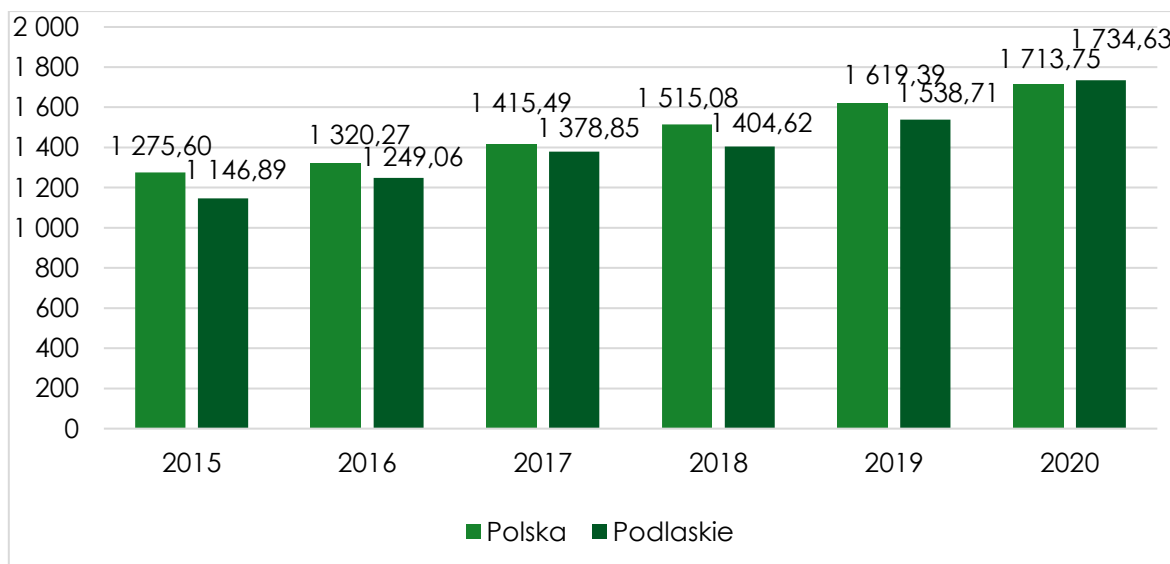
Cel strategiczny 2. Zasobni mieszkańcy

Celem działań samorządu województwa jest zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców. Dzięki wyróżnieniu celu strategicznego „Zasobni mieszkańcy” polityka rozwoju regionu skupia się na budowaniu i rozwijaniu silnego kapitału ludzkiego, który jest najważniejszym zasobem regionu. Zwiększaniu zasobności mieszkańców województwa podlaskiego służy budowanie i wzmocnienie kompetencji mieszkańców regionu oraz działania zwiększające możliwości rozwijania aktywności społecznych w nowoczesnych przestrzeniach wysokiej jakości. Z racji tego, że trzy cele strategiczne są ze sobą ściśle powiązane i współzależne, budowanie zasobności mieszkańców województwa podlaskiego będzie efektem realizacji wszystkich celów SRWP 2030, w szczególności celu 2. Zasobni mieszkańcy.

W ramach realizacji celu monitorowaniu podlegają wskaźniki:

- Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny ze źródeł dochodowych na 1 osobę w gospodarstwie domowym;
- Dochody własne JST na 1 mieszkańca;
- Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały z regionu⁸.

Wykres 22. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny ze źródeł dochodowych na 1 osobę w gospodarstwie domowym w latach 2015-2020 (w zł)

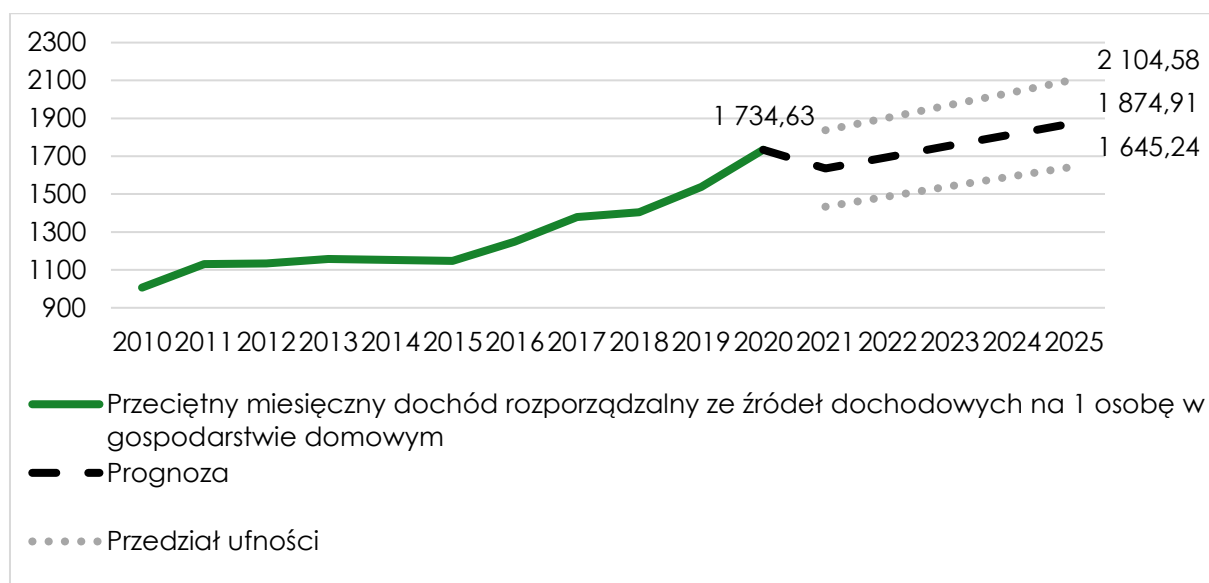
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

Obserwowany jest wzrost dochodu rozporządzalnego w gospodarstwach domowych. W 2020 roku, dochód rozporządzalny przypadający na jedną

⁸ Dane dotyczą wymeldowań do innych województw oraz zagranicę na pobyt stały z regionu.

osobę w podlaskim gospodarstwie domowym przekraczała o 1,2% wartość dla kraju. W porównaniu do wartości z 2019 roku wzrósł o 195,92 zł/os., tj. o 12,7%. W 2017 roku (bazowym) przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na jedną osobę w gospodarstwie domowym w województwie podlaskim stanowił 97,4% wartości dla kraju i był niższy od dochodu rozporządzalnego w 2020 roku o 355,78 zł/os., tj. o 20,5%.

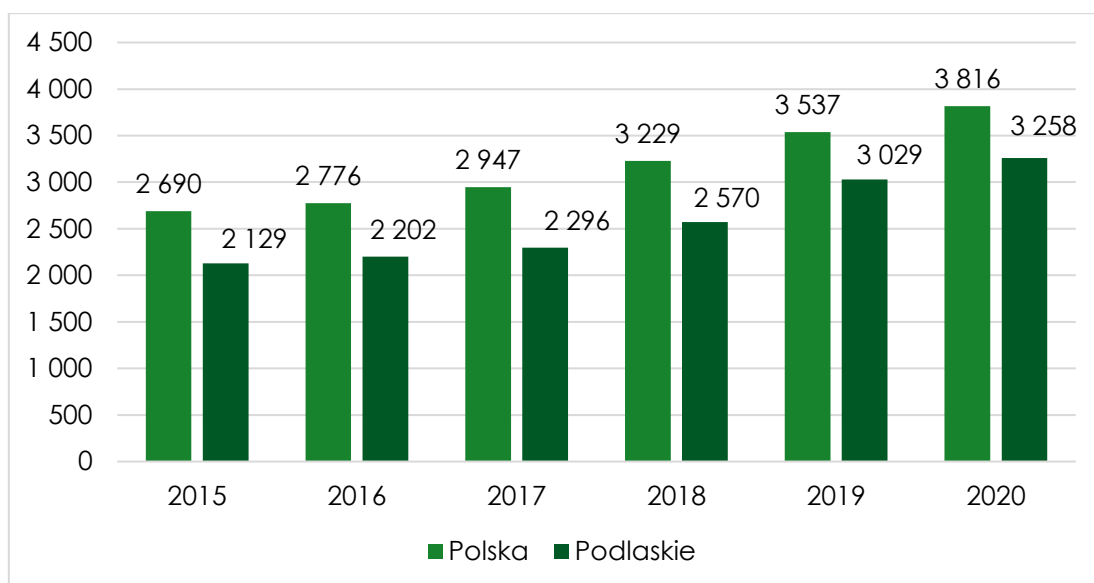
Wykres 23. Wartość przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego ze źródeł dochodowych na 1 osobę w gospodarstwie domowym w latach 2010-2020 z prognozą do 2025 roku (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Utrzymanie dotychczasowej tendencji zmian wartości przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego ze źródeł dochodowych na 1 osobę w gospodarstwie domowym wskazuje na dalszy wzrost wartości wskaźnika. Wynik predykcji wskazuje na systematyczny wzrost dochodu rozporządzalnego (z wyjątkiem wartości za 2021 rok, w którym zakłada się spadek wartości wskaźnika względem 2020 roku). Przeprowadzona symulacja wskazuje, że w 2025 roku wartość przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego ze źródeł dochodowych na 1 osobę w gospodarstwie domowym z 95% prawdopodobieństwem będzie się zawierać w przedziale od 1 645,24 zł do 2 104,58 zł. Prognoza punktowa wyznaczona z wykorzystaniem trendu liniowego zakłada osiągnięcie w 2025 roku wartości wskaźnika na poziomie 1 874,91 zł. Osiągnięcie tej wartości pozwoli na realizację założonego w SRWP 2030 30% wzrostu przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego ze źródeł dochodowych na 1 osobę w gospodarstwie domowym.

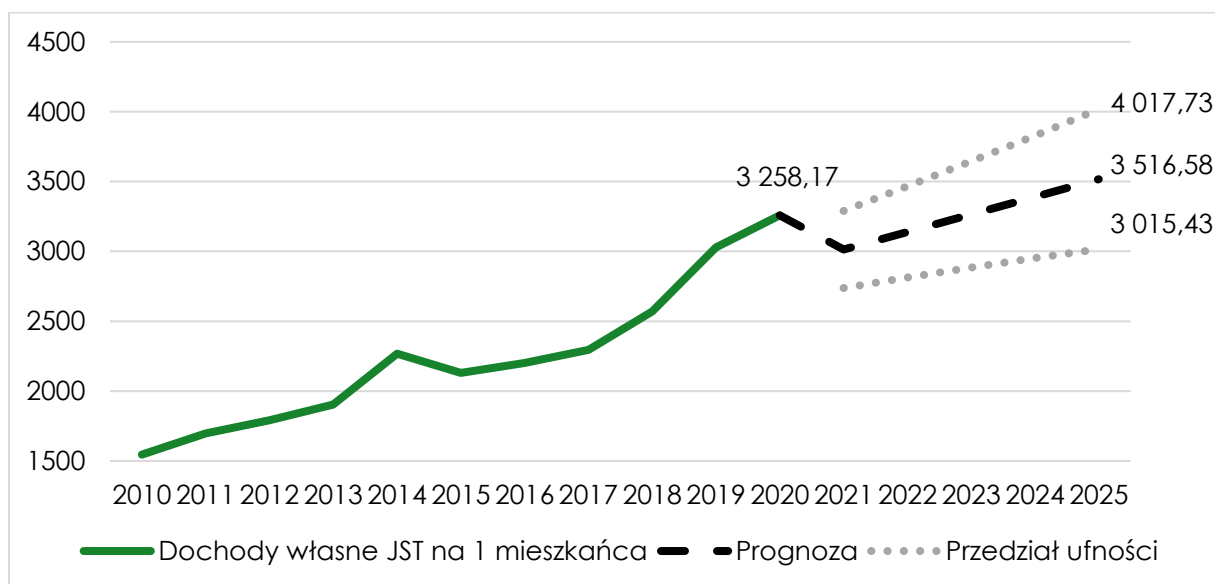
Wykres 24. Dochody własne JST na 1 mieszkańca w latach 2015-2020 (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

Na przestrzeni lat 2015-2020 systematycznie rosła również kwota dochodów własnych JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Trend charakteryzujący region był analogiczny do obserwowanego w kraju. W 2020 roku, w porównaniu do 2018 roku (bazowego) w województwie podlaskim odnotowano wzrost tej kwoty o 688 zł/os., tj. o 26,8%. Dochody własne JST na 1 mieszkańca w województwie podlaskim w 2020 roku stanowiły 85,4% wartości dla kraju (różnica wynosiła 558 zł/os.).

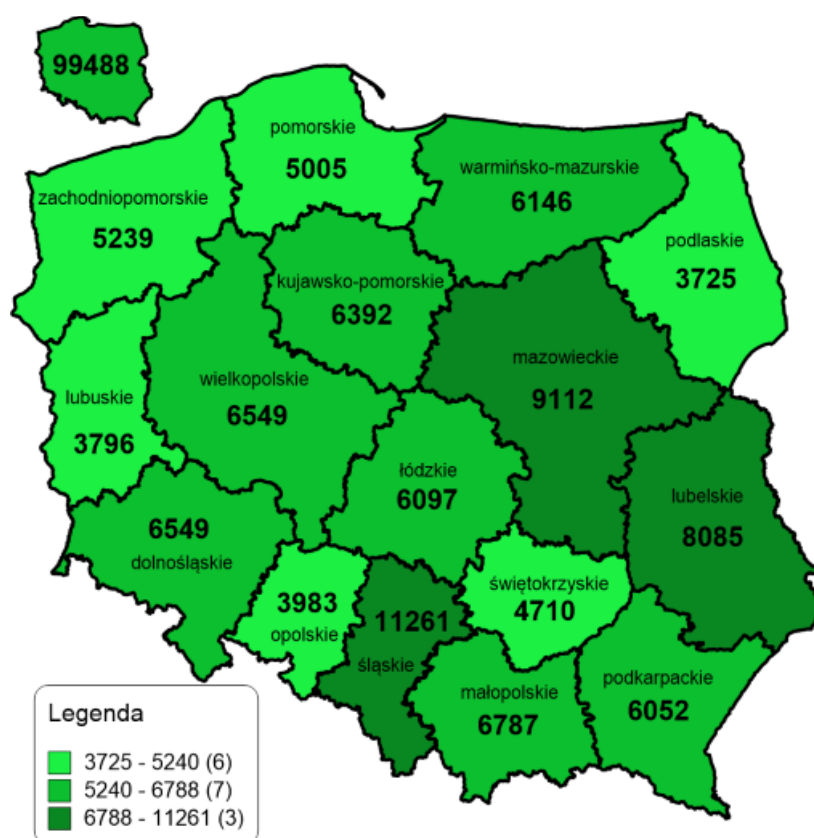
Wykres 25. Dochody własne JST na 1 mieszkańca w latach 2010-2020 z prognozą do 2025 roku (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Prognoza wartości dochodów własnych JST na jednego mieszkańca wskazuje, przy założeniu utrzymania obecnego trendu oraz założeniu niezmienności pozostałych warunków, na wzrost wartości. Utrzymanie dotychczasowego tempa zmian pozwoli z 95% prawdopodobieństwem zakładać, że wartość dochodów JST w 2025 roku będzie zawierać się w przedziale od 3 015,43 zł do 4 017,73 zł. Prognoza punktowa wyznaczona z wykorzystaniem trendu liniowego na podstawie dostępnych danych, zakłada, że w 2025 roku wskaźnik wyniesie 3 516,58 zł. Oznacza to, że przekoczona zostanie, założona w SRWP 2030, pośrednia wartość wskaźnika wynosząca 3 300 zł.

Mapa 6. Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały z regionu w 2020 roku (w os.)*

* Dane dotyczą wymeldowań do innych województw oraz zagranicę na pobyt stały z regionu.

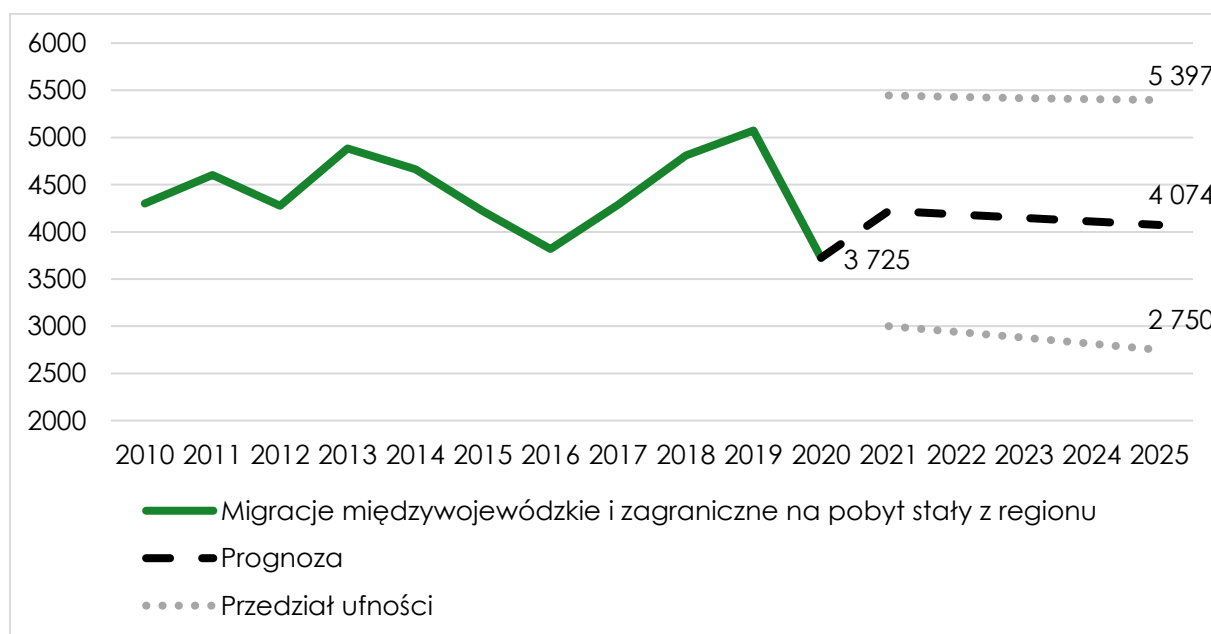
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 09.02.2022 roku.

W latach 2016-2019 poziom migracji w województwie podlaskim wykazywał tendencję wzrostową. Liczba osób, które wyjechały z regionu na stałe była najwyższa w 2019 roku i wyniosła 5 074 osoby. W 2020 roku widoczny jest natomiast wyraźny spadek poziomu migracji w porównaniu do 2019 roku (o 26,6%). Prawdopodobnie jedną z kluczowych przyczyn takiego stanu rzeczy był wybuch pandemii COVID-19. W 2020 roku, w porównaniu do 2018

roku (bazowego) w województwie podlaskim liczba migracji zmniejszyła się o 1 086 osób, tj. o 22,6%. Jednocześnie województwo podlaskie jest w gronie czterech województw z najmniejszą liczbą osób, które opuściły region zamieszkania. W latach 2015-2020 województwo podlaskie opuściło łącznie 25 936 osób⁹.

Dane o migracjach międzywojewódzkich i zagranicznych na pobyt stały z regionu pokazują ruch w jednym kierunku, z województwa podlaskiego. Nie informują o liczbach osób osiedlających się w regionie na stałe, a tym samym nie pozwalają na ocenę ostatecznego rozrachunku pomiędzy odpływami i napływami mieszkańców do regionu. Pokazują jednak skłonność mieszkańców województwa do wyjazdu.

Wykres 26. Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały z regionu w latach 2010-2020 z prognozą do 2025 roku (w os.)*

* Dane dotyczą wymeldowań do innych województw oraz zagranicę na pobyt stały z regionu. Wymeldowania w 2015 roku, w związku z brakiem danych o odpływie za granicę, wyznaczone zostały jako suma wymeldowań wewnętrznych z 2015 roku i wymeldowań za granicę jako średnia z roku 2014 i 2016.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Prognoza przeprowadzona w oparciu o dotychczasowe wartości migracji międzywojewódzkich i zagranicznych na pobyt stały z regionu wskazuje, że liczba osób, które wyjadą z regionu na stałe z 95% prawdopodobieństwem zawierać się będzie w przedziale od 2 750 do 5 397 osób. Zakładając

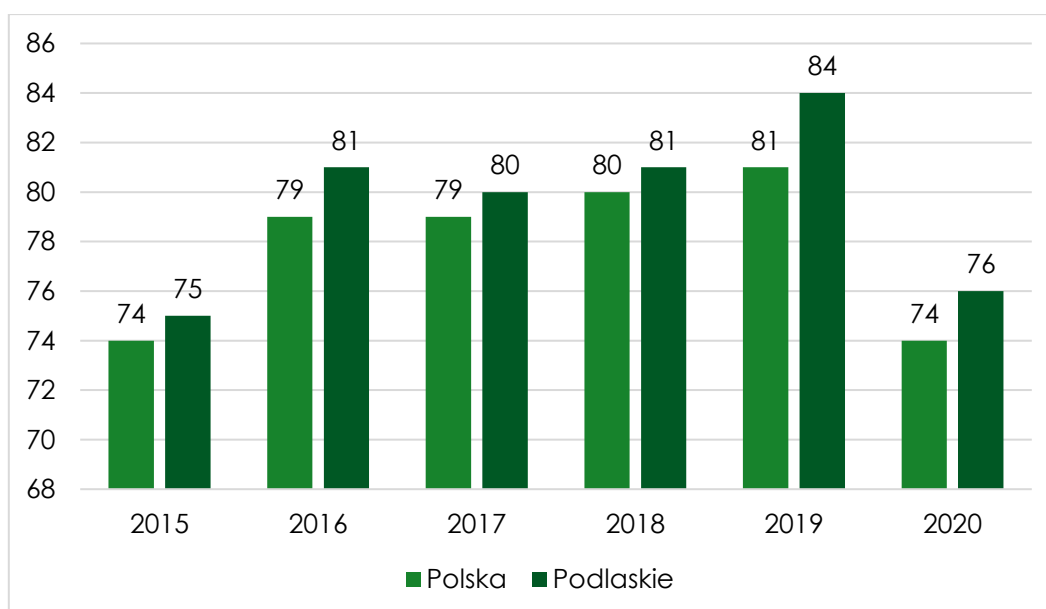
⁹ Wymeldowania w 2015 roku, w związku z brakiem danych o odpływie za granicę, wyznaczone zostały jako suma wymeldowań wewnętrznych z 2015 roku i wymeldowań za granicę jako średnia z roku 2014 i 2016.

niezmiennosć pozostałych czynników prognozowana liczba migrantów na pobyt stały z województwa podlaskiego w 2025 roku wyniesie 4 074. Jest to wartość nieznacznie wyższa od zakładanego w SRWP 2030 poziomu emigracji, tj. 4 000 osób. Wartość pośrednia mieści się jednak w prognozowanym przedziale ufności.

Cel operacyjny 2.1. Kompetentni mieszkańcy

Rozwijająca się gospodarka, z jednej strony przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców województwa podlaskiego, z drugiej zaś, stwarza konieczność ciągłego podnoszenia jakości kapitału ludzkiego. Wynikiem realizacji celu operacyjnego „Kompetentni mieszkańcy” powinien być znaczący wzrost jakości kapitału ludzkiego, co skutkować będzie zarówno zwiększeniem atrakcyjności inwestycyjnej, jak i jakości życia w regionie.

Wykres 27. Zdawalność egzaminu maturalnego w latach 2015-2020 (w %)

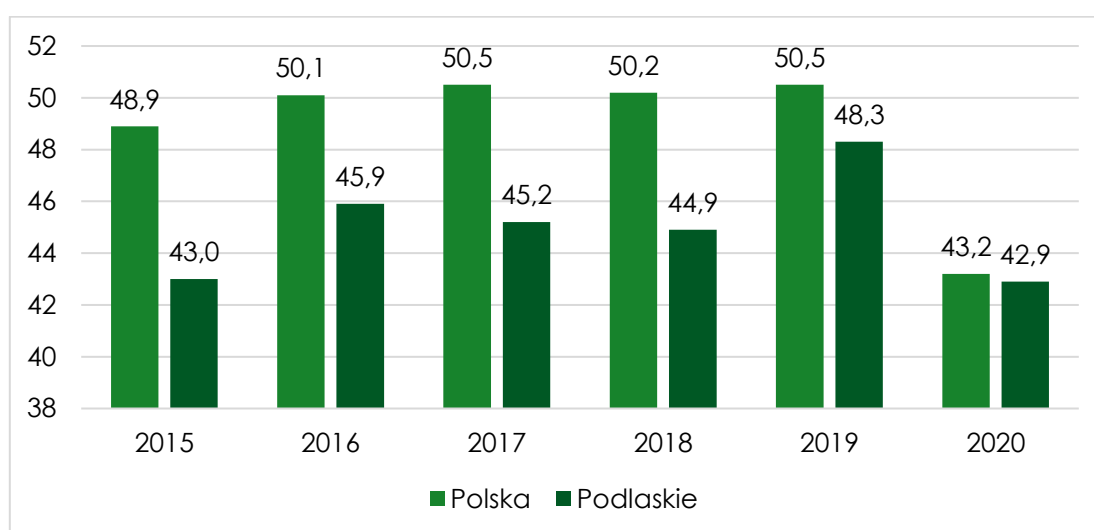

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG. Dane według stanu na 03.02.2022 roku.

Na przestrzeni lat 2015-2019 zdawalność egzaminu maturalnego w województwie podlaskim stale rosła, by osiągnąć w 2019 roku poziom 84%. W 2020 roku odnotowano spadek zdawalności w porównaniu do 2019 roku aż o 8 p. proc. Przyczyny takiego stanu rzeczy można upatrywać w nauce zdalnej spowodowanej pandemią COVID-19. W odniesieniu do 2017 roku (bazowego), zdawalność egzaminu maturalnego w województwie podlaskim w 2020 roku była niższa o 4 p. proc. Pomimo spadku, zdawalność egzaminu maturalnego w województwie podlaskim w latach 2015-2020 utrzymywała się na poziomie wyższym niż w kraju. Z jednej strony jest to satysfakcjonujące, z drugiej pomimo uzyskanego wyniku, w 2020 roku matury nie zdało 24% abiturientów kształcenia na poziomie średnim.

Odsetek absolwentów zasadniczych szkół zawodowych oraz techników w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych w województwie podlaskim w latach 2015-2020 był niższy niż w całym kraju. Do 2019 roku oscylował w przedziale od 43% do nieznacznie ponad 48,3%, podczas gdy w kraju wahał się w przedziale od 48,9% w 2015 roku do ponad 50% w latach 2016-2019. W 2020 roku nastąpił znaczący spadek liczby absolwentów w stosunku do wcześniejszych lat zarówno w kraju jak i w województwie podlaskim.

Wykres 28. Udział absolwentów zasadniczych szkół zawodowych oraz techników w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych (zasadniczych szkół zawodowych, techników i liceów ogólnokształcących)¹⁰ w latach 2015-2020 (w %)

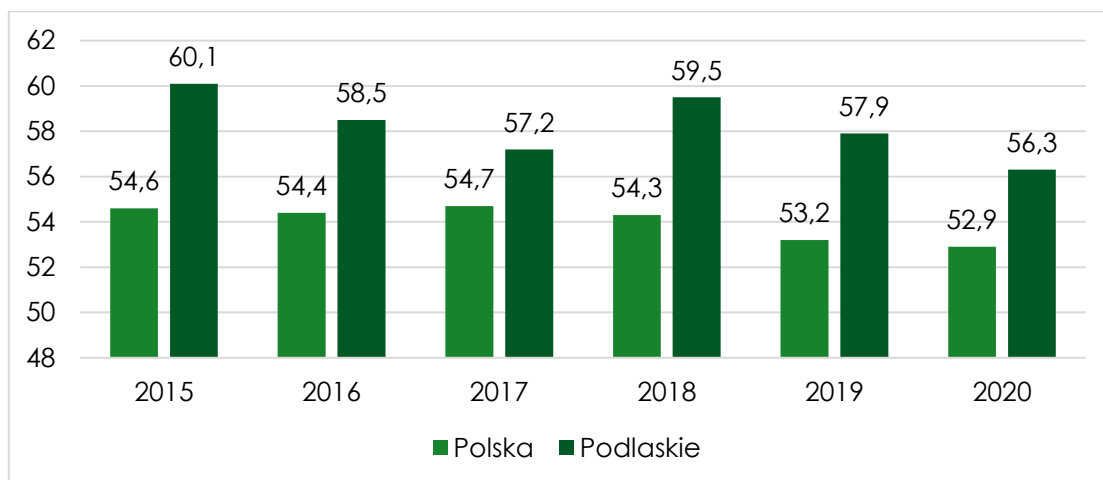

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG. Dane według stanu na 03.02.2022 roku.

W 2020 roku, odsetek absolwentów szkół zawodowych w regionie osiągnął wartość 42,9% i był niższy od wartości w kraju o 0,3 p. proc. oraz niższy o 2,3 p. proc. w stosunku do wartości z 2017 roku (rok bazowy). Oznacza to, że młodzież w województwie podlaskim w większości zdecydowała się na kontynuowanie nauki w liceach ogólnokształcących. Powodów takich decyzji można upatrywać m.in. w prowadzeniu niewystarczających działań zmierzających do upowszechniania kształcenia zawodowego i podnoszenia jego jakości.

¹⁰. Od roku szkolnego 2017/2018 obowiązuje nowy ustrój szkolny, wprowadzony ustawą z dnia 14 grudnia 2016 roku, zgodnie z którym zlikwidowano gimnazja, powrócono do 8-letniej szkoły podstawowej, a zasadnicze szkoły zawodowe zastąpiono szkołami branżowymi. Wydłużeniu uległ również cykl kształcenia w liceach ogólnokształcących z trzech do czterech lat oraz w technikach z czterech do pięciu lat.

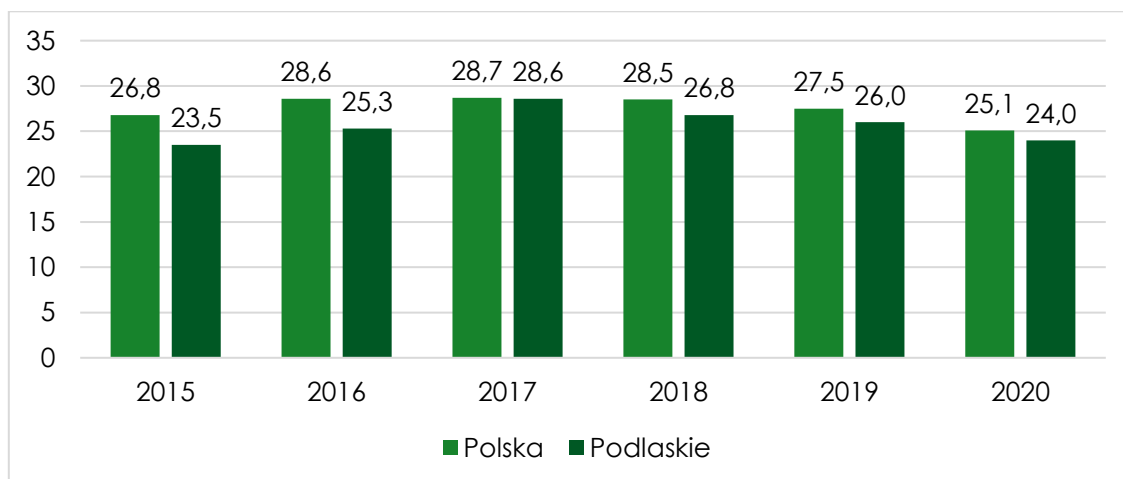
Wykres 29. Wskaźnik zatrudnienia osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym według BAEL w latach 2015-2020 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG. Dane według stanu na 03.02.2022 roku.

Pomimo niższego niż w kraju udziału liczby absolwentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz absolwentów techników w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych, poziom zatrudnienia osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym w województwie podlaskim w latach 2015-2020 znacząco przewyższał wartości w skali kraju i mieścił się w przedziale od 56,3% do 60,1%. Oznacza to, że na podlaskim rynku pracy jest duże zapotrzebowanie na osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. W 2020 roku wartość wskaźnika zatrudnienia osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym w regionie była niższa od wartości osiągniętej w 2017 (bazowym) roku o 0,9 p. proc. i wyższa od wartości dla kraju o 3,4 p. proc.

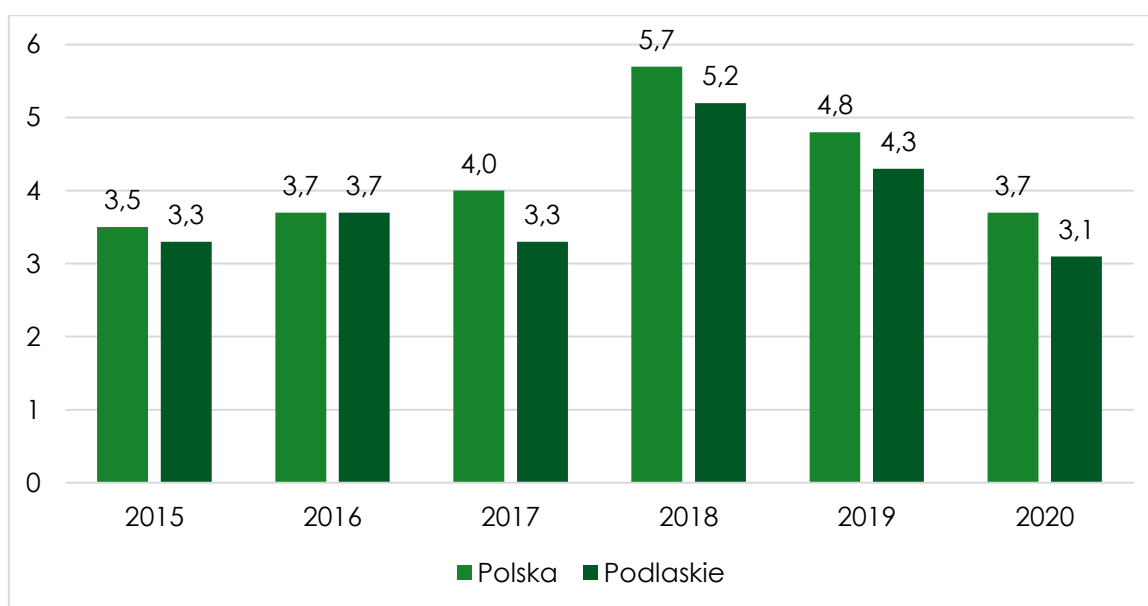
Wykres 30. Odsetek absolwentów szkół wyższych na kierunkach technicznych i przyrodniczych (bez cudzoziemców) według klasyfikacji ISCED-F 2013 w latach 2015-2020 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG. Dane według stanu na 03.02.2022 roku.

Odsetek absolwentów uczelni (bez cudzoziemców) na kierunkach technicznych i przyrodniczych, istotnych z punktu widzenia rozwoju gospodarki regionu w województwie podlaskim, w latach 2015-2020 był na poziomie nieznacznie niższym niż przeciętnie w kraju. Największą wartość (28,6%) osiągnął w 2017 roku (rok bazowy). W latach 2018, 2019 i 2020 nieznacznie obniżył się w stosunku do 2017 roku osiągając odpowiednio wartości 26,8%, 26,0% i 24,0%.

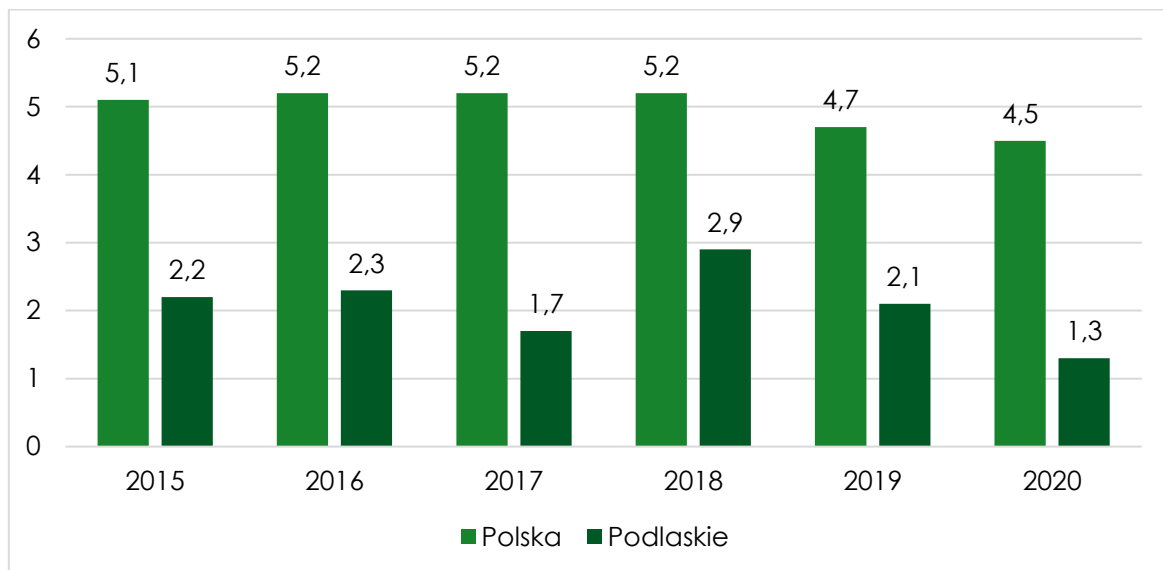
Wykres 31. Udział osób dorosłych w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu w latach 2015-2020 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG. Dane według stanu na 03.02.2022 roku.

Dorośli mieszkańcy województwa podlaskiego nie przejawiają wysokiej aktywności w procesie tzw. LLL (ang. *lifelong learning*), czyli chęci do ciągłego podnoszenia kompetencji i kwalifikacji w ramach kształcenia ustawicznego. Wprawdzie w latach 2018 i 2019 udział osób w wieku 24-65 lat uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu w województwie podlaskim wzrósł w porównaniu do 2017 roku odpowiednio o 1,9 i 1,0 p. proc., to jednak w dalszym ciągu był na poziomie niższym niż przeciętnie w kraju. W 2020 roku odsetek osób dorosłych uczestniczących w kształceniu ustawicznym w regionie obniżył się o 1,2 p. proc. w stosunku do 2019 roku; był także niższy niż w kraju i niższy niż w 2018 roku (bazowym) odpowiednio o 0,6 p. proc. i 2,1 p. proc.

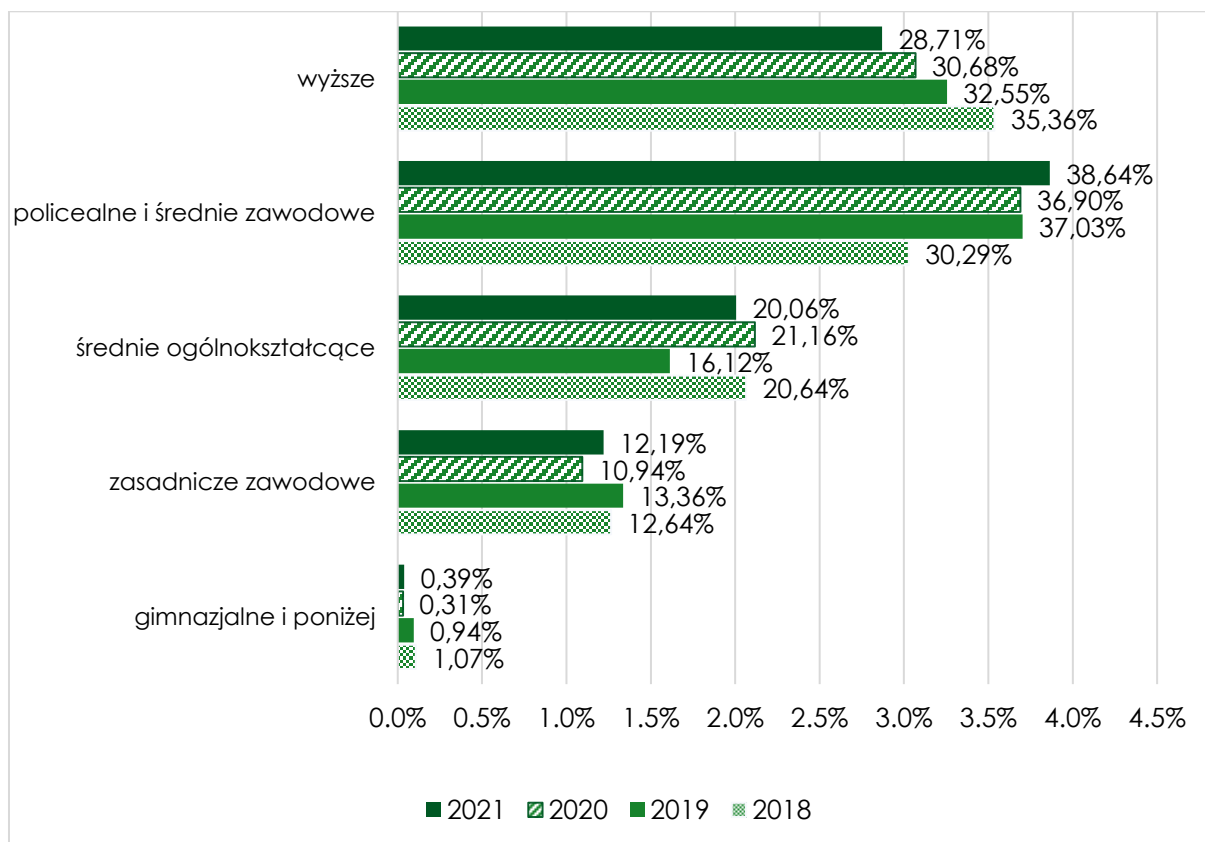
Wykres 32. Liczba słuchaczy studiów podyplomowych i uczestników studiów doktoranckich przypadająca na 1000 mieszkańców w latach 2015-2020 (w os.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 03.02.2022 roku.

Podobnie jak w przypadku kształcenia ustawicznego, mieszkańcy Podlasia nie przejawiają wysokiej aktywności w zakresie kontynuowania nauki na studiach podyplomowych i doktoranckich. W analizowanym okresie w województwie podlaskim na 1 000 mieszkańców przypadło zaledwie od 1,3 (w 2020 roku) do 2,9 (w 2018 roku) osoby - studenta studiów podyplomowych lub doktoranckich. Wartości w skali całego kraju mieściły się w przedziale od 4,5 (w 2020 roku) do 5,2 (w latach 2016, 2017, 2018) słuchaczy na 1000 mieszkańców. W 2020 roku liczba słuchaczy studiów podyplomowych i uczestników studiów doktoranckich przypadająca na 1 000 mieszkańców była niższa o 1,6 osoby w stosunku do 2018 roku (bazowego) i niższa od wartości dla kraju o 3,2 osoby.

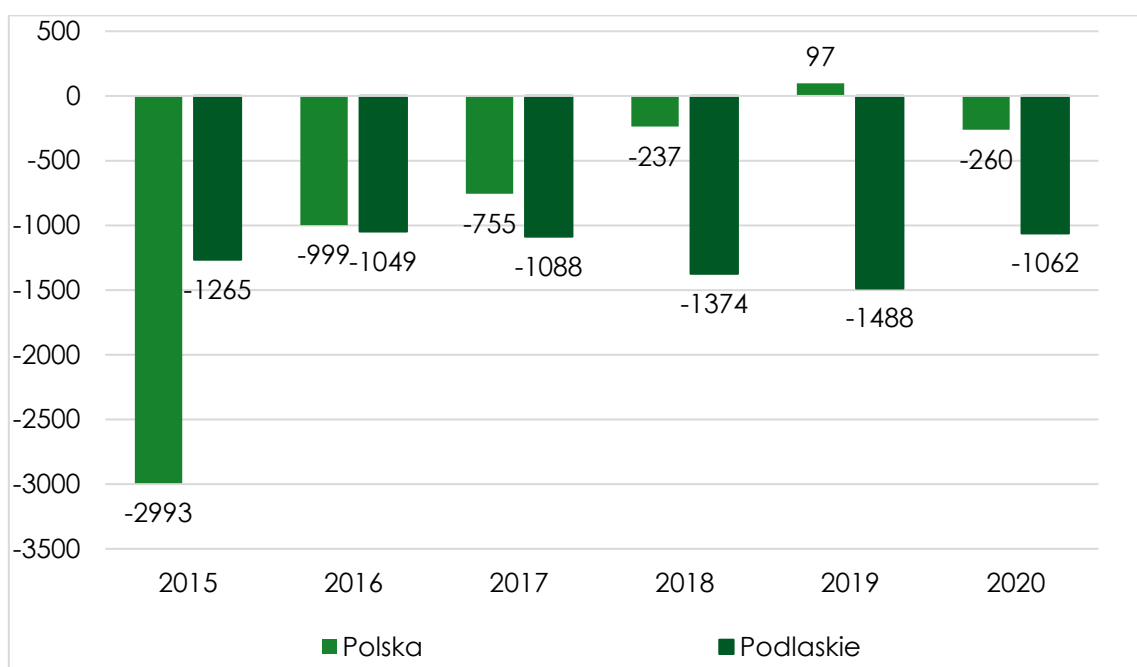
Wykres 33. Struktura wykształcenia zarejestrowanych bezrobotnych w okresie 12 m-cy od dnia ukończenia nauki (absolwenci) w latach 2018-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie Tabeli Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy, z uwzględnieniem grup osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy (stan w końcu IV kwartału 2018, 2019, 2020 i 2021 roku), "Podlaski rynek pracy", Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, grudzień 2018, 2019, 2020, 2021.

Niechęć mieszkańców województwa podlaskiego do stałego rozwoju kompetencji, przekwalifikowywania się w procesie kształcenia ustawicznego, niedostosowanie oferty edukacyjnej szkolnictwa zawodowego do potrzeb rynku pracy, niejednokrotnie są przyczyną występowania zjawiska bezrobocia. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych absolwentów (w okresie 12 m-cy od dnia ukończenia nauki) w 2019, 2020 i 2021 roku dominowali absolwenci szkół policealnych i średnich zawodowych (odpowiednio 37,0%, 36,9% i 38,6%). Dla porównania absolwenci zasadniczych szkół zawodowych w tych latach stanowili odpowiednio 13,4%, 10,9% i 12,2% bezrobotnych absolwentów. Oznacza to, że na rynku pracy jest duże zapotrzebowanie na robotników wykwalifikowanych. W 2021 roku w porównaniu do 2018 roku (rok bazowy) odsetek bezrobotnych absolwentów zasadniczych szkół zawodowych zmalał o 0,4 p. proc., natomiast w przypadku szkół policealnych i średnich zawodowych wzrósł o 8,3 p. proc.

Wykres 34. Saldo migracji osób w wieku 25-34 lata w latach 2015-2020 (w os.)*

* Saldo migracji w 2015 roku, w związku z brakiem danych z zakresu migracji zagranicznych, wyznaczone zostało jako suma migracji wewnętrznych z 2015 roku i migracji zagranicznych obliczonych jako średnia z roku 2014 i 2016.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 07.02.2022 roku.

Na przestrzeni lat 2015¹¹-2020 w województwie podlaskim odnotowano ujemne saldo migracji osób młodych w wieku 25-34 lata. Oznacza ono przewagę liczby osób wyjeżdżających z regionu (wymeldowujących się z pobytu stałego) nad przyjeżdżającymi (dokonującymi meldunku na pobyt stały w regionie). W 2020 roku saldo migracji w analizowanej grupie wiekowej wyniosło minus 1 062 osoby (wzrost o 312 osób w porównaniu do 2018 roku (bazowego)). Przyczyny wysokiego poziomu emigracji osób w wieku 25-34 lata można upatrywać w większej niż u osób starszych mobilności i aktywności ludzi młodych. Konsekwencją tego zjawiska jest stałe wyludnianie się województwa podlaskiego.

Cel operacyjny 2.2. Aktywni mieszkańcy

Stale postępujący rozwój gospodarczy regionu sprzyja rozwojowi aspiracji i ambicji zarówno osobistych, jak i zawodowych, a także zainteresowań mieszkańców województwa podlaskiego, co przekłada się na stale podnoszącą się jakość życia. Istotnym czynnikiem w zwiększaniu aktywności mieszkańców jest również rozwój usług społecznych i zdrowotnych, w tym związanych ze starzeniem się społeczeństwa, czy wspieraniem rodzin

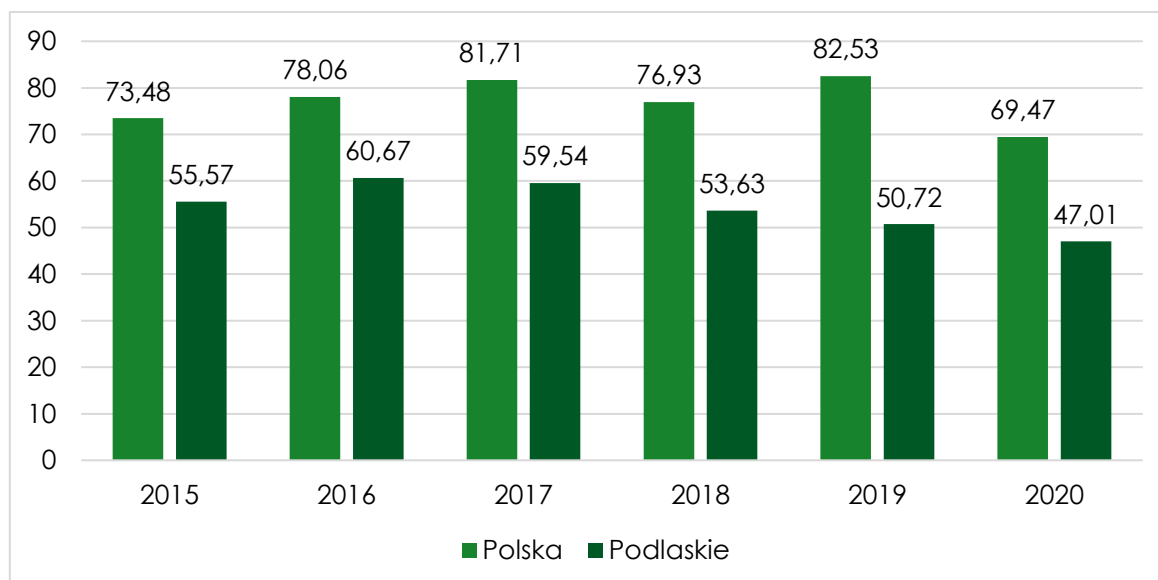
¹¹ Saldo migracji w 2015 roku, w związku z brakiem danych z zakresu migracji zagranicznych wyznaczone zostało jako suma migracji wewnętrznych z 2015 roku i migracji zagranicznych obliczonych jako średnia z roku 2014 i 2016.

w opiece nad dzieckiem i osobami zależnymi. Nie bez znaczenia jest również dbałość o zapewnienie usług na rzecz osób i środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Ważnym czynnikiem wpływającym na jakość życia, jest możliwość rekreacji oraz możliwość uczestnictwa w kulturze. Poprawa dostępu do dóbr kultury oraz stymulowanie kształtowania nawyków kulturalnych, przyczyniają się do rozwoju społecznego poprzez kształtowanie kapitału kulturowego, posiadającego zdolność bezpośredniej konwersji na kapitał społeczny.

Realizowane w ramach celu operacyjnego działania przyczynią się do zwiększania szans mieszkańców województwa podlaskiego na twórcze i zgodne z własnymi aspiracjami kształtowanie ścieżek życiowych, zarówno osobistych, jak i zawodowych.

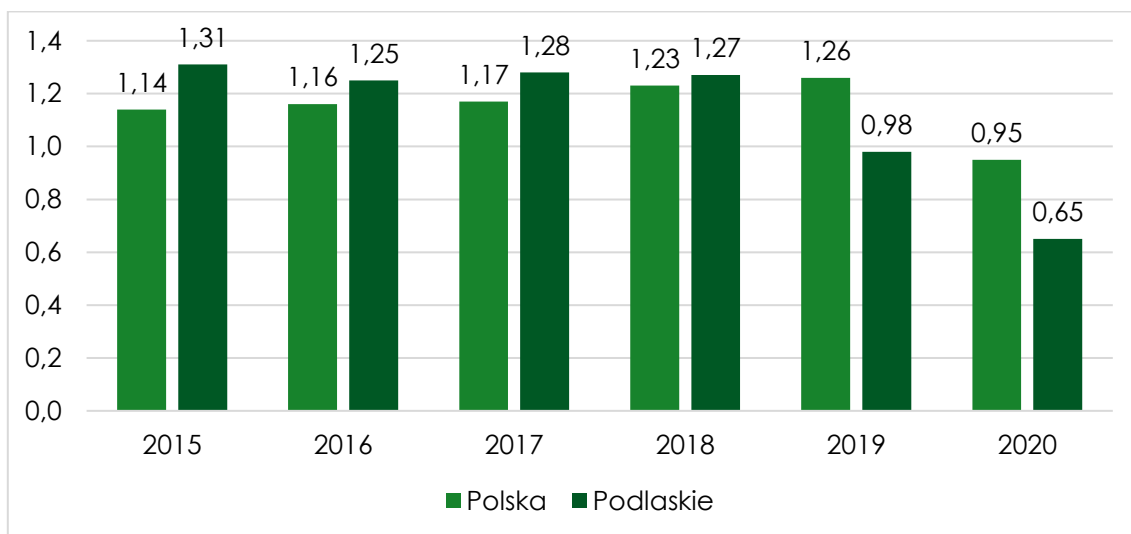
Wykres 35. Przeciętne miesięczne wydatki na kulturę i rekreację na 1 osobę w gospodarstwie domowym w latach 2015-2020 (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG. Dane według stanu na 04.02.2022 roku.

Przeciętne miesięczne wydatki na kulturę i rekreację na 1 osobę w gospodarstwie domowym w województwie podlaskim, na przestrzeni lat 2015-2020 były znacząco niższe od wartości w skali całego kraju. W 2020 roku przeciętna kwota wydatkowana miesięcznie na kulturę i rekreację na jedną osobę w gospodarstwie domowym w województwie podlaskim wyniosła 47,01 zł i była niższa od wartości w kraju o 22,46 zł. W porównaniu do 2018 roku (rok bazowy) zmniejszyła się o 6,62 zł.

Wykres 36. Udział członków kół, klubów, sekcji senior i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej w latach 2015-2020 (w %)

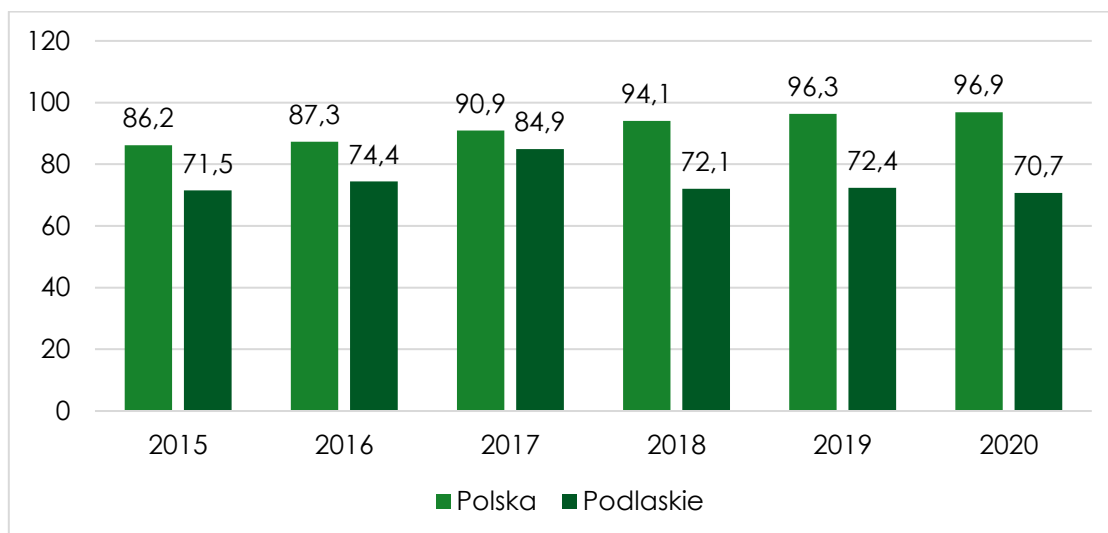
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 07.02.2022 roku.

Starzenie się mieszkańców województwa podlaskiego generuje konieczność zapewnienia godnych warunków życia nie tylko w zakresie opieki, możliwości kontynuowania aktywności zawodowej, ale również w obszarze aktywności społecznej seniorów. W latach 2015-2020 w regionie prowadzono wiele inicjatyw ukierunkowanych na przeciwdziałanie izolacji, wykluczeniu i samotności seniorów. Niestety, odsetek członków kół, klubów, sekcji seniorów i Uniwersytetów Trzeciego Wieku, w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej, w analizowanym okresie, zarówno w kraju, jak i w województwie podlaskim, był na bardzo niskim poziomie mieszczącym się w przedziale 0,65% - 1,31%. Najniższą wartość (0,65%) osiągnął w województwie podlaskim w 2020 roku i był o 0,62 p. proc. niższy niż w 2018 roku (rok bazowy). W porównaniu do kraju, w 2020 roku jego wartość była niższa o 0,3 p. proc. Przyczyn tak niskich wartości wskaźnika można dopatrywać się w zbyt małej liczbie działań podejmowanych na rzecz seniorów, a także w braku właściwej promocji, zachęcającej osoby starsze do aktywnego uczestnictwa w tych działaniach. Do obniżenia wartości wskaźnika w 2020 roku z pewnością przyczyniła się także pandemia COVID-19.

Poprawa stanu zdrowia mieszkańców województwa podlaskiego, zapewnienie dostępności do wysokiej jakości usług zdrowotnych, w tym rehabilitacyjnych to jedne z kluczowych kwestii w zakresie ochrony zdrowia. Z uwagi na starzenie się społeczeństwa w regionie, istotną sprawą było prowadzenie działań w zakresie profilaktyki chorób i promocji zdrowego stylu życia, a także opieki długoterminowej i geriatrycznej. Na przestrzeni lat 2015-2020 w kraju można było zaobserwować stałą tendencję wzrostową liczby

łóżek w hospicjach, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych przypadających na 100 tys. ludności.

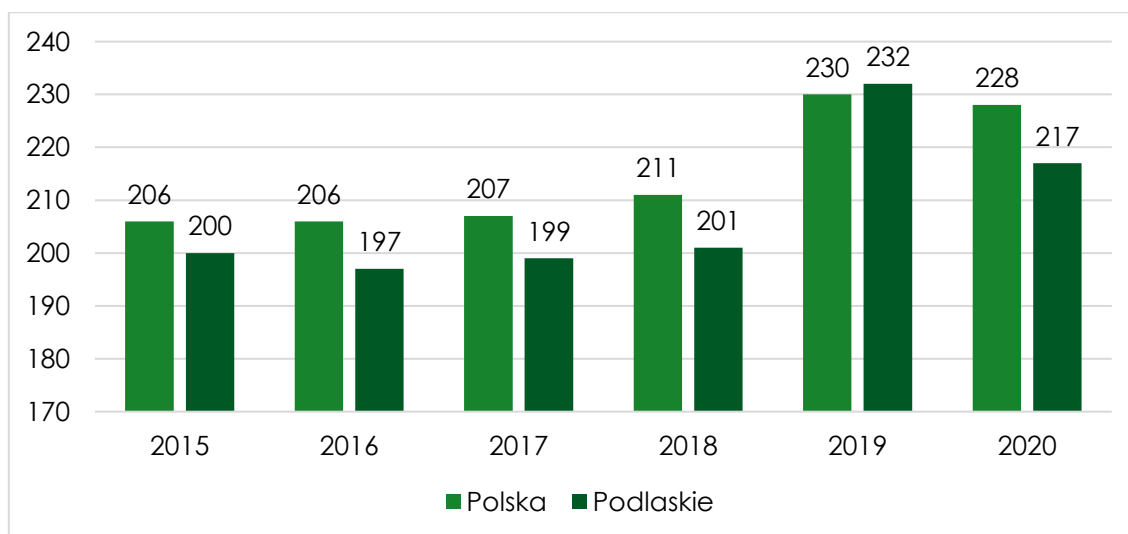
Wykres 37. Łóżka w hospicjach, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych na 100 tys. ludności w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 04.02.2022 roku.

W województwie podlaskim w analizowanym okresie wspomniana liczba łóżek na 100 tys. mieszkańców charakteryzowała się tendencją zmienną. Najniższą wartość (70,7) osiągnęła w 2020 roku, a najwyższą w 2017 roku (84,9). W 2020 roku na każde 100 tys. mieszkańców województwa podlaskiego przypadało o 26,2 łóżek mniej niż średnio w kraju. W porównaniu z rokiem 2018 (bazowym), w 2020 roku nastąpił nieznaczny spadek liczby łóżek przypadających na 100 tys. mieszkańców regionu o 1,4 łóżka.

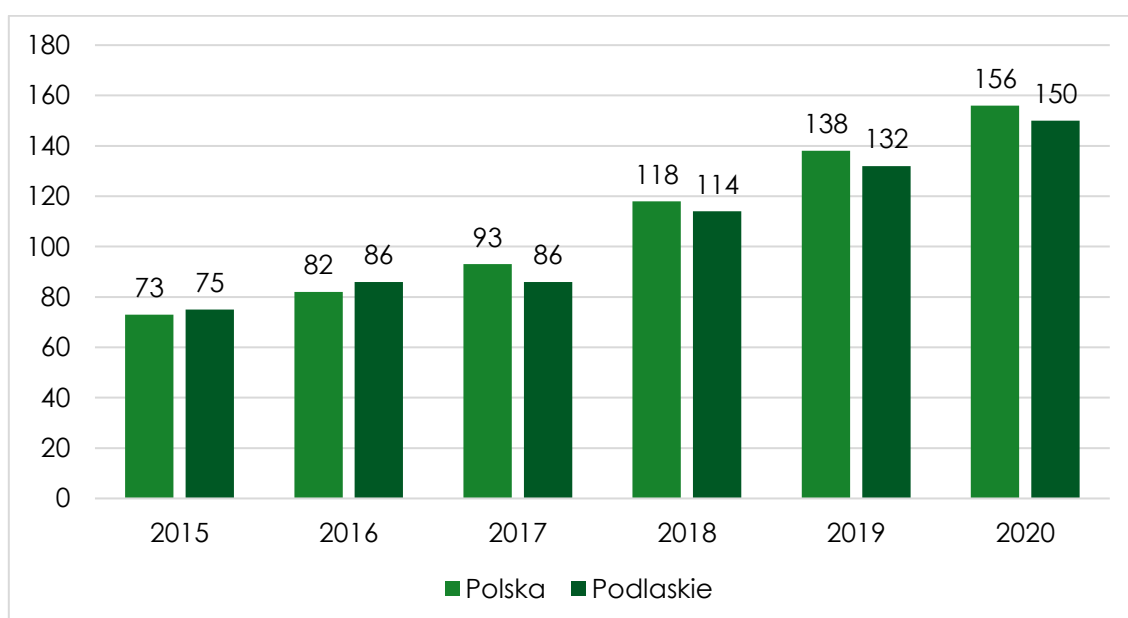
Wykres 38. Liczba ludności na łóżko w szpitalach ogólnych w latach 2015-2020 (w os.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 04.02.2022 roku.

Liczba osób przypadających na 1 łóżko w szpitalach ogólnych w latach 2016-2019, zarówno w kraju, jak i w województwie podlaskim, wykazywała tendencję wzrostową. W 2020 roku odnotowano spadek tego wskaźnika w regionie i w kraju, niemniej jednak w porównaniu do 2018 roku (bazowego) w województwie podlaskim był on wyższy o 16 osób. W 2020 roku liczba osób przypadających na 1 łóżko w szpitalach ogólnych w województwie podlaskim była o 11 osób niższa niż w skali całego kraju. Liczba pacjentów leczonych w szpitalach ogólnych w województwie podlaskim, począwszy od 2017 roku, również systematycznie malała osiągając w latach 2017-2020 odpowiednio wartości 273 200 osób, 270 627 osób, 251 848 osób i 193 949 osób.¹²

Wykres 39. Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w latach 2015-2020

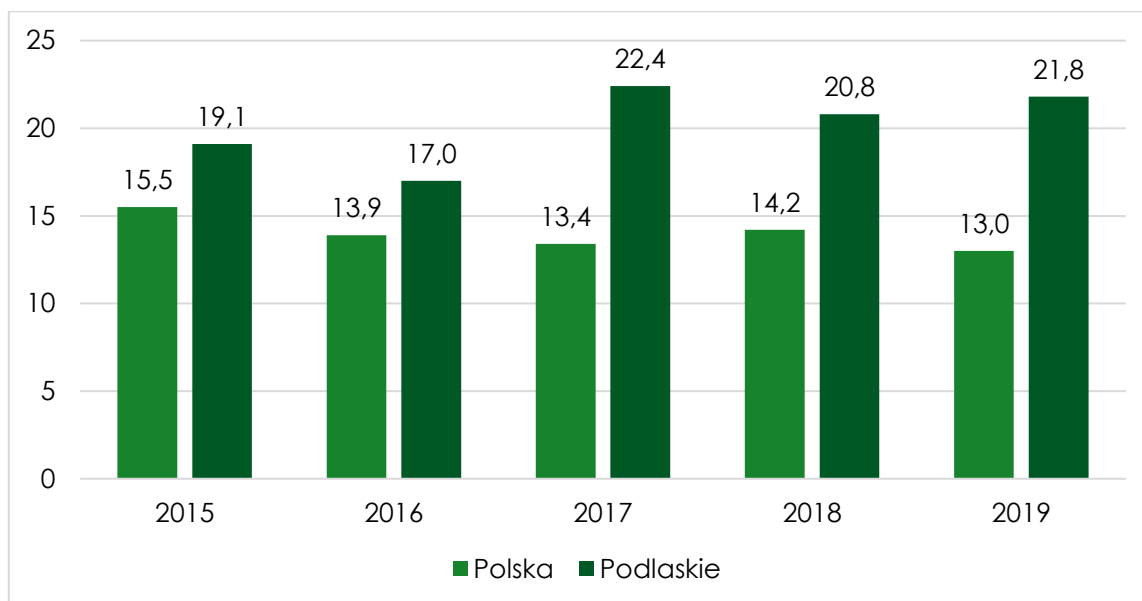
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 04.02.2022 roku.

Na zwiększenie aktywności, przede wszystkim zawodowej, zwłaszcza kobiet w wieku rozrodczym, wpływa zapewnienie dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Umożliwia to szybszy powrót do pracy rodziców tych dzieci.

W latach 2015-2020 liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych przypadająca na 1000 dzieci zarówno w kraju, jak i w województwie podlaskim systematycznie rosła, osiągając w 2020 roku najwyższy poziom odpowiednio 156 i 150 miejsc. Oznacza to, że system opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 ulega ciągłej poprawie. W 2018 roku (bazowym) w województwie podlaskim liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych przypadająca na 1000 dzieci była o 36 miejsc niższa niż w 2020 roku.

¹² GUS BDL. Dane według stanu na dzień 15.02.2022 roku.

Wykres 40. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym w latach 2015-2019 (w %)*

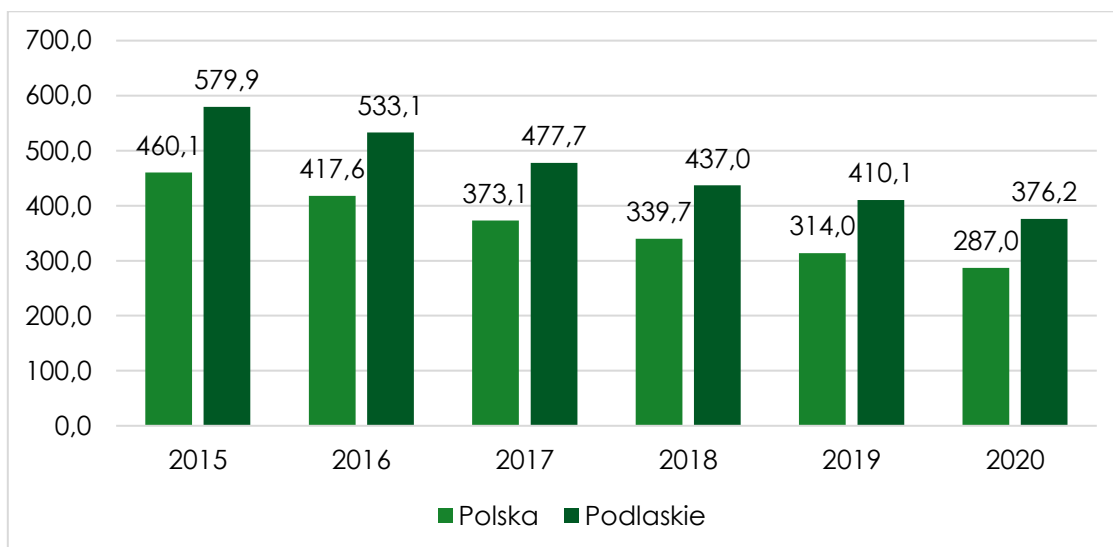
* Nie opublikowano danych dotyczących zasięgów ubóstwa za 2020 rok według województw. Zostały one pozyskane w ramach reprezentacyjnego badania ankietowego, realizowanego w trudnych warunkach panującej pandemii COVID – 19. Charakteryzują się one niższą precyzją niż w latach poprzednich, co negatywnie wpłynęło na ich wiarygodność. Źródło: Szacunki GUS na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 04.02.2022 roku.

Podlaskie należy do grona województw o najwyższym odsetku ludności dotkniętej ubóstwem. Na przestrzeni lat 2015-2019 wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym¹³ w województwie podlaskim utrzymywał się na poziomie znacznie wyższym niż w całym kraju. W 2019 roku osiągnął największą wartość spośród wszystkich województw (21,8%) i był o 8,8 p. proc. wyższy niż w skali całego kraju. W porównaniu do 2018 roku (rok bazowy) wartość wskaźnika wzrosła o 1 p. proc.

¹³ Stopa ubóstwa relatywnego określa odsetek osób w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków (obejmujących również wartość artykułów otrzymywanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy niż granica ubóstwa relatywnego przyjęta na poziomie 50% średnich miesięcznych wydatków ustalonych na poziomie wszystkich gospodarstw domowych z uwzględnieniem tzw. oryginalnej skali ekwiwalentności OECD. Źródło: [Definicja GUS - wskaźnik zasięgu ubóstwa relatywnego](#) (data dostępu: 04.02.2022 roku).

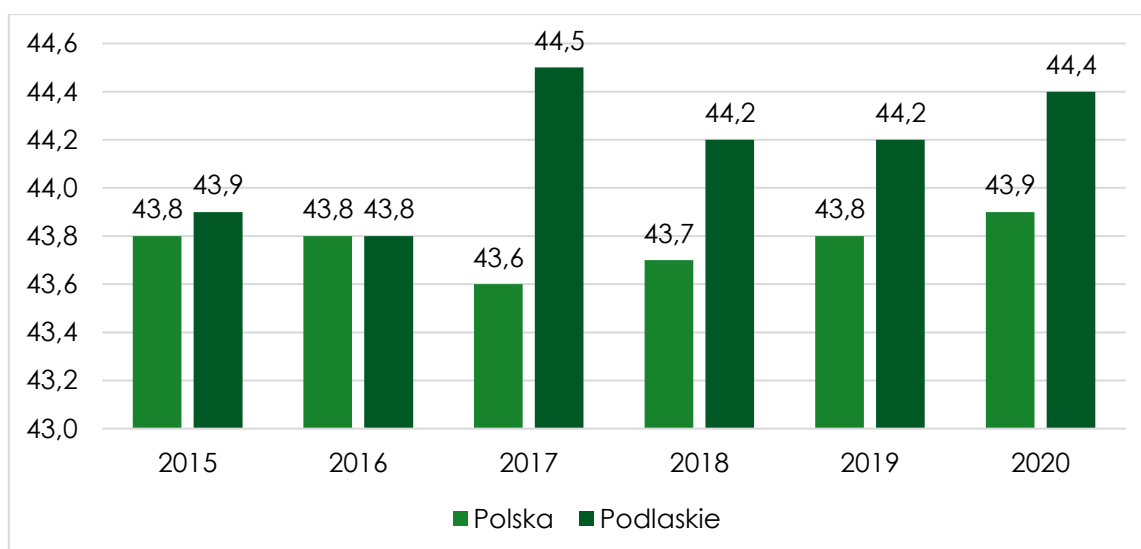
Wykres 41. Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 04.02.2022 roku.

Ubóstwo jest jednym z kluczowych powodów korzystania z różnego rodzaju świadczeń pomocy społecznej. W latach 2015-2020 liczba osób, które korzystały ze świadczeń pomocy społecznej (na 10 tys. ludności) charakteryzowała się systematycznym, powolnym spadkiem zarówno w województwie podlaskim, jak i w kraju. Jednakże ze świadczeń pomocy społecznej w analizowanym okresie w województwie podlaskim korzystało więcej osób niż przeciętnie w kraju. W 2020 roku w porównaniu do 2018 roku (rok bazowy) liczba korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności zmniejszyła się w regionie o 61 osób, natomiast w kraju o 53 osoby.

Wykres 42. Wskaźnik bierności zawodowej w latach 2015-2020 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 04.02.2022 roku.

Przez osoby biernie zawodowo należy rozumieć osoby powyżej 15 roku życia, które nie zostały uznane jako pracujące lub bezrobotne.

Wskaźnik bierności zawodowej, mierzony procentowym stosunkiem liczby osób biernych zawodowo do łącznej liczby osób (w wieku produkcyjnym) biernych zawodowo i aktywnych zawodowo, zarówno w województwie podlaskim, jak i w kraju w latach 2015-2020 był na zbliżonym poziomie i mieścił się w przedziale 43,6% - 44,5%. W województwie podlaskim osiągnął największą wartość w 2017 roku (44,5%), w latach 2018 (rok bazowy) i 2019 wartość wskaźnika ukształtowała się na tym samym poziomie – 44,2%. W 2020 roku odnotowano wzrost wartości wskaźnika w regionie i w kraju w porównaniu do 2018 roku o 0,2 p. proc.

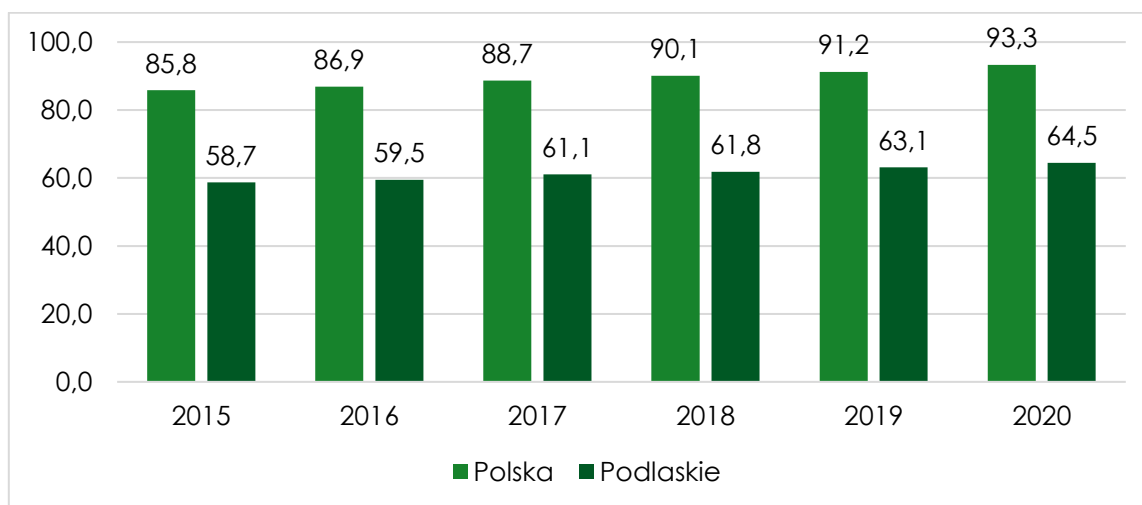
Przyczyn bierności zawodowej można upatrywać m.in. w zniechęceniu spowodowanym bezskutecznym poszukiwaniem zatrudnienia, braku poszukiwanego na rynku pracy wykształcenia, pobieraniu świadczeń socjalnych, które nieraz są bardziej atrakcyjne niż proponowane przez pracodawców wynagrodzenie. W przypadku osób młodych może to być zbyt długie przebywanie w domu rodzinnym. Z kolei w wypadku osób starszych barierą do podjęcia aktywności zawodowej mogą być nowoczesne technologie (trudności z opanowaniem obsługi komputera).

Cel operacyjny 2.3. Przestrzeń wysokiej jakości

Przestrzeń wysokiej jakości to, zgodnie SRWP 2030, wysokiej jakości środowisko przyrodnicze i wykorzystywanie jego atutów, wysoka dostępność wewnętrzna i zewnętrzna województwa wskutek ciągłego rozwoju infrastruktury komunikacyjnej, dostęp do odpowiednich usług na poziomie lokalnym i regionalnym, co jest związane z gwarancją dobrych połączeń komunikacyjnych, nowoczesna przestrzeń gospodarcza, atrakcyjna i uniwersalnie dostępna przestrzeń życiowa, kształtowanie i utrzymanie ładu przestrzennego.

Przestrzeń umożliwiającą życie na wysokim poziomie jest kształtowana poprzez działania wpływające na jej jakość (zwiększanie dostępności usług, modernizacja infrastruktury, zagwarantowanie usług podstawowych w sferze edukacyjnej, ochrony zdrowia, kulturowej i administracyjnej; ochrona zabytków, wzmacnianie procesów rewitalizacji, rozwój infrastruktury technicznej i stymulowanie zachowań mieszkańców ograniczających negatywną presję na środowisko (wprowadzanie rozwiązań zmniejszających zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego: ograniczenie smogu, promocja transportu niskoemisyjnego, rozwój elektromobilności).

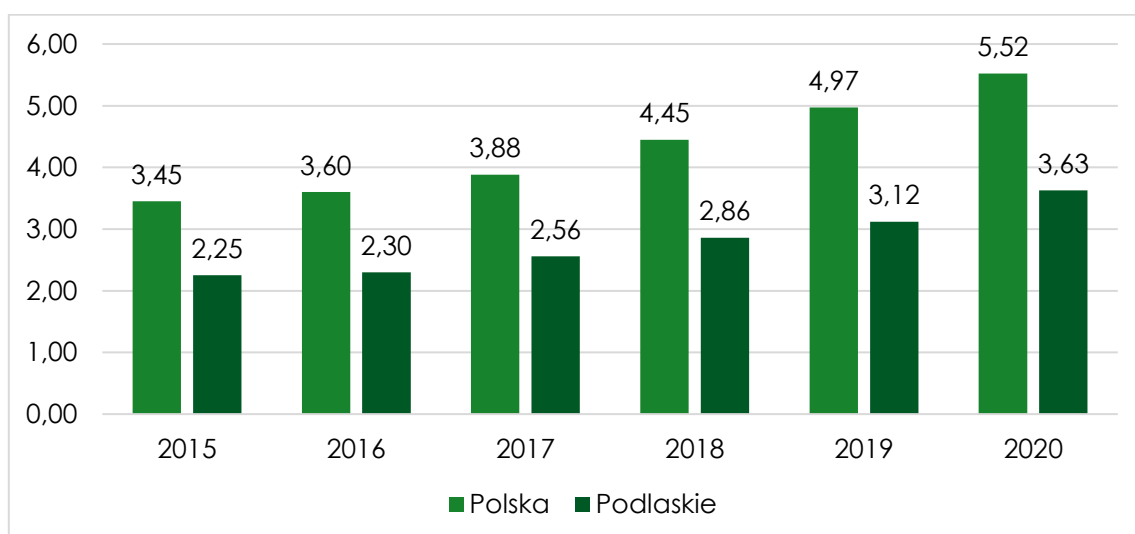
Wykres 43. Drogi publiczne ogółem o nawierzchni twardej ulepszonej na 100 km² w latach 2015-2020 (w km)

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG. Dane według stanu na 04.02.2022 roku.

Jednym z istotnych elementów związanych z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej jest budowa i modernizacja dróg. Zarówno w kraju, jak i w województwie podlaskim na przestrzeni lat 2015-2020 liczba kilometrów dróg publicznych o nawierzchni twardej ulepszonej przypadająca na 100 km² systematycznie rosła. W województwie podlaskim była jednak znacząco niższa od wartości w kraju. W 2020 roku różnica pomiędzy wartością wskaźnika w Polsce a w województwie wyniosła 28,8 km dróg na każde 100 km² powierzchni. Obserwowana sytuacja wskazuje na niewystarczający poziom rozwoju infrastruktury transportowej w regionie. W porównaniu do 2018 roku (bazowego), w 2020 roku, w województwie podlaskim nastąpił wzrost wskaźnika o 2,7 km dróg na każde 100 km² powierzchni.

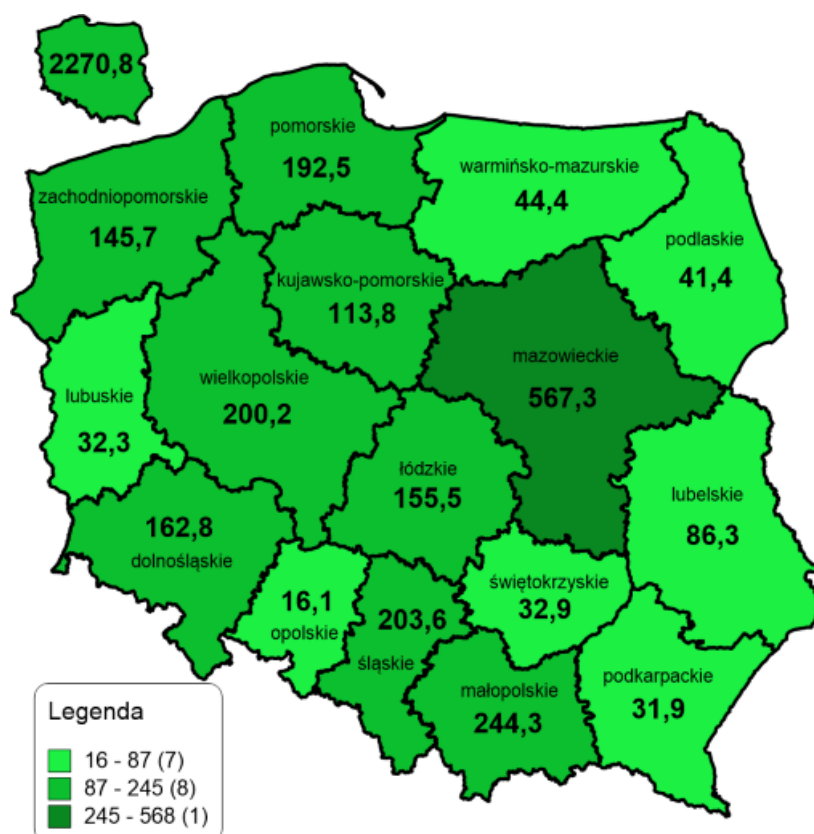
Wykres 44. Ścieżki rowerowe na 100 km² w latach 2015-2020 (w km)

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG. Dane według stanu na 04.02.2022 roku.

W latach 2015-2020 zarówno w kraju, jak i w województwie podlaskim systematycznie zwiększała się również długość wybudowanych ścieżek rowerowych (mierzona w kilometrach) przypadająca na 100 km² powierzchni. W województwie podlaskim była jednak niższa od wartości dla kraju. Różnica pomiędzy wartością wskaźnika w kraju i w regionie w 2020 roku wyniosła 1,89 km ścieżek na każde 100 km² powierzchni. W porównaniu do 2018 roku (bazowego), w 2020 roku w województwie podlaskim nastąpił wzrost wskaźnika o 0,77 km na każde 100 km² powierzchni.

Mapa 7. Przewozy pasażerskie (komunikacja miejska) w 2020 roku (w mln os.)*

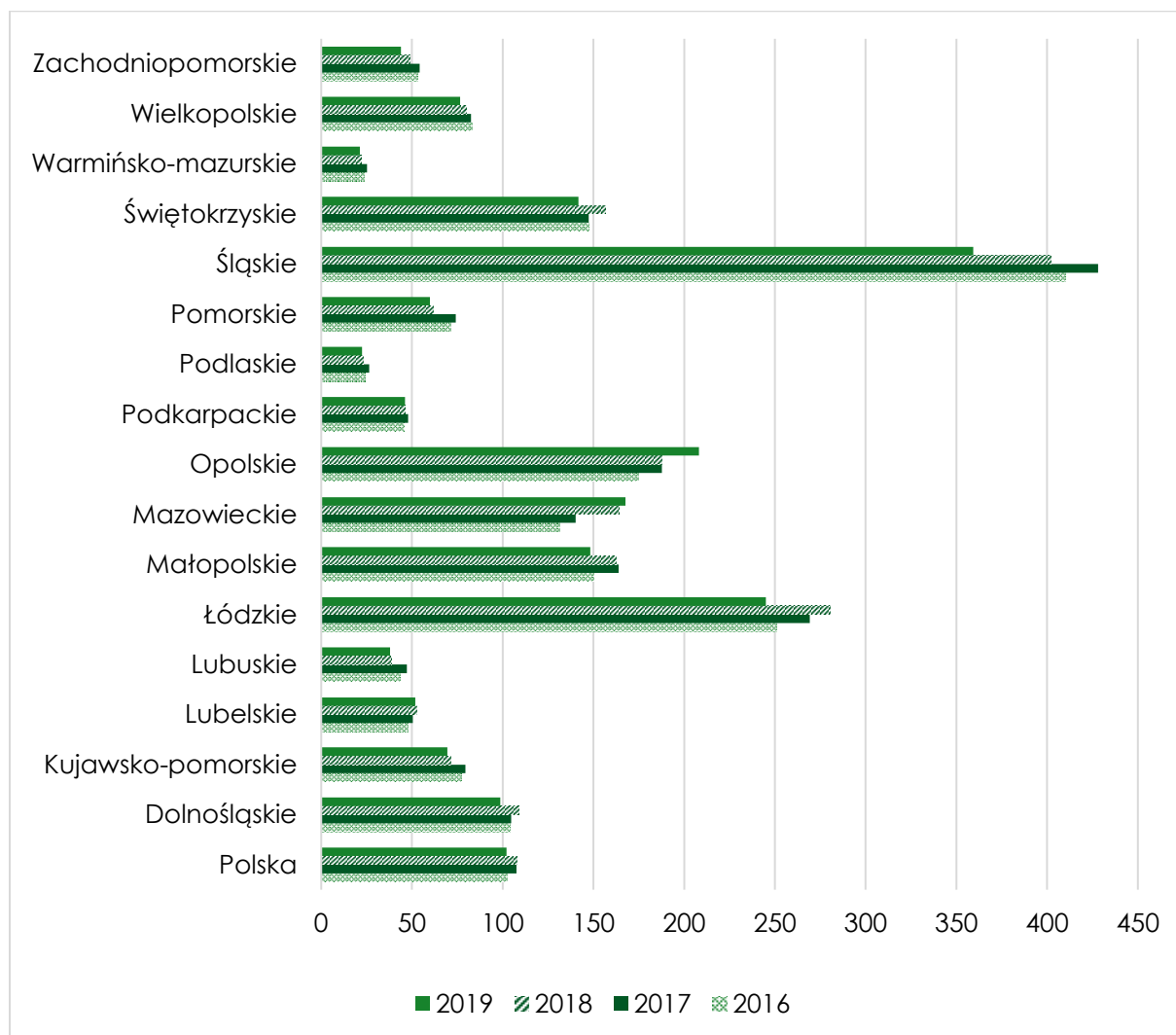

* przedziały domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG. Dane według stanu na 04.02.2022 roku.

Liczba ludności korzystającej z komunikacji miejskiej w województwie podlaskim na przestrzeni lat 2015-2020 systematycznie spadała, by osiągnąć najniższą wartość w 2020 roku – 41,4 mln osób (spadek w porównaniu do 2018 roku (bazowego) o 60,4 mln osób). Przyczyn tego zjawiska należy upatrywać w coraz częstszym korzystaniu przez Podlasian z innych alternatywnych środków transportu (własne auto, rower). Na znaczny spadek liczby ludności korzystającej z komunikacji miejskiej zarówno w regionie, jak i w kraju w 2020 roku w stosunku do 2019 roku (odpowiednio o 55,2 mln osób i 1 594,1 mln osób) niewątpliwie miała wpływ pandemia COVID-19.

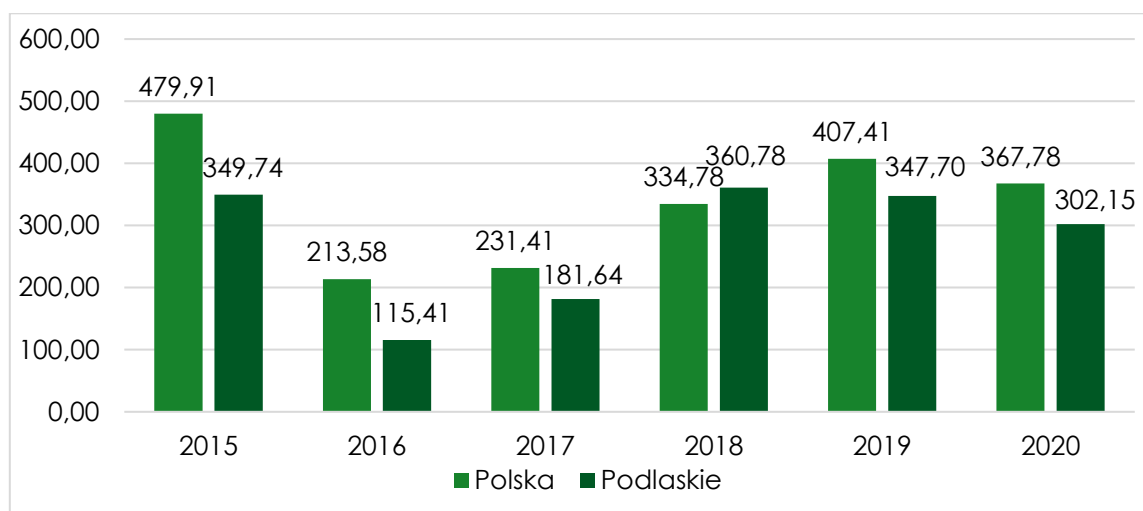
Wykres 45. Wielkość całkowitej emisji dwutlenku węgla w przeliczeniu na 100 km² w latach 2016-2019 (w tys. ton)

Źródło: dane Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami – Instytutu Ochrony Środowiska – PIB. Ochrona środowiska 2018, 2019, 2020, 2021 GUS, Tablice w formacie xls, Dział 4, Tablica 8.

Województwo podlaskie jest jednym z najczystszych regionów w kraju. Pod względem poziomu emisji dwutlenku węgla w przeliczeniu na 100 km² region w latach 2016 (rok bazowy), 2017, 2018 i 2019 plasował się na przedostatnim miejscu w kraju osiągając jedne z najniższych poziomów emisji, o odpowiednich wartościach 24,1 tys. ton, 26,4 tys. ton, 23,2 tys. ton i 22,4 tys. ton rocznie. Mniejsze zanieczyszczenie w analizowanym okresie zidentyfikowano jedynie w województwie warmińsko-mazurskim. W latach 2016-2019 wartość emisji dwutlenku węgla na 100 km² w województwie podlaskim była mniejsza niż w kraju odpowiednio o 78,6 tys. ton, 81,3 tys. ton, 84,8 tys. ton i 79,8 tys. ton.

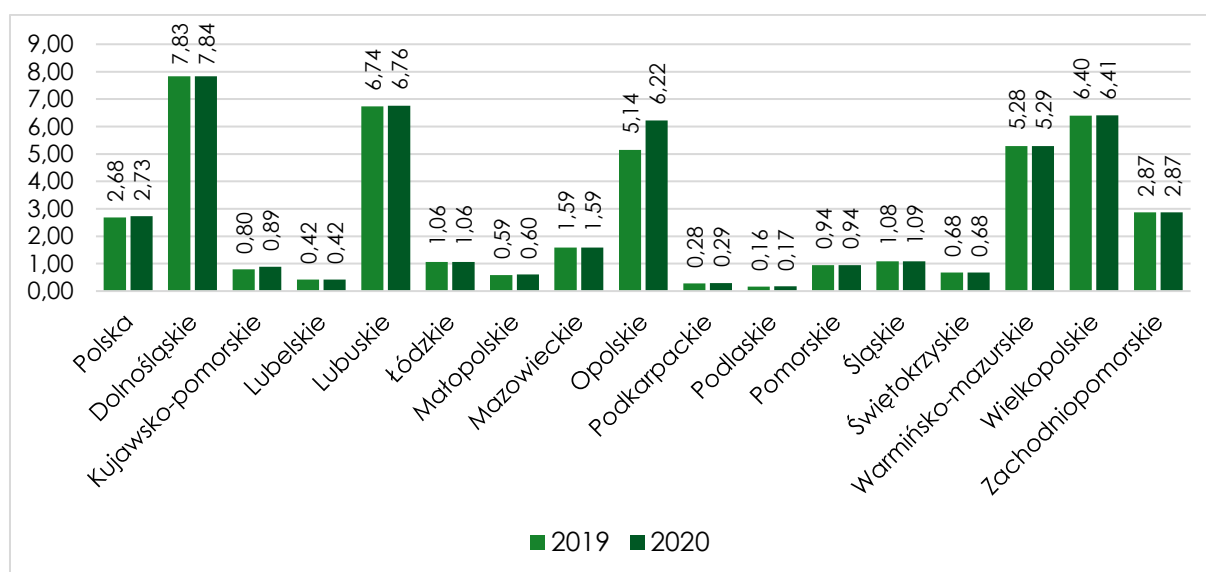
Wykres 46. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej na 1 mieszkańca w latach 2015-2020 (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie STRATEG. Dane według stanu na 04.02.2022 roku.

Dbłość o jakość środowiska, a także racjonalne wykorzystywanie i ochrona jego zasobów, w tym zasobów śródlądowych wód powierzchniowych i podziemnych, są istotnym elementem polityki zrównoważonego rozwoju. W 2020 roku nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie podlaskim osiągnęły wartość 302,15 zł (spadek w porównaniu do 2018 roku (rok bazowy) o 58,63 zł na mieszkańca). W odniesieniu do całej Polski, wartość nakładów na 1 mieszkańca w województwie podlaskim w 2020 roku była niższa o 65,63 zł na osobę.

Wykres 47. Pojemność obiektów małej retencji wodnej na 1 km² powierzchni w latach 2019-2020 (w dam³)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 07.02.2022 roku.

Mała retencja to prosty sposób na gromadzenie wody w najbliższej okolicy. Pozwala zatrzymać lub spowolnić spływ wód, dbając przy tym o rozwój środowiska naturalnego. Pojemność obiektów małej retencji wodnej przypadająca na 1 km² powierzchni wyrażona w dekametrach sześciennych (dam³), w latach 2015-2020 była w województwie podlaskim najmniejsza spośród wszystkich województw. W 2020 roku pojemność obiektów małej retencji wodnej przypadająca na 1 km² była w województwie podlaskim wyższa zaledwie o 0,01 dam³/km² niż w 2018 roku (bazowym). W odniesieniu do kraju w 2020 roku różnica wyniosła już 2,56 dam³/km².

Cel strategiczny 3. Partnerski region

W warunkach zachodzących zmian w UE oraz trendów globalnych, kluczowego znaczenia nabierają wszelkiego rodzaju relacje i współpraca.

Współpraca jest najlepszą drogą wzmocnienia regionu o brakujące zasoby. W trakcie współpracy powstają dodatkowe korzyści (zaufanie, synergia). Współpraca pozwala organizacjom tworzyć nawet globalne przewagi konkurencyjne i umożliwia osiągnięcie ambitnych celów. Pozwala na komunikowanie się, wymianę informacji, wiedzy, dobrych praktyk oraz tworzenie powiązań o różnym stopniu formalizacji. Drogą do uzupełnienia braków lub słabości zasobów organizacji jest również pozyskiwanie tych zasobów z zewnątrz, zwłaszcza poprzez stymulowanie przyciągania kapitału finansowego i ludzkiego do regionu.

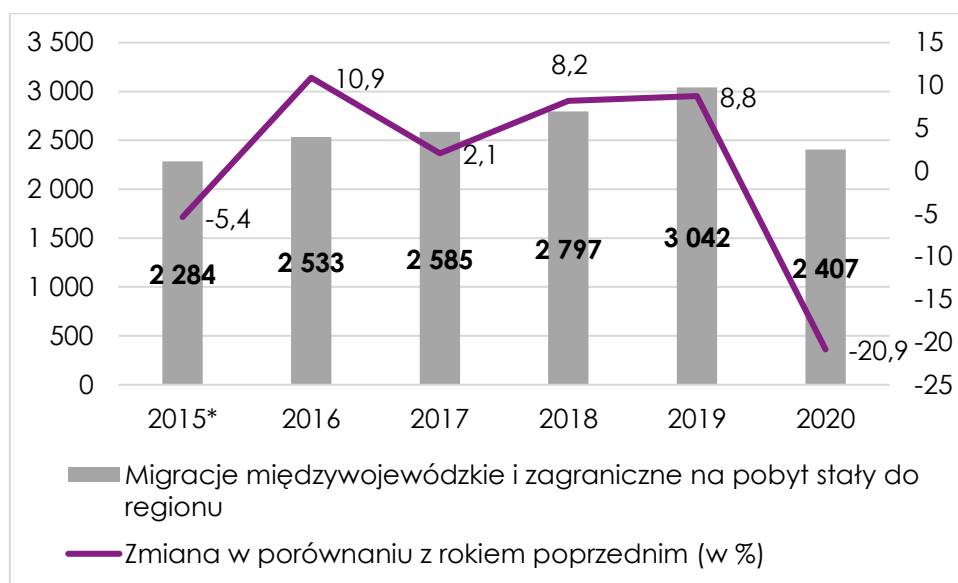
Zdolność do współpracy, jest pochodną wielu czynników. Działania samorządu ukierunkowane na jej wzmocnienie, zogniskowane są na poprawę jakości rządzenia: wzmacnianie kompetencji i dostępności administracji oraz wzmacnianie zarządzania publicznego na poziomie regionalnym i lokalnym; budowę kapitału społecznego poprzez wspieranie rozwoju i kompetencji organizacji społecznych, kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich; wspieranie inicjatyw współpracy ponadregionalnej i ponadnarodowej, rozwój współpracy transgranicznej oraz przyciąganie do regionu zasobów zewnętrznych, w celu zaspokojenia potrzeb w zakresie inwestycji, poprawy poziomu przedsiębiorczości, zapewnienia odpowiedniego poziomu zasobów pracy, czy tworzenie warunków do wzrostu przychodów przedsiębiorstw.

W procesie monitorowania realizowanych działań, za kluczową uznano obserwację wskaźników:

- migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały do regionu¹⁴,
- podmioty z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców,
- ogólny poziom zaufania.

¹⁴ Dane dotyczą zameldowań z innych województw oraz z zagranicy na pobyt stały w regionie.

Wykres 48. Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały do regionu w województwie podlaskim w latach 2015-2020 (w os.)*

* Dane dotyczą zameldowań z innych województw oraz z zagranicy na pobyt stały w regionie. Zameldowania w 2015 roku, w związku z brakiem danych o napływie z zagranicy, wyznaczone zostały jako suma zameldowań wewnętrznych z 2015 roku i zameldowań z zagranicy jako średniej z 2014 i 2016 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 28.01.2022 roku.

Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały w województwie podlaskim w 2020 roku charakteryzowały się znacznym spadkiem w porównaniu do lat poprzednich. Jedną z głównych przyczyn mogą być ograniczenia w poruszaniu się wywołane pandemią COVID-19. W 2020 roku w regionie zameldowało się 2 407 osób, mieszkających dotychczas w innych województwach lub za granicą. Ponad 77% stanowiły osoby z innych województw, zaś niespełna 23% to zameldowania z zagranicy. Spadek wartości wskaźnika w porównaniu do 2019 roku, w województwie podlaskim był niższy niż w skali całego kraju (20,87% - województwo podlaskie; 22,16% - Polska).

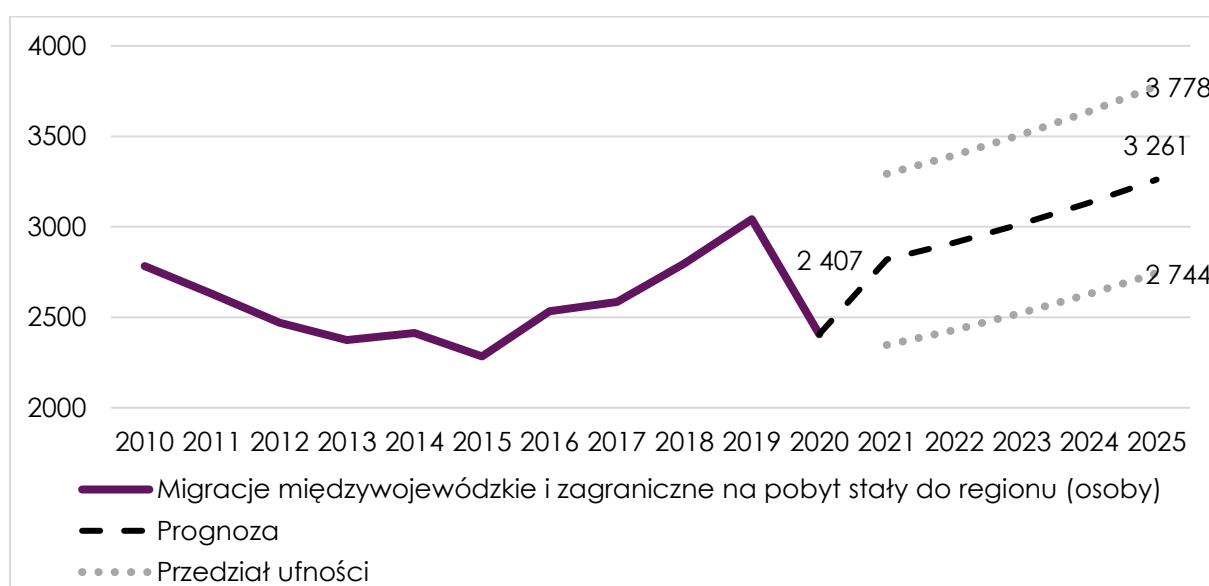
Województwo podlaskie, w skali kraju, niezmiennie plasuje się na ostatniej pozycji, pod względem liczby zameldowań z innych województw oraz z zagranicy na pobyt stały. W analizowanych latach odsetek osób, które zamieszkały w województwie podlaskim wynosi 2,3%.

Spośród 1 873 osób dotychczas zamieszkujących inne województwa, największy odsetek osób zameldowanych w regionie stanowili mieszkańcy województwa mazowieckiego (33,85%) oraz warmińsko-mazurskiego (28,24%). W 2020 roku odnotowano zameldowania w województwie podlaskim osób mieszkających dotychczas na wszystkich kontynentach. Zdecydowaną

większość, ponad 90%, wszystkich osób zameldowanych z zagranicy stanowili mieszkańcy krajów europejskich.

W strategii SRWP 2030 założono utrzymywanie się trendu wzrostowego wskaźnika. Do 2019 roku obserwowano zmianę zgodną z przyjętymi założeniami. Osiągnięta w 2020 roku wartość jest niższa od wartości z lat poprzednich, a także od wartości bazowej wskaźnika (2 797 osób w 2018 roku). Istotna będzie zatem intensyfikacja działań ukierunkowanych na stwarzanie warunków do osiedlania się w regionie mieszkańców innych województw lub osób przebywających obecnie za granicą.

Wykres 49. Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały do regionu w latach 2010-2020 z prognozą do 2025 roku (w os.)*

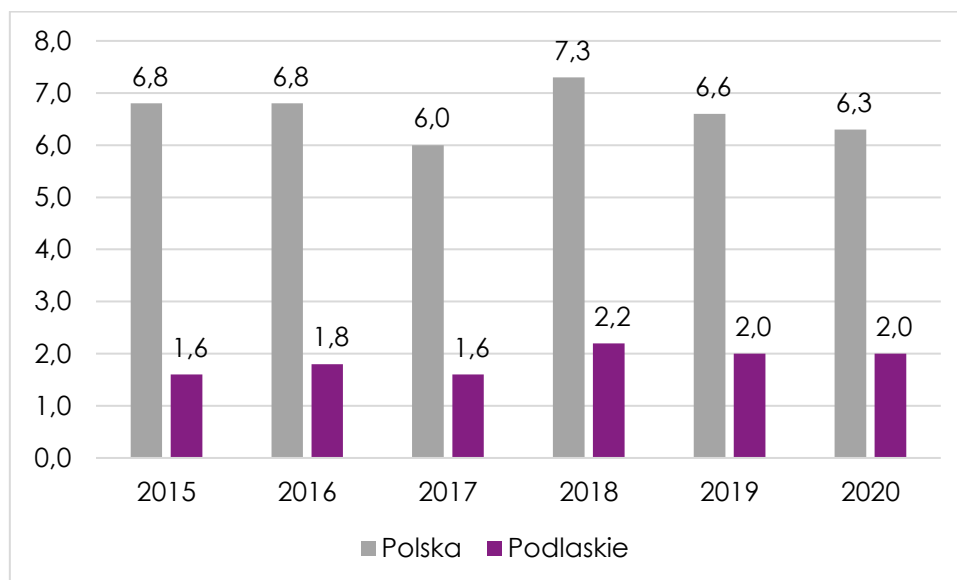
* Dane dotyczą zameldowań z innych województw oraz z zagranicy na pobyt stały w regionie. Zameldowania, w 2015 roku, w związku z brakiem danych o napływie z zagranicy, wyznaczone zostały, jako suma zameldowań wewnętrznych z 2015 roku i zameldowań z zagranicy, jako średniej z roku 2014 i 2016.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Prognoza przeprowadzona w oparciu o dotychczasowe wartości migracji międzywojewódzkich i zagranicznych na pobyt stały do regionu oraz przy założeniu niezmienności warunków, wskazuje, że liczba osób, które przyjadą do regionu na stałe w 2025 roku z 95% prawdopodobieństwem zawierać się będzie w przedziale od 2 744 do 3 778 osób. Prognoza punktowa wyznaczona z wykorzystaniem trendu wielomianowego, na podstawie dostępnych danych, zakłada osiągnięcie w 2025 roku wartości 3 261 osób, co wskazuje na prawdopodobieństwo osiągnięcia, założonego w SWRP 2030, 30% wzrostu wskaźnika. Poziom zakładanej pośredniej wartości wskaźnika został osiągnięty w 2019 roku. Pandemia COVID-19 (i ograniczenia z nią związane) znacząco wpłynęła na prognozowaną do osiągnięcia w 2025 roku wartość wskaźnika.

Prognozowana w poprzednim Raporcie, wartość wskaźnika do osiągnięcia w 2025 roku wynosiła 3 955 osób.

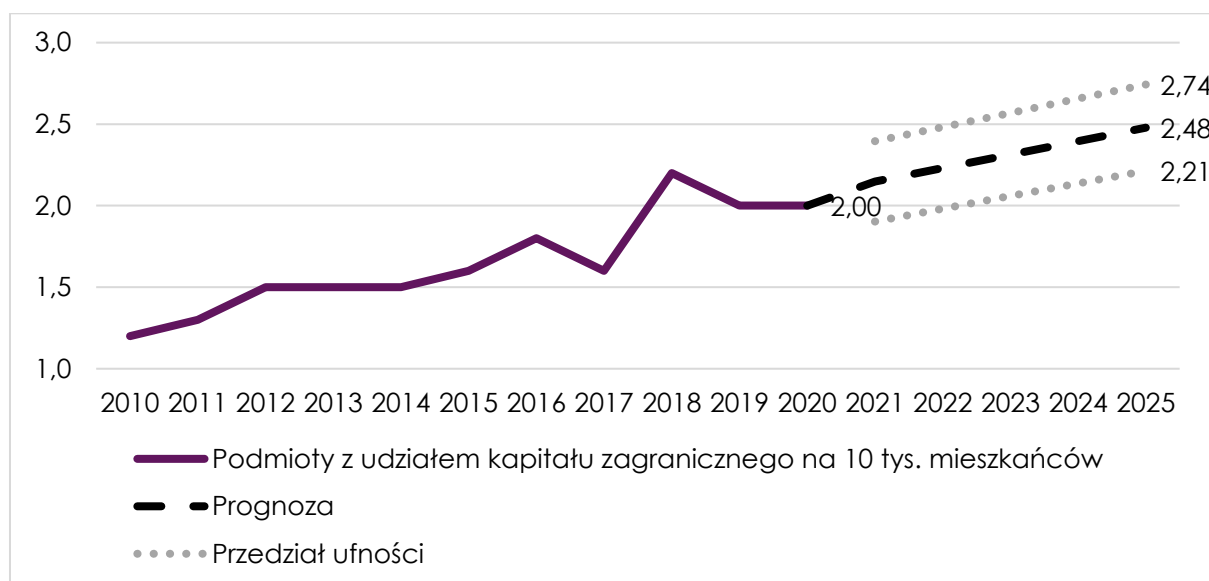
Wykres 50. Podmioty z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 11.02.2022 roku.

Województwo podlaskie jest regionem o najniższej w Polsce wartości ulokowanego w nim kapitału zagranicznego. Niska atrakcyjność inwestycyjna regionu przekłada się na małą aktywność kapitału zagranicznego w województwie. Liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców w latach 2015–2020 oscyluje wokół wartości 1,9, podczas gdy w skali Polski jest to wartość 6,6. Pod względem wartości tego wskaźnika województwa podlaskie, świętokrzyskie i warmińsko–mazurskie znajdują się na ostatnich pozycjach rankingu. W porównaniu z rokiem bazowym 2017, w 2020 roku odnotowano w regionie wzrost wartości wskaźnika o 25%. W strategii SRWP 2030 założono utrzymywanie się tendencji wzrostowej wskaźnika, prognozowana wartość pośrednia w 2025 roku wyniosła 2,0. Liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w regionie w latach 2019-2020 spadła z poziomu 240 do 230 podmiotów. Należy zauważyć, że występują znaczne dysproporcje pomiędzy poszczególnymi powiatami pod względem liczby tych podmiotów. Zgodnie z danymi GUS w powiecie miasto Białystok koncentrowało się 60% podmiotów, kolejne 11,7% w powiecie miasto Suwałki. W powiatach sejneńskim i białostockim działało odpowiednio 8,7% oraz 8,3% podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego. Działalność takich podmiotów nie była natomiast prowadzona na terenie powiatów: monieckiego i wysokomazowieckiego.

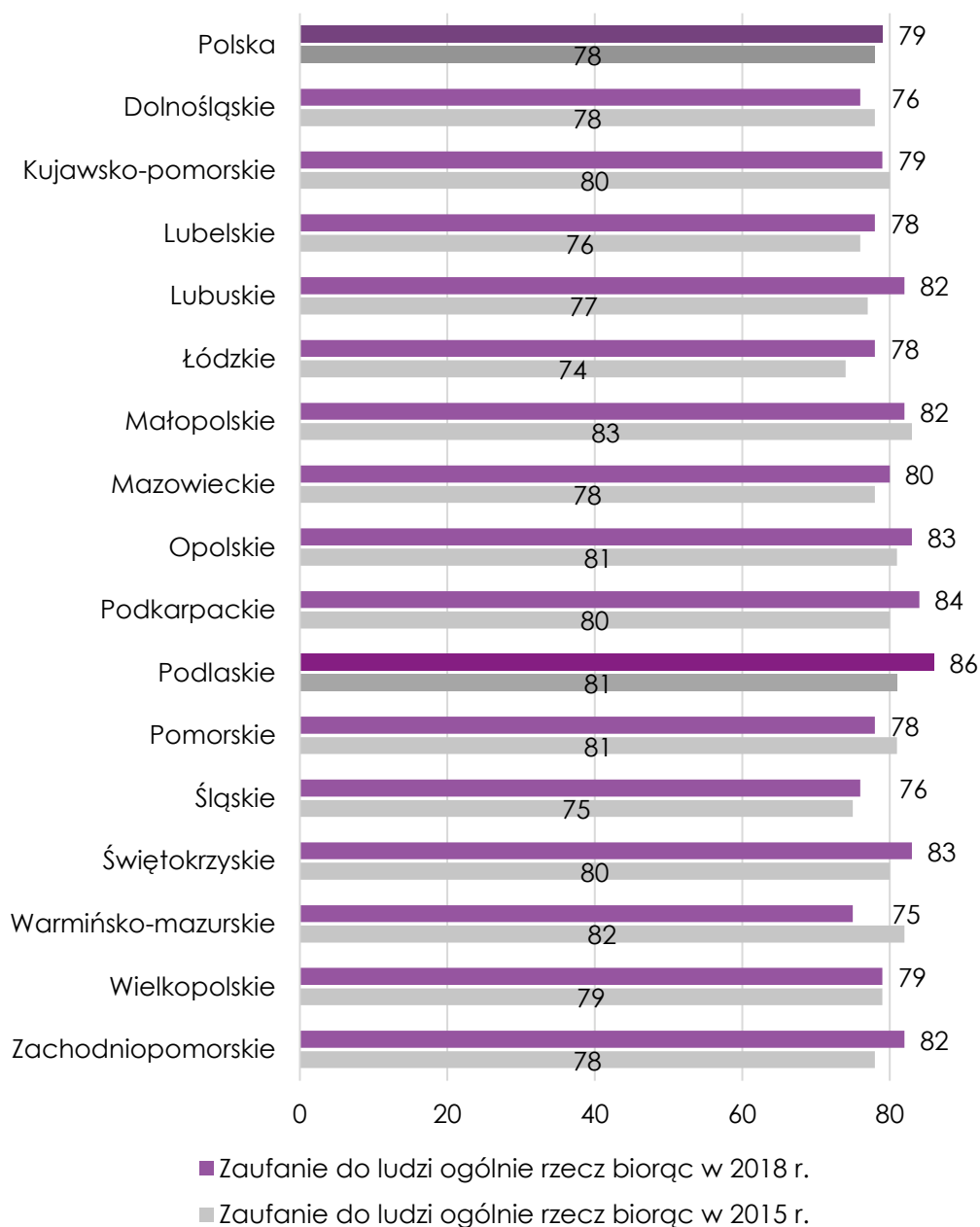
Wykres 51. Podmioty z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2020 z prognozą do 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL.

Dotychczasowe zmiany w wartości wskaźnika podmioty z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców wskazują na dalsze utrzymanie tendencji wzrostowej. Prognozowana wartość wskaźnika w 2025 roku, przy założeniu niezmienności innych czynników w 95% będzie zawierać się w przedziale od 2,21 do 2,74 podmiotów. Prognoza punktowa wyznaczona w oparciu o trend liniowy zakłada osiągnięcie w 2025 roku wartości wskaźnika na poziomie 2,48 podmiotów. Wskazane wartości przekraczają, założoną w SRWP 2030 do osiągnięcia pośrednią wartość wskaźnika, która została osiągnięta w 2019 roku (2 podmioty).

Wykres 52. Ogólne zaufanie do ludzi według województw w 2015, 2018 roku (w % osób w wieku 16 lat i więcej)

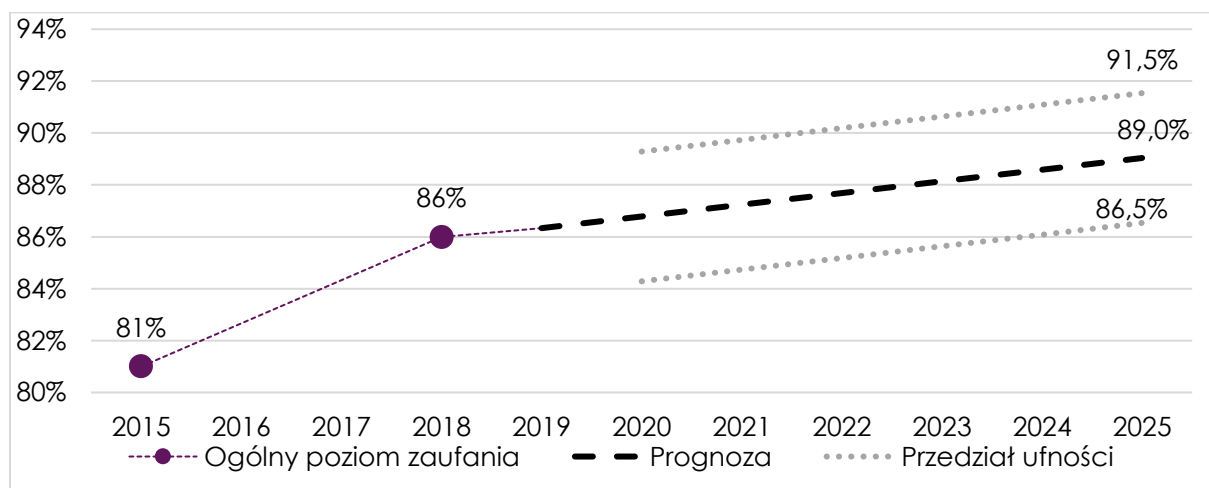

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Regionalne zróżnicowanie jakości życia w 2018 roku. Wyniki Badania spójności społecznej w 2018 roku*, Informacja sygnałna z dnia 31.01.2019 roku oraz *Terytorialne zróżnicowanie jakości życia w Polsce w 2015 roku*, Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Łodzi, Warszawa 2017.

Poziom zaufania do innych ludzi stanowi jeden z podstawowych mierników kapitału społecznego. Wzajemne zaufanie jest jednym z fundamentalnych warunków podejmowania przez jednostki współpracy zarówno na poziomie formalnym, jak i nieformalnym. Zatem odnosząc się do partnerstwa w aspekcie podmiotowym i zarządczym bardzo ważną miarą również jest

zaufanie, a jednym z podstawowych wskaźników w tym zakresie jest ogólny poziom zaufania (wskaźnik zaufania do ludzi ogólnie rzecz biorąc). Wskaźnik ten zdefiniowany został, jako odsetek osób w wieku 16 lat i więcej deklarujących, że zdecydowanie mają zaufanie lub raczej mają zaufanie do ludzi ogólnie rzecz biorąc¹⁵. Wartości wskaźnika udostępniane są przez GUS w Wynikach Badania Spójności Społecznej (BSS), w odstępach trzyletnich¹⁶. Do tej pory, badania przeprowadzono w latach 2015 i 2018. Wynika z nich, że w pierwszej połowie 2018 roku ogólne zaufanie do ludzi posiadało niemal 80% mieszkańców Polski w wieku co najmniej 16 lat. W porównaniu z 2015 rokiem odsetek osób ufających ludziom, ogólnie rzecz biorąc, prawie się nie zmienił (wzrost o 1 p. proc.). Województwo podlaskie wypada w tym zestawieniu najkorzystniej ponieważ w 2018 roku aż 86% mieszkańców województwa w wieku 16 lat i więcej zadeklarowało, że zdecydowanie ufa lub raczej ufa ludziom ogólnie rzecz biorąc, a w stosunku do roku 2015 udział tych osób wzrósł aż o 5 p. proc.

Wykres 53. Ogólny poziom zaufania w 2015, 2018 roku z prognozą do 2025 roku (w % osób w wieku 16 lat i więcej)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Regionalne zróżnicowanie jakości życia w 2018 roku ...*, op. cit. oraz *Terytorialne zróżnicowanie jakości życia w Polsce w 2015 roku ...* op. cit.

Wyznaczenie prognozy ogólnego poziomu zaufania w tradycyjny sposób okazuje się niemożliwe ze względu na brak danych. Do dyspozycji są jedynie dane historyczne z 2015 i 2018 roku uzyskane z raportów udostępnianych przez GUS w Wynikach Badania spójności społecznej (BSS) w odstępach trzyletnich. Jednakże na podstawie analizy dostępnych informacji oraz wiedzy eksperckiej przewidywany jest dalszy wzrost wartości wskaźnika, lecz

¹⁵ *Regionalne zróżnicowanie jakości życia w 2018 roku. Wyniki Badania spójności społecznej w 2018 roku*, Informacja sygnałowa z dnia 31.01.2019 roku; dostępny w Internecie: [Raport GUS](#).

¹⁶ Z uwagi na pandemię COVID-19 termin kolejnej edycji badania BBS był przesuwany i ostatecznie badanie będzie realizowane w 2024 roku.

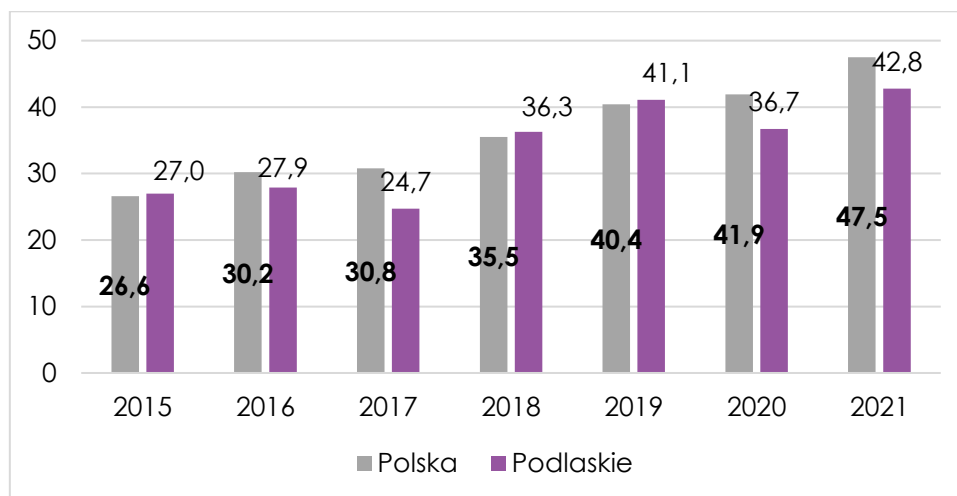
prognozowane tempo tych zmian będzie wolniejsze ze względu na zbliżanie się do wartości progowej. Zakładając, że nie wystąpią inne nieprzewidziane czynniki, które będą miały wpływ na prognozę, wartość ogólnego poziomu zaufania w 2025 roku z powinna zawierać się w przedziale od 87% do 91%. Prognozowana na rok 2025 wartość ogólnego poziomu zaufania wynosi 89%, a zatem osiągnięcie przewidzianej w SRWP 2030 wartości pośredniej wskaźnika (89%), na chwilę obecną nie jest zagrożone. Obserwowana obecnie sytuacja geopolityczna na świecie, spowodowana wojną Rosji z Ukrainą, znajdująca swoje odzwierciedlenie w sytuacji społeczno-politycznej w kraju, może jednak w nieprzewidywalny sposób oddziaływać na poziom ogólnego zaufania osób w wieku 16 lat i więcej.

Cel operacyjny 3.1. Dobre zarządzanie

Odpowiedzią Samorządu Województwa Podlaskiego na coraz wyższe wymagania mieszkańców, a także rosnącą złożoność polityk i instrumentów stosowanych na różnych szczeblach administracji jest ukierunkowanie na poprawę zarządzania regionem.

Działania zaplanowane do realizacji w tym celu operacyjnym koncentrują się na podnoszeniu kompetencji zarządczych samorządów (m.in. w zakresie planowania strategicznego, przestrzennego i finansowego), przydatnych zarówno w działalności pojedynczych organizacji, jak i w układach współpracy (np. w ramach obszarów funkcjonalnych). Ocenie stopnia realizacji celu operacyjnego służy m. in. analiza liczby osób i przedsiębiorstw wykorzystujących Internet w kontaktach z administracją publiczną, wydatków inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca oraz udziału powierzchni objętej obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni całkowitej ogółem.

Wykres 54. Odsetek osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną w latach 2015-2021 (w %)

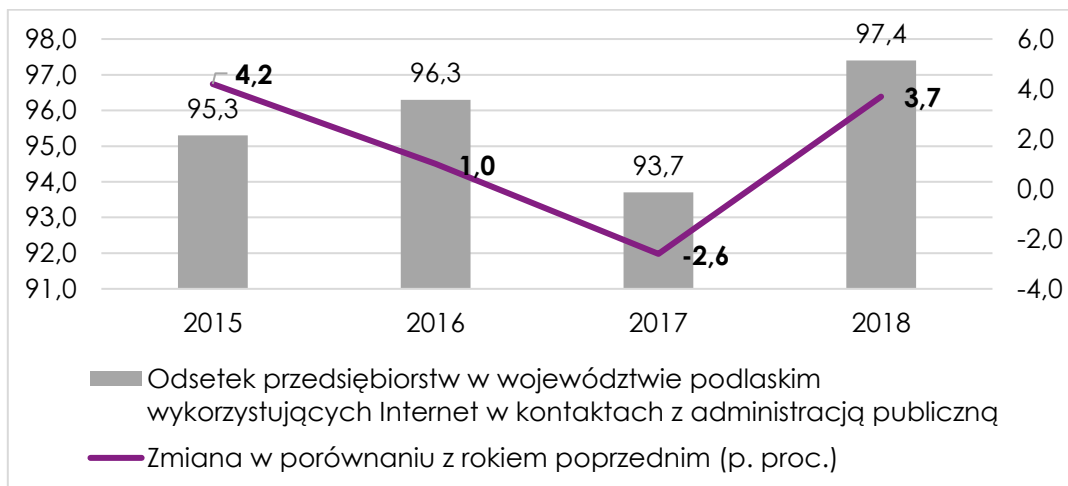
Źródło: opracowanie własne na podstawie opracowań GUS Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach i gospodarstwach domowych (za lata 2015-2021). Dane według stanu na 28.01.2022 roku.

Odsetek mieszkańców województwa podlaskiego w wieku 16–74 lata korzystających z Internetu w kontaktach prywatnych z administracją publiczną w 2021 roku wyniósł 42,8% i w porównaniu z poprzednim rokiem wzrósł o 6,1 p. proc. W skali całego kraju wskaźnik charakteryzuje się tendencją wzrostową, zaś w województwie podlaskim, od 2015 roku obserwowane są w tym zakresie znaczące wahania. W latach 2020-2021 odsetek osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną w regionie był średnio niższy o 5 p. proc. od wartości odnotowanych w Polsce. Znaczne spadki wartości w dwóch ostatnich latach spowodowały również spadek pozycji województwa w rankingu województw (w latach 2020-2021 odpowiednio 14. i 12. miejsce, natomiast w latach 2018-2019 – 6. pozycja). Pomimo obserwowanych wahań wartości wskaźnika zmieniają się zgodnie z założoną w SRPW 2030 wzrostową tendencją zmian. W porównaniu do wartości bazowej z 2018 roku wartość analizowanego wskaźnika wzrosła o 6,5 p. proc.

Wśród osób korzystających z usług administracji publicznej przez Internet największym zainteresowaniem cieszyło się wysyłanie wypełnionych formularzy. W 2021 roku z możliwości tej skorzystało 33,6% mieszkańców województwa podlaskiego korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną, w tym 24,8% wysyłało deklaracje podatkowe (w skali kraju odsetek ten wynosił odpowiednio 39,9% i 33,7%). Formularze urzędowe pobierało 24,7% mieszkańców regionu (w kraju – 27,4%), a 28,1%

wyszukiwało informacje na stronach administracji publicznej (w kraju – 29,4%)¹⁷.

Wykres 55. Odsetek przedsiębiorstw w województwie podlaskim wykorzystujących Internet w kontaktach z administracją publiczną w latach 2015-2018¹⁸ (w %)

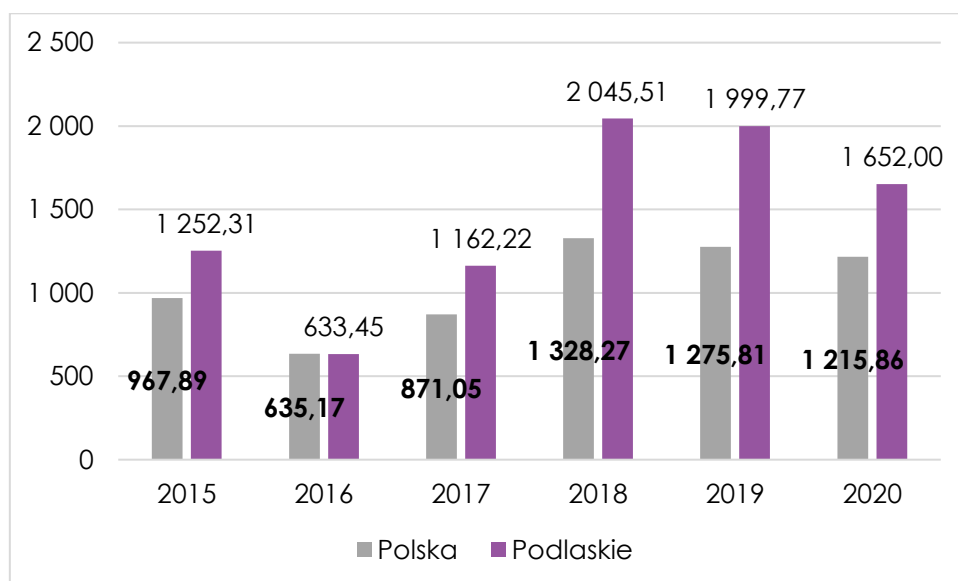
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL oraz *Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w jednostkach administracji publicznej, przedsiębiorstwach i gospodarstwach domowych w 2019 roku*, Główny Urząd Statystyczny. Dane według stanu na 28.01.2022 roku.

W 2018 roku, w województwie podlaskim, wskaźnik wykorzystywania przez przedsiębiorstwa Internetu do kontaktów z administracją publiczną ukształtował się na poziomie 97,4%, o 1,1 p. proc. wyższym niż w skali kraju (w Polsce wyniósł 96,3%). W porównaniu z rokiem poprzednim i 2015 rokiem odsetek przedsiębiorstw wykorzystujących Internet w kontaktach z organami administracji publicznej wzrósł w regionie odpowiednio o 3,7 p. proc. i 2,1 p. proc.

¹⁷ Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w jednostkach administracji publicznej, przedsiębiorstwach i gospodarstwach domowych w 2021 roku, GUS (dostęp: 02.02.2022); dane dostępne na stronie: [Wyniki badania GUS - Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w gospodarstwach domowych w 2021 roku - część 2](#) (tabela 11(W)).

¹⁸ Od 2019 roku dane dotyczące odsetka przedsiębiorstw wykorzystujących Internet w kontaktach z administracją publiczną nie są przedmiotem badań statystyki publicznej (nie są już zbierane).

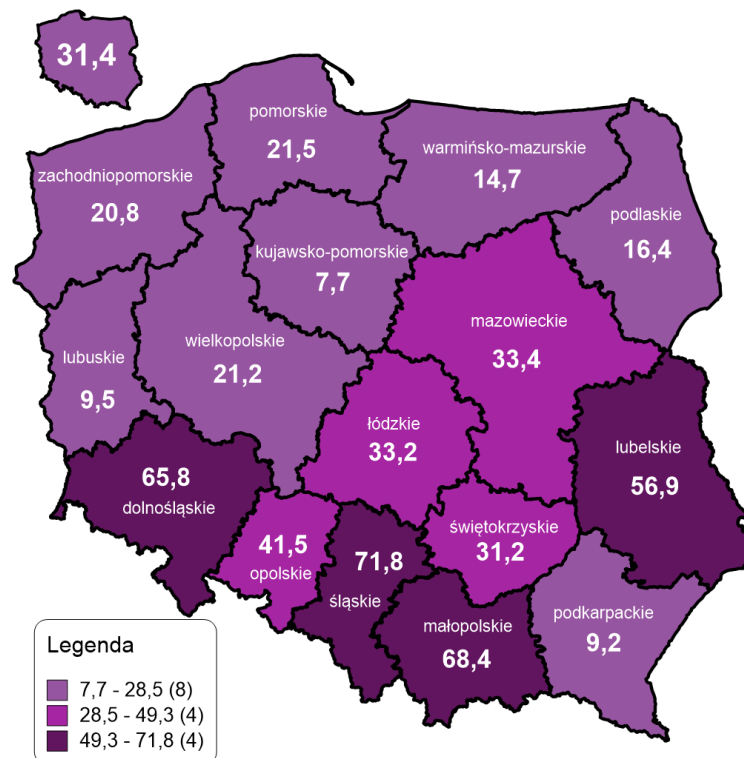
Wykres 56. Wydatki inwestycyjne jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2015-2020 (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 28.01.2022 roku.

Od 2018 roku wydatki inwestycyjne JST w przeliczeniu na jednego mieszkańca, zarówno w województwie podlaskim, jak i w kraju spadają. W okresie tym wartość tych wydatków w regionie spadła o ponad 19% (z 2045,5 zł do 1652 zł). W skali całego kraju spadek wyniósł 8,5% (z 1328,3 zł do 1215,9 zł). Jednocześnie należy zauważyć, że od 2017 roku województwo podlaskie jest regionem o najwyższych wydatkach inwestycyjnych JST przypadających na jednego mieszkańca. Całkowita wartość wydatków inwestycyjnych JST w województwie podlaskim plasuje region na 11.-12. pozycji. Najwyższe, w skali kraju, wydatki inwestycyjne przypadające na jednego mieszkańca wynikają ze stosunkowo małej liczby osób zamieszkujących województwo podlaskie (14. pozycja wśród wszystkich regionów). W SRWP 2030 nie określono oczekiwanego kierunku zmian wartości przedmiotowego wskaźnika. Jednak w porównaniu do wartości bazowej wskaźnika (2045,51 zł w 2018 roku) odnotowano znaczny spadek wartości, wynoszący 19,2% (spadek wydatków inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynoszący 393,51 zł).

Mapa 8. Udział powierzchni objętej obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni całkowitej ogółem w 2020 roku (w %)*

* przedziały domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 28.01.2020 roku.

Województwo podlaskie stoi przed wyzwaniem, jakim jest podniesienie zdolności zarządczych administracji lokalnej i regionalnej, w tym w obszarze planowania przestrzennego. W 2020 roku, powierzchnia objęta obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego stanowiła 16,4% ogólnej powierzchni województwa podlaskiego. W porównaniu z rokiem poprzednim wartość ta wzrosła o 0,1 p. proc. Od 2018 roku obserwowany jest przyrost odsetka terenów objętych planami zagospodarowania przestrzennego. Region zajmuje niezmiennie 12. miejsce wśród województw. Wskaźnik ten wykazuje znaczne zróżnicowanie przestrzenne na terenie kraju. Ogółem 31,4% powierzchni kraju objęte jest obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego. Wartość wskaźnika zmienia się zgodnie z założeniami zawartymi w SRWP 2030. W odniesieniu do wartości bazowej (16,2% w 2018 roku) odnotowano niewielki – 0,2 p. proc. – wzrost.

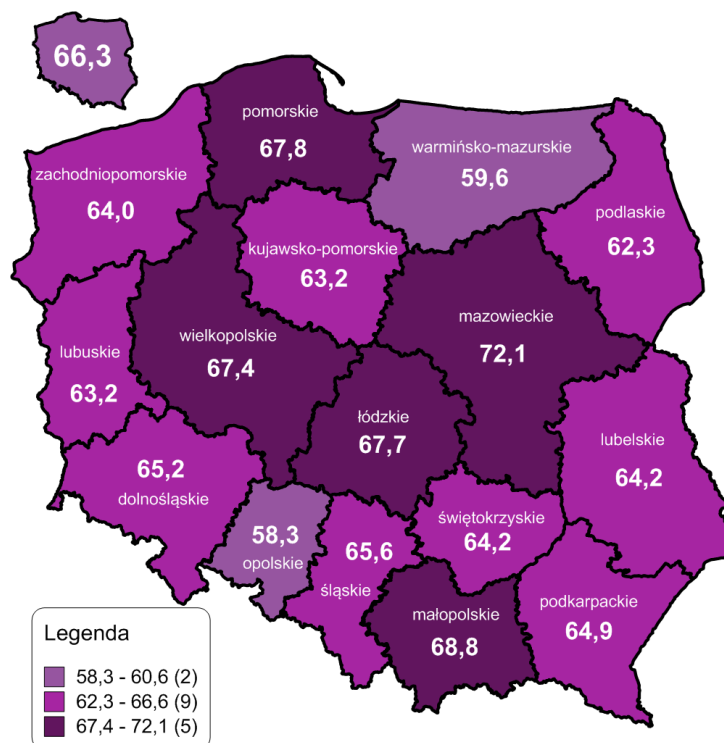
Cel operacyjny 3.2. Kapitał społeczny

Wyznaczenie celu operacyjnego dotyczącego kapitału społecznego podkreśla znaczenie współpracy opartej na zaufaniu w realizacji różnorodnych celów. Kapitał społeczny jest bardzo ważnym czynnikiem

rozwoju regionów. Działania ukierunkowane na kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich oraz wspieranie dialogu społecznego odgrywają istotną rolę w budowania kapitału społecznego.

Jednym z głównych kierunków interwencji jest również wspieranie rozwoju i kompetencji organizacji społecznych. Ocenie stopnia realizacji założonego celu służy analiza frekwencji wyborczej, liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz kwoty odpisu 1% podatku.

Mapa 9. Frekwencja wyborcza w Polsce w 2020¹⁹ roku (w %)*

* przedziały domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL, PKW, KBW. Dane według stanu na 20.01.2021 roku.

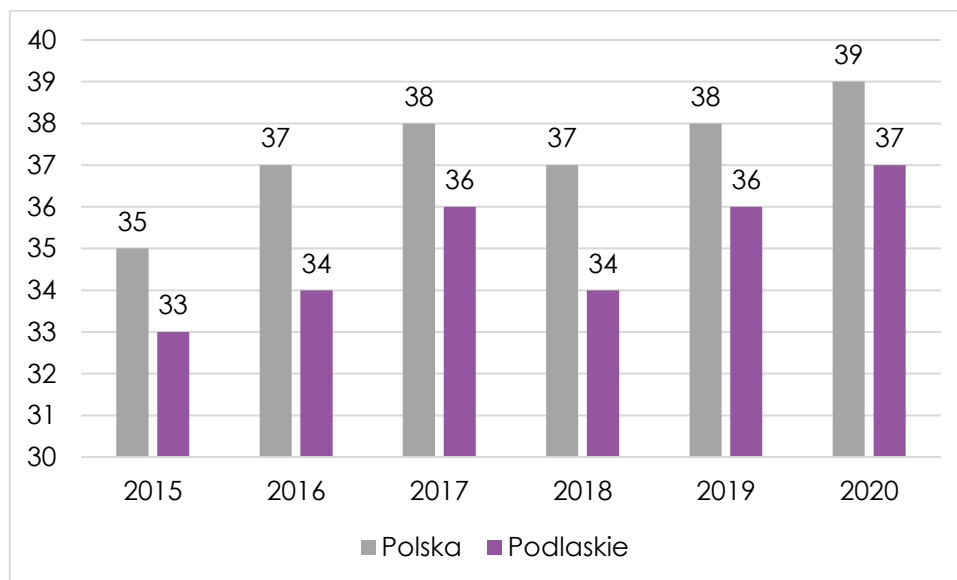
Wskaźnik frekwencja wyborcza został wybrany w celu pomiaru aktywności mieszkańców i wyliczany jest, jako średnia frekwencja z wyborów do Sejmu i Senatu RP, na Prezydenta RP (I i II tura) oraz z wyborów samorządowych (sejmiki województw, rady powiatów, rady gmin i rady miast w miastach na prawach powiatu, wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast – I i II tura wyborów), które odbywały się w danym roku. W 2015 i 2020 roku miały miejsce wybory prezydenckie, w 2018 roku wybory samorządowe, a w 2019 roku wybory parlamentarne. Zarówno w województwie podlaskim jak i w Polsce można było zaobserwować tendencję wzrostową frekwencji wyborczej, która w 2020 roku wyniosła odpowiednio 62,3% w regionie i 66,3%

¹⁹ W 2021 roku nie odbyły się żadne wybory.

w kraju. W stosunku do roku bazowego (2019), wartość wskaźnika wzrosła o 5,4 p. proc., natomiast w porównaniu do 2015 roku odnotowano wzrost o 13,9 p. proc. (w Polsce odpowiednio o 4,6 p. proc. i 14,8 p. proc.). Województwo podlaskie uplasowało się na 5. pozycji pod względem tego wskaźnika w 2019 i 2020 roku (poprawa o 2 pozycje, w porównaniu z 2015 rokiem).

Kolejnym, ważnym wymiarem podstaw budowania kapitału społecznego regionu, jest aktywność w zakresie stowarzyszania się i formalizowania zwartych struktur organizacyjnych.

Wykres 57. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w latach 2015-2020

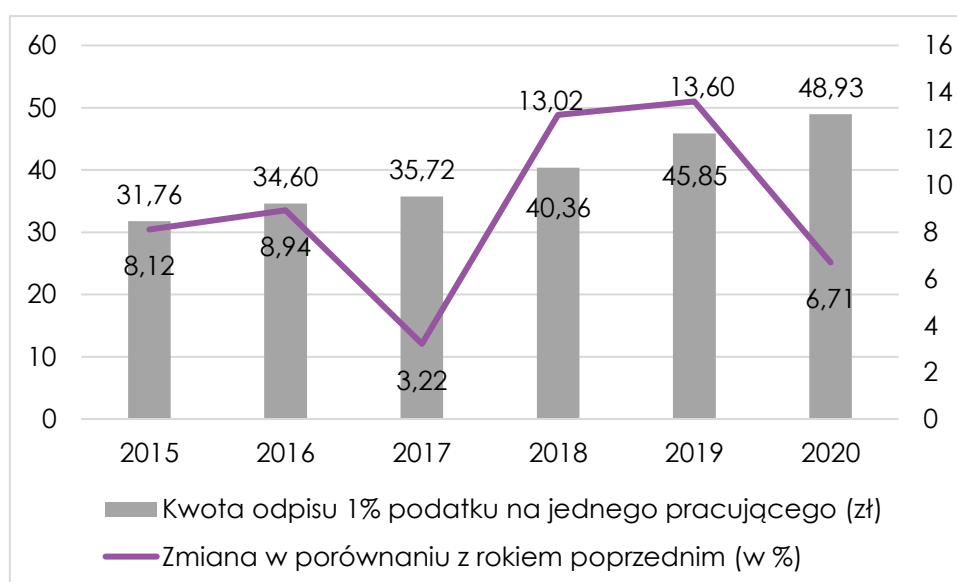
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 28.01.2022 roku.

W województwie podlaskim liczba fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji w latach 2015-2020 w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców (wg stanu na 31 grudnia danego roku) społecznych utrzymuje się na zbliżonym poziomie, przekraczającym 30 podmiotów. W rejestrze REGON na koniec 2020 roku zarejestrowanych było 4 287 podmiotów (wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim o 2,1%). Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne mające siedzibę na terenie województwa podlaskiego stanowiły 2,9% wszystkich tego typu podmiotów w kraju. W 2020 roku liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadająca na 10 tys. ludności ukształtowała się w województwie podlaskim na poziomie 37 podmiotów (o jeden więcej niż w roku poprzednim), podczas gdy w kraju wartość ta wyniosła 39 podmiotów. Pod względem wartości analizowanego wskaźnika, województwo podlaskie plasuje się na 13. pozycji wśród wszystkich regionów.

Należy jednak podkreślić, że pomiędzy poszczególnymi województwami nie występują znaczące różnice w zakresie liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców. Obserwowana, w zakresie analizowanego wskaźnika, tendencja zmian jest zgodna z założeniami SRWP 2030. W porównaniu do wartości bazowej liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w województwie podlaskim wzrosła o trzy podmioty (34 w 2018 roku).

Pod względem rozmieszczenia fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na terenie województwa, można zauważyć, że w 2020 roku w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców najwięcej było ich w mieście Białystok (47 podmiotów) oraz w powiatach hajnowskim i sejneńskim (odpowiednio 46 i 45 podmiotów), zaś najmniej – w powiecie zambrowskim (21 podmiotów).

Wykres 58. Kwota odpisu 1% podatku na jednego pracującego w latach 2015-2020 (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie MF i GUS BDL. Dane według stanu na 28.01.2022 roku.

Wskaźnik kwota odpisu 1% podatku na jednego pracującego jest bezpośrednio związana z dochodami mieszkańców regionu. Oznacza to, że rosnące dochody mieszkańców wpływają na wzrost zaangażowania w odpisy podatków na rzecz organizacji pożytku publicznego (OPP). Kwota przekazanego 1% podatku dochodowego od osób fizycznych charakteryzuje się systematycznym wzrostem. W 2020 roku kwota 1% podatku należnego przekazana na rzecz OPP (z rozliczeń za rok poprzedni) na jednego pracującego wyniosła w regionie 48,93 zł. W porównaniu do roku poprzedniego odnotowano wzrost o 6,7%. W skali całego kraju wartość wskaźnika wyniosła 57,84 zł i wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o ok.

2,4 zł. Wśród wszystkich regionów województwo podlaskie plasuje się niezmiennie na 13. pozycji. Niższe, w porównaniu ze wszystkimi regionami, kwoty odpisu 1% podatku w przeliczeniu na jednego pracującego odnotowano w województwach Polski Wschodniej. Zmiany w wartości analizowanego wskaźnika są zgodne z założeniami określonymi w SRWP 2030. W porównaniu do wartości bazowej z 2017 roku wartość wskaźnika wzrosła o 13,21 zł, co stanowiło wzrost o blisko 37%.

Cel operacyjny 3.3. Partnerstwa międzynarodowe i ponad regionalne

Ograniczony potencjał gospodarczy i społeczny województwa sprawia, iż ważne jest poszukiwanie czynników rozwoju w zacieśnianiu współpracy z innymi obszarami w kraju i za granicą. Województwo podlaskie jest otwarte na współpracę, a partnerstwa mają na celu wspieranie przepływów kapitału, ludzi i idei. Na potrzeby oceny stanu realizacji celu operacyjnego, w zakresie rozwoju współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej analizie poddano liczbę zawartych partnerstw międzynarodowych²⁰ i ponadregionalnych²¹.

Tabela 5. Partnerstwa międzynarodowe i ponadregionalne zawarte w ramach współpracy województwa podlaskiego, obowiązujące na dzień 31 grudnia danego roku

Wyszczególnienie	2020	2021
Partnerstwa międzynarodowe	9	7
Partnerstwa ponadregionalne	5	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMWP. Dane według stanu na 18.02.2022 roku.

Priorytety współpracy zagranicznej województwa podlaskiego określa Uchwała Nr XXXVII/480/06 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 10 kwietnia 2006. Uchwała precyzuje cele współpracy zagranicznej regionu, które obejmują m. in.: rozwijanie dobrosąsiedzkich stosunków i partnerskiej współpracy z regionami państw sąsiadujących; współpracę z regionami

²⁰ Partnerstwo międzynarodowe - to przedsięwzięcie realizowane na podstawie umowy/porozumienia o współpracy, zawartego między samorządem województwa podlaskiego a przynajmniej jednym podmiotem/jednostką zagraniczną (bez ograniczenia terytorialnego) w celu realizacji różnorodnych przedsięwzięć, m.in. projektu partnerskiego finansowanego np. ze środków UE, itp. Przedmiot umowy/porozumienia wpisuje się w cele Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

²¹ Partnerstwo ponadregionalne - to przedsięwzięcie realizowane na podstawie umowy/porozumienia o współpracy, zawartego między samorządem województwa podlaskiego a przynajmniej jedną instytucją/jednostką reprezentującą inny region Polski w celu realizacji różnorodnych przedsięwzięć, m.in. projektu partnerskiego finansowanego np. ze środków UE, itp. Przedmiot umowy/porozumienia wpisuje się w cele Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030.

państw Unii Europejskiej, w tym realizację wspólnych projektów finansowanych ze środków UE; wspieranie wymiany gospodarczej, społecznej, kulturalnej, turystycznej, sportowej, oświatowej i naukowej; wspieranie działań samorządów lokalnych oraz instytucji pozarządowych w nawiązywaniu współpracy międzyregionalnej; promocję regionu poza granicami kraju; utrzymywanie i rozwijanie kontaktów z Polonią. Uchwała określa geograficzne kierunki prowadzenia aktywności zewnętrznej oraz definiuje zasady udziału województwa w instytucjach i stowarzyszeniach międzynarodowych. Znajdują się w niej również zapisy dotyczące kontynuacji współdziałania w ramach już zawartych porozumień o współpracy i deklaracji partnerstwa, a także uczestnictwa w organizacjach i instytucjach międzyregionalnych.

Województwo podlaskie jest zaangażowane w realizację programów transgranicznych w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT) i Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa perspektywy finansowej 2014-2020: Polska-Rosja, Polska-Białoruś-Ukraina, Interreg V-A Litwa-Polska oraz programów transnarodowych: Interreg Europa Środkowa, Interreg Region Morza Bałtyckiego i międzyregionalnego Interreg Europa. Samorząd województwa posiada swoich przedstawicieli w Komitetach Monitorujących transgranicznych programów współpracy EWT oraz Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa, realizowanych w okresie 2014-2020, a także w Komitecie Konsultacyjnym ds. Projektów Transnarodowych i Międzyregionalnych.

W ramach analizowanych programów, w zdecydowanej większości, partnerstwa są tworzone nie przez samorząd województwa, ale przez podmioty i organizacje regionalne, posiadające siedzibę w regionie.

W ramach Programu Polska–Białoruś-Ukraina 2014-2020 w roku 2021 podpisano 6 umów o dofinansowanie, w których beneficjentami wiodącymi i partnerami w projektach są podmioty z województwa podlaskiego. Łączna wartość dofinansowania w tych projektach partnerskich wyniosła 334 431,20 euro (192 482,36 euro dla partnerów podlaskich). Od początku wdrażania, wartość dofinansowania pozyskana tylko dla podlaskich partnerów w tym programie wyniosła 24 154 561,36 euro. Dodatkowo w 2021 roku trwała realizacja 3 projektów z partnerami podlaskimi w ramach Programu Polska-Rosja. Z kolei w ramach Programu Interreg V-A Litwa-Polska w 2021 roku zakontraktowano 11 projektów, w których uczestniczą podmioty z województwa, o ogólnej wartości dofinansowania projektów partnerskich 6 402 032,58 euro (2 900 280,90 euro dla partnerów podlaskich). Od początku wdrażania, wartość dofinansowania przypadająca tylko na podlaskich partnerów w tym programie wyniosła 22 642 566,99 euro.

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podlaskiego w Białymstoku funkcjonuje Regionalny Punkt Kontaktowy Programu Interreg V-A Litwa-Polska. Głównym zadaniem Punktu jest wsparcie Wspólnego Sekretariatu w prowadzeniu działań komunikacyjnych min. prowadzenie konsultacji z potencjalnymi beneficjentami i doradzanie podlaskim wnioskodawcom przygotowującym wnioski aplikacyjne, udział w organizowanych wydarzeniach mających na celu promocję Programu, przygotowywanie informacji oraz jej dystrybuowanie, prowadzenie szkoleń, itp.

W związku z trwaniem okresu programowania perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027, przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego zostali włączeni w prace grup roboczych ds. programowania trzech programów współpracy transgranicznej: Zespołu Zadaniowego ds. Programowania Programu Interreg Litwa-Polska 2021-2027, Wspólnego Komitetu Programującego Programu Polska-(Białoruś)-Ukraina 2021-2027²² oraz Wspólnego Komitetu Programującego Programu Polska-Rosja 2021-2027.

W 2021 roku, województwo podlaskie zaangażowane było w siedem partnerstw międzynarodowych, z czego cztery zostały zawieszony ze względu na sytuację społeczno-polityczną lub pandemię COVID-19.

Tabela 6. Partnerstwa międzynarodowe zawarte w ramach współpracy województwa podlaskiego, obowiązujące na dzień 31 grudnia 2021 roku

L.p.	Partnerstwo	Zakres	Okres obowiązywania
1.	Deklaracja intencji współpracy pomiędzy Województwem Podlaskim a Regionem Hame/Republika Finlandii	Tworzenie sprzyjających warunków dla różnych dziedzin i form współpracy.	od 19.06.2002 r. bezterminowo
2.	Porozumienie o współpracy pomiędzy Województwem Podlaskim a Autonomiczną Prowincją Bolzano/Włochy	Wspieranie współpracy gospodarczej, wymiany doświadczeń w zakresie turystyki, kultury oraz kształcenia zawodowego, wymiany doświadczeń w zakresie funkcjonowania samorządów, rozwijania kontaktów i wzajemnej prezentacji dorobku artystycznego i kulturalnego regionów.	od 02.10.2003 r. bezterminowo

²² Ze względu na sytuację polityczną na Białorusi, perspektywie 2021-2027 program będzie kontynuowany w formule dwustronnej. [Informacja na stronie Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014-2020 dotycząca modyfikacji Programu na lata 2021-2027.](#)

L.p.	Partnerstwo	Zakres	Okres obowiązywania
3.	Protokół porozumienia pomiędzy Radą Generalną Saone-et-Loire a Województwem Podlaskim	Realizacja wspólnych projektów kształcenia zawodowego w zakresie turystyki jeździeckiej; promocja walorów turystyczno-przyrodniczych, gospodarka, kanalizacja oraz infrastruktura drogowa.	od 20.11.2003 r. bezterminowo
4.	Deklaracja intencji współpracy w zakresie rozwoju transgranicznych szlaków turystycznych na pograniczu polsko-białoruskim	Koordinacja i rozwój współpracy w zakresie turystyki; utworzenie i rozwój szlaków Kanał Augustowski, Puszcza Białowieska, August Velo, Białowieża Velo Działania: utworzono Grupy robocze ds. Kanału Augustowskiego i ds. rozwoju turystyki transgranicznej	od 29.09.2017 r. bezterminowo Współpraca zawieszona ze względu na sytuację społeczno-polityczną.
5.	Porozumienie o współpracy międzyregionalnej pomiędzy Województwem Podlaskim a Obwodem Grodzieńskim Republiki Białorusi	Wspieranie współpracy w zakresie przemysłu, rolnictwa, wymiany handlowej i inwestycji, transportu, ochrony środowiska, innowacji i rozwoju technologicznego, ochrony zdrowia i polityki społecznej, sportu i turystyki, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, nauki, edukacji, wymiany młodzieży.	od 28.04.2017 r. bezterminowo Współpraca zawieszona ze względu na sytuację społeczno-polityczną.
6.	Porozumienie o współpracy międzyregionalnej pomiędzy Województwem Podlaskim a Obwodem Brzeskim Republiki Białorusi	Wspieranie współpracy w zakresie przemysłu, rolnictwa, wymiany handlowej i inwestycji, transportu, ochrony środowiska, innowacji i rozwoju technologicznego, ochrony zdrowia i polityki społecznej, sportu i turystyki, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, nauki, edukacji, wymiany młodzieży.	od 26.04.2018 r. bezterminowo Współpraca zawieszona ze względu na sytuację społeczno-polityczną.
7.	Porozumienie o współpracy pomiędzy Województwem Podlaskim a Rządem Republiki Serbskiej Bośni i Hercegowiny	Współpraca w zakresie gospodarki, kultury i edukacji, turystyki i sportu, nauki i technologii, ochrony środowiska, opieki zdrowotnej i społecznej, transportu i administracji.	od 25.09.2019 r. bezterminowo Współpraca zawieszona ze względu na pandemię.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMWP. Dane według stanu na 18.02.2022 roku.

W ramach pierwszych trzech partnerstw, w 2021 roku nie prowadzono żadnych działań. Wszelka współpraca pomiędzy województwem podlaskim a Republiką Białorusi została zawieszona ze względu na sytuację społeczno-polityczną. Natomiast współpraca pomiędzy województwem podlaskim a rządem Republiki Serbskiej Bośni i Hercegowiny została zawieszona ze względu na pandemię COVID-19.

Region wykazywał również aktywność w zakresie współpracy ponadregionalnej. W 2021 roku, województwo podlaskie uczestniczyło w ośmiu partnerstwach ponadregionalnych.

Tabela 7. Partnerstwa ponadregionalne zawarte w ramach współpracy województwa podlaskiego, obowiązujące na dzień 31 grudnia 2021 roku

L.p.	Partnerstwo	Zakres	Okres obowiązywania
1.	Porozumienie pomiędzy Województwami: Podlaskim, Podkarpackim, Świętokrzyskim, Warmińsko-Mazurskim, Lubelskim w sprawie utworzenia Domu Polski Wschodniej w Brukseli.	Koordinacja i wzmocnienie współpracy przedstawicielstw regionalnych w Brukseli, prowadzenie wspólnych inicjatyw.	02.12.2009 r. bezterminowo
2.	Projekt partnerski pt.: „Dać to, czego naprawdę potrzeba” – To give what is really needed” realizowany przez – Lidera Fundację Hospicjum Proroka Eliasza w Michałowie oraz Partnerów: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk oraz Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych w Białymstoku.	Wypracowanie i wdrożenie innowacyjnego modelu profesjonalnej opieki domowej nad osobami zależnymi, nieuleczalnie i przewlekle chorymi oraz wsparcia ich opiekunów na terenach wiejskich. Działaniami innowacyjnymi objęte są gminy: Michałowo, Gródek, Zabłudów, Narew i Narewka oraz powiaty: tj. powiat białostocki i hajnowski.	01.05.2021 r. do 29.02.2024 r.
3.	Projekt partnerski pn. „Akademia Pomocy Społecznej”	Celem projektu jest pogłębienie/doskonalenie kompetencji z zakresu nowych	od 01.02.2020 r. do 31.07.2022 r.

L.p.	Partnerstwo	Zakres	Okres obowiązywania
	realizowany przez Województwo Podlaskie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku (Lider) w partnerstwie z Województwem Warmińsko – Mazurskim – Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego w Olsztynie (Partner)	rozwiązań organizacyjno-prawnych w pomocy społecznej przez 296 pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej z makroregionu V, który tworzą województwa: podlaskie oraz warmińsko-mazurskie	
4.	Projekt partnerski pn.: „Liderzy kooperacji” w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020, Projekt realizowany przez 5 Partnerów: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach oraz Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w Warszawie.	Celem Projektu jest wypracowanie i wdrożenie Modelu Kooperacji w Gminach Wiejskich (modelowego schematu współpracy) pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej.	Od 01.04.2018 r. do 30.11.2022 r.
5.	Umowa pomiędzy Powiatem Ostrowskim a Samorządem Województwa	Realizacja zadania z zakresu ochrony architektury drewnianej, mające na celu zachowanie wspólnego dziedzictwa kulturowego.	Od 06.05.2021 r. do 15.12.2021 r.

L.p.	Partnerstwo	Zakres	Okres obowiązywania
	Podlaskiego) na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, w tym zakup materiałów niezbędnych do przeprowadzenia takich prac przy XIX-wiecznym wiatraku koźlaku i chacie młynarza, znajdujących się w Drewnowie-Ziemakach, gmina Boguty-Pianki, których właścicielem jest Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka, instytucja kultury województwa podlaskiego w związku z uzyskaniem na ten cel środków w ramach pomocy finansowej od Powiatu Ostrowskiego		
6.	Porozumienie z Województwem Mazowiecki w zakresie organizowania publicznego transportu zbiorowego, o którym mowa w art. 8 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1371).	Celem porozumienia jest wspólne organizowanie kolejowych przewozów pasażerskich na linii kolejowej nr 31 Siemianówka – Siedlce.	Od 13.12.2020 r. do 14.12.2025 r.
7.	Deklaracja Gospodarczej Sieci Regionów Trójmorza, podpisana przez regiony Austrii, Bułgarii, Chorwacji, Czech, Estonii, Litwy, Łotwy, Polski (tym Województwo Podlaskie), Rumunii,	Celem są wspólne działania na rzecz stworzenia Sieci Gospodarczej Regionów Trójmorza z siedzibą w Lublinie i jej poszerzenia o nowych partnerów reprezentujących samorządy, instytucje gospodarcze, uniwersyteckie i in. pochodzące z krajów Inicjatywy Trójmorza; - partnerska współpraca w zakresie zrównoważonego i	29.06.2021 r. bezterminowo

L.p.	Partnerstwo	Zakres	Okres obowiązywania
	Słowacji, Słowenii i Węgier	odpowiedzialnego rozwoju gospodarczego; - prowadzenie i nawiązywanie regularnych, wielowymiarowych kontaktów, a także budowanie trwałych i różnorodnych partnerstw; - wzajemne wspieranie się w nawiązywaniu, realizacji i promocji wspólnych projektów realizowanych w ramach polityk wspólnotowych UE.	
8.	Porozumienie Województwa Podlaskiego z PKP PLK S.A. w sprawie budowy wiaduktu na obwodnicy Łap w ciągu drogi woj. nr 682	Budowy wiaduktu na obwodnicy Łap w ciągu drogi woj. nr 682.	od 27.03. 2019 r. do 12.2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMWP. Dane według stanu na 18.02.2022 roku.

W 2021 roku, Dom Polski Wschodniej (DPW) przeprowadził monitoring polityk UE, w wyniku którego powstało 20 raportów z pięciu obszarów oraz 11 newsletterów. Zorganizowano 6 konferencji, w których udział wzięło 1 367 uczestników: „Znaczenie Programów Interreg w rozwoju województw Polski Wschodniej”, „Makroregionalne strategie jako czynnik rozwoju gospodarczego, turystycznego i społecznego regionów”, „Fundusze UE 2021-2027 – Polska. Szanse, źródła, zasady”, „Wsparcie dla Naukowców: Działania Marie Skłodowskiej-Curie”, „Rola i znaczenie transportu kolejowego w regionach Europy” oraz „Jak zharmonizować europejskie systemy kolejowe zgodnie z ekologiczną i cyfrową transformacją”. DPW zorganizował także dziewięć spotkań eksperckich z udziałem 597 uczestników. DPW był również organizatorem zawodów biegowych Polish Run, w których wzięły udział 383 osoby.

W 2021 roku województwo podlaskie w partnerstwie z województwem warmińsko-mazurskim w projekcie „Akademia Pomocy Społecznej” realizowało zadanie „Działania szkoleniowe na terenie województwa podlaskiego”, w ramach którego przeprowadzono 18 jednodniowych szkoleń (9 w formie stacjonarnej i 9 w formie zdalnej). Wsparciem objęto 262 kluczowych pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej z terenu województwa podlaskiego.

W 2021 roku zakończono działania pilotażowe w ramach projektu „Liderzy kooperacji”. Opracowano i wydano Księgę Rekomendacyjną podsumowującą efekty opracowania i testowania Modelu Kooperacji w Gminach Wiejskich na terenie makroregionu. Zorganizowano konferencję szkoleniowo-edukacyjną, dwa spotkania seminaryjno-webinarowe oraz szkolenie seminaryjno-webinarowe nt. Modelu Kooperacji w Gminach Wiejskich. Zakupiono produkty wykorzystywane podczas zwalczania COVID-19, które następnie przekazano instytucjom pomocy i integracji społecznej na terenie powiatu: wysokomazowieckiego, łomżyńskiego, hajnowskiego, kolneńskiego, sokólskiego i augustowskiego. Zaplanowano wraz z partnerami dodatkowe działania dotyczące popularyzacji deinstytucjonalizacji oraz Centrum Usług Społecznych na 2022 rok.

W ramach programu partnerskiego „Dać to, czego naprawdę potrzeba – *To give what is really needed*” zorganizowano i przeprowadzono 12 spotkań przedstawicieli lokalnych instytucji i organizacji świadczących usługi na rzecz osób starszych i zależnych na terenie 5 gmin (Zabłudów, Michałowo, Narewka, Narew, Gródek) oraz 2 powiatów (białostocki i hajnowski). Eksperti ds. Modelu Innowacji wypracowywali koncepcję innowacyjnego Modelu profesjonalnej opieki domowej nad osobami zależnymi, nieuleczalnie i przewlekle chorymi oraz wsparcia ich opiekunów na terenach w oparciu o zaproponowany przez Lidera Model innowacji oraz na podstawie materiałów opracowanych po spotkaniach sieci partnerstw. Przeprowadzono dwa spotkania w ramach zbudowanych sieci partnerstw w trakcie wdrażania modelu.

W 2021 roku, w związku z realizacją zadania z zakresu ochrony architektury drewnianej, miały miejsce czynności w zakresie prac konserwatorskich przy chacie młynarza (obiekcie zamiejscowym Muzeum Rolnictwa im. ks. K. Kluka w Ciechanowcu).

W związku z realizacją porozumienia z województwem mazowiecki w zakresie organizowania publicznego transportu zbiorowego województwo podlaskie organizuje połączenia kolejowe na trasie Hajnówka – Siedlce w ilości trzech par połączeń w dobie, a województwo mazowieckie organizuje na trasie Siedlce – Czeremcha w ilości czterech par połączeń w dobie.

Zakończono porozumienie województwa podlaskiego z PKP PLK S.A. w sprawie budowy wiaduktu na obwodnicy Łap w ciągu drogi woj. nr 682. Obiekt został wybudowany i oddany do użytku pod koniec 2021 roku.

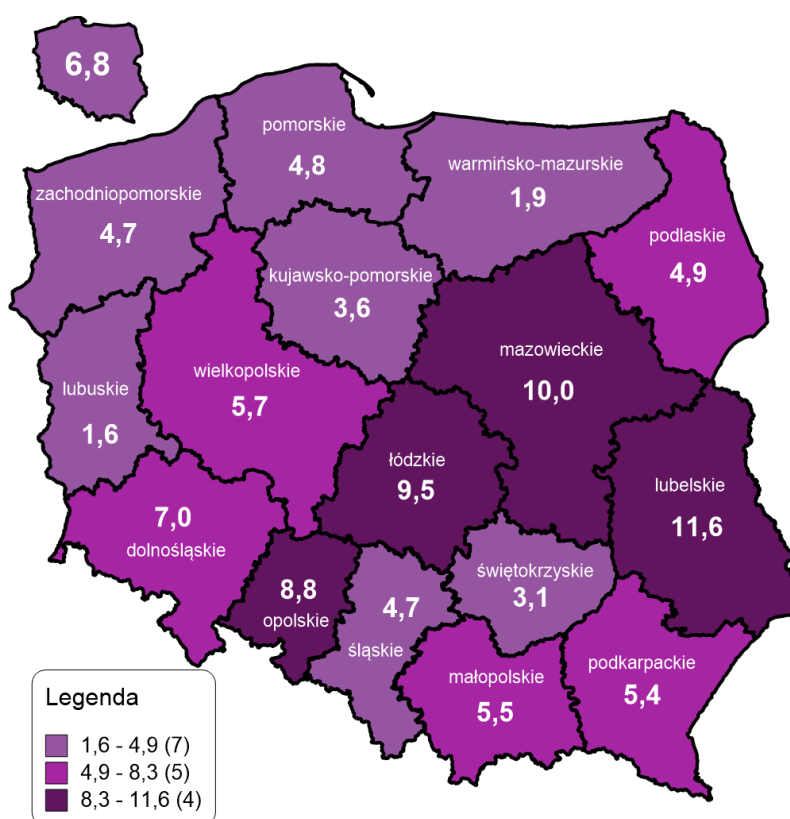
W dniu 29 czerwca 2021 roku podpisano Deklarację Gospodarczej Sieci Regionów Trójmorza. Deklarację podpisały regiony Austrii, Bułgarii, Chorwacji,

Czech, Estonii, Litwy, Łotwy, Polski (tym Województwo Podlaskie), Rumunii, Słowacji, Słowenii i Węgier.

Cel operacyjny 3.4. Gościnnie region

Województwo podlaskie, w obliczu znaczącej depopulacji, stawia na zwiększenie potencjału osiedleńczego regionu, tworząc korzystne warunki życia, nauki, pracy i wypoczynku, a także inwestycji zarówno dla mieszkańców innych regionów Polski jak i imigrantów z zagranicy. Region gościnny zachęca do przyjazdów, pobytów, zarówno czasowych (np. w celach turystycznych czy edukacyjnych), jak i wiązania swojej przyszłości z danym środowiskiem regionalnym i lokalnym. Stopień realizacji wyzwań związanych z celem, jest oceniany na podstawie analiz obejmujących obserwację zmian liczby cudzoziemców przybywających do regionu w celach zarobkowych, zdrowotnych czy edukacyjnych jak również liczby udzielonych na terenie województwa noclegów.

Mapa 10. Odsetek studentów - cudzoziemców studiujących na polskich uczelniach w 2020 roku (w %)*

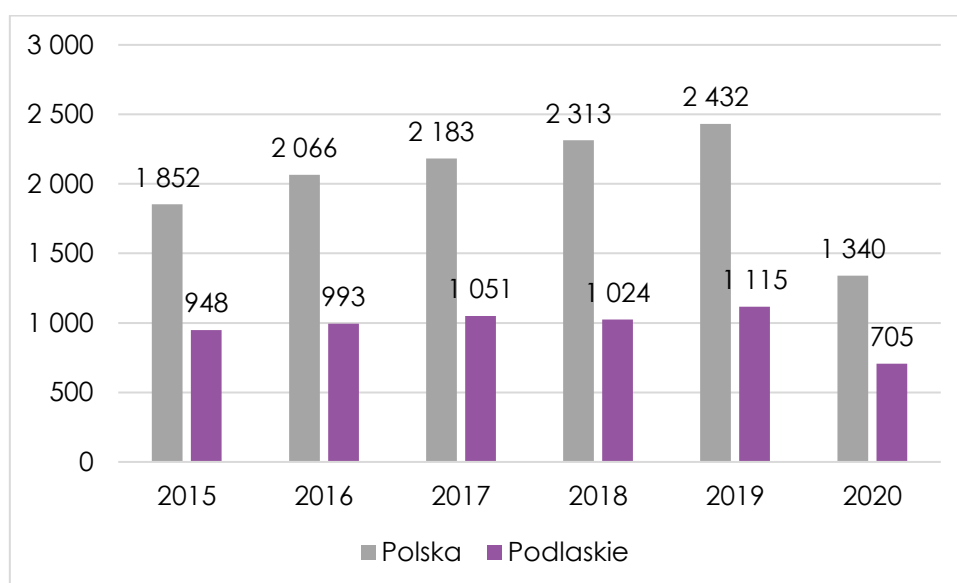
* przedziały domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 28.01.2022 roku.

Według stanu na 31 grudnia 2020 roku w województwie podlaskim działało 14 uczelni wyższych, które kształciły łącznie 28 363 studentów (łącznie

z cudzoziemcami)²³. W 2020 roku²⁴ cudzoziemcy stanowili 4,9% osób studiujących w województwie (ogółem w Polsce – 6,8%), co plasowało region Podlaskie na 9. pozycji w kraju pod względem liczby studentów cudzoziemców. W porównaniu do roku poprzedniego odsetek studiujących na podlaskich uczelniach studentów wzrósł o 0,4 p. proc., zaś w skali całego kraju odsetek ten wzrósł o 0,1 p. proc. Obserwowane zmiany w zakresie wartości analizowanego wskaźnika są zgodne z założoną, w SRWP 2030, tendencją zmian. W porównaniu do wartości bazowej z 2018 roku liczba studiujących w województwie podlaskim studentów cudzoziemców wzrosła o 1 p. proc.

Wykres 59. Noclegi udzielone na 1000 ludności w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 28.01.2022 roku.

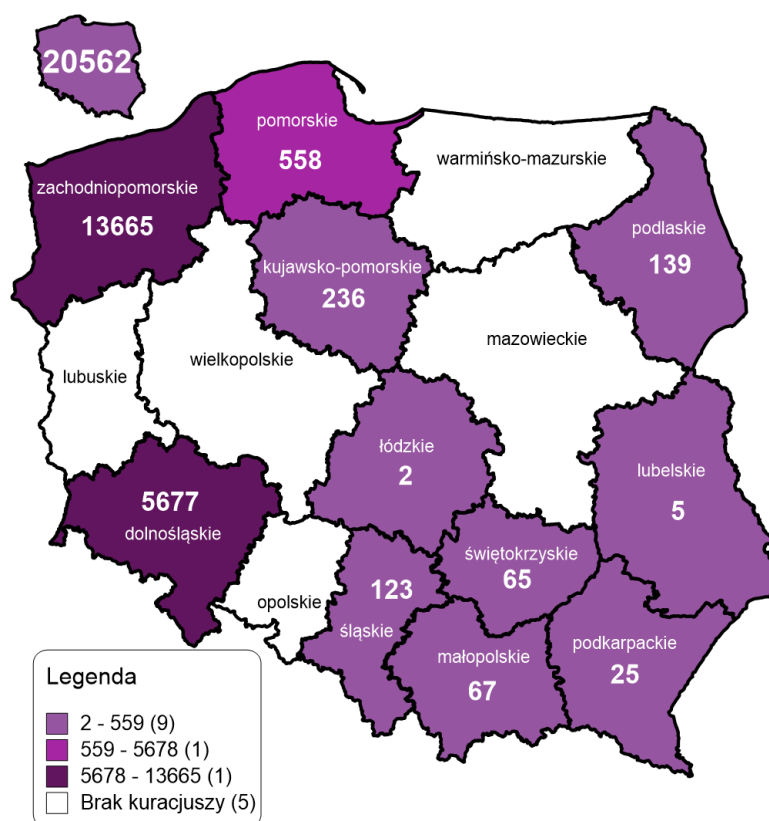
Liczba noclegów udzielonych w województwie podlaskim na 1 000 mieszkańców do 2019 roku charakteryzowała się trendem wzrostowym (z niewielkim spadkiem w 2018 roku). W 2020 roku odnotowano znaczne spadki liczby udzielonych noclegów nie tylko w województwie podlaskim, ale również w skali całego kraju. Pandemia COVID-19 oraz wprowadzane ograniczenia, w tym na branżę turystyczną przyczyniły się do znacznego spadku, w porównaniu do roku poprzedniego, wartości analizowanego wskaźnika (o 36,7% w województwie podlaskim oraz o 44,9% ogółem w kraju). Pomimo spadku wartości wskaźnika poprawiła się pozycja województwa podlaskiego na tle pozostałych regionów (awans z 13. W 2019 roku na 12.

²³ Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2020/2021 – studenci i absolwenci (wyniki wstępne), GUS (dostęp: 02.02.2022); dane dostępne na stronie: [Wyniki badania GUS - Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2020/2021 – studenci](#). Tablice w formacie XLSX. Łącznie z filią w Wilnie liczba studentów Uniwersytetu w Białymstoku (według stanu na 31 grudnia 2020 roku) wynosiła 28 575 osób.

²⁴ Według stanu na 30 XI.

pozycję w 2020 roku). Zgodnie z założeniami SRWP 2030 liczba udzielonych w województwie noclegów, w odniesieniu do wartości bazowej (1 024 w 2018 roku), powinna rosnąć. Jednak sytuacja epidemiologiczna uniemożliwiła wzrost wartości wskaźnika.

Mapa 11. Liczba cudzoziemców - kuracjuszy leczonych stacjonarnie w szpitalach uzdrowiskowych i sanatoriach uzdrowiskowych w latach 2015-2020 (w os.)*

* przedziały domknięte lewostronnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 28.01.2022 roku.

Na terenie województwa podlaskiego, według stanu na 31 XII 2020, znajdowały się 3 obiekty typu szpital lub sanatorium uzdrowiskowe zlokalizowane w powiatach białostockim (Supraśl) i augustowskim (Augustów). Pandemia COVID-19 w znaczący sposób wpłynęła na liczbę zagranicznych kuracjuszy leczonych stacjonarnie w szpitalach i sanatoriach uzdrowiskowych w całej Polsce, w tym w województwie podlaskim. Liczba pacjentów w tego typu placówkach spadła w regionie z 592 do 139 osób, czyli o 76,5%. W skali całego kraju liczba kuracjuszy zmniejszyła się o blisko 58,7%. Pod względem liczby cudzoziemców – kuracjuszy leczonych stacjonarnie województwo podlaskie uplasowało się na 5. pozycji w skali kraju. Należy jednak zaznaczyć, że stacjonarnie świadczenia w szpitalach i sanatoriach uzdrowiskowych realizowane były w 13 województwach.

Odnotowana w 2020 roku wartość analizowanego wskaźnika nie jest zgodna z zakładaną w SRWP 2030 tendencją zmian. Jest również niższa od wartości bazowej z 2018 roku, wynoszącej 343 osoby (kuracjuszy – cudzoziemców leczących się stacjonarnie w szpitalach i sanatoriach uzdrowiskowych zlokalizowanych w województwie podlaskim).

Cudzoziemcy przyjeżdżają do Polski nie tylko w celach zdrowotnych czy turystycznych, ale również w celach zarobkowych. Możliwość pracy obywateli innych krajów reguluje szereg aktów prawnych²⁵. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, podstawowym dokumentem, umożliwiającym podjęcie zatrudnienia przez cudzoziemca jest „zezwolenie na pracę”, o które występuje pracodawca do właściwego wojewody. Dokument ten uprawnia do wykonywania pracy, co do zasady, przez okres nie dłuższy niż 3 lata, przy czym, w sytuacji kiedy cudzoziemiec pełni określoną funkcję w zarządzie osoby prawnej, zatrudniającej powyżej 25 osób, zezwolenie to może zostać wydane na okres aż 5 lat.

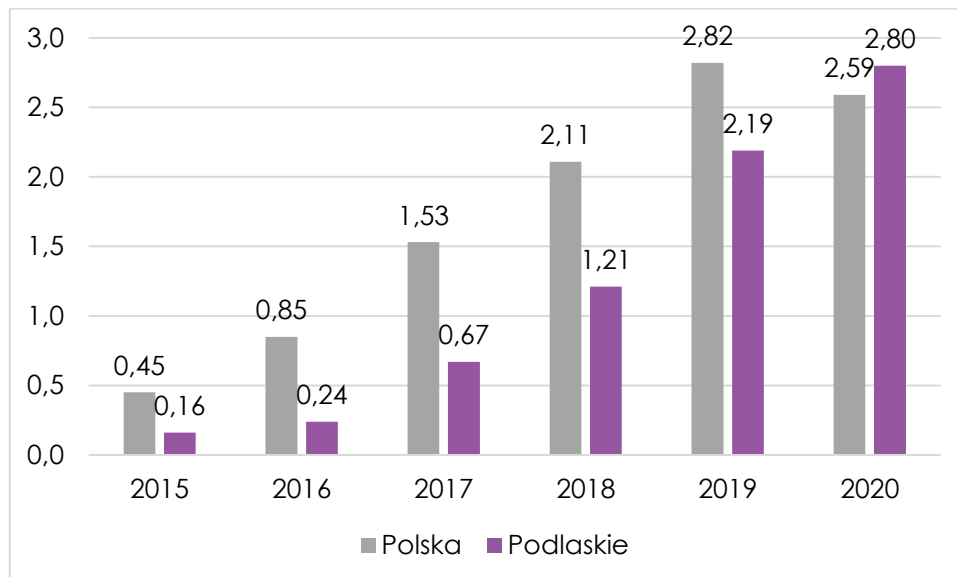
Inną, dopuszczoną przez przepisy prawa, formą są tzw. „oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi”. Możliwość zastosowania tego rozwiązania dotyczy zatrudniania obywateli sześciu krajów, tj.: Armenii, Gruzji, Białorusi, Mołdawii, Ukrainy i Rosji. Oświadczenie to, składane jest u właściwego ze względu na siedzibę przedsiębiorstwa starosty, w imieniu którego, zadania w zakresie przyjmowania oświadczeń wykonuje jednostka organizacyjna powiatu, jaką jest powiatowy urząd pracy. Oświadczenie uprawnia do pracy przez maksymalnie 6 miesięcy w okresie kolejnych 12 miesięcy i nie wiąże się z koniecznością pozyskania „zezwolenia na pracę”.

Kolejną formą, jest wykorzystywane przy tzw. pracach sezonowych „zezwolenie na pracę sezonową”. O tego typu zezwolenie występuje pracodawca do właściwego starosty powiatu (zadanie to w imieniu starosty realizuje jednostka organizacyjna powiatu, jaką jest powiatowy urząd pracy). Dokument ten uprawnia do wykonywania pracy w okresie do 9 miesięcy, w roku kalendarzowym, ale jedynie w takich sektorach jak: rolnictwo, ogrodnictwo i turystyka. To rozwiązanie, dotyczące zatrudniania cudzoziemców w Polsce, obowiązuje od 1 stycznia 2018 roku na podstawie

²⁵ Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 roku o cudzoziemcach; ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy; ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; ustawa z dnia 14 lipca 2006 roku o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin; ustawa z dnia 15 czerwca 2012 roku o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Polski.

wprowadzonych zmian do ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Wykres 60. Liczba wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemcom w stosunku do liczby pracujących w latach 2015-2020(w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL oraz Wortalu Publicznych Służb Zatrudnienia. Dane według stanu na 28.01.2022 roku.

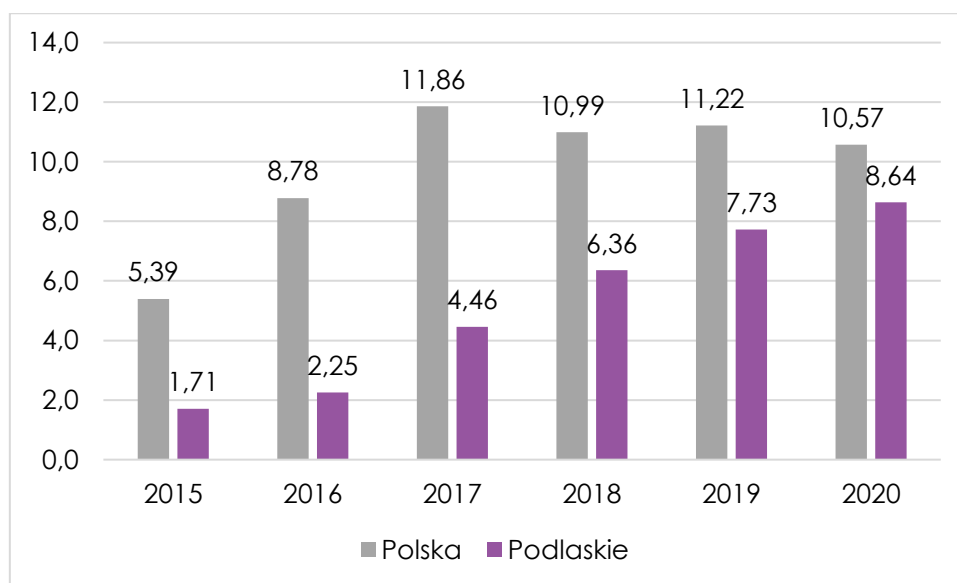
W 2020 roku, wojewoda podlaski wydał 12 481 zezwoleń na pracę, co w porównaniu z rokiem poprzednim oznacza wzrost o 27,4%. Do 2018 roku liczba wydawanych zezwoleń była stosunkowo niska. We wskazanym roku liczba ta znacząco wzrosła. Tendencja wzrostowa utrzymywana jest w kolejnych latach. Zezwolenia na pracę wydane cudzoziemcom w 2020 roku stanowiły 3,1% wszystkich zezwoleń wydanych w Polsce. Stosunkowo niski odsetek wydanych zezwoleń plasuje województwo podlaskie na 12. pozycji wśród pozostałych regionów (w poprzednim roku – 14. pozycja). Ogólna liczba wydanych zezwoleń na pracę w Polsce zmniejszyła się w porównaniu z 2019 rokiem o 8,6% (z 444 738 do 406 496).

W 2020 roku zezwolenia na pracę w województwie podlaskim wydano obywatelom 53 krajów. Większość z nich dotyczyła obywateli Ukrainy i Białorusi (odpowiednio 42,5% oraz 28,6% wszystkich wydanych zezwoleń). Stosunkowo dużą liczbę zezwoleń na pracę otrzymali również obywatele Filipin (7,8% ogółu zezwoleń), Indonezji (3,6% ogółu zezwoleń) oraz Nepalu (3,2% ogółu zezwoleń).

Dokonując analizy liczby wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemcom, w stosunku do liczby pracujących, w skali województwa widoczny jest silny trend wzrostowy. Wartość wskaźnika w 2020 roku w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła o 0,61 p. proc. W skali kraju odnotowano natomiast

spadek o 0,23 p. proc. W rankingu regionów, pod względem liczby wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemców w stosunku do liczby osób pracujących, województwo podlaskie plasuje się na 7. pozycji (poprawa o 5 miejsc, względem poprzedniego roku). Obserwowane zmiany w zakresie wartości wskaźnika są zgodne z założeniami określonymi w SRWP 2030. W porównaniu do wartości bazowej z 2017 (0,67%) roku liczba wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemcom w stosunku do liczby pracujących wzrosła o 2,13 p. proc.

Wykres 61. Liczba wydanych oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi w stosunku do liczby pracujących w latach 2015-2020 (w %)*

* Na potrzeby ciągłości wskaźnika do liczby oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy do danych od 2018 roku dodawana jest liczba pozwoleń na pracę sezonową, gdyż analizując dane dotyczące oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi, których rejestracja z końcem 2017 roku została zakończona, z danymi dotyczącymi oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi, obowiązującymi od 1.01.2018 roku, należy mieć na uwadze, że od 2018 roku, zmienił się zakres danych dot. oświadczeń – obecnie dotyczą tylko prac niesezonowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL i Wortalu Publicznych Służb Zatrudnienia. Dane według stanu na 28.01.2022 roku.

W 2020 roku liczba wydanych oświadczeń o powierzeniu pracy cudzoziemcowi wyniosła 38 482 oświadczenia (o 11,2% więcej niż w poprzednim roku), z czego 36 366 to oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy a 2 116 to zezwolenia na pracę sezonową.

Na podstawie oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy zatrudnienie w Polsce podejmować mogą obywatele sześciu krajów: Armenii, Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Rosji oraz Ukrainy. Natomiast pozwolenia na pracę sezonową mogą być wydawane obywatelom z innych krajów. Polskie przepisy wprowadzają jednak ułatwienia dla pracodawców, którzy do prac

sezonowych chcą zatrudnić obywateli wymienionych krajów²⁶. W 2020 roku na 2 116 zezwoleń na pracę sezonową tylko jedno zostało wydane obywatelowi kraju niewymienionego wyżej.

W województwie podlaskim liczba wydanych oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi w stosunku do liczby pracujących zmienia się zgodnie z założeniami określonymi w SRWP 2030, tj. rośnie. Natomiast w całym kraju, od 2017 roku obserwowany jest spadek liczby cudzoziemców zatrudnianych na podstawie oświadczenia o powierzeniu pracy w stosunku do liczby osób pracujących.

²⁶ [Opis procedur zatrudniania cudzoziemca do prac sezonowych](#) (dostęp: 04.02.2022 rok).

3. Cele strategii a inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego

Poziom innowacyjności regionu jest wypadkową posiadanych zasobów - ludzkich, finansowych, jak i organizacyjnych - warunkujących właściwy przebieg procesów innowacyjnych, a także otoczenia instytucjonalnego - niezbędnego katalizatora innowacyjnej zmiany. Rozwój poszczególnych sektorów i branż gospodarki regionu, wyrażający się we wzroście poziomu zatrudnienia, przychodów i innowacyjności, przekłada się na wyniki procesu przedsiębiorczego odkrywania regionalnych inteligentnych specjalizacji. Stały monitoring sytuacji, w poszczególnych sektorach i branżach regionu, pozwala na wychwycenie zmian w tych obszarach, które rozwijając się, wywierają coraz większy, pozytywny wpływ na gospodarkę regionu. Wzrastające znaczenie danego obszaru gospodarki może zadecydować o uznaniu go za motor jej rozwoju i jego włączeniu do kanonu regionalnych inteligentnych specjalizacji.

*Regional Innovation Scoreboard 2021*²⁷, w rankingu 27 krajów członkowskich UE, klasyfikuje Polskę, jako wschodzącego innowatora (ang. *emerging innovator*)²⁸. W klasyfikacji regionalnej, na 240 regionów europejskich, regionem o najwyższym poziomie innowacyjności w Polsce jest region warszawski stołeczny (137. miejsce w zestawieniu), jako jeden z dwóch został zakwalifikowany do grupy innowatorów umiarkowanych (ang. *moderate*), obok województwa małopolskiego. Pozostałe polskie regiony (łącznie z Mazowieckim regionalnym), to wschodzący innowatorzy.²⁹ Województwo podlaskie (w zestawieniu z 2021 roku znalazło się na 212. miejscu) zostało sklasyfikowane przed regionem mazowieckim regionalnym, województwem świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim, zachodniopomorskim, lubuskim, opolskim, kujawsko-pomorskim. W porównaniu do wyników poprzedniego rankingu³⁰, województwo podlaskie odnotowało poprawę zajmowanej pozycji, przesuując się o siedem miejsc, tj. z 219 lokaty na 212.

²⁷ European Commission, *Regional Innovation Scoreboard 2021*, Publications Office of the European Union, Luxembourg 2021.

²⁸ W zestawieniu wyróżniono cztery podstawowe rodzaje innowatorów, tj. lider innowacji (ang. *innovation leader*), silny innowator (ang. *strong innovator*), umiarkowany innowator (ang. *moderate innovator*), wschodzący innowator (ang. *emerging innovator*). Dodatkowo każdy rodzaj innowatorów został podzielony na trzy poziomy, tj. np. Leader+, Leader, Leader-.

²⁹ Województwa: wielkopolskie, dolnośląskie, pomorskie, łódzkie, lubelskie, podkarpackie zostały zaliczone do grupy *emerging innovator+*, zaś pozostałe regiony, tj. śląskie, zachodniopomorski, lubuski, opolski, kujawsko-pomorski, warmińsko-mazurski, świętokrzyski, podlaski, mazowiecki regionalny zakwalifikowano do grupy *emerging innovator*.

³⁰ European Commission, *Regional Innovation Scoreboard 2019*, Publications Office of the European Union, Luxembourg 2019.

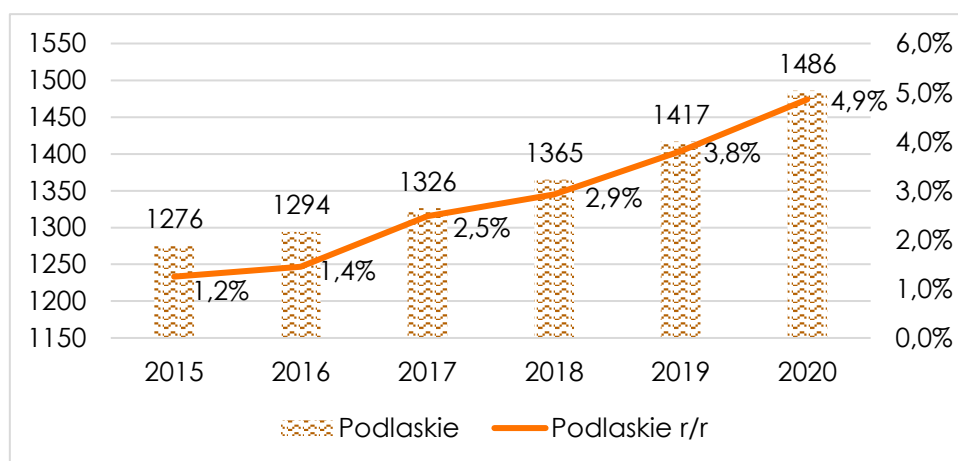
W 2021 roku, cele SRWP 2030 w obszarze inteligentnych specjalizacji regionu, realizowane były za pośrednictwem Planu rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2021–2027+ (RIS3 2027+)³¹. Monitoring realizacji Planu opiera się na analizie:

- wskaźników rezultatu RIS3 2027+,
- wskaźników pozwalających na obserwację trendów statystycznych w obszarach leżących w sferze zainteresowania rdzenia specjalizacji i specjalizacji wschodzących,
- wskaźników dodatkowych pozwalających na pogłębioną analizę wskaźników inteligentnych specjalizacji.

3.1. Rezultaty wdrażania RIS3 2027+

W Planie rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2021–2027+ założono, że wyznacznikiem powodzenia realizacji Planu będą zauważalne zmiany w działalności podlaskich przedsiębiorstw. W tym celu wyznaczono trzy wskaźniki rezultatu pozwalające ocenić zachodzące w regionie zmiany gospodarcze. Analiza danych w zakresie wskaźników rezultatu wskazuje na występowanie pozytywnych zmian w obszarze przedsiębiorczości i innowacyjności podlaskich przedsiębiorstw. Jednak obserwowana dynamika zmian jest zbyt niska, aby poprawić pozycję województwa na tle pozostałych regionów w kraju.

Wykres 62. Liczba podmiotów gospodarki narodowej – sektora prywatnego na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 16.02.2022 roku.

³¹ W procesie aktualizacji, w celu dostosowania do założeń SRWP 2030, Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015-2020+ (RIS3) został zastąpiony, przez Plan rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2021–2027+ (RIS3 2027+), uchwałą Zarządu Województwa Podlaskiego Nr 236/4257/2021 z dnia 24 listopada 2021 roku.

Liczba podmiotów gospodarczych (na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym) w latach 2015-2020 (według stanu na 31 grudnia danego roku) charakteryzowała się systematycznym wzrostem. W analizowanym okresie wartość wskaźnika wzrosła o ponad 16%. Pomimo zadowalającego tempa wzrostu liczby podmiotów, w dalszym ciągu występują znaczne różnice pomiędzy poziomem przedsiębiorczości w województwie podlaskim a Polską. W latach 2015-2020 dysproporcje pomiędzy regionem a krajem w liczbie podmiotów sektora prywatnego na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym zwiększyły się z poziomu 403 do 476 podmiotów. Zaobserwowana zmiana przełożyła się jednakże na niewielką zmianę udziału wartości notowanej w województwie podlaskim w wartości dla Polski, który zmniejszył się z 76,0% w roku 2015 do 75,7% w roku 2020. Obserwowany trend wzrostowy wartości wskaźnika jest zgodny z założeniami RIS3 2027+, według których liczba podmiotów gospodarki narodowej sektora prywatnego na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2027 roku wyniesie 1761.

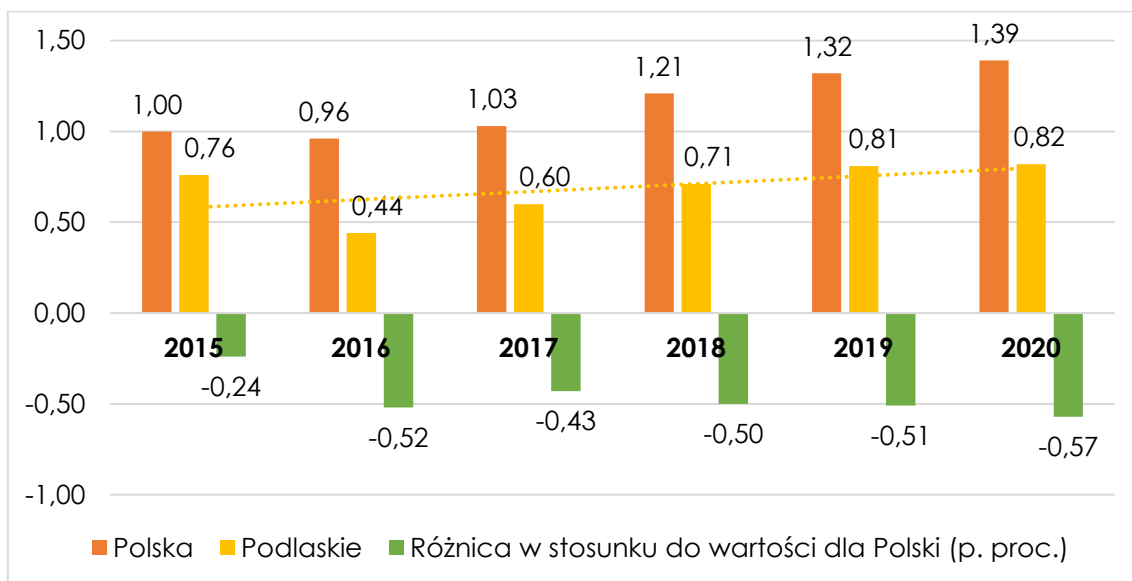
Tabela 8. Liczba podmiotów gospodarki narodowej – sektora prywatnego na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Województwo podlaskie	1276	1294	1326	1365	1417	1486
Zmiana w porównaniu do roku poprzedniego (%)	1,2	1,4	2,5	2,9	3,8	4,9
Polska	1678	1713	1761	1800	1878	1962
Udział w wartości dla Polski (%)	76,0	75,5	75,3	75,8	75,4	75,7
Pozycja w skali kraju	14	14	14	14	14	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 16.02.2022 roku.

Jednym z wielu pozytywnych efektów powstawania nowych podmiotów gospodarczych jest tworzenie zarówno popytu, jak i podaży rozwiązań innowacyjnych, czego wynikiem jest wzrost nakładów na działalność badawczo-rozwojową. Wysokość nakładów na działalność badawczo-rozwojową ma istotne znaczenie w kontekście zwiększania innowacyjności przedsiębiorstw. Pożądanym jest zatem jak najwyższy wzrost ich udziału w produkcji krajowym brutto.

Wykres 63. Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB w latach 2015-2020 (w %)*

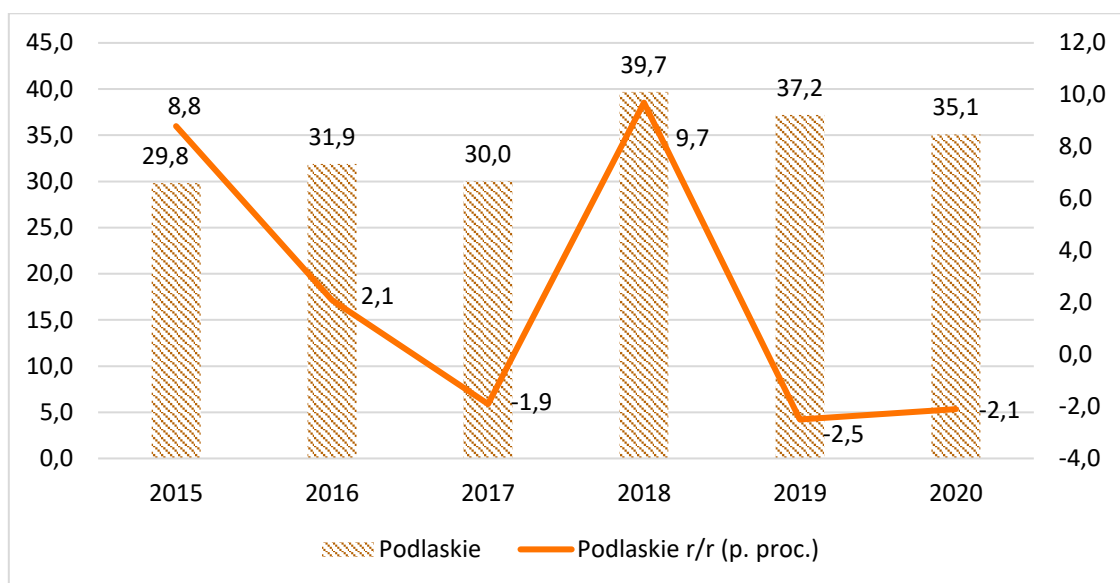
*Wartość wskaźnika dla 2020 roku wyznaczona na podstawie szacunkowej wartości PKB.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 16.02.2022 roku.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R w relacji do PKB w 2020 roku, wyznaczone na podstawie dostępnych, szacunkowych wartości PKB, wzrosły w stosunku do roku poprzedniego o 0,01 p. proc. Natomiast w odniesieniu do roku 2015, wartość nakładów wzrosła o 0,06 p. proc. Zgodnie z założeniami Planu, w 2027 roku udział nakładów na działalność badawczo-rozwojową w regionie ma stanowić 1% PKB. Utrzymanie średniego tempa wzrostu z trzech ostatnich lat (2018-2020) pozwala pozytywnie ocenić prawdopodobieństwo realizacji tak sformułowanego celu.

Na rozwój innowacyjności w przedsiębiorstwach wpływ ma nie tylko całkowita wysokość nakładów poniesionych na działalność badawczo-rozwojową w gospodarce. Istotny jest również odsetek, jaki stanowią nakłady na B+R poniesione przez przedsiębiorstwa w całkowitej wartości nakładów ponoszonych na ten cel. Oprócz sektora przedsiębiorstw, nakłady na działalność badawczo-rozwojową mogą być ponoszone przez sektor rządowy, sektor szkolnictwa wyższego oraz sektor prywatnych instytucji niekomercyjnych.

Wykres 64. Udział nakładów przedsiębiorstw w nakładach na B+R ogółem w latach 2015-2020 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 16.02.2022 roku.

Udział nakładów sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w nakładach wewnętrznych na działalność B+R ogółem w 2020 roku wyniósł 35,1% (spadek w porównaniu do 2019 roku o 2,1 p. proc.). Natomiast, w odniesieniu do 2015 roku wartość wskaźnika wzrosła o ponad 5,3 p. proc. W odniesieniu do wartości w kraju, występują znaczne dysproporcje, które wpływają na pozycję województwa podlaskiego pod względem innowacyjności przedsiębiorstw. Spadek w zakresie wartości wskaźnika spowodował, że w 2020 roku osiągnął on wartość poniżej zakładanej do osiągnięcia w 2020 roku (RIS3) wartości docelowej (36%). Według założeń nowego planu RIS3 2027+, udział nakładów sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w nakładach wewnętrznych na B+R ogółem w 2027 roku powinien wynieść 48%. Tym samym, obserwowany od trzech lat trend spadkowy w zakresie wartości wskaźnika nie jest zgodny z oczekiwanym kierunkiem zmian.

Tabela 9. Udział nakładów przedsiębiorstw w nakładach na B+R ogółem w latach 2015-2020 (w %)

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Województwo podlaskie (%)	29,8	31,9	30,0	39,7	37,2	35,1
Zmiana w porównaniu do roku poprzedniego (p. proc.)	8,8	2,1	-1,9	9,7	-2,5	-2,1
Polska (%)	46,6	65,7	64,5	66,1	62,8	62,8

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Różnica w stosunku do wartości dla Polski (p. proc.)	-16,8	-33,8	-34,5	-26,4	-25,6	-27,7
Pozycja w skali kraju	14	15	15	15	11	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 16.02.2022 roku.

3.2. Rdzeń specjalizacji i specjalizacje wschodzące - trendy statystyczne

Analiza wskaźników pozwalających na obserwację trendów statystycznych w obszarach leżących w sferze zainteresowania rdzenia specjalizacji i specjalizacji wschodzących potwierdza silną pozycję sektorów stanowiących rdzeń podlaskich inteligentnych specjalizacji.

Wskaźnik lokalizacji zatrudnienia (LQ – ang. *Location Quotient*) pozwala określić, które obszary gospodarki regionu wyróżniają się na tle kraju w zakresie tworzenia miejsc pracy. Wartość wskaźnika powyżej jedności oznacza, że w danej sekcji/grupie PKD zatrudnienie w województwie podlaskim jest wyższe niż przeciętnie w Polsce.

Tabela 10. Wartość współczynnika LQ w sekcjach PKD w latach 2015-2020

PKD	Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1,30	1,32	1,30	1,27	1,30	1,29
C	Przetwórstwo przemysłowe	0,98	0,99	0,99	1,00	1,02	1,03
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0,50	0,51	0,49	0,47	0,48	0,56
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1,10	1,09	1,13	1,17	1,19	1,16
F	Budownictwo	1,18	1,21	1,31	1,31	1,32	1,34
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	0,93	0,95	0,94	0,94	0,95	0,93
H	Transport i gospodarka magazynowa	0,57	0,57	0,56	0,57	0,57	0,60
J	Informacja i komunikacja	0,29	0,28	0,27	0,29	0,33	0,33

PKD	Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0,39	0,37	0,40	0,41	0,37	0,36
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	0,34	0,34	0,36	0,37	0,42	0,40
P	Edukacja	1,44	1,44	1,43	1,43	1,42	1,39
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1,40	1,40	1,40	1,40	1,38	1,38
S	Pozostała działalność usługowa	0,66	0,75	0,59	0,58	0,61	0,53

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Białymstoku. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

Analiza wartości LQ w obszarze koncentracji miejsc pracy w województwie podlaskim, w poszczególnych sekcjach PKD, wskazuje na wyróżnianie się na tle kraju edukacji (sekcja P), opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (sekcja Q), budownictwa (sekcja F), rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A), jak również dostawy wody, gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją (sekcja E). Należy zwrócić uwagę na rosnące znacznie przetwórstwa przemysłowego (sekcja C), dla której wartość wskaźnika LQ w latach 2015-2020 regularnie rosła, osiągając wartość 1,03 w roku 2020. Wartości współczynnika lokalizacji zatrudnienia w wymienionych sekcjach i analizowanych latach kształtowały się powyżej 1, co oznacza, że liczba osób pracujących w województwie podlaskim jest relatywnie wyższa niż w Polsce. W ujęciu dynamicznym nie odnotowano natomiast istotnych zmian wartości.

Tabela 11. Grupy PKD o najwyższych wartościach współczynnika LQ w latach 2015-2020

PKD	Nazwa	2015	2016	2017	2018	2019	2020
283	Produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa	11,37	11,02	11,66	11,20	11,19	12,08
105	Wytworzenie wyrobów mleczarskich	9,55	9,62	10,04	10,33	10,61	10,99
301	Produkcja statków i łodzi	5,96	6,62	7,78	7,12	6,65	6,50
462	Sprzedaż hurtowa płodów rolnych i żywych zwierząt	1,99	2,36	2,33	2,49	2,82	3,11
021	Gospodarka leśna i pozostała działalność leśna, z wyłączeniem pozyskiwania produktów leśnych	-	-	2,52	2,49	2,54	2,50

PKD	Nazwa	2015	2016	2017	2018	2019	2020
353	Wytwarzanie i zaopatrywanie w parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	-	1,87	1,84	1,81	1,86	2,17
412	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	1,83	1,97	2,20	2,32	2,24	2,15
161	Produkcja wyrobów tartacznych	1,85	1,86	2,04	1,96	2,15	2,13
106	Wytwarzanie produktów przemiału zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych	2,16	1,88	1,93	1,95	2,00	2,05
382	Przetwarzanie i unieszkodliwianie odpadów	1,85	1,82	2,04	2,16	2,22	1,95
016	Działalność usługowa wspomagająca rolnictwo i następująca po zbiorach	2,00	2,11	1,96	1,85	1,86	1,85
109	Produkcja gotowych paszy i karmy dla zwierząt	1,84	2,04	1,88	2,30	2,06	1,83

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Białymstoku. Dane według stanu na 08.02.2022 roku.

Inteligentnymi specjalizacjami, które odnajdują odzwierciedlenie wśród grup PKD o najwyższej wartości współczynnika LQ, są przemysł rolno-spożywczy oraz przemysł metalowo-maszynowy i szkodniczy wraz z łańcuchami wartości. Ekoinnowacje, nauki o środowisku i sektory powiązane łańcuchem wartości, ze względu na interdyscyplinarność interwencji oraz brak odpowiedników w klasyfikacji PKD, nie posiadają bezpośredniego przełożenia na współczynnik LQ. Wzrost wartości współczynnika LQ jest najbardziej widoczny w odniesieniu do przemysłu rolno-spożywczego oraz metalowo-maszynowego i szkodniczego. Obserwacja zmian wskazuje, że najsilniejsze sektory konsekwentnie umacniają swoją pozycję gospodarczą, generując coraz więcej miejsc pracy.

Tabela 12. Towary o najwyższej wartości eksportu z województwa podlaskiego w latach 2015-2021 (w mln zł)

Kod HS ³²	Nazwa produktu	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
0406	Sery i twarogi	401,10	480,19	585,6	574,83	582,17	682,52	880,21

³² Kody celne HS (ang. *Harmonized System*) są stosowane w celu ustanowienia narodowych klasyfikacji taryf celnych produktów oraz pomagają w tworzeniu globalnych statystyk. Kody HS standaryzują klasyfikację wszelkich towarów i usług w handlu międzynarodowym i są stosowane podczas rozliczeń celno-skarbowych.

Kod HS ³²	Nazwa produktu	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
0305	Ryby suszone, solone lub w solance (...) ³³	591,05	743,53	691,88	605,34	777,57	794,53	849,28
0401	Mleko i śmietana, niezagęszczane ani niezawierające dodatku cukru lub innego środka słodzącego	193,12	168,97	234,04	271,42	391,61	462,31	596,12
3925	Artykuły budowlane z tworzyw sztucznych, gdzie indziej niewymienione ani niewłóczęne	260,33	282,44	304,58	384,17	413,3	458,10	542,85
9403	Meble inne niż w pozycjach 9401 i 9402 i ich części	307,65	376,84	404,13	438,33	428,5	442,08	538,42
0402	Mleko i śmietana, zagęszczone lub zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego	126,7	133,01	181,25	237,55	317,02	445,15	446,56
4418	Wyroby stolarskie i ciesielskie dla budownictwa, z drewna, włącznie z drewnianymi płytami komórkowymi, połączonymi płytami parkietowymi, dachówkami i gontami	137,86	151,37	214,97	245,74	341,3	313,39	437,36
2402	Cygara, nawet z obciętymi końcami, cygaretki i papierosy, z tytoniu lub namiastek tytoniu:	-	0 ³⁴	-	-	-	-	415,52
8716	Przyczepy i naczepy; pozostałe pojazdy bez napędu mechanicznego; ich części	134,54	146,23	201,47	230,85	242,31	275,19	330,71
8903	Jachty i pozostałe jednostki pływające, wypoczynkowe lub sportowe; łodzie wioślarskie i kajaki	98,97	136,87	145,68	168,59	184,66	226,51	305,52

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Krajowej Administracji Skarbowej. Dane według stanu na 15.02.2022 roku.

³³ Ryby suszone, solone lub w solance; ryby wędzone niezależnie od obróbki termicznej podczas procesu wędzenia; mąki, mączki i granulki z ryb nadające się do spożycia przez ludzi.

³⁴ Wartość eksportu w kategorii Cygara, nawet z obciętymi końcami, cygaretki i papierosy, z tytoniu lub namiastek tytoniu w 2016 roku wyniosła 59 zł.

Eksport z województwa podlaskiego stanowi niski udział w ogólnej wartości eksportu Polski (wartość eksportu w regionie oscyluje wokół 1% w skali kraju). Region specjalizuje się w eksporcie produktów rolno-spożywczych. Wśród 10 towarów o najwyższej wartości eksportu są cztery produkty przemysłu rolno-spożywczego (w tym trzy będące produktami przetwórstwa mleka). W 2021 roku na pierwsze miejsce przesunął się eksport serów i twarogów, który od 2015 roku zajmował drugie miejsce. Po raz pierwszy w zestawieniu (na 8. miejscu), odnotowano eksport cygar, nawet z obciętymi końcami, cygaretek i papierosów, z tytoniu lub namiastek tytoniu.

Inteligentną specjalizacją reprezentowaną w podlaskim eksporcie jest także przemysł metalowo-maszynowy. Na uwagę zasługuje regularny (od 2015 roku)³⁵ wzrost udziału wartości eksportu jachtów i pozostałych jednostek pływających (kod 8903), który spowodował, że ta grupa towarowa weszła do pierwszej dziesiątki towarów o najwyższej wartości eksportu w województwie podlaskim w 2020 roku.

Tabela 13. Należności z podatków PIT i CIT w województwie podlaskim w poszczególnych sekcjach PKD w latach 2016-2021 (w tys. zł)

Sekcja PKD ³⁶	PIT						CIT					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
A	29 506	36 465	35 063	32 522	27 736	33 096	1 818	582	4 055	1 199	2 171	5 485
C	226 142	255 691	295 219	322 119	358 629	276 425	99 447	107 890	138 129	115 049	127 019	111 349
D	24 311	24 636	19 244	22 677	20 592	2 1033	11 219	7 560	5 936	6 481	569	3 585
E	11 998	12 406	12 463	13 273	18 665	18 779	3 726	5 348	5 911	3 833	10 536	8 278
F	113 437	136 244	179 139	205 823	237 376	236 983	43 195	47 202	44 623	33 093	66 204	43 591
G	216 825	220 646	239 208	253 990	316 247	312 710	33 428	33 979	36 846	40 847	68 684	72 118
H	67 485	66 404	77 305	83 922	103 501	106 646	3 074	3 300	3 478	3 270	9 846	17 126

³⁵ W 2015 roku grupa towarów 8903 pod względem wartości eksportu w województwie podlaskim zajmowała dopiero 18 miejsce. W kolejnych latach jej pozycja rosta, odpowiednio: 16, 14, 13, 12 i 10.

³⁶ Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe; Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; Sekcja F – Budownictwo; Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa; Sekcja J – Informacja i komunikacja; Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; Sekcja P – Edukacja; Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; Sekcja S - Pozostała działalność usługowa.

Sekcja PKD ³⁶	PIT						CIT					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
J	28 123	32 390	39 784	48 432	67 911	84 253	4 456	3 932	6 165	8 917	10 397	12 148
M	78 859	79 398	95 011	108 137	125 065	135 089	7 267	8 837	7 295	18 578	3 696	15 465
N	17 855	22 638	31 574	36 078	39 609	43 710	3 802	5 507	5 296	5 099	5 361	3 990
P	109 135	119 528	134 634	137 447	132 756	138 955	22	184	268	338	570	458
Q	141 399	157 170	179 368	212 491	227 274	307 318	2 581	2 889	2 391	2 041	5 574	8 589
S	13 677	14 831	17 180	16 421	18 722	19 532	1 132	1 276	600	432	579	911
Razem	1 078 751	1 178 447	1 355 191	1 493 332	1 694 082	1 734 530	215 169	228 484	260 995	239 177	311 207	303 093

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Skarbowej w Białymstoku. Dane według stanu na 17.02.2022 roku.

W sekcjach przypisywanych do rdzenia specjalizacji województwa podlaskiego w latach 2016-2021 nie odnotowano wyraźnego trendu wzrostowego w zakresie wpływów PIT i CIT. Najwyższe z obserwowanych rocznych wzrostów (w 2021 roku w porównaniu do 2020 roku) z tytułu podatku PIT odnotowano w sektorze opieka zdrowotna i pomoc społeczna oraz informacja i komunikacja. Jeden z najwyższych spadków odnotowano w sektorze przetwórstwa przemysłowego. W przypadku podatku CIT, najwyższy roczny wzrost wpływów osiągnęła sekcja wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna. Najwyższy spadek odnotowano w sekcji handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle.

Tabela 14. Wpływy z podatków PIT i CIT w województwie podlaskim według działów PKD towarów o najwyższej wartości LQ w latach 2016-2021 (w tys. zł)

Dział PKD ³⁷	PIT						CIT					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
283	16 346,4	18 477,0	23 781,7	20 447,0	19 655,8	7 248,5	6 780,5	4 785,0	3 067,6	8 298,3	2 267,9	1 071,4

³⁷ 283 - Produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa; 105 - Wytwarzanie wyrobów mleczarskich; 301 - Produkcja stątków i łodzi; 462 - Sprzedaż hurtowa płodów rolnych i żywych zwierząt; 021 - Gospodarka leśna i pozostała działalność leśna, z wyłączeniem pozyskiwania produktów leśnych; 353 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; 412 - Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych; 161 - Produkcja wyrobów tartacznych; 106 - Wytwarzanie produktów przemiatu zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych; 382 - Przetwarzanie i

Dział PKD ³⁷	PIT						CIT					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
105	29 304,5	34 896,3	46 768,3	48 657,5	46 180,5	8 163,7	17 385,0	26 982,0	52 039,3	24 972,1	-8 723,0	1 806,7
301	4 610,4	9 707,2	10 707,7	13 601,7	16 815,8	18 600,8	130,5	1 068,9	54,9	8,4	2 377,1	4 280,6
462	10 646,2	10 302,7	10 435,2	10 577,7	17 113,3	22 982,4	769,5	931,1	424,6	1 316,9	1 834,9	1 127,9
021	10 497,6	11 076,9	11 040,7	11 353,4	8 737,2	11 014,9	0,0	-18,5	-0,7	0,0	0,0	0,0
353	6 604,0	6 391,7	6 183,8	7 294,9	6 869,4	7 290,9	9 560,7	5 445,9	5 353,9	5 381,8	-334,3	2 322,4
412	38 833,0	47 128,7	52 898,7	64 842,0	78 632,6	71 654,2	37 577,3	36 002,6	27 948,5	12 496,9	41 245,7	15 895,8
161	6 738,1	6 745,5	8 634,8	11 092,0	8 807,7	13 652,4	268,3	733,2	1 364,1	1 263,7	2 289,1	3 380,3
106	1 713,6	586,2	779,9	849,9	3 265,8	1 565,8	2 630,9	81,6	383,2	648,0	6 230,4	1 739,6
382	1 793,2	1 441,5	1 365,1	1 353,4	1 933,2	2 073,0	1 439,4	1 099,4	1 121,0	1 264,5	4 435,7	3 098,2
016	1 925,9	2 233,2	3 759,7	3 302,5	3 333,4	3 633,0	122,6	84,5	1 275,1	915,5	1 444,5	2 517,4
109	1 783,7	2 462,2	2 584,6	2 381,4	3 546,4	1 770,6	722,9	2 380,2	3 106,5	3 119,4	7 071,1	777,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Administracji Skarbowej w Białymstoku. Dane według stanu na 17.02.2022 roku.

Wśród grup PKD, które mogą być utożsamiane z przemysłem rolno-spożywczym w regionie, największe wzrosty wartości należności z tytułu podatku PIT (w 2021 roku w stosunku do roku 2020) odnotowano w odniesieniu do sprzedaży hurtowej płodów rolnych i żywych zwierząt (dział 462) – wzrost o 5,87 mln zł. Na kolejnych miejscach pod względem wartości należności z tytułu podatku PIT znalazły się: produkcja wyrobów tartacznych (dział 161) – wzrost o 4,84 mln zł, gospodarka leśna i pozostała działalność leśna, z wyłączeniem pozyskiwania produktów leśnych (dział 021) – wzrost o 2,28 mln zł. W dalszej kolejności należy wymienić grupę PKD, która jest utożsamiana z przemysłem metalowo-maszynowym i szkodniczym, tj. produkcja statków i łodzi (dział 301) - wzrost o 1,79 mln zł. Największy przyrost należności z tytułu podatku CIT w analizowanym okresie odnotowano w odniesieniu do wytwarzania wyrobów mleczarskich (dział 105) - wzrost o 10,53 mln zł.

Jednym z przejawów potencjału sektorów gospodarki, wskazanych jako inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego, jest aktywność podmiotów z tych sektorów w ubieganiu się o wsparcie na działania rozwojowe, którą należy określić jako wysoką.

unieszkodliwianie odpadów; 016 - Działalność usługowa wspomagająca rolnictwo i następująca po zbiorach; 109 - Produkcja gotowych paszy i karmy dla zwierząt.

Tabela 15. Aktywność beneficjentów w zakresie pozyskiwania wsparcia z I osi RPOWP 2014-2020 w podziale na inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego

Specjalizacja	Wnioski o dofinansowanie			Podpisane umowy		
	Liczba	Wartość ogółem (zł)	Wkład UE (zł)	Liczba	Wartość ogółem (zł)	Wkład UE (zł)
Sektor rolno-spożywczy i sektory powiązane łańcuchem wartości	80	150 953 650	76 109 457	55	55 131 337	28 563 303
Przemysł metalowo-maszynowy, szkodniczy i sektory powiązane łańcuchem wartości	205	502 399 808	233 262 410	145	253 771 241	113 169 923
Sektor medyczny, nauki o życiu i sektory powiązane łańcuchem wartości	73	427 206 775	271 171 676	39	243 120 084	169 862 367
Ekoinnowacje, nauki o środowisku i sektory powiązane łańcuchem wartości	383	1 942 767 438	853 054 535	185	766 662 615	318 227 352
Razem	741	3 023 327 671	1 433 598 078	424	1 318 685 277	629 822 945

Źródło: opracowanie własne na podstawie SL2014. Dane według stanu na 31.12.2021 roku.

W ramach I osi RPOWP 2014-2020 (do 31 grudnia 2021 roku) złożono łącznie 741 wniosków o dofinansowanie oraz podpisano 424 umowy, które można było przypisać do jednej z czterech inteligentnych specjalizacji województwa podlaskiego. Najwyższa aktywność, zarówno pod względem liczby złożonych wniosków, jak i podpisanych umów dotyczy ekoinnowacji, nauk o środowisku i sektorów powiązanych łańcuchem wartości. Przekłada się to bezpośrednio na wartość projektów ogółem oraz na wysokość wkładu UE. Najniższą liczbę umów podpisano na realizację przedsięwzięć wpisujących się w sektor medyczny, są to jednak projekty, których wartość niejednokrotnie jest dużo wyższa niż projektów klasyfikowanych do innych sektorów rdzenia RIS3. W roku 2021 w powiązaniu z inteligentnymi specjalizacjami województwa podlaskiego, złożono łącznie 24 wnioski o dofinansowanie i podpisano 37 umów. Najwięcej wniosków oraz umów odnotowano w specjalizacji *przemysł metalowo-maszynowy, szkodniczy i sektory powiązane łańcuchem wartości*.

Tabela 16. Aktywność beneficjentów w Programie Operacyjnym Inteligentny Rozwój na lata 2014-2020³⁸

Województwo	Liczba złożonych wniosków	Liczba wniosków rekomendowanych do dofinansowania	Wartość dofinansowania złożonych wniosków (zł)	Wartość dofinansowania zawartych umów (zł)
Dolnośląskie	2536	2447	8 140 566 706,70	8 101 429 017,00
Kujawsko-pomorskie	1516	1485	5 020 481 985,30	4 930 440 544,90
Lubelskie	1317	1254	5 566 025 108,20	5 327 040 071,80
Lubuskie	412	413	1 595 996 351,30	1 619 292 180,10
Łódzkie	1643	1632	5 483 707 773,40	5 512 545 997,70
Małopolskie	3299	3236	13 038 671 862,20	13 128 776 755,60
Mazowieckie	6695	6526	32 894 404 730,50	33 126 677 335,00
Opolskie	425	409	1 667 316 031,40	1 556 039 760,20
Podkarpackie	1825	1759	6 845 514 067,10	6 540 449 042,90
Podlaskie	718	677	3 556 331 760,40	3 453 259 961,80
Pomorskie	2249	2202	7 220 322 981,10	7 312 226 822,50
Śląskie	2982	2994	11 615 919 918,80	11 836 275 721,80
Świętokrzyskie	617	598	2 639 960 205,00	2 584 111 864,50
Warmińsko-mazurskie	729	700	3 079 156 922,40	2 987 535 418,20
Wielkopolskie	2847	2813	9 455 349 068,60	9 569 899 754,00
Zachodniopomorskie	600	596	1 958 417 804,60	1 850 859 450,70
Pozycja województwa podlaskiego w skali kraju	12	12	11	11

Źródło: [Smart Radar](#) (data dostępu: 22.02.2022 roku).

Województwo podlaskie charakteryzuje się jedną z najniższych w kraju aktywności beneficjentów w pozyskiwaniu środków z Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój. Wnioski zarówno złożone przez beneficjentów z województwa podlaskiego, jak i rekomendowane do

³⁸ W tabeli zaprezentowane dane skumulowane dla lat 2016-2021. Zestawienie zostało sporządzone na podstawie informacji o wnioskach w podziale na działania PO IR 2014-2020. Dany wniosek może być zaliczony do więcej niż jednego działania.

dofinansowania, stanowią odpowiednio 2,4% i 2,3% wszystkich wniosków w kraju, natomiast wartość dofinansowania zawartych umów nie przekracza 2,9%.

3.3. Pogłębiona analiza wskaźnikowa RIS3 2027+

Część diagnostyczną, oceniającą zmiany w oparciu o standardowy zakres monitoringu regionalnych inteligentnych specjalizacji, pogłębiono o analizę wskaźników charakteryzujących potencjał danej gałęzi podlaskiej gospodarki do tworzenia innowacji. Wskaźniki zostały dobrane metodą ekspercką, jako najlepiej wpisujące się w zakres merytoryczny monitoringu RIS3 2027+, w tym także ze względu na ich dostępność w statystyce publicznej.

Jednym z głównych wyznaczników innowacyjności gospodarki są uzyskane patenty, czyli prawo wyłącznego korzystania z wynalazku w sposób zarobkowy lub zawodowy³⁹.

Tabela 17. Uzyskane patenty w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba uzyskanych patentów (ogółem)	32	59	29	44	65	37
w tym:						
jednostki naukowe	13	23	14	16	16	16
przedsiębiorstwa	13	27	14	26	41	18
osoby fizyczne	6	9	1	2	8	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UPRP (dla lat 2015-2017) oraz GUS BDL (dla lat 2018-2020). Dane według stanu na 16.02.2022 roku.

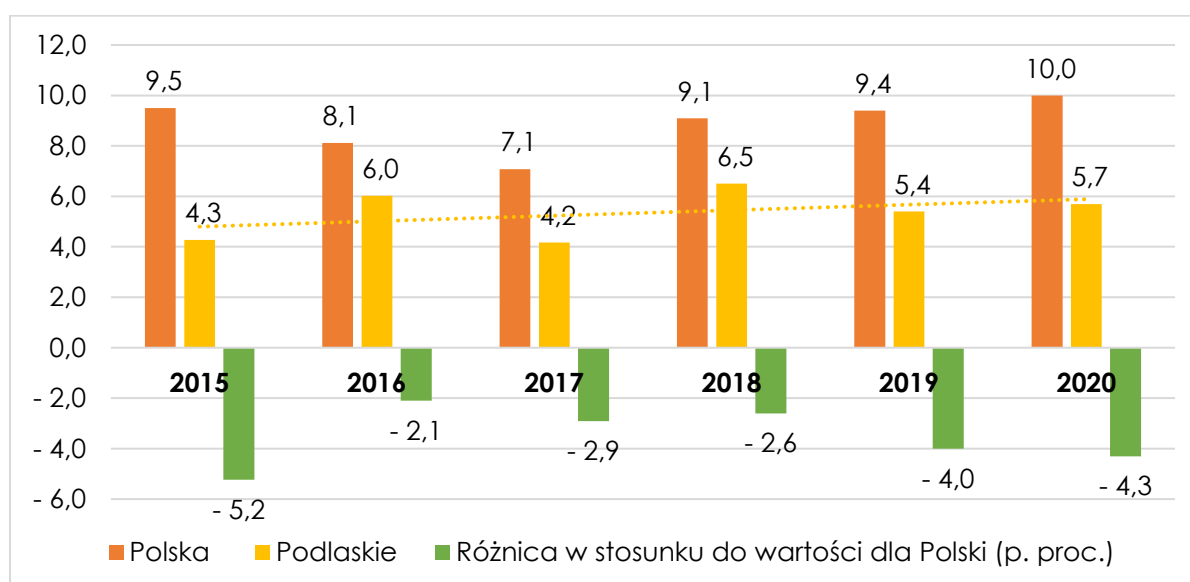
W latach 2015-2020 liczba patentów udzielonych podmiotom z województwa podlaskiego ulegała wahaniom. Najniższy poziom odnotowano w 2017 roku – 29 patentów, a najwyższy w 2019 roku – 65 patentów. Patenty uzyskane przez podmioty z województwa podlaskiego stanowią niewielki odsetek wszystkich patentów udzielonych przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej w kraju. Zgodnie z danymi publikowanymi przez Główny Urząd Statystyczny, wartości te w latach 2015-2020 oscylowały wokół 1-2% wszystkich udzielonych w Polsce patentów. Pomimo nieznacznego zaangażowania podlaskich podmiotów w sferze patentowej w skali kraju, na tle regionu najwyższą aktywnością patentową w porównaniu do pozostałych typów instytucji wykazują przedsiębiorstwa. W latach 2015-2020 uzyskały one ponad połowę udzielonych patentów (139 wobec 127, które zostały udzielone jednostkom

³⁹ Źródło: <https://stat.gov.pl>, [definicja patentu w słowniku pojęć stosowanych w statystyce publicznej GUS](#) (data dostępu: 22.02.2022 rok).

naukowym i osobom fizycznym). Należy zauważyć, iż w 2020 roku liczba przyznanych patentów przedsiębiorstwom tylko nieznacznie przewyższała liczbę patentów uzyskanych przez jednostki naukowe. W porównaniu do roku 2019 liczba patentów przyznanych podmiotom gospodarczym obniżyła się o ponad połowę.

Istotą każdego przedsiębiorstwa jest generowanie zysku. O poziomie efektywności ekonomicznej, jak i innowacyjności przedsiębiorstw, świadczyć może m.in. udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem.

Wykres 65. Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przedsiębiorstwach przemysłowych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem w latach 2015-2020 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 16.02.2022 roku.

W latach 2015-2020 udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem w podlaskich przedsiębiorstwach przemysłowych wahał się w przedziale 4,2-6,5%. Wartości te są znacznie niższe od wielkości charakteryzujących większość województw oraz Polskę. W 2020 roku, w porównaniu do roku 2019, odnotowano wzrost wartości wskaźnika o 0,3 p. proc. Jednak jest ona nadal niższa od najlepszego wyniku osiągniętego w 2018 roku – 6,5%. Mimo pozytywnego trendu zmian, różnica pomiędzy wartością wskaźnika dla województwa podlaskiego, a wartością dla Polski, zwiększyła się o 0,3 p. proc. Wskaźnik udziału przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem w przedsiębiorstwach przemysłowych jest silnie skorelowany ze wskaźnikiem udziału nakładów sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w nakładach wewnętrznych na działalność B+R ogółem. Na

tej podstawie można stwierdzić, że wzrost przychodów z tytułu sprzedaży produktów innowacyjnych jest zależny od wzrostu nakładów na działalność badawczo-rozwojową przedsiębiorstw.

Tabela 18. Nakłady wewnętrzne na działalność B+R w województwie podlaskim według dziedzin B+R w latach 2015-2019 (w tys. zł)

Rok	Ogółem	Dziedziny B+R					
		nauki przyrodnicze	nauki inżynieryjne i techniczne	nauki medyczne i o zdrowiu	nauki rolnicze i weterynaryjne	nauki społeczne	nauki humanistyczne i sztuka
2015	300 659,5	.	121 383,3	.	7 212,9	26 408,4	.
2016	177 579,2	23 749,3	82 275,8	28 134,4	6 586,3	21 242,3	15 591,1
2017	261 482,9	27 407,1	109 667,7	79 924,6	7 456,9	23 035,2	13 991,4
2018	332 949,1	42 595,1	149 916,0	.	6 547,2	16 669,3	.
2019	411 742,7	48 724,5	158 594,9	.	13 391,7	22 916,5	.

. - brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Nauka i technika 2015, 2016, 2017, 2018, 2019*, tablice w formacie xls, GUS. Dane według stanu na 10.02.2022 roku.

Nakłady wewnętrzne na działalność badawczo-rozwojową w województwie podlaskim w 2019 roku stanowią niecałe 2% ogółu poniesionych nakładów w kraju. Analizując poszczególne dziedziny B+R należy zaznaczyć, że w przypadku niektórych, poszczególne wartości objęto tajemnicą statystyczną, co utrudnia pełną analizę. Dostępne dane wskazują, że w województwie podlaskim największa część nakładów (ok. 39%) przeznaczana jest na działalność B+R w naukach inżynieryjnych i technicznych. Istotny udział stanowią również nakłady przeznaczane na badania i rozwój w naukach przyrodniczych. Marginalne znaczenie stanowią natomiast nakłady w zakresie nauk rolniczych i weterynaryjnych.

Tabela 19. Personel B+R oraz badacze w personelu wewnętrznym w województwie podlaskim według dziedzin B+R w latach 2015-2019 (osoby)

Rok	Ogółem	Dziedziny B+R					
		nauki przyrodnicze	nauki inżynieryjne i techniczne	nauki medyczne i o zdrowiu	nauki rolnicze i weterynaryjne	nauki społeczne	nauki humanistyczne i sztuka
Personel B+R (w osobach)							
2016	3 094	343	1 133	800	94	464	260

Rok	Ogółem	Dziedziny B+R					
		nauki przyrodnicze	nauki inżynieryjne i techniczne	nauki medyczne i o zdrowiu	nauki rolnicze i weterynaryjne	nauki społeczne	nauki humanistyczne i sztuka
2017	4 326	376	1 519	1 181	121	586	543
2018	4 593	.	1 574	.	97	.	.
2019	5 170	.	1 644	.	160	.	.
Badacze w personelu wewnętrznym (w EPC ⁴⁰)							
2015	1 563,6	.	472,9	587,5	.	203,0	98,3
2016	1 414,0	184,0	520,0	327,0	41,0	201,0	142,0
2017	1 538,5	139,8	623,1	337,0	64,8	230,0	143,8
2018	1 613,9	.	529,4	.	.	158,3	.
2019	1 587,2	236,3	546,8	.	51,2	142,1	.

. - brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Nauka i technika 2015, 2016, 2017, 2018, 2019*, tablice w formacie xls, GUS. Dane według stanu na 10.02.2022 roku.

W latach 2016-2019 liczba personelu zaangażowanego w prace B+R w województwie podlaskim, co roku ulegała zwiększeniu. Szczegółowe dane o personelu B+R w niektórych dziedzinach objęte są tajemnicą statystyczną, co nie pozwala na pełną analizę. Na podstawie dostępnych danych można jednak zaobserwować, że najliczniejszy personel B+R pracuje nad badaniami w obszarze nauk inżynieryjnych i technicznych, a najmniej liczny w obszarze nauk rolniczych i weterynaryjnych. Największy udział badaczy w personelu wewnętrznym odnotowano w zakresie nauk inżynieryjnych i technicznych oraz nauk przyrodniczych. Marginalne znaczenie ma udział badaczy wśród pracowników nauk rolniczych i weterynaryjnych.

⁴⁰ Ekwiwalent pełnego czasu pracy - stosunek godzin pracy rzeczywiście przepracowanych w związku z działalnością B+R w danym okresie sprawozdawczym (zazwyczaj w roku kalendarzowym) do całkowitej liczby godzin formalnie przepracowanych w tym samym okresie przez osobę lub grupę.

Tabela 20. Udział wartości produkcji sprzedanej wyrobów w województwach w wartości produkcji sprzedanej wyrobów ogółem w kraju według działów PKWiU⁴¹ w latach 2017-2020 (w %)

Województwo	2017			2018			2019			2020		
	Działy PKWiU											
	24	25	28	24	25	28	24	25	28	24	25	28
Dolnośląskie	23,3	8,0	12,9	21,3	8,7	13,0	25,2	9,0	11,8	28,6	8,3	11,3
Kujawsko-pomorskie	0,8	6,5	2,6	0,6	6,8	2,4	0,7	6,3	2,8	1,0	6,5	3,0
Lubelskie	1,0	1,7	3,7	1,1	1,9	3,6	1,1	1,9	3,3	1,2	1,6	3,3
Lubuskie	2,8	2,3	1,4	2,9	2,4	1,6	2,6	2,4	2,4	2,3	2,3	2,4
Łódzkie	1,0	3,8	3,5	1,0	4,0	3,7	1,0	3,0	4,8	1,0	2,9	5,4
Małopolskie	6,6	17,1	4,9	6,8	11,1	4,8	6,7	11,2	4,6	6,8	11,7	4,7
Mazowieckie	8,2	11,3	13,6	8,8	10,7	11,5	8,8	11,8	12,2	8,8	11,7	13,1
Opolskie	1,8	3,1	3,0	1,8	3,4	2,9	1,6	3,5	2,5	1,9	3,6	2,3
Podkarpackie	1,8	6,5	9,0	1,8	7,1	9,7	2,1	6,5	9,9	2,1	7,9	9,9
Podlaskie	0,1	1,1	3,0	0,2	1,1	3,0	0,2	1,0	3,2	0,3	1,1	3,9
Pomorskie	1,3	5,1	5,3	1,1	5,1	5,2	1,1	5,6	4,7	1,2	5,2	4,2
Śląskie	43,0	17,9	12,4	43,3	20,4	12,8	39,8	20,2	13,6	36,4	18,4	12,2
Świętokrzyskie	4,0	2,7	3,4	4,6	3,0	3,5	4,4	3,0	3,3	4,0	2,9	3,3
Warmińsko-mazurskie	0,8	2,0	2,7	0,9	2,3	2,8	0,8	2,3	2,1	0,8	2,3	2,2
Wielkopolskie	3,3	7,8	13,8	3,7	8,9	13,8	3,8	9,2	13,3	3,5	7,8	13,3
Zachodniopomorskie	0,1	3,1	5,0	0,1	3,1	5,7	0,1	3,1	5,5	0,1	5,8	5,5
Pozycja województwa podlaskiego w skali kraju	15	16	12	15	16	12	15	16	11	15	16	10
Zmiana w porównaniu do roku poprzedniego (p. proc.)	-	-	-	0,1	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,2	0,1	0,1	0,7

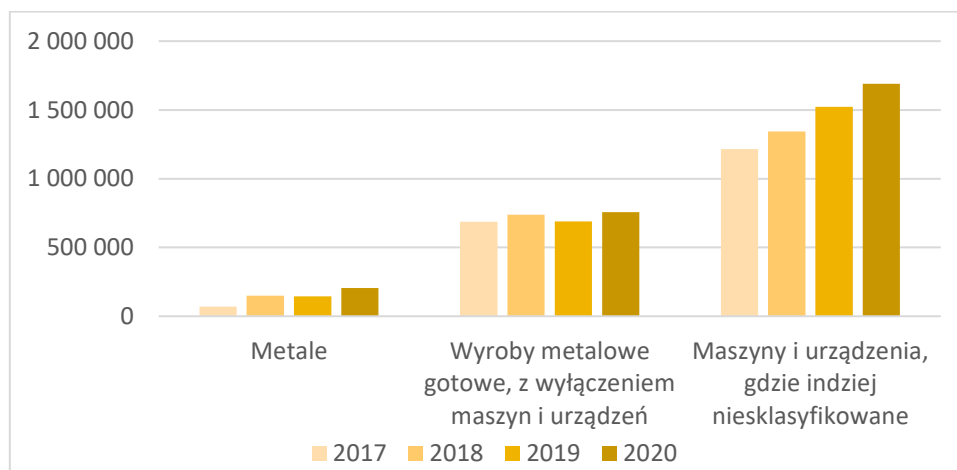
Źródło: opracowanie własne na podstawie *Produkcja wyrobów przemysłowych w 2017, 2018, 2019, 2020 roku* – tablice w formacie xls, GUS. Dane według stanu na 11.02.2022 roku.

Udział wartości produkcji sprzedanej wyrobów w analizowanych grupach PKWiU w województwie podlaskim stanowi marginalny odsetek w skali kraju. Spośród działów wpisujących się w przemysł metalowo-maszynowy i szkodniczy najwyższy udział (ok. 4%) odnotowano w odniesieniu do działu 28 –

⁴¹ Analizie poddano następujące działy PKWiU: 24 – metale, 25 – wyroby metalowe gotowe, z wyłączeniem maszyn i urządzeń, 28 – maszyny i urządzenia, gdzie indziej niesklasyfikowane.

maszyny i urządzenia, gdzie indziej niesklasyfikowane. Najniższy udział w sprzedaży produkcji stanowiły produkty działu 24 – metale.

Wykres 66. Wartość produkcji sprzedanej wyrobów w województwie podlaskim według działów PKWiU w latach 2017-2020 (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Produkcja wyrobów przemysłowych w 2019, 2020 roku, tablice w formacie xls*, GUS. Dane według stanu na 10.02.2022 roku.

Wśród działów PKWiU, które zaliczają się do przemysłów metalowo-maszynowego i szkodniczego, systematyczny wzrost wartości w latach 2017-2020 odnotowano w dziale 28 – produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana. W tym dziale odnotowano również najwyższe wartości produkcji sprzedanej spośród analizowanych. Najniższą wartość sprzedaną produkcji wypracowano w dziale 24 – metale. W 2020 roku wartość produkcji sprzedanej wyrobów łącznie w analizowanych działach stanowiła 10,1% wartości produkcji sprzedanej województwa podlaskiego ogółem. W porównaniu do roku 2019 wzrósł on o 0,9 p. proc. Najwyższy udział (6,4%) odnotowano w dziale 28 – produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana.

Tabela 21. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON (w działach: 24, 25 i 28 PKD) w województwie podlaskim w latach 2015-2020

Dział	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dział 24	25	26	23	23	23	22
Dział 25	1 001	1 023	1 055	1 081	1 143	1 178
Dział 28	156	159	162	164	161	160

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL. Dane według stanu na 10.02.2022 roku.

Największa liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON (według stanu na 31 grudnia danego roku), spośród działów PKD wpisujących się w przemysł metalowo-maszynowy i szkodniczy, zajmuje się produkcją metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń (dział 25). Liczba tych podmiotów w końcu 2020 roku wyniosła 1 178, a ich udział w ogólnej liczbie podmiotów tego rodzaju w kraju kształtował się na poziomie 1,6%. W regionie liczba tych przedsiębiorstw systematycznie rośnie. W województwie podlaskim najmniej liczną reprezentację stanowią podmioty gospodarcze specjalizujące się w produkcji metali (ok. 1% przedsiębiorstw w Polsce w dziale 24). Od 2017 roku ich liczba utrzymuje się na podobnym poziomie.

4. Realizacja interwencji o charakterze rozwojowym oraz wpływ funduszy UE na rozwój regionu

4.1. Programy operacyjne i programy rozwoju

W dniu 14 czerwca 2021 r. weszła w życie znowelizowana ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Ustawa)⁴². Ustawa wprowadziła nową nomenklaturę rodzajów interwencji podejmowanych w ramach polityki rozwoju, na szczeblu krajowym i regionalnym. Zgodnie z art. 4 Ustawy, politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych oraz polityk publicznych. Do kompetencji władz regionalnych należy opracowywanie strategii rozwoju i programów.

Dokumentem **strategicznym**, wyczerpującym zakres definicyjny Ustawy jest Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030⁴³.

Programy są dokumentami o charakterze operacyjno-wdrożeniowym ustanawianymi w celu realizacji **strategii rozwoju**, określającymi działania przewidziane do realizacji zgodnie z ustalonym systemem realizacji programu i planem finansowym, stanowiącymi element programu, przyjmowanymi w drodze uchwały lub decyzji odpowiedniego organu⁴⁴.

Programy realizowane w 2021 roku przez Zarząd Województwa Podlaskiego, zostały scharakteryzowane w obszarze efektów, w podziale zgodnym z nomenklaturą Ustawy na:

- 1) **Programy operacyjne** – dokumenty, o których mowa w art. 37 programy operacyjne dla celów Konwergencja oraz Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 roku ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999, realizujące cele zawarte w narodowej strategii spójności i strategiach rozwoju, o których mowa w art. 9 strategii rozwoju pkt 3; programami operacyjnymi są krajowe programy operacyjne i regionalne programy operacyjne⁴⁵;

⁴² Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, t.j. Dz.U. z 2021 poz. 1057.

⁴³ Art. 9 pkt 4) ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, op. cit.

⁴⁴ Art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, op. cit.

⁴⁵ Art. 15 ust. 4 pkt. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, op. cit.

- 2) Programy rozwoju** – dokumenty realizujące cele zawarte w strategiach rozwoju, o których mowa w art. 9 pkt 3–6, oraz programy wieloletnie, o których mowa w przepisach o finansach publicznych⁴⁶.

Dodatkowo, analizie poddano również interwencję niespełniającą kryteriów Ustawy. Tego rodzaju interwencję sklasyfikowano w kategorii:

- 3) Inne** – w której sklasyfikowano dokumenty służące realizacji celów rozwojowych, których nie można zakwalifikować do żadnej z wyżej wymienionych, dwóch grup.

W 2021 roku, Zarząd Województwa Podlaskiego realizował działania wynikające z czterech programów operacyjnych, 15 programów rozwoju oraz siedmiu programów sklasyfikowanych w grupie inne.

I. Programy operacyjne:

1. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020;
2. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020;
3. Program Operacyjny Rybactwo i Morze na lata 2014-2020;
4. Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014-2020.

II. Programy rozwoju:

1. Program Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Podlaskiego do roku 2020 „e-Podlaskie”;
2. Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku;
3. Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2016 – 2022;
4. Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do 2030 roku;
5. Wieloletni program Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Podlaskim do roku 2027. Ekonomia Solidarności Społecznej;
6. Program przeciwdziałania narkomanii w województwie podlaskim na lata 2019-2021;
7. Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej Województwa Podlaskiego na lata 2019-2023;
8. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w województwie podlaskim na lata 2016-2021;
9. Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w województwie podlaskim na lata 2019-2021;

⁴⁶ Art. 15 ust. 4 pkt. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, op. cit.

10. Program pomocy społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w województwie podlaskim na lata 2019-2023;
11. Program na rzecz poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób z niepełnosprawnością w województwie podlaskim na lata 2019-2023;
12. Program Rozwoju Kultury Województwa Podlaskiego do roku 2030;
13. Program odnowy wsi województwa podlaskiego – Kreatywna wieś;
14. Program współpracy Samorządu Województwa Podlaskiego z organizacjami pozarządowymi w 2021 r.;
15. Strategia Promocji Gospodarczej Województwa Podlaskiego.

III. Inne:

1. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020;
2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego;
3. Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2021 r. w województwie podlaskim;
4. Regionalny Program Wspierania Edukacji Uzdolnionych Dzieci i Młodzieży Województwa Podlaskiego;
5. Realizacja zadań Samorządu Województwa określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (PFRON);
6. Współpraca z instytucjami programowymi w programach transgranicznych, transnarodowych i międzyregionalnych, których obszar obejmuje województwo podlaskie; prowadzenie Regionalnego Punktu Kontaktowego Programu Interreg V-A Litwa-Polska 2014-2020;
7. Projekt pt. „Next2Met”.

Szczegółowy wykaz działań zrealizowanych w ramach poszczególnych dokumentów został przedstawiony w **załączniku 1. Informacja z realizacji programów operacyjnych i programów rozwoju oraz innych rodzajów interwencji o charakterze rozwojowym realizowanych przez Zarząd Województwa w 2021 roku.**⁴⁷

4.2. Źródła finansowania interwencji podejmowanych przez Zarząd Województwa w 2021 roku

Na realizację celów założonych w Strategii Rozwoju Województwa 2030, w 2021 roku, wydatkowano kwotę przekraczającą 925,35 mln zł.

⁴⁷ Informacje w zakresie realizacji poszczególnych programów pozyskano z departamentów merytorycznych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego oraz jednostek organizacyjnych samorządu województwa.

Najważniejszą kategorię źródeł finansowania polityki rozwoju stanowią niewątpliwie Fundusze Europejskie, implementowane przede wszystkim w ramach RPOWP 2014-2020, ale również poprzez:

- 1) Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020,
- 2) Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,
- 3) Program Operacyjny Rybactwo i Morze na lata 2014-2020,
- 4) Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014-2020,
- 5) Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina na lata 2014-2020.

Fundusze Europejskie stanowią przeważający odsetek w strukturze źródeł finansowania. Jednakże, w znaczący sposób, finansowanie rozwoju wspierały również inne źródła. Rozkład procentowy udziału poszczególnych źródeł w finansowaniu rozwoju przedstawia się następująco:

- 59,2% środki Funduszy Unii Europejskiej, w tym środki EFS, EFRR oraz pozostałe, tj. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, Program Operacyjny „Rybactwo i Morze” na lata 2014-2020 oraz Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina,
- 25,8% fundusze celowe,
- 9,5% inne źródła finansowania⁴⁸,
- 3,3% budżet województwa,
- 2,2% budżet państwa.

Tabela 22. Źródła finansowania interwencji Zarządu Województwa, w zakresie rozwoju województwa podlaskiego (w mln zł)

Ogółem (w tym)	Środki UE			Fundusze celowe			Budżet Państwa	Budżet Województwa	Inne źródła finansowania (budżety jednostek samorządu terytorialnego, środki prywatne i inne)
	EFS	EFRR	pozostałe	Fundusz Pracy	PFRON	Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych			
925,35	154,99	356,05	37,37	227,75	8,07	2,45	20,53	30,51	87,63
100%	16,7	38,5	4,0	24,6	0,9	0,3	2,2	3,3	9,5

Legenda: EFS – Europejski Fundusz Społeczny; EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego; FP – Fundusz Pracy; PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych; BP – Budżet państwa; BW – Budżet województwa; Inne źródła finansowania, tj. budżety jednostek samorządu terytorialnego, środki prywatne i inne.

Źródło: opracowanie własne.

⁴⁸ Inne źródła finansowania obejmują takie kategorie, jak: budżet województwa, środki JST, środki prywatne, środki własne JOSW.

W załączniku 1. przedstawiono szczegółowe informacje odnośnie kwot przeznaczonych na realizację poszczególnych rodzajów interwencji, podejmowanej w ramach polityki rozwoju Województwa Podlaskiego, przygotowane przez departamenty merytoryczne Urzędu Marszałkowskiego oraz jednostki organizacyjne samorządu województwa.

4.3. Wspieranie podlaskiej gospodarki w niwelowaniu skutków pandemii SARS-CoV-2

Rok 2021 był rokiem intensywnej pracy samorządu województwa na rzecz niwelowania skutków pandemii SARS-CoV-2 dla gospodarki regionu.

Samorząd województwa, z jednej strony podjął intensywne działania wspierające podlaską gospodarkę w przetrwaniu i wychodzeniu z kryzysu w ramach posiadanych funduszy, przeznaczonych na realizację działań w zakresie wspierania przedsiębiorczości, w ramach RPOWP 2014-2020.

Z drugiej strony, podjęto intensywne działania w zakresie zmian programowych w obszarze RPOWP 2014-2020, ukierunkowanych na przygotowanie podłoże do implementacji dodatkowych środków pochodzących z Funduszy Europejskich, wyasygnowanych na wniosek Komisji Europejskiej i zatwierdzonych przez Radę Europejską oraz Parlament Europejski w ramach programu REACT-EU.

W ramach RPOWP 2014-2020, Zarząd Województwa Podlaskiego, pełniący funkcję Instytucji Zarządzającej RPOWP 2014-2020:

- 1) Przygotował, uzgodnił i przeprowadził procedurę przyjęcia zmian RPOWP 2014-2020, pozwalających na skierowanie środków na walkę ze skutkami pandemii (w tym środki na rzecz przedsiębiorstw).
- 2) Opracował nowy instrument wsparcia: Bon „antywirusowy”, na który skierowane zostały wolne środki pozostające w dyspozycji Stowarzyszenia Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego, w ramach Poddziałania 1.4.2 (Stowarzyszenie BOF przekazało środki w wysokości 6 000 000 zł w zarząd IZ RPOWP).

Bon „antywirusowy” to instrument przeznaczony na dostosowanie prowadzonej działalności do funkcjonowania w czasie epidemii (reżimu sanitarnego oraz specyficznych uwarunkowań rynkowych), w szczególności na:

- zaopatrzenie w środki ochrony indywidualnej i zbiorowej,
- utworzenie specjalnych stref bezpieczeństwa,
- przebudowę stanowisk pracy,
- zakup wyposażenia umożliwiającego pracę zdalną i inne działania mające na celu minimalizację kontaktów

bezpośrednich między pracownikami oraz między pracownikami a klientami czy kontrahentami,

- wydatki inwestycyjne i obrotowe związane z dywersyfikacją działalności lub zmianą modelu funkcjonowania firmy w celu dostosowania do bieżącej sytuacji, np. zmiana profilu produkcji (na środki ochrony pożądane na rynku, lub inne produkty, na które pojawi się popyt w związku ze stanem epidemii) czy sposobu świadczenia usług (np. z zastosowaniem TIK).

IZ RPOWP 2014-2020, zorganizowała i przeprowadziła w 2020 roku nabór na operatora bonów „antywirusowych”. Na podstawie umowy zawartej 3.06.2020 r., operatorem została Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego. Nabór wniosków o dofinansowanie, zorganizowany w 2020 roku, adresowany do przedsiębiorstw z terenu Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego, pozwolił na wsparcie 98 przedsiębiorstw na kwotę dofinansowania 8 328 342,30 zł.

- 3) Wdrożył nowy instrument wsparcia, opracowany zgodnie z metodologią opracowaną przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej: „Wsparcie na kapitał obrotowy dla mikro i małych przedsiębiorstw – wsparcie dedykowane dla przedsiębiorstw na utrzymanie działalności gospodarczej w sytuacji nagłego niedoboru lub braku płynności”. Pomoc skierowano do mikro i małych przedsiębiorstw, które odnotowały spadek obrotów (przychodów ze sprzedaży) o co najmniej 30% w okresie wybranego 1 miesiąca w 2020 roku począwszy od marca 2020 roku w porównaniu do poprzedniego miesiąca lub analogicznego miesiąca ubiegłego roku w związku z zakłóceniami gospodarki na skutek COVID-19. Przeprowadzono dwa nabory na granty na kapitał obrotowy:

a) W ramach naboru **RPPD.01.04.01-IZ.00-20-005/20:**

- do oceny formalno-merytorycznej skierowano **1 194** projekty
- dofinansowanie otrzymało **1 054** o łącznej wartości dofinansowania **36 810 583,04** PLN

b) W ramach naboru **RPPD.01.04.01-IZ.00-20-001/21:**

- do oceny formalno-merytorycznej skierowano **1 237** projektów
- dofinansowanie otrzymało **1 041** projektów o łącznej wartości dofinansowania **31 416 217,23** PLN.

- 4) Realizował inne działania na rzecz minimalizacji negatywnych skutków pandemii – w przypadku przedsiębiorstw, które już realizują projekty w ramach RPOWP, polegające na:

- wydłużaniu terminów realizacji projektów,
- przychylaniu się do próśb Beneficjentów o zmianę harmonogramów, na podstawie udokumentowanej potrzeby związanej z sytuacją pandemiczną,
- uwzględnianie próśb, co do np. pilniejszego procedowania celem zawarcia umowy czy przekazania środków – zwłaszcza gdy pojawiają się istotne obawy co do zachowania płynności podmiotu wnioskującego,
- przekazywanie środków finansowych beneficjentom nawet w przypadku wstrzymania kontroli projektu (wstrzymywano certyfikację środków do czasu przeprowadzenia kontroli, ale nie wstrzymywano przekazywania środków na konto Beneficjenta),
- reagowanie na potrzeby wydłużania terminów, np. na uzupełnienia formalne, uzupełnienia dokumentów do umowy,
- rozszerzenie zakresu projektu Centrum Badań Innowacyjnych w zakresie chorób cywilizacyjnych i medycyny indywidualizowanej (CBI+), realizowanego przez Uniwersytet Medyczny w Białymstoku (Działanie 1.1 RPOWP) o „Laboratorium Epidemiologiczne”.

Pandemia COVID-19 wymusiła podjęcie zintegrowanych działań również na szczeblu unijnym, wspierających gospodarki krajowe i regionalne.

Wspomniane działania są realizowane w ramach środków REACT-EU.

Instrument ma na celu naprawienie szkód społecznych i gospodarczych spowodowanych pandemią COVID-19 oraz przygotowanie się do ekologicznej i cyfrowej odbudowy gospodarki zwiększającej jej odporność. Polega on na uruchomieniu dodatkowych 47,5 mld EUR na fundusze strukturalne w latach 2021 i 2022 oraz zwiększeniu elastyczności wydatków w ramach polityki spójności.

Instrument wsparcia na rzecz odbudowy służącej spójności oraz terytoriom Europy (REACT-EU)

rozszerza zakres środków reagowania kryzysowego i kryzysowych środków naprawczych, w odpowiedzi na koronawirusa (CRII) oraz koronawirusa (CRII+). Stanowi swego rodzaju rozwiązanie pomostowe poprzedzające realizację długoterminowego planu odbudowy. REACT-EU ukierunkowany jest na wspieranie projektów inwestycyjnych, służących rozwijaniu zdolności do wdrażania kryzysowych środków naprawczych i przyczyniających się do ekologicznej i cyfrowej odbudowy gospodarki, zwiększając jej odporność (m.in. poprzez wsparcie na rzecz utrzymania miejsc pracy, wsparcie w stosowaniu mechanizmów zmniejszonego wymiaru czasu pracy oraz wsparcie dla samozatrudnionych). Program daje również możliwość wspierania tworzenia miejsc pracy i zatrudnienia młodych,

wspieranie systemów ochrony zdrowia oraz możliwość zapewnienia kapitału obrotowego i wsparcia inwestycyjnego dla małych i średnich przedsiębiorstw.

REACT-EU nie jest nowym źródłem finansowania, zasila pulę środków na lata 2014–2020 pochodzących z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Mogą być one wykorzystywane do końca 2023 r., czyli w terminie zgodnym z terminem wydatkowania pierwotnego przydziału środków. Program jest realizowany w ramach zarządzania dzielonego. Władze lokalne realizują projekty dostosowane do swoich szczególnych potrzeb.⁴⁹

Środki w ramach programu REACT-EU, zostały przyznane województwu podlaskiemu decyzją Komisji Europejskiej KE nr C(2021)8529 z dnia 25 listopada 2021 r. Tym samym, nastąpiło zwiększenie alokacji na RPOWP 2014-2020 ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, do wysokości 891 725 793EUR.

Na RPOWP 2014-2020 przypadło 3,87% ogólnej alokacji przeznaczonej dla Regionalnych Programów Operacyjnych z pierwszej transzy REACT-EU, tj. 14 143 267 EUR, w tym Pomoc Techniczna 565 731 EUR. Środki te w całości stanowią wkład do EFRR.

Środki z REACT-EU są wdrażane w regionie w ramach nowych osi priorytetowych (nie mogą być transferowane do już istniejących działań i poddziałań):

- 1) Oś Priorytetowa XI Wspieranie odbudowy gospodarki regionu w związku z pandemią COVID-19
- 2) Oś Priorytetowa XII Pomoc Techniczna REACT-EU.

Środki pozostające w dyspozycji województwa podlaskiego zostały przeznaczone na realizację następujących Typów projektów:

- 1) Rozwój usług elektronicznych w administracji;
- 2) Energetyka oparta na odnawialnych źródłach energii;
- 3) Projekty z zakresu infrastruktury ochrony zdrowia - skierowane na rzecz walki z koronawirusem SARS-CoV-2 oraz poprawy stanu zdrowia mieszkańców regionu w związku z jego następstwami.

4.4. Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

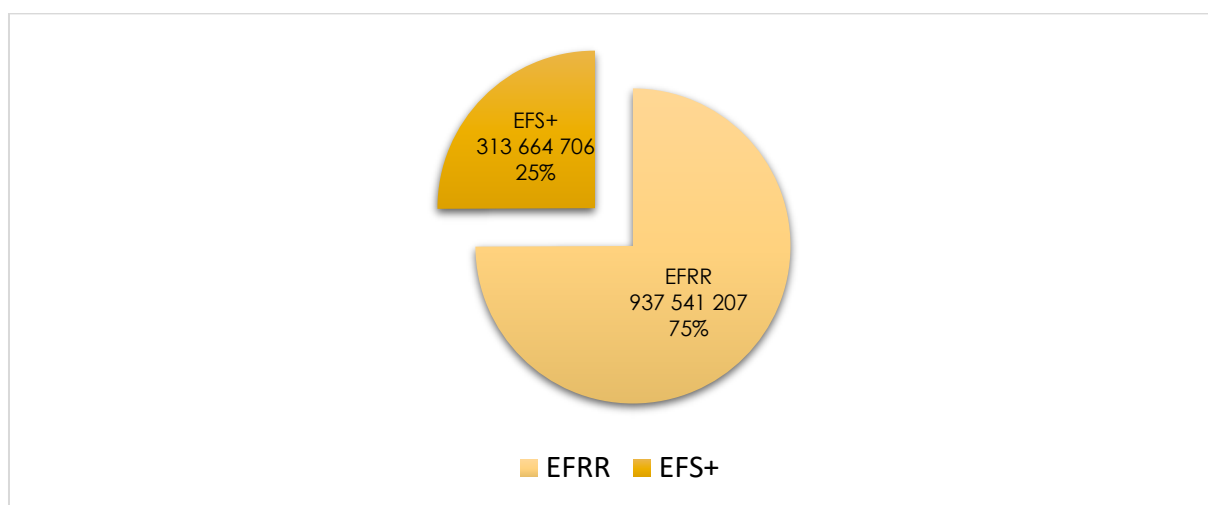
Rok 2021 był okresem intensywnych prac Zarządu Województwa, realizowanych za pośrednictwem Departamentu Rozwoju Regionalnego,

⁴⁹ Źródło: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/react-eu_pl

ukierunkowanych na programowanie perspektywy finansowej Funduszy Europejskich 2021–2027.

Nowy program, określający zasady wydatkowania środków Unii Europejskiej, będzie nosił nazwę Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027 (FEdP). W nowym okresie programowania, Województwo Podlaskie będzie dysponowało kwotą **1 251 205 913,00 EUR**. Zdecydowana większość środków będzie pochodziła z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, mniejsza część, z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Alokację pomiędzy funduszami strukturalnymi prezentuje wykres poniżej.

Wykres 67. Alokacja FEdP 2021-2027 według funduszy (w euro)

Źródło: opracowanie własne.

Wydatkowanie funduszy UE w nowej perspektywie finansowej podporządkowane będzie założeniom, przyjętego przez Komisję Europejską (KE) w grudniu 2019 r., komunikatu w sprawie Europejskiego Zielonego Ładu⁵⁰, w którym KE przedstawiła plan działania na rzecz nowej polityki wzrostu gospodarczego w Unii Europejskiej (UE), ukierunkowanej na dążenie do celu, jakim jest transformacja gospodarki w kierunku neutralności klimatycznej do 2050 r.

W przedmiotowym komunikacie, określono ramy Europejskiego Zielonego Ładu dla Unii Europejskiej i jej obywateli. Zaktualizowano w nim zobowiązanie Komisji do rozwiązania problemów związanych z klimatem i środowiskiem naturalnym, najważniejszego zadania, jakie stoi przed obecnym pokoleniem, w związku z ociepleniem atmosfery, zagrożeniem wyginięcia jednego spośród

⁵⁰ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie Europejskiego Zielonego Ładu (COM(2019)0640).

ośmiu milionów gatunków żyjących obecnie na naszej planecie, jak również dewastacją i zanieczyszczeniem lasów i oceanów.⁵¹

Europejski Zielony Ład odpowiada na wymienione problemy. Jest to nowa strategia na rzecz wzrostu, której celem jest **przekształcenie UE w sprawiedliwe i prosperujące społeczeństwo żyjące w nowoczesnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarce, która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto** i w ramach której **wzrost gospodarczy będzie oddzielony od wykorzystania zasobów naturalnych**.⁵²

Celem nowej polityki strategicznej jest także **ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego UE oraz ochrona zdrowia i dobrostanu obywateli przed zagrożeniami i negatywnymi skutkami związanymi ze środowiskiem**. Ta początkowa inwestycja stanowi również **okazję do ugruntowania w Europie nowej strategii zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu**. Europejski Zielony Ład przyspieszy i spotęguje bowiem transformację potrzebną we wszystkich sektorach.⁵³

Reguły wydatkowania środków finansowych UE, ukierunkowują wsparcie dla priorytetów Unii Europejskiej, skoncentrowanych na kluczowych, najistotniejszych dla konkurencyjnej i przyszłościowej Europy celach, wyrażonych w **sześciu celach polityki spójności**, z których pięć dotyczy województwa podlaskiego.

Szósty z celów polityki: „Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu”, ukierunkowany jest na wsparcie obszarów borykających się z poważnymi wyzwaniami społeczno-gospodarczymi, wynikającymi z transformacji w dążeniu do osiągnięcia neutralności klimatycznej, do których województwo podlaskie nie zostało zaliczone.

⁵¹ Tamże, s. 2.

⁵² Tamże, s. 2.

⁵³ Tamże, s. 2.

Rysunek 1. Cele polityki spójności na lata 2021-2027

Źródło: opracowanie własne.

Poszczególne z pięciu pozostałych celów polityki spójności prowadzą do koncentracji tematycznej na obszarach najistotniejszych dla konkurencyjnej i przyszłościowej Europy.⁵⁴

Opracowany w 2021 r. projekt programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027 został ściśle podporządkowany realizacji pierwszych pięciu celów polityki spójności.

Za **cel główny** Programu, obrano dążenie do osiągnięcia pozycji dobrze rozwiniętego oraz atrakcyjnego pod względem jakości życia regionu dzięki wykorzystaniu potencjałów rozwojowych i najnowocześniejszych technologii oraz unikalnych walorów środowiska, bogatego dziedzictwa kulturowego, wysokiego poziomu kompetencji mieszkańców i inicjatyw lokalnych.

4.5. Województwo podlaskie – poprawa spójności w świetle ósmego raportu kohezyjnego

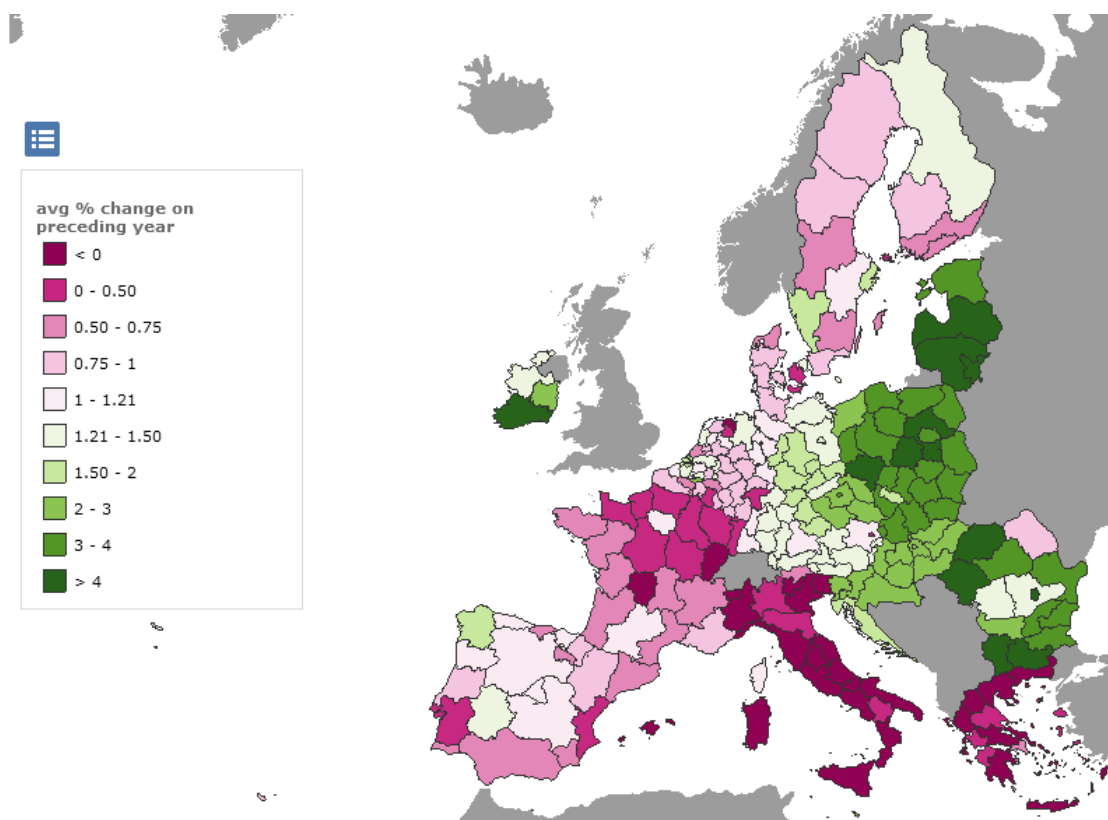
Ósmy raport na temat spójności został opublikowany przez Komisję Europejską w lutym 2022 r., w czasie, gdy świat wkraczał w trzeci rok pandemii COVID-19, a wnioski z działań KE, ukierunkowanych na trwałą i zbilansowaną odbudowę, mogły być ocenione jako te, które zapobiegły znacznie gorszym konsekwencjom, gospodarki państw członkowskich powracały do formy znacznie szybciej niż oczekiwano. Raport wskazał jednak na istotne różnice między poszczególnymi regionami. Wstępne ustalenia przedstawione w raporcie wskazały, że pandemia wystawiła na próbę systemy opieki zdrowotnej, struktury gospodarcze i społeczne oraz uwypukliła wyraźne różnice regionalne we wskazanych dziedzinach.

⁵⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/pl/2021_2027/#4

Zamknięcie granic państw w związku z pandemią ujemnie wpłynęło na regiony przygraniczne inicjując nowe dysproporcje terytorialne i społeczne. Raport zwrócił uwagę nie tylko na skutki pandemii, ale również dogłębnie przeanalizował szereg tendencji w spójności terytorialnej Unii, z których część stanowi zjawiska pozytywne, ale część negatywne.

Większość regionów słabiej rozwiniętych, nadal nadrabia zaległości. Liczne regiony w okresie przejściowym pozostają w tyle. Wskaźniki zatrudnienia przyjmują wartości wyższe niż kiedykolwiek, a jednocześnie zauważa się rozbieżności regionalne w ich poziomie. Nawet w dobrze prosperujących regionach, nadal występują obszary ubóstwa. Wzrasta odsetek osób z wyższym wykształceniem, a jednocześnie zwiększa się skala przepaści innowacyjnej. Poprawie ulega jakość rządzenia i jednocześnie identyfikuje się państwa członkowskie, w których pogorszyła się sytuacja w dziedzinie praworządności.⁵⁵

Mapa 12. Wzrost PKB per capita w latach 2001-2019

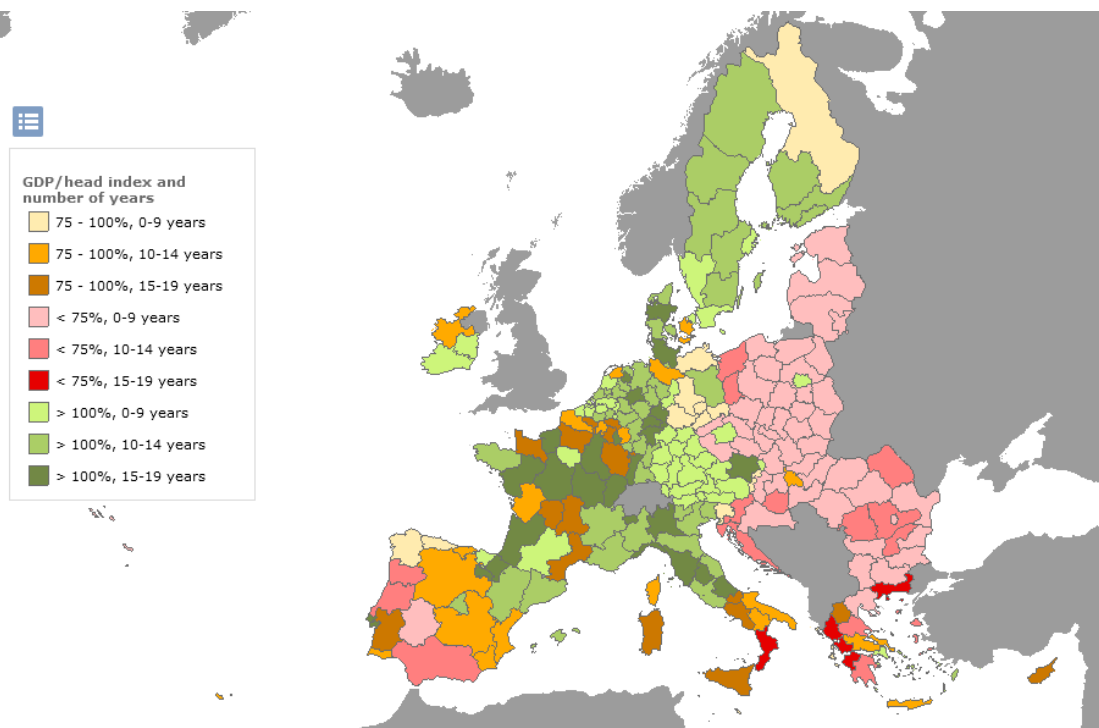

Źródło: *Spójność w Europie do 2050 r. Ósmy raport na temat spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. Najważniejsze punkty*, Komisja Europejska, s. iv, dostępny w internecie: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/cohesion-report/.

⁵⁵ *Spójność w Europie do 2050 r. Ósmy raport na temat spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. Najważniejsze punkty*, Komisja Europejska, s. i, dostępny w internecie: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/cohesion-report/.

Raport zwraca uwagę, że konwergencja była napędzana przez wysoki wzrost w regionach słabiej rozwiniętych, do których należy podlaskie. Przewaga tych regionów w postaci niskich kosztów i zwroty z inwestycji w infrastrukturę może jednak ulec wyczerpaniu. Dane poddane analizie wskazują, że od 2001 roku, słabiej rozwinięte wschodnie regiony UE nadrabiają zaległości w stosunku do pozostałych regionów UE. Przede wszystkim, znajduje to odzwierciedlenie w znacznym zmniejszeniu różnicy w PKB na mieszkańca. Województwo podlaskie, również zgodnie z tym raportem, należy do regionów o najszybszym tempie wzrostu PKB per capita. Średnioroczny przyrost wartości tego wskaźnika, wyniósł w regionie 3,67%. Wysokie tempo wzrostu było silnie skorelowane ze zmianami strukturalnymi, w szczególności przesunięciem zatrudnienia z rolnictwa do sektorów o wyższej wartości dodanej. Wspomniane rezerwy w postaci niskich kosztów i zwiększonych nakładów na infrastrukturę, nie wystarcza do wkroczenia na ścieżkę trwałego rozwoju. Aby uniknąć pułapki ograniczonego rozwoju, konieczne jest przeprowadzenie w tych regionach reform w dziedzinie kształcenia i szkolenia, zwiększenie inwestycji w badania naukowe i innowacje oraz poprawa jakość swoich instytucji.⁵⁶

Mapa 13. Stagnacja w rozwoju w latach 2001-2019 (liczba lat w tzw. pułapce ograniczenia rozwoju w latach 2001–2019 wg poziomu PKB/mieszkańca w 2000 r.)

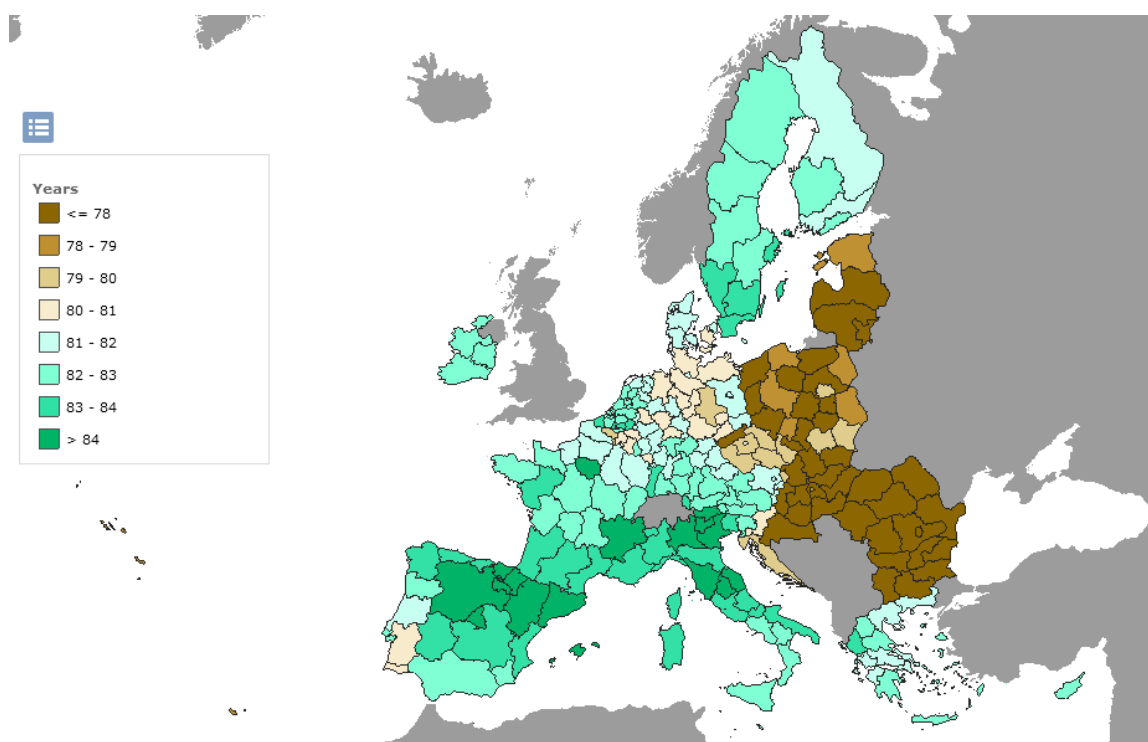
Źródło: *Spójność w Europie do 2050 r. Ósmy raport na temat spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej*, op. cit., s. v.

⁵⁶ Tamże, s. iii.

Ocena stagnacji w rozwoju wskazuje, że w latach 2001-2019 województwo podlaskie stosunkowo dobrze radziło sobie w obliczu zjawisk wpływających na pogorszenie się sytuacji gospodarczej. Stagnacji gospodarczej lub pogorszenia sytuacji gospodarczej doświadczyło wiele regionów o średnim dochodzie i słabiej rozwiniętych, zwłaszcza w południowej części UE (brak wzrostu lub nawet spadek PKB per capita). Wiele z tych regionów ucierpiało z powodu kryzysu gospodarczego i finansowego w 2008 r. i od tego czasu z trudem odbudowuje swoją pozycję. Powrót na długoterminową ścieżkę rozwoju, będzie od nich wymagał reform sektora publicznego, wysoko wykwalifikowanej siły roboczej i większej zdolności do innowacji.⁵⁷

Województwo podlaskie znalazło się wśród regionów o najkrótszym okresie występowania stagnacji i zagrożenia pułapką średniego rozwoju. Nie znaczy to jednak, że wspomniany okres nie ulegnie wydłużeniu. Zagrożenie w stosunku do województwa podlaskiego wynika z faktu zbyt niskiej dynamiki wzrostu PKB per capita w stosunku do lepiej rozwiniętych regionów.

Mapa 14. Średnie trwanie życia w 2019 roku

Źródło: *Spójność w Europie do 2050 r. Ósmy raport na temat spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej*, op. cit., s. ix.

W całej Unii Europejskiej, wdrażanie założeń polityki spójności w latach 2012-2019, przyczyniło się do spadku liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 17 mln. Sytuacja uległa poprawie głównie ze względu na spadek liczby osób doświadczających pogłębionej deprivacji

⁵⁷ Tamże, s. v.

materialnej we wschodnich państwach członkowskich. Cel UE, założony na 2030 r., jakim jest zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym o minimum 15 mln, wymaga utrzymania obecnego tempa wychodzenia z ubóstwa. Pandemia przyczyniła się, jednak do wzrostu liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 5 mln w 2020 r. COVID-19 przyczynił się również do skrócenia średniego czasu trwania życia w 2020 r., w niemal wszystkich państwach członkowskich. Obserwowane zjawisko posiada, najprawdopodobniej, charakter przejściowy. Pandemia uwypukliła również regionalne różnice w potencjale opieki zdrowotnej. W ujęciu ogólnym, dysproporcje zdrowotne pomiędzy regionami ulegają zmniejszeniu. Sytuacja zdrowotna, w regionach słabiej rozwiniętych, ulega poprawie szybciej niż w innych regionach. Jednakże, w wielu regionach wschodnich, średnie trwanie życia jest nadal krótkie w porównaniu ze średnią UE. Do tej kategorii regionów należy województwo podlaskie, z wynikiem 78,7 lat średniej długości życia.⁵⁸

Unijne inwestycje w infrastrukturę, umiejętności, innowacje i zarządzanie, w kolejnych latach implementacji przyczyniały się do konwergencji regionów słabiej rozwiniętych. Różnice w poziomie rozwoju regionów istnieją jednak nadal. Znaczące czynniki wzrostu gospodarczego nadal koncentrują się w regionach lepiej rozwiniętych i na obszarach miejskich, a skuteczność działań zależy od odpowiedniego pakietu inwestycji dostosowanych do potrzeb danego regionu, dobrych ram instytucjonalnych i makroekonomicznych.⁵⁹

W okresie programowania 2014–2020, niemal połowę inwestycji w ramach polityki spójności przeznaczono na wsparcie infrastruktury. W wydatkach inwestycyjnych w obszarze infrastruktury przodowały regiony wschodniej części UE. Wspomniane inwestycje przyczyniły się do zmniejszenia różnicy w wydajności transportu drogowego i poprawy funkcjonowania kolei we wschodniej części UE. Regiony wschodnie nadal, jednak, potrzebują tego rodzaju inwestycji, w szczególności, w kierunku przejścia na gospodarkę bezemisyjną.⁶⁰

Podstawowy dostęp szerokopasmowy do internetu stał się niemal powszechny w całej Unii Europejskiej. Bardzo szybkie łączą się, jednak, dostępne jedynie dla dwóch na trzech mieszkańców terenów miejskich i tylko jednego na sześciu mieszkańców obszarów wiejskich. Same inwestycje w infrastrukturę transportową i informatyczną nie stają się automatycznym

⁵⁸ Tamże, s. v i ix.

⁵⁹ Tamże, s. v i xi.

⁶⁰ Tamże, s. v i xi.

impulsem do uzyskania wyższych stóp wzrostu, jeśli nie towarzyszą im odpowiednie strategie polityczne, tworzące środowisko sprzyjające rozwojowi przedsiębiorstw i ułatwiające pracownikom dostęp do nowych możliwości zatrudnienia we wszystkich regionach.⁶¹

Dla zapewnienia długoterminowego zrównoważonego rozwoju, długoterminowej konkurencyjności i jakości życia, zasadnicze znaczenie posiadają również inwestycje w ochronę środowiska, czystą energię i świadczenie powiązanych usług. Zanieczyszczenie powietrza i wody zmniejszyło się w regionach, ale w wielu regionach słabiej rozwiniętych, wciąż utrzymuje się na zbyt wysokim poziomie. Podobną sytuację obserwuje się w zakresie jakości oczyszczania ścieków. Większe inwestycje w kierunku ochrony i poprawy jakości wody są nadal potrzebne w wielu regionach słabiej rozwiniętych i regionach w okresie przejściowym.⁶²

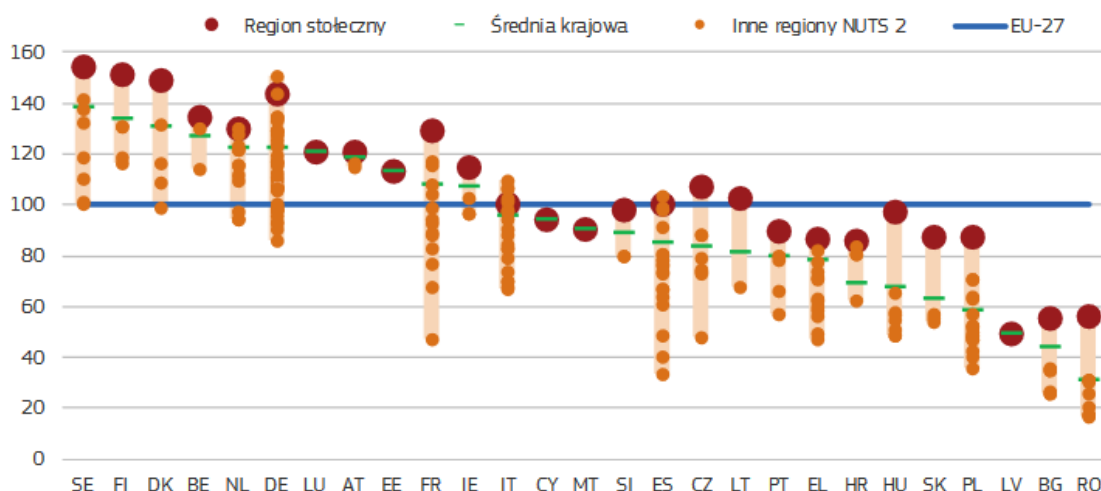
Istotnym ograniczeniem procesów rozwojowych w regionach słabiej rozwiniętych jest czynnik ludzki. Wyposażenie w kompetencje jest rozłożone nierównomiernie i skoncentrowane w regionach lepiej rozwiniętych, zwłaszcza pełniących funkcję ośrodków stołecznych. Regiony słabiej rozwinięte pozostają w tyle za regionami rozwiniętymi pod względem innych, kluczowych czynników kompetencyjnych: szkolnictwa wyższego, uczenia się przez całe życie i umiejętności cyfrowych. Pomimo obserwowanej poprawy sytuacji w tym zakresie, różnice między regionami nadal pozostają duże. Poziom wykształcenia i umiejętności jest silnie zróżnicowany również pomiędzy miastami a obszarami wiejskimi. Mieszkańcy miast częściej legitymują się wyższym wykształceniem, uczestniczą w szkoleniach i posiadają dobre umiejętności cyfrowe. Również na terenach miejskich koncentruje się przedsiębiorczość, posiadająca kluczowe znaczenie dla wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy w regionach o niskim wzroście gospodarczym.⁶³

⁶¹ Tamże, s. v i xi.

⁶² Tamże, s. v i xi.

⁶³ Tamże, s. v i xi.

Rysunek 2. Wyniki regionów UE w dziedzinie innowacyjności w 2021 roku

Źródło: *Spójność w Europie do 2050 r. Ósmy raport na temat spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej*, op. cit., s. xi.

Kluczowym czynnikiem warunkującym długoterminowy regionalny wzrost gospodarczy jest innowacyjność. Niestety kolejne lata implementacji funduszy polityki spójności nie przyczyniły się do zmniejszenia zróżnicowania w tym zakresie. Regionalna przepaść innowacyjna w Europie pogłębiła się. Niektóre państwa członkowskie poczyniły znaczne postępy w nadrobieniu zaległości, jednak wiele regionów, nawet tych położonych w bardziej rozwiniętych państwach członkowskich, pozostaje w tyle. Obserwowana sytuacja jest wynikiem nie tylko braku inwestycji w badania naukowe i rozwój, lecz także słabości regionalnych ekosystemów innowacji. Analiza wyników regionów w dziedzinie innowacyjności podkreśla niski poziom innowacyjności Polski i województwa podlaskiego. Przy założeniu, że średnia UE=100, średnia wartość wskaźnika innowacyjności dla Polski wynosi 58, a dla podlaskiego 49. Najwyższym poziomem innowacyjności w Polsce charakteryzuje się region Warszawski stołeczny, z wynikiem 88.⁶⁴

Lepsze rozpowszechnianie innowacji na szczeblu krajowym i regionalnym może pomóc regionom słabiej rozwiniętym i regionom w okresie przejściowym w nadrobieniu zaległości. Strategie inteligentnej specjalizacji, wprowadzone w okresie programowania 2014–2020, wymagają w większym stopniu ukierunkowania na potencjał regionalny. Przepaść innowacyjną pogłębia niski poziom innowacyjności i ograniczone skutki uboczne w zakresie kapitału ludzkiego wynikające z międzynarodowych powiązań handlowych i łańcuchów wartości w wielu regionach słabiej rozwiniętych i regionach w

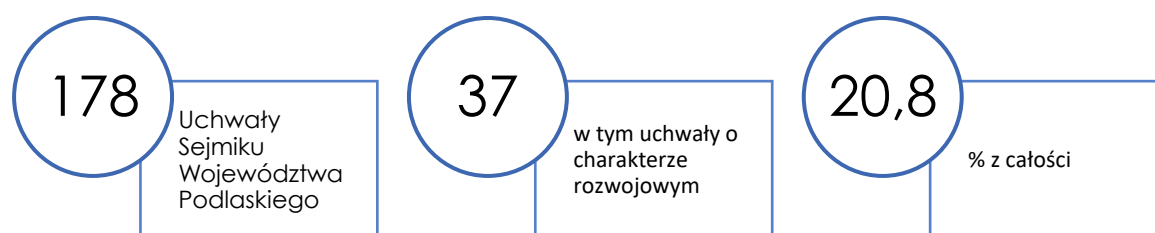
⁶⁴ Tamże, s. xi.

okresie przejściowym. Znaczne bezpośrednio inwestycje zagraniczne i eksport w wielu regionach nie przynoszą korzyści dla lokalnych przedsiębiorstw i pracowników. Jednocześnie, „słabe wykorzystanie technologii cyfrowych, praktyk zarządzania i technologii przemysłu 4.0 w biznesie i sektorze publicznym oznacza, że wiele regionów nie jest przygotowanych do korzystania z nowych możliwości i jest podatnych na potencjalną repatriację w miarę ewolucji łańcuchów wartości”.⁶⁵

5. Realizacja uchwał Sejmiku Województwa Podlaskiego przyjętych w zakresie zadań związanych z rozwojem województwa w 2021 roku

W 2021 roku Sejmik Województwa Podlaskiego obradował łącznie 12 razy. Podczas sesji Sejmiku podjęto łącznie 178 uchwał, w tym 37 uchwał o charakterze rozwojowym⁶⁶.

Rysunek 3. Uchwały Sejmiku Województwa Podlaskiego podjęte w 2021 roku

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 3 przedstawia liczbę uchwał rozwojowych, korespondujących w sposób bezpośredni z kierunkami polityki społeczno-gospodarczej regionu, na tle pełnego zakresu aktywności uchwałodawczej Sejmiku Województwa Podlaskiego⁶⁷.

Spośród 29 uchwał o charakterze rozwojowym przyjętych przez Sejmik Województwa Podlaskiego w 2021 roku, 35 wpisywało się w realizację celu strategicznego 2. Zasobni mieszkańcy, a dwie uchwały o charakterze

⁶⁵ Tamże, s. xi.

⁶⁶ Uchwały o charakterze rozwojowym to uchwały przyczyniające się do realizacji programów operacyjnych, programów rozwoju i innych aktywności o charakterze rozwojowym, realizowanych przez Zarząd Województwa Podlaskiego w kontekście przyjętych celów rozwojowych ujętych w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030.

⁶⁷ Nadanie uchwale statusu uchwały o charakterze rozwojowym nastąpiło w drodze uzgodnień z realizatorami uchwał – komórkami merytorycznymi Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego.

rozwojowym wpisywały się w realizację celu strategicznego 3. Partnerski region.

Szczegółowa informacja dotycząca realizacji uchwał o charakterze rozwojowym podjętych przez Sejmik Województwa Podlaskiego w 2021 roku została opracowana w formie tabeli stanowiącej Załącznik nr 2 do niniejszego Raportu.

6. Wnioski

6.1. Cel strategiczny 1. Dynamiczna gospodarka

Tabela 23. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 1. Dynamiczna gospodarka

Wskaźnik	Wartość bazowa (rok) ⁶⁸	Wartość pośrednia (2025) ⁶⁹	Wartość bieżąca (rok) ⁷⁰	Stożenie osiągnięcia wartości pośredniej ⁷¹	Prognoza (2025) ⁷²
PKB na 1 mieszkańca	37 077 (2017)	wzrost o 30%	44 522 (2020)	67%	wzrost o 34%
Wartość produkcji sprzedanej wyrobów na 1 mieszkańca	19 970 (2018)	wzrost o 30%	22 743 (2020)	46%	wzrost o 37%
Wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca	1 853 (2018)	wzrost o 30%	2 642 (2021)	142%	wzrost o 45%

Źródło: opracowanie własne.

Rok 2020 zgodnie z przypuszczeniami przyniósł gwałtowny spadek dynamiki wzrostu PKB, wywołany pandemią COVID-19 i wprowadzonymi ograniczeniami gospodarczymi i restrykcjami. W stosunku do dynamiki krajowej, tempo wzrostu PKB per capita w regionie było jednak wyższe. W latach 2017-2020 dynamika wzrostu PKB per capita w województwie była wyższa lub zbliżona do dynamiki wzrostu w kraju. Można przypuszczać, że w roku 2021 nadal będziemy obserwować zahamowanie tempa wzrostu gospodarczego.

Rośnie wartość produkcji sprzedanej przemysłu, mimo, iż dynamika wzrostu wyraźnie spadła w roku 2020 w porównaniu z rokiem 2019. Zestawienie danych o produkcji sprzedanej przemysłu z bardzo niskim udziałem przychodów netto ze sprzedaży produktów podmiotów zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki świadczy o oparciu przemysłu na przetwórstwie. Prognoza wartości produkcji sprzedanej wyrobów w przeliczeniu na jednego mieszkańca zakłada systematyczny przyrost wartości wskaźnika. Mimo to województwo podlaskie osiąga wartości

⁶⁸ Wartość bazowa określona na moment sporządzenia SRWP 2030.

⁶⁹ Założona wartość pośrednia, prognozowana w momencie sporządzenia SRWP 2030.

⁷⁰ Dostępna wartość w roku sprawozdawczym.

⁷¹ Stożenie osiągnięcia wartości pośredniej został obliczony jako stosunek różnicy pomiędzy wartością z roku sprawozdawczego a wartością z roku bazowego oraz różnicy pomiędzy wartością pośrednią dla 2025 roku a wartością z roku bazowego.

⁷² Prognoza na 2025 rok została wyznaczona na podstawie danych dostępnych w momencie sporządzania Raportu.

najniższe w kraju. Niski poziom innowacyjności jest i przyczyną i skutkiem zbyt niskiego poziomu rozwoju gospodarczego. To negatywne sprzężenie zwrotne wskazuje, że z jednej strony gospodarka nie jest w pełni przygotowana na wyzwania przemysłu 4.0, a z drugiej, opóźnienia rozwojowe wpływają na zmniejszenie tempa wzrostu, opartego de facto o produkcję nieinnowacyjną, przynoszącą zdecydowanie mniejsze zyski, osiągane głównie dzięki implementacji technologii i prostych wzorców ekonomiczno-organizacyjnych z lepiej rozwiniętych gospodarek. Obserwowana sytuacja wskazuje na konieczność podniesienia innowacyjności do rangi najwyższego wyzwania celem uniknięcia pułapki tzw. pełzającego wzrostu gospodarczego.

Powyższe przypuszczenie uzasadnia analiza regionalnych wskaźników innowacyjności. Województwo podlaskie charakteryzuje bardzo niski udział przychodów netto ze sprzedaży produktów zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki, co jest bezpośrednio związane z m.in. niskimi nakładami na działalność B+R, niską aktywnością w zakresie pozyskiwania praw ochronnych wzorów użytkowych oraz niską aktywnością patentową. Choć w 2020 roku poziom nakładów na działalność innowacyjną znacznie wzrósł, osiągając średnią wartość dla Polski, szczególnie negatywnym zjawiskiem jest niska aktywność patentowa przedsiębiorstw na tle całego kraju. Potwierdza ona niski poziom innowacyjności regionu, a zwłaszcza sektora przedsiębiorstw. Dodatkowo rok 2020 charakteryzował się znaczącym spadkiem patentów przyznanych przedsiębiorcom. Jednocześnie obserwowana jest wyższa niż w skali kraju, aktywność przedsiębiorstw przemysłowych w zakresie zrzeszania się w klastrach, która może stać się motorem rozwoju określonych obszarów gospodarki.

Region charakteryzuje niski poziom przedsiębiorczości, który jest odczuwalny zwłaszcza lokalnie, gdzie wyraża się niskim współczynnikiem przyjęć do pracy – odzwierciedlającym zdolność podlaskiej gospodarki do tworzenia nowych miejsc pracy oraz niskim odsetkiem nowo zarejestrowanych spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego w sektorze prywatnym. Niska aktywność przedsiębiorcza przekłada się na niską aktywność eksportową, która w przypadku małych firm lokalnych wyraża się niskim poziomem kooperacji z przedsiębiorstwami z państw ościennych. Luki w zakresie przedsiębiorczości nie wypełnia w regionie aktywność przedsiębiorcza cudzoziemców. Cudzoziemcy omijają podlaskie poszukując terenów dla podjęcia aktywności gospodarczej. Ponad 97% cudzoziemców inwestujących w biznesy w Polsce, wybiera inne regiony na miejsce lokalizacji swoich przedsiębiorstw.

Działania na rzecz energii ze źródeł odnawialnych oraz gospodarki obiegu zamkniętego stanowią nie tylko wkład województwa podlaskiego w walkę ze

zmianami klimatu, ale mają przede wszystkim prowadzić do dywersyfikacji własności źródeł energii. Podlaskie posiada potencjał do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych i przoduje w tym zakresie w kraju. Posiadany potencjał przegrywa jednak walkę ze źródłami konwencjonalnymi. Obecnie, produkcja energii ze źródeł odnawialnych nie jest w stanie zaspokoić regionalnych potrzeb energetycznych. Import energii z zewnątrz, zaspokaja 60% potrzeb podlaskiej gospodarki.

Województwo podlaskie charakteryzuje się unikatowymi walorami turystycznymi o randze międzynarodowej i krajowej, które dają duże możliwości do rozwoju szeroko pojętej turystyki. Nie ma to jednak dużego przełożenia na chociażby wykorzystanie miejsc noclegowych w turystycznych obiektach noclegowych. Ponadto turystyka jest jednym z sektorów bezpośrednio dotkniętych skutkami pandemii COVID-19. W wyniku czego w roku 2020 zanotowano spadek wykorzystania turystycznych miejsc noclegowych o 28 p. proc. w porównaniu z rokiem 2019.

6.2. Cel strategiczny 2. Zasobni mieszkańcy

Tabela 24. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 2. Zasobni mieszkańcy

Wskaźnik	Wartość bazowa (rok)	Wartość pośrednia (2025)	Wartość bieżąca (rok)	Stopień osiągnięcia wartości pośredniej	Prognoza (2025)
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny ze źródeł dochodowych na 1 osobę w gospodarstwie domowym	1 379 (2017)	1 750	1 735 (2020)	96%	1 874
Dochody własne JST na 1 mieszkańca	2 570 (2018)	3 300	3 258 (2020)	94%	3 517
Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały z regionu	4 811 (2018)	4 000	3 725 (2020)	134%	4 074

Źródło: opracowanie własne.

Poprawia się sytuacja dochodowa podlaskich gospodarstw domowych, których członkowie dysponowali w 2020 roku dochodem rozporządzalnym przekraczającym o 1,2% wartość dla kraju. Rosną również dochody własne JST w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Ta korelacja trendu wskazuje na stopniową poprawę zamożności podlaskiego społeczeństwa. W 2020 roku odnotowano także spadek migracji z województwa. Migrują osoby młode -

najczęściej w kategorii wiekowej 25-34 lata; migranci w tej kategorii wiekowej stanowili 45,4% ogółu wyjeżdżających z regionu. Młodzież w województwie podlaskim, w większości decyduje się na kontynuowanie nauki w liceach ogólnokształcących. Powodów takich decyzji można upatrywać m.in. w braku prowadzenia właściwych działań zmierzających do upowszechniania kształcenia zawodowego i jednocześnie do podnoszenia jego jakości, w aspiracjach młodych ludzi do kontynuowania nauki na studiach wyższych i przeświadczenia o lepszym przygotowywaniu do dalszego zgłębiania wiedzy na studiach przez licea ogólnokształcące.

Tymczasem analiza danych wskazuje jednoznacznie, że podlaska gospodarka wykazuje zwiększone zapotrzebowanie na wykwalifikowanych robotników. Poziom bezrobocia wśród osób z wykształceniem branżowym I stopnia jest zdecydowanie niższy niż w przypadku osób z wykształceniem średnim zawodowym.

Aktywność edukacyjna osób dorosłych w województwie podlaskim jest niższa niż w całym kraju. W kształceniu ustawicznym w formie kursów i szkoleń, jak i studiów podyplomowych i doktoranckich uczestniczy mniej Podlasiów niż przeciętnie w kraju.

Mieszkańcy regionu w dużo niższym stopniu niż w skali całego kraju, uczestniczą w życiu kulturalnym, przeznaczając na cele kulturowe mniej wydatków z budżetów gospodarstw domowych. Analizy nie obejmują form uczestnictwa w kulturze niewymagających nakładów finansowych, jednak miara wydatków ponoszonych jest dobrym odzwierciedleniem skłonności Podlasiów do finansowania potrzeb wyższego rzędu. Uczestnictwo w kulturze jest ważnym czynnikiem wpływającym na jakość życia. Jest jednocześnie pochodną zamożności społeczeństwa, które w miarę bogacenia się jest skłonne przeznaczać większe kwoty na zaspokojenie potrzeb innych, niż podstawowe. Prowadzone analizy wskazują na wzrost dochodów rozporządzalnych w podlaskich gospodarstwach domowych, co przekłada się na zmniejszenie zakresu korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Jednakże ciągle niższy od przeciętnego w kraju poziom dochodów może znajdować odzwierciedlenie w wartości wydatków ponoszonych na kulturę.

W regionie obserwowany jest niski poziom włączenia społecznego seniorów. Osoby w wieku emerytalnym w znikomym zakresie korzystają z oferty kół, klubów, sekcji senior i Uniwersytetów Trzeciego Wieku. Przyczyn tak niskich wartości wskaźnika można poszukiwać w zbyt małej liczbie działań podejmowanych na rzecz seniorów, braku właściwej promocji, zachęcającej osoby starsze do aktywnego uczestnictwa w tego typu działaniach, ale mogą być również odzwierciedleniem stanu zdrowia seniorów i związanych z

tym ograniczeń fizycznych, czy wynikać z niechęci do podtrzymywania kontaktów z obcymi osobami.

W regionie poprawia się jakość przestrzeni publicznej. Poprawie ulega jakość dróg publicznych, rośnie długość dostępnych ścieżek rowerowych, niski poziom uciążliwości przemysłu umożliwia utrzymanie dobrej jakości powietrza. Jednak inwestycje w infrastrukturę ochrony środowiska są niższe niż w skali kraju, co w kolejnych latach może zaowocować pogorszeniem jakości środowiska naturalnego i koniecznością ponoszenia wyższych nakładów odtworzeniowych. Problemem w regionie jest niska zdolność do racjonalnego wykorzystywania i ochrony zasobów śródlądowych wód powierzchniowych i podziemnych. Pojemność obiektów małej retencji wodnej przypadająca na 1 km² powierzchni, jest najniższa w kraju.

6.3. Cel strategiczny 3. Partnerski region

Tabela 25. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 3. Partnerski region

Wskaźnik	Wartość bazowa (rok)	Wartość pośrednia (2025)	Wartość bieżąca (rok)	Stopień osiągnięcia wartości pośredniej	Prognoza (2025)
Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały do regionu	2 797 (2018)	3 000	2 407 (2020)	0%	3 261
Podmioty z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. Mieszkańców	1,6 (2017)	2,0	2,0 (2020)	100%	2,5
Ogólny poziom zaufania	86% (2018)	89%	86% (2018)	0%	89%

Źródło: opracowanie własne.

Województwo podlaskie jest jednym z województwo o najniższej w kraju zdolności przyciągania zewnętrznych zasobów pracy. Pandemia COVID-19 wyhamowała wzrostową tendencję liczby osób osiedlających się w regionie na stałe. Niski poziom atrakcyjności inwestycyjnej nie sprzyja również lokowaniu kapitału zagranicznego w województwie. Pod względem wartości tego wskaźnika region (obok świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego znajduje się na ostatnich pozycjach rankingu województw).

Administracja publiczna w regionie zapewnia dobry dostęp do usług świadczonych drogą elektroniczną. Mieszkańcy województwa wyjątkowo aktywnie korzystają z internetu w kontaktach z administracją publiczną. Ich

odsetek (42,8%) jest niższy od wartości dla Polski (47,5%). Osiągnięta w 2020 roku wartość dała regionowi 12. lokatę w kraju pod względem aktywności w wymienionym obszarze. Normą są natomiast kontakty internetowe podlaskich przedsiębiorstw z administracją publiczną. Z tej formy kontaktu korzysta niemal 97% podlaskich przedsiębiorstw⁷³. Jednocześnie, region intensywnie inwestuje. Wydatki inwestycyjne podlaskich jednostek samorządu terytorialnego, w przeliczeniu na mieszkańca są najwyższe w Polsce. Analizowane dane pozwalają na ocenę dostępu do infrastruktury teleinformatycznej podlaskich urzędów i ocenę aktywności JST w zapewnianiu dostępu do infrastruktury i usług publicznych, nie odzwierciedlają jednak, jakości realizowanych działań. Odzwierciedleniem zarówno zdolności do współdziałania jak i jakości działania administracji publicznej, może być natomiast aktywność jednostek samorządu terytorialnego w uchwalaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Tego rodzaju aktywność, wymagająca współdziałania wielu podmiotów w realizacji skomplikowanych procedur administracyjno-prawnych, jakie towarzyszą opracowywaniu i zatwierdzaniu planów, odzwierciedla jednocześnie jakość działania administracji, gdyż jest bezpośrednim następstwem kompetencji obejmujących i wiedzę merytoryczną i umiejętności konkretnego działania i kompetencje ogólne, obejmujące między innymi zasób kapitału społecznego pracowników administracji. Wyniki podlaskiej administracji w analizowanym zakresie, wskazują, że województwo podlaskie stoi przed wyzwaniem, jakim jest podniesienie zdolności zarządczych administracji lokalnej i regionalnej w obszarze planowania przestrzennego. Region należy do najłabszych w zakresie podejmowania i realizacji procedur związanych z planowaniem przestrzennym.

Do obszarów wymagających stymulowania należy również kapitał społeczny ogółu mieszkańców województwa. Aktywność społeczna mieszkańców województwa jest niższa od przeciętnych wartości charakterystycznych dla kraju, pomimo że Podlasianie deklarują wysoki poziom zaufania społecznego. Ogólnie rzecz biorąc, 86% mieszkańców województwa w wieku 16 lat i więcej deklaruje, że zdecydowanie ufa lub raczej ufa ludziom. Jest to najlepszy wynik w kraju. Jednocześnie, Podlasianie rzadziej niż przeciętnie w kraju uczestniczą w wyborach (do Sejmu i Senatu RP, na Prezydenta RP, wyborach samorządowych). Mniej chętnie zrzeszają się i stowarzyszają oraz podejmują aktywność w innych organizacjach społecznych. Aktywność w zakresie współdziałania i stowarzyszania się na rzecz realizacji określonych celów może być również niewystarczająca na poziomie regionalnym. Województwo

⁷³ Ostatnie dane dla 2018 roku. Od 2019 roku dane dotyczące odsetka przedsiębiorstw wykorzystujących Internet w kontaktach z administracją publiczną nie są przedmiotem badań statystyki publicznej (nie są już zbierane).

podlaskie jest partnerem w kilkunastu partnerstwach o charakterze ponadnarodowym i ponad regionalnym (z czego niektóre zostały zawieszono ze względu na sytuację polityczną i epidemiologiczną).

6.4. Inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego

Poziom innowacyjności regionu zbliża się do poziomu założonego w Planie rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2015-2020+ (RIS3), który był podstawowym narzędziem realizacji SRWP 2030 w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności regionu. Został on zaktualizowany, w celu lepszego dopasowania do założeń SRWP 2030, poprzez opracowanie i przyjęcie do realizacji Planu rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego na lata 2021-2027 (RIS3 2027+).

Rośnie liczba podmiotów gospodarki narodowej w regionie. Jednakże, pomimo zadowalającego tempa ich wzrostu, w dalszym ciągu występują znaczne różnice pomiędzy poziomem przedsiębiorczości w województwie podlaskim a Polską. W latach 2015-2020 dysproporcje pomiędzy regionem a krajem, w liczbie podmiotów gospodarki narodowej sektora prywatnego na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym, zwiększyły się z poziomu 403 do 476. Rosnąca liczba przedsiębiorstw przyczynia się potencjalnie do poszerzenia bazy wdrażania innowacji.

Jednakże, dynamika wdrażania innowacji w regionie jest niższa do dynamiki obserwowanej w kraju. Udział nakładów na działalność B+R w relacji do PKB zbliżył się do zakładanej w RIS3 wartości 0,90% w 2020 roku. Należy jednak zauważyć, iż różnica w tym obszarze pomiędzy województwem podlaskim oraz Polską ulega powiększeniu. W 2020 roku wyniosła ona 0,57 p. proc., na niekorzyść regionu. W planie RIS3 2027+ założono, iż wartość wskaźnika w 2027 roku osiągnie 1,0%.

Udział nakładów ponoszonych przez przedsiębiorstwa w nakładach na B+R zmniejszył się, drugi rok z rzędu. Wartość 35,1% odnotowana w 2020 roku, znalazła się nieznacznie poniżej celu określonego w RIS3, tj. 36% w 2020 roku, Należy zaznaczyć, iż wartość wskaźnika w 2019 roku wyniosła 37,2%, przekraczając wartość docelową. Widoczne roczne wahania wskazują, iż o wielkości nakładów na B+R wydatkowanych przez firmy, decyduje wiele czynników, m.in. sytuacja społeczno-gospodarcza, otoczenie instytucjonalne, system podatkowy, ogólne warunki prowadzenia działalności gospodarczej, a także dostępność środków zewnętrznych w tym obszarze. RIS2 2027+ zakłada, iż wartość wskaźnika w 2027 roku wyniesie 48%. Zmiany udziału przedsiębiorstw w nakładach na B+R można uznać za posiadające bezpośrednie przełożenie na patenty uzyskiwane przez województwo

podlaskie. To właśnie patenty przedsiębiorstw posiadają największy udział w strukturze patentów pozyskanych w 2020 roku, a ich liczba bezpośrednio przekłada się na wzrost ogólnej liczby patentów pozyskanych w regionie.

Korelacje obserwowane pomiędzy wskaźnikiem udziału przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem w przedsiębiorstwach przemysłowych a wskaźnikiem udziału nakładów przedsiębiorstw w nakładach na B+R ogółem wskazują, że polityka stymulowania innowacji podlaskich przedsiębiorstw poprzez zwiększenie dostępu podmiotów gospodarczych do środków, na obciążone dużym poziomem ryzyka prace B+R, przynosi pozytywne efekty.

W regionie obserwowany jest istotny symptom wzrostu znaczenia przemysłu. Wskaźnik lokalizacji zatrudnienia LQ, przekraczał w 2020 roku wartość 1 w sekcji C Przetwórstwo przemysłowe, wskazując na wzrost znaczenia przemysłu w regionie. Podlaska gospodarka zaczyna wkraczać w okres przejścia pomiędzy dominującą rolą sektora rolniczego, a kolejnym etapem rozwoju z przewagą sektora przemysłu. Odbywa się to głównie dzięki aktywności trzech branż przemysłowych: produkcji maszyn dla rolnictwa i leśnictwa, produkcji statków i łodzi oraz produkcji wyrobów mleczarskich.

Obserwacja zmian wskazuje, że najsilniejsze sektory konsekwentnie umacniają swoją pozycję gospodarczą, generując coraz więcej miejsc pracy, dynamizując eksport i generując największe wpływy z podatków. Te same sektory, inwestują jednocześnie w rozwój pozyskując dodatkowe środki z funduszy UE. Najwyższą aktywność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwój wykazuje sektor eko-innowacji, który, od strony statystyki publicznej, jest niemożliwy do wyróżnienia w analizowanych wskaźnikach i analizie koncentracji zatrudnienia. Analizy wskaźnikowe oparte na obserwacji trendów potwierdzają zasadność ujęcia w obrębie rdzenia specjalizacji obecnie zakwalifikowanych działów podlaskiej gospodarki. Natomiast, analizy statystyczne nie wskazują na symptomy uaktywniania się innych branż gospodarki, należących do sektora prywatnego, które należałoby uznać za specjalizacje wschodzące.

7. Załączniki

Załącznik nr 1. Informacja z realizacji programów operacyjnych i programów rozwoju oraz innych rodzajów interwencji o charakterze rozwojowym realizowanych przez Zarząd Województwa w 2021 roku

Załącznik nr 2. Realizacja uchwał Sejmiku Województwa Podlaskiego o charakterze rozwojowym podjętych w 2021 roku

Załącznik nr 3. Informacja o sytuacji na granicy polsko-białoruskiej w związku z kryzysem migracyjnym

Wykaz tabel

Tabela 1. Udział patentów przyznanych przedsiębiorstwom i osobom fizycznym przez UPRP w liczbie zgłoszeń ogółem w latach 2018-2020	18
Tabela 2. Udział patentów przyznanych jednostkom naukowym Polskiej Akademii Nauk, instytutom badawczym, szkołom wyższym w stosunku do liczby zgłoszeń ogółem w latach 2018-2020.....	21
Tabela 3. Stopień wykorzystania turystycznych obiektów noclegowych w latach 2015-2020*	30
Tabela 4. Wskaźnik recyklingu odpadów komunalnych w latach 2017-2020	36
Tabela 5. Partnerstwa międzynarodowe i ponadregionalne zawarte w ramach współpracy województwa podlaskiego, obowiązujące na dzień 31 grudnia danego roku	78
Tabela 6. Partnerstwa międzynarodowe zawarte w ramach współpracy województwa podlaskiego, obowiązujące na dzień 31 grudnia 2021 roku	80
Tabela 7. Partnerstwa ponadregionalne zawarte w ramach współpracy województwa podlaskiego, obowiązujące na dzień 31 grudnia 2021 roku	82
Tabela 8. Liczba podmiotów gospodarki narodowej – sektora prywatnego na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2015-2020	96
Tabela 9. Udział nakładów przedsiębiorstw w nakładach na B+R ogółem w latach 2015-2020 (w %)	98
Tabela 10. Wartość współczynnika LQ w sekcjach PKD w latach 2015-2020	99
Tabela 11. Grupy PKD o najwyższych wartościach współczynnika LQ w latach 2015-2020 ...	100
Tabela 12. Towary o najwyższej wartości eksportu z województwa podlaskiego w latach 2015-2021 (w mln zł)	101
Tabela 13. Należności z podatków PIT i CIT w województwie podlaskim w poszczególnych sekcjach PKD w latach 2016-2021 (w tys. zł).....	103
Tabela 14. Wpływy z podatków PIT i CIT w województwie podlaskim według działów PKD towarów o najwyższej wartości LQ w latach 2016-2021 (w tys. zł).....	104
Tabela 15. Aktywność beneficjentów w zakresie pozyskiwania wsparcia z I osi RPOWP 2014-2020 w podziale na inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego	106
Tabela 16. Aktywność beneficjentów w Programie Operacyjnym Inteligentny Rozwój na lata 2014-2020.....	107
Tabela 17. Uzyskane patenty w latach 2015-2020	108
Tabela 18. Nakłady wewnętrzne na działalność B+R w województwie podlaskim według dziedzin B+R w latach 2015-2019 (w tys. zł).....	110
Tabela 19. Personel B+R oraz badacze w personelu wewnętrznym w województwie podlaskim według dziedzin B+R w latach 2015-2019 (osoby)	110
Tabela 20. Udział wartości produkcji sprzedanej wyrobów w województwach w wartości produkcji sprzedanej wyrobów ogółem w kraju według działów PKWiU w latach 2017-2020 (w %).....	112
Tabela 21. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON (w działach: 24, 25 i 28 PKD) w województwie podlaskim w latach 2015-2020.....	113
Tabela 22. Źródła finansowania interwencji Zarządu Województwa, w zakresie rozwoju województwa podlaskiego (w mln zł)	118
Tabela 23. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 1. Dynamiczna gospodarka	134
Tabela 24. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 2. Zasobni mieszkańcy	136
Tabela 25. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 3. Partnerski region	138

Wykaz map

Mapa 1. Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2020 roku (w zł)*	9

Mapa 2. Udział powierzchni ekologicznych użytków rolnych w gospodarstwach ekologicznych posiadających certyfikat w ogólnej powierzchni użytków rolnych w 2020 roku (w %)*	17
Mapa 3. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto 2020 w roku (w zł)*	28
Mapa 4. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w 2020 roku*	29
Mapa 5. Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem w 2020 roku (w %)*	32
Mapa 6. Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały z regionu w 2020 roku (w os.)*	42
Mapa 7. Przewozy pasażerskie (komunikacja miejska) w 2020 roku (w mln os.)*	59
Mapa 8. Udział powierzchni objętej obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni całkowitej ogółem w 2020 roku (w %)*	74
Mapa 9. Frekwencja wyborcza w Polsce w 2020 roku (w %)*	75
Mapa 10. Odsetek studentów - cudzoziemców studiujących na polskich uczelniach w 2020 roku (w %)*	87
Mapa 11. Liczba cudzoziemców - kuracjuszy leczonych stacjonarnie w szpitalach uzdrowiskowych i sanatoriach uzdrowiskowych w latach 2015-2020 (w os.)*	89
Mapa 12. Wzrost PKB per capita w latach 2001-2019	126
Mapa 13. Stagnacja w rozwoju w latach 2001-2019 (liczba lat w tzw. pułapce ograniczenia rozwoju w latach 2001-2019 wg poziomu PKB/mieszkańca w 2000 r.)	127
Mapa 14. Średnie trwanie życia w 2019 roku	128

Wykaz wykresów

Wykres 1. Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca w cenach bieżących w latach 2010-2020 z prognozą do 2025 roku (w zł)*	10
Wykres 2. Wartość produkcji sprzedanej wyrobów na 1 mieszkańca w latach 2015-2020 (w zł)	11
Wykres 3. Wartość produkcji sprzedanej wyrobów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2010-2020 z prognozą do 2025 roku (w zł)	12
Wykres 4. Wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2015-2021 (w EUR)*	13
Wykres 5. Wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2010-2021 z prognozą do 2025 roku (w EUR)	14
Wykres 6. Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów podmiotów zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki w 2020 roku (w %)	15
Wykres 7. Nowo zarejestrowane spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego w sektorze prywatnym w latach 2015-2020	16
Wykres 8. Udział przyznanych w UPRP praw ochronnych wzorów użytkowych w liczbie zgłoszeń ogółem w latach 2015-2020 (w %)	19
Wykres 9. Udział przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w ramach inicjatywy klastrowej lub innej sformalizowanej formy współpracy w przedsiębiorstwach aktywnych innowacyjnie w latach 2015-2020 (w %)	20
Wykres 10. Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach w relacji do PKB w latach 2015-2019 (w %)	22
Wykres 11. Nakłady wewnętrzne na działalność B+R w relacji do PKB w latach 2015-2019 (w %)	23
Wykres 12. Udział nakładów sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w nakładach na działalność B+R ogółem w latach 2015-2020 (w %)	24
Wykres 13. Współczynnik przyjęć do pracy w 2020 roku (w %)	25
Wykres 14. Udział eksportu do Białorusi, Rosji, Ukrainy, Litwy, Łotwy i Estonii w eksporcie ogółem województwa podlaskiego w 2021 roku (w %)	26

Wykres 15. Cudzoziemcy prowadzący działalność gospodarczą w 2021 roku (osoby)	27
Wykres 16. Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych na tle województwa i Polski w latach 2015-2020 (w %)	30
Wykres 17. Stosunek produkcji energii elektrycznej do zużycia energii elektrycznej w 2020 roku (w %)	33
Wykres 18. Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ilości odpadów komunalnych wytworzonych w ciągu roku ogółem w 2020 roku (w %)	34
Wykres 19. Udział odpadów (z wyłączeniem komunalnych) poddanych odzyskowi* w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku w 2020 roku (w %)	35
Wykres 20. Odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia poprzez sieci komputerowe w latach 2015-2020 (w %).....	37
Wykres 21. Odsetek przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu w latach 2015-2020 (w %).....	38
Wykres 22. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny ze źródeł dochodowych na 1 osobę w gospodarstwie domowym w latach 2015-2020 (w zł)	39
Wykres 23. Wartość przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego ze źródeł dochodowych na 1 osobę w gospodarstwie domowym w latach 2010-2020 z prognozą do 2025 roku (w zł)	40
Wykres 24. Dochody własne JST na 1 mieszkańca w latach 2015-2020 (w zł)	41
Wykres 25. Dochody własne JST na 1 mieszkańca w latach 2010-2020 z prognozą do 2025 roku (w zł).....	41
Wykres 26. Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały z regionu w latach 2010-2020 z prognozą do 2025 roku (w os.)*	43
Wykres 27. Zdawalność egzaminu maturalnego w latach 2015-2020 (w %)	44
Wykres 28. Udział absolwentów zasadniczych szkół zawodowych oraz techników w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych (zasadniczych szkół zawodowych, techników i liceów ogólnokształcących) w latach 2015-2020 (w %)	45
Wykres 29. Wskaźnik zatrudnienia osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym według BAEL w latach 2015-2020 (w %)	46
Wykres 30. Odsetek absolwentów szkół wyższych na kierunkach technicznych i przyrodniczych (bez cudzoziemców) według klasyfikacji ISCED-F 2013 w latach 2015-2020 (w %).....	46
Wykres 31. Udział osób dorosłych w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu w latach 2015-2020 (w %)	47
Wykres 32. Liczba słuchaczy studiów podyplomowych i uczestników studiów doktoranckich przypadająca na 1000 mieszkańców w latach 2015-2020 (w os.)	48
Wykres 33. Struktura wykształcenia zarejestrowanych bezrobotnych w okresie 12 m-cy od dnia ukończenia nauki (absolwencji) w latach 2018-2021	49
Wykres 34. Saldo migracji osób w wieku 25-34 lata w latach 2015-2020 (w os.)*	50
Wykres 35. Przeciętne miesięczne wydatki na kulturę i rekreację na 1 osobę w gospodarstwie domowym w latach 2015-2020 (w zł)	51
Wykres 36. Udział członków kół, klubów, sekcji senior i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej w latach 2015-2020 (w %)	52
Wykres 37. Łóżka w hospicjach, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych na 100 tys. ludności w latach 2015-2020.....	53
Wykres 38. Liczba ludności na łóżko w szpitalach ogólnych w latach 2015-2020 (w os.).....	53
Wykres 39. Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w latach 2015-2020	54
Wykres 40. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym w latach 2015-2019 (w %)*	55
Wykres 41. Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności w latach 2015-2020.....	56
Wykres 42. Wskaźnik bierności zawodowej w latach 2015-2020 (w %)	56

Wykres 43. Drogi publiczne ogółem o nawierzchni twardej ulepszonej na 100 km ² w latach 2015-2020 (w km)	58
Wykres 44. Ścieżki rowerowe na 100 km ² w latach 2015-2020 (w km)	58
Wykres 45. Wielkość całkowitej emisji dwutlenku węgla w przeliczeniu na 100 km ² w latach 2016-2019 (w tys. ton).....	60
Wykres 46. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej na 1 mieszkańca w latach 2015-2020 (w zł)	61
Wykres 47. Pojemność obiektów małej retencji wodnej na 1 km ² powierzchni w latach 2019-2020 (w dam ³)	61
Wykres 48. Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały do regionu w województwie podlaskim w latach 2015-2020 (w os.)*.....	64
Wykres 49. Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne na pobyt stały do regionu w latach 2010-2020 z prognozą do 2025 roku (w os.)*	65
Wykres 50. Podmioty z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców w latach 2015-2020.....	66
Wykres 51. Podmioty z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców w latach 2010-2020 z prognozą do 2025 roku	67
Wykres 52. Ogólne zaufanie do ludzi według województw w 2015, 2018 roku (w % osób w wieku 16 lat i więcej)	68
Wykres 53. Ogólny poziom zaufania w 2015, 2018 roku z prognozą do 2025 roku (w % osób w wieku 16 lat i więcej)	69
Wykres 54. Odsetek osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną w latach 2015-2021 (w %).....	71
Wykres 55. Odsetek przedsiębiorstw w województwie podlaskim wykorzystujących Internet w kontaktach z administracją publiczną w latach 2015-2018 (w %)	72
Wykres 56. Wydatki inwestycyjne jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2015-2020 (w zł)	73
Wykres 57. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w latach 2015-2020	76
Wykres 58. Kwota odpisu 1% podatku na jednego pracującego w latach 2015-2020 (w zł) ...	77
Wykres 59. Noclegi udzielone na 1000 ludności w latach 2015-2020	88
Wykres 60. Liczba wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemcom w stosunku do liczby pracujących w latach 2015-2020 (w %)	91
Wykres 61. Liczba wydanych oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi w stosunku do liczby pracujących w latach 2015-2020 (w %)*	92
Wykres 62. Liczba podmiotów gospodarki narodowej – sektora prywatnego na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2015-2020	95
Wykres 63. Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB w latach 2015-2020 (w %)*	97
Wykres 64. Udział nakładów przedsiębiorstw w nakładach na B+R ogółem w latach 2015-2020 (w %)	98
Wykres 65. Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przedsiębiorstwach przemysłowych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem w latach 2015-2020 (w %)	109
Wykres 66. Wartość produkcji sprzedanej wyrobów w województwie podlaskim według działów PKWiU w latach 2017-2020 (w zł)	113
Wykres 67. Alokacja FEdP 2021-2027 według funduszy (w euro)	123

Wykaz rysunków

Rysunek 1. Cele polityki spójności na lata 2021-2027	125
Rysunek 2. Wyniki regionów UE w dziedzinie innowacyjności w 2021 roku	131
Rysunek 3. Uchwały Sejmiku Województwa Podlaskiego podjęte w 2021 roku	132

